

ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM) პროექტი

საქართველოს დიასპორა და მიგრანტთა გაერთიანებები გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში

ტრანსნაციონალური რეალობა და კავშირები საქართველოსთან

საქართველოს დიასპორა და მიგრანტთა გაერთიანებები გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში

ტრანსნაციონალური რეალობა და კავშირები საქართველოსთან

მომზადდა მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრის მიერ, ვენა, ავსტრია
დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ.

მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრი, აპრილი 2014

ISBN: 978-3-902880-26-0

კვლევის მიზანი იყო გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში მცხოვრებ საქართველოს მიგრანტთა გაერთიანებების და დიასპორის¹ საჭიროებებისა და ინტერესების დადგენა და მათი იმ ტრანსნაციონალურ აქტივობებში ჩართვის პოტენციალის განსაზღვრა, რაც მოიცავდა მათ ამჟამინდელ ბინადრობის ქვეყანას და საქართველოს. კვლევისას კომბინირებულადაა გამოყენებული რაოდენობრივი და თვისებრივი კვლევის მეთოდები, რაც ქართული დიასპორის მრავალფეროვნების წარმოჩენის საშუალებას იძლევა.

კვლევამ დაადასტურა, რომ საქართველოს დიასპორის ძირითადი მახასიათებლები ამ სამ ქვეყანაში განსხვავებულია და ამიტომაც, ამ ფაქტორის გათვალისწინება აუცილებელია პოლიტიკის განსაზღვრისას.

- გერმანიაში მიგრაცია ძირითადად ორგანიზებული და რეგულირებულია; აქ მიგრანტები ძირითადად არიან საგანმანათლებლო მიზნებით ჩამოსული საქართველოს მოქალაქეები, ან ოფიციალური სასწავლო ან დასაქმების პროგრამების (მაგ. au pair) ფარგლებში ჩამოსული ახალგაზრდა პროფესიონალები.
- საბერძნეთში მეტწილად ხდება საოჯახო საქმიანობაზე ორიენტირებული ქალთა მიგრაცია; აქ ძირითადად ხვდებიან უფროსი ასაკის და ნაკლებად განათლებული (გერმანიასთან შედარებით) მიგრანტები, რომელთაც მეტწილად არაღვანულური სტატუსი აქვთ, უჭირთ ადაპტაცია და ამიტომ ხშირად აქვთ სოციალური გარიყულობის პრობლემა.
- თურქეთი ძალიან ხელსაყრელია დროებითი მიგრაციისთვის, რადგან აქ საქართველოს მიგრანტები სარგებლობენ უვიზო რეჟიმის უპირატესობებით. საბერძნეთის მსგავსად, აქაც ხორციელდება საოჯახო საქმიანობაზე (დამლაგებლები, მომვლელები, ძიძები) ორიენტირებული ქალთა მიგრაცია. ამასთან, თურქეთი მიმზიდველია მიგრანტებისთვის, რომლებიც დაინტერესებული არიან სეზონური დასაქმებით ჩაის და თხილის პლანტაციებში, ქარხნებში და სხვ. ან მშენებლობებზე და კერძო სახელოსნოებში ფიზიკური სამუშაოთი.

სამივე ქვეყანაში კავშირები მიგრანტებს, დიასპორის წარმომადგენლებს და საქართველოს შორის ძალიან მჭიდროა, რაც გამოიხატება ადგილობრივი მოქალაქეობის მიღებისადმი დაბალ ინტერესში, შინ დაბრუნების სურვილში და სამშობლოში სტუმრობის სიხშირეში. ამ კავშირების განმტკიცებას ხელს უწყობენ დიასპორული ორგანიზაციები, რომლებიც ქმნიან ხიდებს საქართველოსა და ბინადრობის ქვეყანას შორის და ამასთან, ხელს უწყობენ ქართული ენისა და კულტურის პოპულარიზაციას. დიდი უმრავლესობა, განსაკუთრებით ისინი, ვისაც შვილები ჰყავთ საქართველოში, ფულად გზავნილებს ანვდის ოჯახებს, რასაც ხშირ შემთხვევაში მიწაში ან სამეურნეო აღჭურვილობაში აბანდებენ ან ჯანმრთელობის დაცვასა და განათლებაში იხარჯება. გამოკითხვის მონაწილენი ზოგადად გამოხატავენ მზადყოფნას, დაებანდებიანთ ფული კერძო სექტორში და განვითარებისკენ მიმართულ საქმიანობაში საქართველოში. განთლების დონე საქართველოს მიგრანტთა შორის შედარებით მაღალია. გამოკითხვის მონაწილენი მიიჩნევენ, რომ საზღვარგარეთ ყოფნის პერიოდში შეძენილი გამოცდილება და უნარები სასარგებლო იქნება საქართველოსთვის, რაც საშუალებას გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ მიგრანტებისა და დიასპორის ჩართულობა განვითარების მაღალი პოტენციალის მატარებელია, განსაკუთრებით როცა საქმე შეძენილი ცოდნისა და უნარების გადაცემას და საქართველოსა და ქართული საზოგადოების საკეთილდღეოდ მათ გაზიარებას შეეხება. ამასთან, „ტვინების დაკარგვა“ ანუ კომპეტენციის არასრული გამოყენება საკმაოდ გავრცელებული პრობლემაა სამივე ქვეყანაში მცხოვრები მიგრანტებისთვის, რომელთა დიდი უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ისინი დასაქმებული არიან თავისი კვალიფიკაციის დონისთვის შეუფერებლად.

¹ ტერმინი „დიასპორა“ ქვემოთ გამოიყენება ზოგადი მნიშვნელობით და მოიცავს საქართველოს მიგრანტთა გაერთიანებებს, მათ შორის ისტორიულ დიასპორას, დროებით და ცირკულარულ მიგრანტებს, ემიგრანტებს, ექსპატრიანტებს, საქართველოს თანამემამულეებს, რომელთაც უარი თქვეს საქართველოს მოქალაქეობაზე და მიიღეს დანიშნულების ქვეყნის მოქალაქეობა.

ავლენს რა ნდობის ნაკლებობას ერთის მხრივ დიასპორას, მიგრანტებსა და მათ ორგანიზაციებს და მეორეს მხრივ საქართველოს სახელმწიფო დაწესებულებებსა და საზღვარგარეთ ქვეყნის წარმომადგენლობებს შორის, კვლევა გვთავაზობს კონკრეტულ რეკომენდაციებს ამ ურთიერთობათა გაუმჯობესების, საზღვარგარეთ მყოფთა მხარდაჭერისა და მათი პოტენციალის ქვეყნის განვითარებისთვის გამოყენების მიმართულებით:

ა) ინფორმაციის შეგროვებისა და ანალიზის გაუმჯობესება საზღვარგარეთ დიასპორისა და მიგრანტთა გაერთიანებების დაცვის პოლიტიკის შემდგომი დახვეწის მიზნით, რაც გულისხმობს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთან უფრო მჭიდრო კოორდინაციას, საქართველოს მიგრანტთა და დიასპორის ინდივიდუალურ საჭიროებათა შეფასებას, დანიშნულების ქვეყნების სახელმწიფო უწყებებთან კონტაქტების გაღრმავებას, ანგარიშგების ვერტიკალის დადგენას საქართველოში სახელმწიფო უწყებებს შორის ინფორმაციის გაცვლისთვის, თანამშრომლობის გაუმჯობესებას საზღვარგარეთ საკონსულო წარმომადგენლობებს და საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტს შორის.

ბ) საქართველოს მიგრანტთა და დიასპორებისთვის მომსახურებისა და ინფორმაციის მიწოდების გაუმჯობესება, კონკრეტულად საზღვარგარეთ დასაქმების, კვალიფიკაციითა აღიარების, დაბრუნებისა და რეინტეგრაციის და დიასპორული ორგანიზაციების მხარდაჭერის თვალსაზრისით.

გ) მიგრანტული და დიასპორული ორგანიზაციების განვითარების პოტენციალის გამოვლენა, რაც გულისხმობს დიასპორული ორგანიზაციების მიზნობრივ მხარდაჭერას და დაფინანსებას, კონტაქტების დამყარებას იმ ქალაქების და რეგიონების ადგილობრივ ხელისუფლებასთან, სადაც იმყოფებიან საქართველოს მიგრანტები და დიასპორული ორგანიზაციები, რათა მოხერხდეს ამ ორგანიზაციათა მხარდაჭერის ერთობლივი უზრუნველყოფა, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებსა და ადგილობრივ ხელისუფლებას შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას საქართველოში, დიასპორულ ორგანიზაციებს, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს და საქართველოს წარმომადგენლობებს შორის მუდმივი დიალოგის ხელშეწყობას, დიასპორისთვის ბიზნესის წამოწყებაში დახმარების გაწევას.

კვლევა განხორციელდა პროექტის „ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ ფარგლებში, რომელსაც აფინანსებდა ევროკავშირის თემატური პროგრამა მესამე ქვეყნებთან თანამშრომლობისთვის მიგრაციის და თავშესაფრის სფეროში და თურქეთი. პროექტის განხორციელებას ხელმძღვანელობდა „ლტოლვილთა დანიის საბჭო“ „მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაციასთან“ თანამშრომლობით და პარტნიორების ჯგუფის მხარდაჭერით, რომლის შემადგენლობაში შედიან თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, პოლონეთის შინაგან საქმეთა სამინისტრო, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო (საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო), დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო.

მადლობა

ავტორები მადლიერებას გამოხატავენ იმ მნიშვნელოვანი ინფორმაციისა და დახმარებისათვის, რაც კვლევას გაუწიეს მიგრაციის საკითხებზე მომუშავე სახელმწიფო დაწესებულებებმა საქართველოში, საქართველოს საკონსულოებმა და წარმომადგენლობებმა გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში, დიასპორის ორგანიზაციებმა და მიგრანტებმა გერმანიაში, საბერძნეთში და თურქეთში, საქართველოს მიგრანტთა ოჯახის წევრებმა, ადამიანის უფლებათა დამცველმა და მიგრაციის ორგანიზაციებმა საკვლევ ქვეყნებში. განსაკუთრებული მადლიერებით გვინდა მოვისხენიოთ ბილფელტის გერმანულ-ქართული საზოგადოება, Brandenburgisch-Georgische Gesellschaft e.V., ქართული კულტურის სახლი „ჩვენებური“, Georgisches Haus in Berlin e.V., ქართული საკონსულტაციო ცენტრი ათენში, ქართულ-ბერძნული კულტურული ასოციაცია, ათენის ქართული ინსტიტუტი და საქართველოს სპორტისა და კულტურის ასოციაცია „ჭორჯია“, რომლებიც გამოეხმაურნენ თანამშრომლობის თხოვნას და სერიოზული წვლილი შეიტანეს ამ კვლევის განხორციელებაში.

და ბოლოს, გვინდა მადლობა გადავუხადოთ ევროკომისიას და ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებს ERGEM პროექტის მხარდაჭერისა და დაფინანსებისთვის.

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)
Gonzagagasse 1
A-1010 Vienna
Austria
www.icmpd.org

მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრი
ავსტრია, 2014

ყველა უფლება დაცულია. იკრძალება ამ წიგნის რაიმე ნაწილის გადაღება, გამრავლება ან გადაცემა ნებისმიერი ფორმითა და საშუალებით, იქნება ეს ელექტრონული თუ მექანიკური, (ფოტომასალის, ჩანაწერის და ინფორმაციის შენახვის ნებისმიერი სისტემის ჩათვლით) საავტორო უფლების მფლობელთა ნებართვის გარეშე.

ეს ნაშრომი გამოიცა ევროკავშირის დახმარებით. მის შინაარსზე პასუხისმგებელია მხოლოდ ICMPD და იგი არავითარ შემთხვევაში არ ასახავს დონორის თვალსაზრისს

დაბეჭდილი და აკინძულია ავსტრიაში Ost West Media

ISBN: 978-3-902880-26-0

ნაშრომი ეფუძნება ევროსაბჭოს მიერ დაფინანსებული პროექტის ERGEM ფარგლებში განხორციელებულ კვლევას. ქვემოთ წარმოდგენილია (ანბანური რიგით) იმ ავტორთა ჩამონათვალი, რომელთაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს კვლევის ინსტრუმენტების შემუშავებაში, სავსე სამუშაოს განხორციელებაში, შესწავლილი ქვეყნების დიასპორულ ორგანიზაციებსა და ინდივიდუალურ მიგრანტებთან, ასევე საქართველოში მყოფ მათი ოჯახის წევრებთან კონტაქტების დამყარებაში, ნაშრომის შექმნასა და რედაქტირებაში.

მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრი:

ქეთი გორგოშიძე, ERGEM პროექტის უმცროსი ოფიცერი, მოპოვებული აქვს ლუნდის უნივერსიტეტის განვითარების მეცნიერებათა მაგისტრის ხარისხი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციოლოგიის ბაკალავრის ხარისხი. მას აქვს სახელმწიფო დაწესებულებებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებში მიგრაციის საკითხებზე მუშაობის გამოცდილება. ICMPD-ში მუშაობს 2013 წლიდან.

ვიოლეტა ვაგნერი, ERGEM პროექტის მენეჯერი, განათლება მიღებული აქვს საერთაშორისო სამართალში და ამასთან აქვს მიგრაციის სფეროში სახელმწიფო ადმინისტრაციაში მუშაობის 10 წლიანი პრაქტიკული გამოცდილება. ICMPD-ში მუშაობს 2010 წლიდან და 2011 წლიდან ხელმძღვანელობს მიგრაციასთან დაკავშირებულ პროექტებს საქართველოში.

მარიონ ნოაკი, ERGEM პროექტის ოფიცერი, გაიარა ვენის უნივერსიტეტის საერთაშორისო განვითარების კურსი. 2011 წლიდან მუშაობს ICMPD-ის მიგრაციისა და განვითარების კომპეტენციის ცენტრში და ჩართულია ეკოლოგიურად განპირობებული მიგრაციასთან, მიგრაციას და განვითარების პოლიტიკასთან, მიგრანტთა და დიასპორულ ორგანიზაციებთან დაკავშირებულ კვლევებსა და პროექტებში.

მაგდა საბადელო, ERGEM პროექტის ასისტენტი, აქვს მშვიდობისა და კონფლიქტების მოგვარების მაგისტრის ხარისხი ევროპის მშვიდობის უნივერსიტეტისგან ავსტრიაში. ICMPD-ში მუშაობს 2014 წლის მარტიდან მიგრაციისა და განვითარების კომპეტენციის ცენტრისა და ლეგალური მიგრაციისა და ინტეგრაციის ცენტრის მიერ განხორციელებულ სხვადასხვა პროექტზე.

ქსენია ფილიპენკო, ERGEM პროექტის უმცროსი ოფიცერი, სწავლობდა მსოფლიო ისტორიას ლონდონის ეკონომიკის სკოლასა და ვენის უნივერსიტეტში. 2011 წლიდან მუშაობს ICMPD-ში მოლდოვასა და საქართველოსთან დაკავშირებულ პროექტებზე, მთავრობისა და აკადემიური წრეების ურთიერთობისა და დასპორასთან ურთიერთობის საკითხებზე.

საქართველოს დაწესებულებები:

გვანცა აბესაძე, მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის მდივანი იურიდიულ საკითხებში, საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო. აქვს განათლება და პრაქტიკული გამოცდილება იურისპრუდენციაში და 9 წლის მუშაობის გამოცდილება ხელმძღვანელ პოზიციებზე სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს სხვადასხვა დეპარტამენტში.

ნინო გაჩეჩილაძე, საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი, სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე. საკონსულო დეპარტამენტში მუშაობს 2010 წლიდან.

მარიამ ქებურია, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის საერთაშორისო ურთიერთობათა კოორდინატორი. მას აქვს მიგრაციის სფეროში საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მუშაობის გამოცდილება. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატში მუშაობს 2012 წლიდან.

შინაარსი

რეზიუმე	-3
მადლობა	-5
ავტორები	-6
შემოკლებების სია	-12
წინასიტყვაობა	-13
ნაწილი I. გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში დიასპორის და მიგრანტთა გაერთიანების კვლევა	-15
1. შესავალი	-15
2. კვლევის მეთოდოლოგია	-18
2.1. საკვლევი კითხვები	18
2.2. კვლევის დიზაინი	19
2.3. გამოკითხვის მონაწილეთა პერსონალური მონაცემები	21
2.4. შეზღუდვები	22
3. საქართველოს დიასპორული პოლიტიკა	-23
3.1. დიასპორისა და საზღვარგარეთ მყოფი მიგრანტების მიმართ საქართველოს პოლიტიკის განმსაზღვრელი და გამტარებელი სამთავრობო უწყებები	23
3.2. საზღვარგარეთ მყოფი მიგრანტების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება	24
3.3. საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებთან კომუნიკაციის მეთოდები და საშუალებები	26
3.4. უწყებათშორისი კოორდინაცია დიასპორის საკითხებზე	28
3.5. განვითარების საჭიროებები საქართველოში და დიასპორის ჩართულობის პოტენციალი	29
3.6. გამგზავრების წინა ღონისძიებები და უკან დაბრუნებულთა დახმარება	31
4. გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში დიასპორის მოკლე აღწერა	-32
4.1. შესავალი	32
4.2. დიასპორის მოცულობა	32
4.3. სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები	33
4.4. მიგრაციის ტიპები	34
4.5. მიგრანტთა მდგომარეობა	37
4.6. საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეების ტრანსნაციონალური საქმიანობა	41
4.6.1. კავშირები საქართველოსთან	41
4.6.2. დიასპორული ორგანიზაციები	44
4.6.3. დიასპორის პოტენციალი საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობის თვალსაზრისით	46
5. დასკვნები	-52
6. პერსპექტივები და რეკომენდაციები	-54
ნაწილი II: შესწავლილი ქვეყნები	-58
7. დიასპორა გერმანიაში	-58
7.1. შესავალი	58
7.2. გერმანიაში დიასპორის მოკლე აღწერა	58

7.2.1.	დიასპორის მოცულობა და განლაგება გერმანიაში	58
7.2.2.	სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები	59
7.2.3.	მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები	60
7.2.4.	საქართველოს მიგრანტთა მდგომარეობა გერმანიაში	61
7.3.	გერმანიაში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური აქტივობები	64
7.3.1.	კავშირები გერმანიაში მცხოვრებ თანამემამულეებსა და საქართველოს შორის	64
7.3.2.	დიასპორული ორგანიზაციები გერმანიაში	68
7.3.3.	გერმანიაში მცხოვრები დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში	71
8.	დიასპორა საბერძნეთში	-78
8.1.	შესავალი	78
8.2.	დიასპორის მოკლე აღწერა	78
8.2.1.	დიასპორის მოცულობა და განლაგება საბერძნეთში	78
8.2.2.	სოციო-დემოგრაფიული მონაცემები	79
8.2.3.	მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები	80
8.2.4.	მიგრანტთა მდგომარეობა საბერძნეთში	82
8.3.	საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური საქმიანობა	86
8.3.1.	კავშირები საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეებსა და საქართველოს შორის	86
8.3.2.	დიასპორული ორგანიზაციები საბერძნეთში	89
8.3.3.	საბერძნეთში დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში	93
9.	დიასპორა თურქეთში	-99
9.1.	შესავალი	99
9.2.	დიასპორის მოკლე აღწერა	100
9.2.1.	დიასპორის მოცულობა და განლაგება თურქეთში	100
9.2.2.	სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები	101
9.2.3.	მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები	101
9.2.4.	საქართველოდან წასულ მიგრანტთა მდგომარეობა თურქეთში	103
9.3.	თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური აქტივობები	106
9.3.1.	კავშირები თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის	106
9.3.2.	ქართული დიასპორული ორგანიზაციები თურქეთში	110
9.3.3.	დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში	112
10.	ბიბლიოგრაფია	-117
11.	დანართი	-121
11.1.	დიასპორული ორგანიზაციები	121
11.2.	დიასპორულ ორგანიზაციათა აქტივობების მაგალითები	122
11.3.	კითხვარის ნიმუში	125
11.4.	ინტერვიუს ნიმუში	133

ცხრილები

ცხრილი 1:	დღიასპორისგან მიღებულ კითხვართა რაოდენობა -----	20
ცხრილი 2:	მიგრანტთა რაოდენობა გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში -----	33
ცხრილი 3:	მიგრანტების სამშობლოში ვიზიტების სიხშირე -----	42
ცხრილი 4:	მიგრანტების მიერ საქართველოში თანხის გაგზავნა -----	49
ცხრილი 5:	საზღვარგარეთ შეძენილი გამოცდილება/უნარები და მათი სარგებლიანობა საქართველოში -----	51
ცხრილი 6:	მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფები გერმანიაში სქესის მიხედვით -----	59
ცხრილი 7:	საქართველოსა და გერმანიას შორის არსებული მიგრაცია -----	71
ცხრილი 8:	მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფი (საბერძნეთი) -----	79
ცხრილი 9:	განაცხადები საბერძნეთის ვიზაზე -----	82
ცხრილი 10:	ტრანსპორტის სახეობა და თურქეთში ჩამსვლელთა რაოდენობა -----	100

დიაგრამები

დიაგრამა 1:	გამოკითხვის რესპონდენტთა განაწილება ქვეყნის და სქესის მიხედვით - - - - -	21
დიაგრამა 2:	საქართველოს რუკა- - - - -	22
დიაგრამა 3:	მიგრანტთა სოციალური მახასიათებლები დანიშნულების ქვეყნების მიხედვით -	35
დიაგრამა 4:	გერმანიის, საბერძნეთისა და თურქეთის მოქალაქეობის მქონე ემიგრანტები - -	37
დიაგრამა 5:	ემიგრანტების სურვილი მიიღონ გერმანიის, საბერძნეთისა და თურქეთის მოქალაქეობა - - - - -	37
დიაგრამა 6:	გამოკითხვის შედეგები ცხოვრების ნებართვას/ვიზასთან დაკავშირებით - - - - -	38
დიაგრამა 7:	გამოკითხვის შედეგები მუშაობის ნებართვასთან დაკავშირებით - - - - -	39
დიაგრამა 8:	გამოკითხვის შედეგები დასაქმების სექტორთან დაკავშირებით- - - - -	39
დიაგრამა 9:	გამოკითხვის შედეგები პროფესიულ კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით- - - - -	40
დიაგრამა 10:	გამოკითხვის შედეგები საქართველოში დარჩენილ ოჯახის წევრებთან დაკავშირებით - - - - -	42
დიაგრამა 11:	საქართველოში მყოფ მეგობრებთან და ოჯახისთან კავშირის სიხშირე - - - - -	43
დიაგრამა 12:	მიგრანტები და საქართველოში დაბრუნების სურვილი - - - - -	46
დიაგრამა 13:	გამოკითხვის შედეგები მიგრანტების დაბრუნების ვადებთან დაკავშირებით- - - -	47
დიაგრამა 14:	ფულადი გზავნილები საქართველოში საბერძნეთიდან, გერმანიიდან და თურქეთიდან 2013 წელს - - - - -	48
დიაგრამა 15:	გამოკითხვის შედეგები საქართველოში ბიზნეს ინვესტიციებთან დაკავშირებით- 50	
დიაგრამა 16:	საერთო შედეგები საზღვარგარეთ შეძენილი ცოდნის/გამოცდილების სარგებლიანობის შესახებ- - - - -	51
დიაგრამა 17:	ბოლო პროფესიები საქართველოში (გერმანია)- - - - -	60
დიაგრამა 18:	საქართველოდან წასვლის მიზეზები (გერმანია)- - - - -	61
დიაგრამა 19:	გერმანიის მოქალაქეობის მოპოვება - - - - -	62
დიაგრამა 20:	ქართველ ემიგრანტთა შემოსავლის წყარო (გერმანია)- - - - -	63
დიაგრამა 21:	მიგრანტთა საქართველოში დარჩენილი ოჯახი წევრები (გერმანია) - - - - -	65
დიაგრამა 22:	საზღვარგარეთ მცხოვრები მიგრანტებისათვის საქართველოს მთავრობის/ უნწყებების ინიციატივების შესახებ ინფორმირებულობა - - - - -	66
დიაგრამა 23:	როდის დაბრუნდებიან მიგრანტები საქართველოში (გერმანია) - - - - -	72
დიაგრამა 24:	საქართველოში თანხის გაგზავნა (რეგულარულად) გერმანიიდან- - - - -	74
დიაგრამა 25:	რამდენად სასარგებლოა გერმანიაში მიღებული გამოცდილება/უნარები საქართველოში - - - - -	76
დიაგრამა 26:	მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით (გერმანია) - - - - -	77

დიაგრამა 27:	პროფესიები საქართველოში, საბერძნეთი - - - - -	80
დიაგრამა 28:	საქართველოდან წასვლის მიზეზები (საბერძნეთი) - - - - -	81
დიაგრამა 29:	მიგრანტები, რომელთაც აქვთ და სურთ მოიპოვონ საბერძნეთის მოქალაქეობა	83
დიაგრამა 30:	სამუშაოს შესაბამისობა მიგრანტის განათლებასთან (საბერძნეთი) - - - - -	83
დიაგრამა 31:	შემოსავლის წყარო (საბერძნეთი) - - - - -	84
დიაგრამა 32:	საქართველოში დარჩენილი ოჯახის წევრები – საბერძნეთი - - - - -	86
დიაგრამა 33:	საქართველოს საკონსულოსთან კონტაქტის სიხშირე (საბერძნეთში) - - - - -	88
დიაგრამა 34:	თანხის გაგზავნა საქართველოში (რეგულარულად) – საბერძნეთი - - - - -	94
დიაგრამა 35:	ბიზნეს ინვესტიციები საქართველოში (საბერძნეთი) - - - - -	96
დიაგრამა 36:	საბერძნეთში მიღებული გამოცდილების/უნარების სასარგებლო გამოყენება საქართველოში - - - - -	97
დიაგრამა 37:	მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებების საქმიანობაზე (საბერძნეთი) - - - - -	98
დიაგრამა 38:	პროფესიები საქართველოში (თურქეთი) - - - - -	101
დიაგრამა 39:	საქართველოდან გამგზავრების მიზეზები (თურქეთი) - - - - -	103
დიაგრამა 40:	თურქეთის მოქალაქეობის მიღების სურვილი - - - - -	103
დიაგრამა 41:	სამუშაოს შესაბამისობა მიგრანტის განათლებასთან (თურქეთი) - - - - -	104
დიაგრამა 42:	შემოსავლის წყარო (თურქეთი) - - - - -	105
დიაგრამა 43:	საქართველოში დატოვებული ოჯახის წევრები (თურქეთი) - - - - -	107
დიაგრამა 44:	საქართველოში თანხის გაგზავნა (რეგულარულად) – თურქეთი - - - - -	112
დიაგრამა 45:	ბიზნეს ინვესტიციები საქართველოში (თურქეთი) - - - - -	114
დიაგრამა 46:	თურქეთში მიღებული გამოცდილების/უნარების გამოყენება საქართველოში - - - - -	114
დიაგრამა 47:	მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებების საქმიანობაზე - - - - -	115

შემოკლებების სია

დსთ	დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობა
იგპ	იძულებით გადაადგილებული პირი
ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო
მიგრაციის კომისია	მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის სამდივნო
მშპ	მთლიანი შიდა პროდუქტი
სერვისების განვითარების სააგენტო	საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო
შსს	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო
CIM	საერთაშორისო მიგრაციის ცენტრი
DAAD	გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური
DO	დიასპორული ორგანიზაცია
DRC	ლტოლვილთა დანიის საბჭო
EMN	ევროპის მიგრაციული ქსელი
EPRC	ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი
ERGEM	ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში
ETF	ტრენინგების ევროპული ფონდი
EU	ევროკავშირი
EUR	ევრო (ვალუტა)
FDI	პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია
FM	ოჯახის წევრი
GE	საქართველო
GEL	ქართული ლარი (ვალუტა)
GIZ	გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოება
GR	საბერძნეთი
ICMPD	მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრი
IOM	მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია
MBA	ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრი
MPC	მიგრაციის პოლიტიკის ცენტრი
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
PHDS	ადამიანთა ჰარმონიული განვითარების საზოგადოება
SI	სახელმწიფო დანესებულება
TAV	აეროპორტების ჰოლდინგი „ტავი“
TIG	მიზნობრივი ინიციატივა საქართველოსათვის (ევროკავშირის დაფინანსებით)
TR	თურქეთი
UNHCR	გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი
USD	აშშ დოლარი (ვალუტა)

პროექტის „ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში“ (ERGEM) სანყისი ფაზა დასასრულს მიუახლოვდა და მიღებული შედეგების გათვალისწინებით, დაიწყება განვითარების ახალი ფაზა. პროექტი მთავარ მიზნად ისახავდა უცხოეთში მცხოვრები საქართველოს თანამემამულეების სამშობლოსთან კავშირის გაღრმავებას, რაც მრავალმხრივი მიდგომის მეშვეობით განხორციელდა. გემოხსენებული მიზნის მისაღწევად ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალება პირველ რიგში არის ის, რომ დავადგინოთ ჩვენი თანამემამულეების მოთხოვნები, ინტერესები და ხედვები საქართველოს

სოციალური და ეკონომიკური განვითარებიდან გამომდინარე. ამის გათვალისწინებით, ERGEM-ის გუნდი ეწვია თურქეთს, გერმანიასა და საბერძნეთს, სადაც ისინი შეხვდნენ დიასპორის წარმომადგენლებს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, რომ გუნდმა უაღრესად წარმატებულად ჩაატარა კვლევა, მოაგროვა ამომწურავი მონაცემები, მიიღო გამოკითხვის მონაწილეების გულწრფელი პასუხები და თავი მოუყარა საჭირო ინფორმაციას, რომელიც მაღალი ხარისხის ანალიზის ჩასატარებლად იქნა გამოყენებული. მათი კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, ნათელი ხდება ამ სამ ქვეყანაში დღესდღეობით არსებული ვითარება. აგრეთვე, გავცანით დიასპორის წარმომადგენლების მახასიათებლებს (მაგალითად: რაოდენობა, უცხოეთში გატარებული დრო, კვალიფიკაცია, ა.შ.), მათი კომუნიკაციის საშუალებებსა და ყველა იმ ფაქტორს, რომელიც წახალისებს მათ აქტიური მონაწილეობა მიიღონ საქართველოს განვითარებაში.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა ახლახან შეადგინა სტრატეგიული დოკუმენტი, რომელიც დიასპორის მრავალფეროვნებას განიხილავს. სწორედ ეს ფაქტი დაადასტურა ERGEM-ის გუნდის კვლევამ და აჩვენა, რომ ამ სამ ქვეყანაში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულეების მახასიათებლები, მოთხოვნები და ინტერესები საგრძნობლად განსხვავდება ერთმანეთისგან. საქართველოს მიგრანტების სიტუაცია საკმაოდ კონტრასტულია, მათი პირადი გამოცდილების, წარსულისა და მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში მიგრაციის მიზეზებიდან გამომდინარე. აღნიშნული განსხვავებები მიანიშნებს იმაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ინდივიდუალურ საჭიროებებზე მორგებული ინიციატივებისა და პროგრამების დანერგვა უცხოეთში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეებისთვის. გარდა იმისა, რომ ERGEM-ის პროექტი დიდ დახმარებას გვინევს ჩვენი მიზნების მიღწევაში, იმედი გვაქვს, რომ იგი სხვა ისეთი პროექტების მხარდამჭერის და ინიციატორის როლშიც მოგვევლინება, რომლებიც ორიენტირებული იქნება საქართველოს განვითარებაში ჩვენი თანამემამულეების უფრო აქტიურ ჩართულობაზე.

მინდა მადლობა გადავუხადო მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრს (IC-MPD) და დანარჩენ პარტნიორებს ამ ძალზედ მნიშვნელოვანი წამოწყების განხორციელებისთვის და პროექტის გუნდს ვუსურვო წარმატებები დასახული მიზნების მიღწევის გზაზე.

კონსტანტინე სურგულაძე

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი

ზოგიერთი შეფასებით, დაახლოებით მილიონის საქართველოს მოქალაქე წავიდა ემიგრაციაში ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში. მათი გამგზავრების, დანიშნულების ქვეყნის და საქმიანობის არჩევის ინდივიდუალური მიზეზები სრულიად სხვადასხვაა, რაც დიასპორას მრავალფეროვან და გამოკვეთილ ხასიათს სძენს. ამ მიგრანტებმა დატოვეს სამშობლო მოკლე თუ ხანგრძლივი ვადით, ახლა ხანს თუ მრავალი წლის წინ, მაგრამ საქართველოსთან მათი კავშირი კვლავ მძლავრია.

ეს გამოკვლევა ნათელს ჰფენს საქართველოდან მიგრაციის მრავალმხრივ ბუნებას და ქართველ მიგრანტთა უნიკალურ მახასიათებლებს, გამოცდილებას, საზრუნავს და მისწრაფებებს. კვლევა, რომელიც ერთობლივად განხორციელეს მიგრაციის მართვაში ჩართულმა ქართულმა სახელმწიფო უწყებებმა და ICMPD-მ, ასახავს მიგრაციული მოძრაობით გამოწვეულ სირთულეებს, რომელთა წინაშეც დგას მიგრაციის მართვის სისტემები არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მთელს მსოფლიოში. დღევანდელ სამყაროში უკვე საყოველთაოდაა აღიარებული, რომ მიგრაციაზე გავლენას ახდენს გამგზავნი და მიმღები ქვეყნების ეკონომიკა, დემოგრაფია, პოლიტიკა და ჰუმანიტარული, სოციალური თუ კულტურული განვითარება. ამ მხარდი მულტიდისციპლინარული სფეროს ფარგლებში განხორციელებული ამგვარი კვლევები უაღრესად მნიშვნელოვანია მიგრაციის მართვის უსაფრთხო, ყოვლისმომცველი და გრძელვადიანი მიდგომების შემუშავებისთვის.

კვლევა ჩატარდა ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული და დანიის ლტოლვილთა საბჭოს და ICMPD-ს მიერ ერთობლივად განხორციელებული პროექტის „ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ ფარგლებში. ERGEM პროექტი მიზნად ისახავს, განამტკიცოს დიასპორას და საქართველოს სამთავრობო უწყებებს შორის კავშირი, რითაც ხელს შეუწყობს მიგრაციის პოტენციალის სრულად გამოყენებას ქვეყნის განვითარების საქმეში. აქედან გამომდინარე მისი ამოცანებია, განხორციელდეს დიასპორის პოტენციალის ანალიზი საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობის თვალსაზრისით, დაიხვეწოს სახელმწიფო პოლიტიკა დიასპორის ჩართულობის წახალისების მიმართულებით, გაუმჯობესდეს მიგრანტებისა და დიასპორისთვის მომსახურების და ინფორმაციის მიწოდება.

საქართველოში უკვე შექმნილია დიასპორის საკითხებში ეფექტური პოლიტიკის ჩამოყალიბებისთვის საჭირო ინსტიტუციონალური და საკანონმდებლო ჩარჩო. ამიტომაც პროექტი ამგვარი ჩარჩოს ხელახლა გამოგონებას კი არ ცდილობს, არამედ არსებული პოლიტიკის დახვეწას ისახავს მიზნად ბინადრობის ქვეყნებში საქართველოს მიგრანტების ამჟამინდელი მდგომარეობის და გამოცდილების სიღრმისეული ანალიზის საფუძველზე. კვლევის ანგარიშის შედეგების პროცესში ძალიან ახლო პარტნიორული ურთიერთობა ჩამოყალიბდა როგორც დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთან, მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის სამდივნოს და საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან, ასევე იმ ქვეყნების დიასპორულ ორგანიზაციებთან, რომელთა შესწავლაც კვლევის ფარგლებში განხორციელდა. ეს იყო გერმანია, საბერძნეთი და თურქეთი. სწორედ ამგვარი პარტნიორობა არის ამ საქმიანობის სიცოცხლისუნარიანობის და საქართველოს და მისი დიასპორული ერთობების მომავალი კეთილდღეობის საწინდარი.

დარწმუნებული ვარ, რომ ეს კვლევა დაეხმარება საქართველოს დიასპორის საკითხებში სტარტეგიის განსაზღვრაში და არსებული მიდგომების გაუმჯობესებაში საქართველოს მიგრანტებსა და დიასპორის წევრებთან უფრო ღრმა ურთიერთგაგების ჩამოყალიბებისთვის. და ბოლოს, კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი. მე მინდა წარმატებული თანამშრომლობის, დიდი ძალისხმევისა და თავდადებათა შრომისთვის გულწრფელი მადლობა გადავუხადო პროექტის გუნდს და მის პარტნიორებს, განსაკუთრებით კი მათ, ვისაც წვლილი მიუძღვის ამ პუბლიკაციაში.

მარტაინ პლაიმბი

დირექტორი, აღმოსავლეთის მიმართულება

ICMPD

ნაწილი I. გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში დიასპორის და მიგრანტთა გაერთიანების კვლევა

1. შესავალი

მიგრაციის საკითხები უაღრესად პრიორიტეტულია საქართველოს რესპუბლიკისთვის და სოციალური და პოლიტიკური ცხოვრების ყველა სფეროში. მათ განხილვას ისეთივე დიდი დრო ეთმობა, როგორც პოლიტიკის ან ეკონომიკისას.

საქართველო თანდათან იმიგრაციის ქვეყანა ხდება, მაგრამ ამასთან ემიგრაციაც მნიშვნელოვან ფაქტორად რჩება სახელმწიფოს განვითარების ყველა სფეროში. რთულია, იმ ადამიანების ზუსტი რაოდენობის დადგენა, რომლებიც საქართველოდან მიგრირებენ; სხვადასხვა ექსპერტის მიერ მოწოდებული რიცხვები ერთმანეთისგან მნიშვნელოვნად გასხვავდება. მაგალითად, მიგრაციის პოლიტიკის ცენტრის (MPC) შეფასებით 2012 წელს 770,000 საქართველოს თანამემამულე ცხოვრობდა საზღვარგარეთ.¹ ამ ცენტრის დასკვნაში მოყვანილია საქართველოს საკონსულო რეგისტრაციის სისტემის მონაცემები, რომლის მიხედვითაც 2012 წელს საზღვარგარეთ რეგისტრირებული იყო 400,000 ადამიანი საქართველოდან.² სხვა ავტორები გარკვეულწილად ადასტურებენ ამ მონაცემებს და ამტკიცებენ, რომ საზღვარგარეთ მყოფ მოქალაქეთა რიცხვი 350 000-500 000-ის ფარგლებშია.³ არის წყაროები, რომელთა მიხედვითაც ემიგრანტთა რაოდენობა 1 000 000 ადამიანს სცდება.⁴ მაშასადამე, საქართველოს მოსახლეობის 8%-დან- 20%-მდე ემიგრაციაშია. ემიგრაციის მაღალი დონე, იმიგრაციის დაბალ დონესთან ერთად⁵, მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს საქართველოს და მისი საზოგადოების განვითარებაზე.

საქართველო არის წარმომავლობის ქვეყანა ემიგრანტთა ნაკადებისთვის, რომლებიც მიმართულია ძირითადად აშშ-ს, საბერძნეთის, გერმანიის, თურქეთის, ავსტრიის რუსეთის, და ევროკავშირის კიდევ რამდენიმე წევრი სახელმწიფოს, მაგალითად საფრანგეთისა და ესპანეთისკენ.⁶ 2008 წლიდან საქართველოს მიგრანტთა შედარებით ნაკლები რაოდენობა ირჩევს რუსეთს და მეტი რაოდენობის მიგრანტი შემგზავრება თურქეთში. ახალი კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ევროპის ქვეყნებიც, განსაკუთრებით საბერძნეთი, იღებს ემიგრანტთა მეტ რიცხვს.⁷ ქვეყანამ მიგრაციის რამდენიმე ნაკადი განიცადა. საბჭოთა პერიოდში ეთნიკური ქართველები იშვიათად ტოვებდნენ ქვეყანას და მათი 95% ყოფილ საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკაში ცხოვრობდა. 1991 წელს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქვეყანაში მკვეთრად გაიზარდა გარე მიგრაცია. 1989 წლის მოსახლეობის აღწერიდან 2002 წელში ჩატარებულ ბოლო აღწერამდე განვლილ პერიოდში საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა დაახლოებით 20%-ით შემცირდა. ეს ცვლილება შეიძლება ნაწილობრივ შობადობის შემცირებით აიხსნას, მაგრამ ძირითადად მაინც ემიგრაციით იყო განპირობებული.⁸

მასობრივმა გარე მიგრაციამ სერიოზული უარყოფითი გავლენა იქონია ქვეყნის განვითარებაზე, რაც გამოიხატებოდა „ტვინების გადინებას“ და „ტვინების დაკარგვაში“ (რადგან ბევრი ემიგრანტი აცხადებს, რომ საზღვარგარეთ მათი კვალიფიკაცია არასათანადოაა გამოყენებული). მოგვიანებით, 2008 წლის მსოფლიო ფინანსურმა კრიზისმა და მისმა შედეგებმა უარყოფითად იმოქმედა საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებზე, შეამცირა რა მათი შემოსავალი და ბევრი დააფიქრა უკან დაბრუნების საჭიროებაზე.

1 (MPC Migration Policy Center 2013)

2 (MPC Migration Policy Center 2013)

3 (Labadze and Tukhashvili 2013)

4 (IOM 2008); (World Bank 2011); (Caucasus Research Resource Centre 2007)

5 შენიშვნა: იმიგრანტთა პროცენტული რაოდენობა მთლიან მოსახლეობაში: 4,0%; (World Bank 2011)

6 (IOM 2008)

7 (CARIM-East: Regional migration report: South Caucasus 2013)

8 (ETF 2012)

ამ პირობებში, საქართველოში არსებული საერთო ეკონომიკური სიტუაციის გათვალისწინებით, დაბრუნებულ მიგრანტთა რეინტეგრაცია სერიოზულ გამოწვევად რჩება.

მიგრანტთა ფულადი გზავნილები ზრდის ქვეყნის მშპ-ს (2011-დან 2013 წლამდე ფულადი გზავნილების წილი მშპ-ში მერყეობდა 8-დან 9%-მდე.)⁹ 2008-2012 წლებში მთავრობის სამოქმედო პროგრამის „საქართველო სიღარიბის გარეშე“ ერთ-ერთი მთავარი მიზანი იყო მიგრაციის ნაკადის პოზიტიური მაჩვენებლის მიღწევა ემიგრაციის და ფულადი გზავნილებისგან მიღებული სარგებლის მაქსიმალიზაციის პარალელურად.

მიგრაციის მთავარი მიზეზი იყო და არის საქართველოს ეკონომიკა, რომელმაც სერიოზული დარტყმა მიიღო საბჭოთა კავშირის დაშლის შედეგად. ამ პროცესებმა ყველაზე მეტად სასოფლო-სამეურნეო სექტორი გაანადგურა. 2004 წელს მშპ 1989 წლის მაჩვენებლის 45% უტოლდებოდა.¹⁰ 2011 წელს ოფიციალური მონაცემებით დასაქმების მაჩვენებელი 55,4% იყო, უმუშევრობისა კი - 15,1%. შრომის ორგანიზაციის ვარაუდით კი უფრო რეალისტური მონაცემებით უმუშევრობის დონე 30-35%-ა.¹¹

საქართველო ამჟამად გადამწყვეტ ეტაპზე იმყოფება მიგრაციის მართვის თვალსაზრისით. 2010 წლის ბოლოს საქართველოს მთავრობამ შექმნა მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, რომელშიც გაერთიანდნენ ამ სფეროში მომუშავე უწყებები. კომისიამ შეძლო ზოგიერთი მიმართულებით გარკვეული პროგრესის მიღწევა, თუმცა საქართველოს მიგრანტებთან და დისპორასთან ურთიერთობას შედარებით ნაკლები ყურადღება დაეთმო. უნდა აღინიშნოს, რომ 2012 წლის დეკემბრიდან საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებს მიეცათ კომისიის სხდომებში მონაწილეობის უფლება.

საქართველოს კანონი უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეებისა და დიასპორული ორგანიზაციების შესახებ განსაზღვრავს, რომ უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულე არის „საქართველოს მოქალაქე, რომელიც ხანგრძლივად ცხოვრობს სხვა სახელმწიფოში, ან სხვა სახელმწიფოს მოქალაქე, რომელსაც აქვს საქართველოდან წარმომავლობა ან/და რომლის მშობლიური ენა მიეკუთვნება ქართველურ-კავკასიურ ენებს“

დიასპორული ორგანიზაცია განსაზღვრულია, როგორც „გაერთიანება, რომელიც შექმნილია ადგილსამყოფელი სახელმწიფოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ქართული კულტურის, საქართველოს სახელმწიფო ენის, ტრადიციების პოპულარიზაციის, დიასპორების შეკავშირების, საქართველოსთან კულტურულ, სამეცნიერო-ტექნიკურ, სპორტულ და სხვა სფეროებში თანამშრომლობის მიზნით“. და ბოლოს, დიასპორა აღნიშნავს „უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეების ერთობლიობას“.¹²

წარმოდგენილი კვლევის ფარგლებში ტერმინი დიასპორა მოიცავს ყველა მიგრანტს და მიგრანტთა ერთობას საზღვარგარეთ, მათ შორის ისტორიულ დიასპორას, დროებით და ცირკულარულ მიგრანტებს, ემიგრანტებს, ექსპატრიატებს, ქართველებს, რომელთაც უარი თქვენს საქართველოს მოქალაქეობაზე და მიიღეს დანიშნულების ქვეყნის მოქალაქეობა, ქართველ სტუდენტებს, რომლებიც საზღვარგარეთ სწავლობენ.

მართალია, მიგრაციის საკითხებს ბევრი კვლევა და პროექტი მიეძღვნა, საქართველოს განვითარებაზე მიგრაციის პოტენციურ გავლენას ჯერაც არ ეთმობა სათანადო ყურადღება, რაც უნდა გამოვლინდეს სახელმწიფოს მხრიდან მის შესწავლას და პოლიტიკურ თუ ტექნიკური მხარდაჭერაში. წარმოდგენილი კვლევა არის ამ სიყვარელის ნაწილობრივ მაინც შევსების მცდელობა, რამდენადაც იგი დიასპორის (პოტენციურ) წვლილს შეისწავლის. იგი აფასებს მიგრანტთა მდგომარეობას და

9 (BMP Building Migration Partnerships 2011), (GEOSTAT 2014), (National Bank of Georgia 2013)

10 (The Economist 2010)

11 (ETF 2012)

12 საქართველოს კანონი **უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეებისა და დიასპორული ორგანიზაციების შესახებ**; http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/file-2_Georgia_draft_law_on_compatriots_living_abroad_and_diaspora_organizations_GE.pdf

საჭიროებებს ადგილსამყოფელ სახელმწიფოში და აანალიზებს მათ მზადყოფნას საქართველოს განვითარებაში წვლილის შეტანისთვის და მათ შესაძლებლობებს ამ თვალსაზრისით. დასკვნის სახით, შემოთავაზებულია რეკომენდაციები დისპორასა და სახელმწიფო დაწესებულებებს შორის კავშირების გაღრმავების კუთხით. ეს რჩევები ეფუძნება ვარაუდს, რომ ქართულ ორგანიზაციებს და უწყებებს ესაჭიროებათ უფრო ღრმად იცნობდნენ დიასპორულ ორგანიზაციებს, რათა შეძლონ ფაქტებზე დაფუძნებული, რელისტური პოლიტიკის შემუშავება და დიასპორის ჩართულობის გააქტიურება.

კვლევა წარმოადგენს ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული პროექტის „ქართველი ემიგრანტების როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ ერთერთ პროდუქტს. პროექტის განახორციელეს „ლტოლვილთა დანიის საბჭომ“ (DRC) და “მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაციამ“ (ICMPD) თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან, პოლონეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსთან (საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო), დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთან და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროსთან თანამშრომლობით.

2. კვლევის მეთოდოლოგია

2.1. საკვლევი კითხვები

კვლევის მიზანი იყო გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა გაერთიანებების და დისპორის კონკრეტული ინტერესებისა და საჭიროებების შესწავლა. მან უნდა ასახოს ამ სამ ქვეყანაში დიასპორის წევრთა ცხოვრების (გარემომცველი) რეალობა და ჩამოაყალიბოს რეკომენდაციები საქართველოს მთავრობის იმ სტრატეგიებსა და ნაბიჯებთან დაკავშირებით, რაც უნდა გატარდეს მიგრანტთა საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად, საზღვარგარეთ მათი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად და ამ გზით საქართველოს განვითარების პროცესში დიასპორის ჩართულობის ხელშეწყობისთვის. აქედან გამომდინარე, დაისვა შემდეგი საკვლევი კითხვები:

1. რა არის დიასპორის მთავარი მახასიათებლები გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში?

- მოსახლეობა
- საზღვარგარეთ ყოფნის ხანგრძლივობა (დროებითი, ცირკულარული, მუდმივი)
- სტატუსი (ლეგალური-არალეგალური, სამუშაო, ოჯახის გაერთიანება, სწავლა, ბიზნესი და სხვ.)
- უნარების აღწერა
- სოციალური მახასიათებლები: სქესი, ასაკი, ოჯახური მდგომარეობა
- ნაციონალიზაციის პერსპექტივა/ სურვილი
- მიგრაციული ჯაჭვი/ქსელი

2. რა კავშირია დიასპორას და საქართველოს შორის? როგორ ინარჩუნებს დიასპორა ამ კავშირს? არიან თუ არა მიგრანტები დაინტერესებული ამ კავშირების შენარჩუნებით?

- ოჯახის წევრები საქართველოში; ოჯახის წევრები დანიშნულების ქვეყანაში
- კომუნიკაციის გზები
- საქართველოში არსებულ სიტუაციასა და მოვლენებზე ამბების ერთმანეთისთვის მიწოდების გზები
- აქტიურობა დიასპორულ ორგანიზაციებში/მიგრანტთა ერთობებში
- კომუნიკაცია დისპორულ ორგანიზაციებსა და საქართველოს სახელმწიფო უწყებებს შორის: რეალობა და საჭიროებები
- დიასპორული ორგანიზაციების/მიგრანტთა ერთობების მოლოდინი სამშობლოსთან კომუნიკაციასთან დაკავშირებით

3. აქვს თუ არა დიასპორას ინტერესი, უნარი და მზადყოფნა, რომ წვლილი შეიტანოს საქართველოს განვითარებაში? რა ფაქტორები აბრკოლებს და რა შეუწყობდა ხელს მათ ჩართულობას?

- დიასპორის ჩართულობის და მისი მნიშვნელობის გააზრება
- დაბრუნების/ინვესტირების/წვლილის შეტანის სურვილი და დაინტერესება
- ჩართულობის და/ან დაბრუნების ხელშეწყობი ფაქტორები

4. როგორ თანამშრომლობენ საქართველოს სახელმწიფო უწყებები დიასპორასა და საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებთან?

- მიგრანტთა დაცვის მექანიზმები
- კომუნიკაციის და ინფორმაციის უწყვეტად მიწოდების გზები
- ინფორმაციის გაცვლა საქართველოში და გაუმჯობესების სტრატეგიები

2.2. კვლევის დიზაინი

მიგრანტთა, მათი მახასიათებლების და საჭიროებების კვლევის მეთოდოლოგია მოიცავს შემდეგს:

(1) **სამაგიდოგამოკვლევა:** (ა) საზღვარგარეთ მიგრანტებთან დაკავშირებული ბოლო დროინდელი სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა; (ბ) გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში მიგრაციის თვალსაზრისით არსებული მდგომარეობის შესახებ ლიტერატურის ამომწურავი მიმოხილვა; (გ) სხვადასხვა წყაროდან მოძიებული სტატისტიკური მასალის შეკრება და ანალიზი;

(2) **ინტერვიუები დაინტერესებულ მხარეებთან საქართველოში და საზღვარგარეთ:** (ა) მიგრაციის სფეროში მომუშავე უწყებების წარმომადგენლებთან საქართველოში: საგარეო საქმეთა სამინისტრო, იუსტიციის სამინისტრო, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს უწყებები საზღვარგარეთ; (ბ) საქართველოს საკონსულო წარმომადგენლობები გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში და ასევე, სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები საქართველოში და საზღვარგარეთ; (გ) დიასპორული ორგანიზაციები და მიგრანტთა გაერთიანებები;

(3) **მიგრანტთა გამოკითხვა გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში:** კითხვარები, რომლებიც დარიგდა გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთში (ბერლინი, ათენი, სტამბოლი) 2013 წლის ოქტომბერ-დეკემბერში. დამატებით სამი ანკეტა შეივსო თბილისის საერთაშორისო აეროპორტსა და თბილისის საერთაშორისო ავტოსადგურში;

(4) **ნახევრად-სტრუქტურირებული ინტერვიუები მიგრანტთა ოჯახის წევრებთან** მიგრანტების მდგომარეობაზე დამატებითი ინფორმაციის მოპოვების მიზნით;

(5) **ფოკუს ჯგუფები** დაინტერესებულ მხარეების (მაგალითად დიასპორული ასოციაციების) მონაწილეობით საზღვარგარეთ;

(6) **დაკვირვება** დიასპორის თავშესაფრის ძირითად ადგილებში ბერლინში, ათენსა და სტამბოლში.

საერთო ჯამში ცხრა **ნახევრად-სტრუქტურირებული ინტერვიუ გაიმართა საქართველოს იმ სახელმწიფო დაწესებულებების წარმომადგენლებთან**, რომლებიც უშუალოდ მიგრაციის მართვის საკითხებზე მუშაობენ. ეს ინტერვიუები დაეხმარა მკვლევართა ჯგუფს იმის დადგენაში, თუ რამდენად იცნობენ ეს უწყებები დიასპორის და მიგრანტების მოთხოვნილებებსა და პოტენციურ საჭიროებებს საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობასთან დაკავშირებით, გააზრებული აქვთ თუ არა რა დახმარებაა საჭირო ამ საკითხში, როგორია მათი მოსაზრებები, დამოკიდებულება, სურვილები და საჭიროებები ამ კუთხით. ინტერვიუ ჩატარდა სხვადასხვა რანგის ოფიციალური პირებთან შემდეგი დაწესებულებებიდან: საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი, თურქეთში, სტამბოლში საქართველოს საკონსულო, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო, შინაგან საქმეთა სამინისტროს (შსს) რეფორმებისა და განვითარების სააგენტო, მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის სამდივნო, გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში საქართველოს საკონსულო წარმომადგენლობები. გარდა ამისა, კვლევაში ჩაერთო ევროკავშირის დაფინანსებული პროექტი მიზნობრივი ინიციატივა საქართველოსათვის (TIG)¹³, რაც მიზნად ისახავდა ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს მიერ განხორციელებულ რეინტეგრაციის პროგრამასთან დაკავშირებული საკითხების დაზუსტებას.

გაიმართა რვა ნახევრად-სტრუქტურირებული **ინტერვიუ დიასპორულ ორგანიზაციებთან** ერთი - თურქეთში (პლუს ერთი ინტერვიუ დიასპორის წარმომადგენელთან, რომელიც აქტიურადაა ჩართული ორგანიზაციის საქმიანობაში), სამი - გერმანიაში, ოთხი - საბერძნეთში. ამ ინტერვიუების მიზანი იყო იმის დადგენა, თუ როგორია ამ მხარის მოსაზრებები, დამოკიდებულება, სურვილები და საჭიროებები

¹³ ოფიციალურად დასრულდა 2013 წლის დეკემბერში

საქართველოს განვითარებაში დიასპორის და მიგრანტების მონაწილეობასთან დაკავშირებით და რა ტიპის დახმარებაა საჭირო მათი აქტიურობის გაზრდისთვის. საუბარი შეეხო ისეთ თემებს, როგორიცაა ზოგადი ინფორმაცია ორგანიზაციის და მისი საქმიანობის შესახებ, ურთიერთობები ქართულ ორგანიზაციებთან/დანესხებულებებთან, კავშირები საზღვარგარეთ მცხოვრებ მოქალაქეებსა და საქართველოს შორის, ქვეყნის განვითარებაში მონაწილეობა და უნარების/ცოდნის გადაცემა.

საერთო ჯამში 134 კითხვარი შეივსო, 29 - გერმანიაში მცხოვრები თანამემამულეების მიერ, 44 - საბერძნეთში და 61 - თურქეთში. კითხვარი შედგებოდა 5 ნაწილისგან და მოიცავდა (1) ზოგად ინფორმაციას მიგრანტის შესახებ (სქესი, დანიშნულების ქვეყანა, განათლება, ოჯახური მდგომარეობა და სხვ.), (2) ინფორმაციას ქვეყნიდან მათი გამგზავრების და საზღვარგარეთ ცხოვრების შესახებ, (3) საქართველოსთან კავშირებს, (4) საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობის მიღების სურვილთან დაკავშირებულ მონაცემებს და (5) ფულადი გზავნილების შესახებ ინფორმაციას (კითხვარის ნიმუში იხილეთ დანართში).

რესპონდენტებთან კონტაქტის დასამყარებლად რამდენიმე განსხვავებული ადგილი შეირჩა.

- გერმანიაში ძირითადად ჩატარდა დიასპორულ ორგანიზაციებში აქტიურად ჩართული რესპონდენტების, დიასპორული ორგანიზაციების წევრების და ქართულ ეკლესიის წირვაზე დასასწრებად მოსული პირების გამოკითხვა;
- თურქეთში რესპონდენტებთან დაკავშირება და მათი გამოკითხვა მოხდა საერთაშორისო ავტოტერმინალზე და წმ. მარიამ ბლაქერნელის სახელობის ბერძნულ მართლმადიდებლურ ეკლესიაში გამართულ ყოველთვიურ ქართულ წირვაზე;
- საბერძნეთში რესპონდენტების მოძიება მოხდა თანამემამულეთა ტრადიციული თავშეყრის ადგილებში ათენში და აგრეთვე, დიასპორული ორგანიზაციების წევრებს/მონაწილეებს შორის.

კითხვარების გადანაწილება ქვეყნების მიხედვით წარმოდგენილია ქვემოთ მოყვანილ ცხრილში, რომელიც ადასტურებს, რომ კითხვართა უმრავლესობას თურქეთში დიასპორის წევრებმა და ემიგრანტებმა გასცეს პასუხი.

ცხრილი 1: დიასპორისგან მიღებულ კითხვართა რაოდენობა

	რაოდენობა	პროცენტულობა
გერმანია	29	21.6%
საბერძნეთი	44	32.8%
თურქეთი	61	45.5%
სულ	134	100.0%

სულ ჩატარდა ექვსი ინტერვიუ პროექტის სამიზნე ქვეყნებში მცხოვრები მიგრანტების ოჯახის წევრებთან (ორი ინტერვიუ თითო ქვეყნისთვის). საზღვარგარეთ მყოფი ოჯახის წევრი იყო რესპონდენტის დედა, მამა, და-ძმა, დეიდა, მამიდა ან ქმარი. ერთ შემთხვევაში რესპონდენტის ორივე მშობელი საზღვარგარეთ იმყოფებოდა. მიღებული ინფორმაციის შეჯამება და ანალიზი განხორციელდა ზემოთ აღნიშნული თემების მიხედვით და განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო მიგრანტთა და მათი ოჯახების სურვილებსა და საჭიროებებს. რესპონდენტთა ოჯახის წევრებმა საქართველო დატოვეს 1990-იანი წლების შუაში ან შედარებით მცირე ხნის წინ 2004, 2007 და 2013 წლებში.

მოეწყო სამი ფოკუს ჯგუფის დისკუსია, რომელთაგან თითოეულში დიასპორული ორგანიზაციის დაახლოებით ათი წარმომადგენელი მონაწილეობდა და ნახევარი დღე დაეთმო. გერმანიაში დისკუსიის მონაწილეები იყვნენ ბერლინიდან და ბიელფელტიდან, საბერძნეთში - ათენიდან და სალონიკიდან, თურქეთში კი სტამბოლიდან. სტამბოლის შემთხვევაში ფოკუს ჯგუფის დისკუსიაში მონაწილეობდნენ როგორც ისტორიული დიასპორის წარმომადგენლები, ისე ახალი მიგრანტები. დისკუსიები შეეხებოდა დიასპორასა და მიგრანტთა ერთობებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვებას და ანალიზს, ამ ერთობათა საჭიროებებს თითოეულ საკვლევ ქვეყანაში და დიასპორის

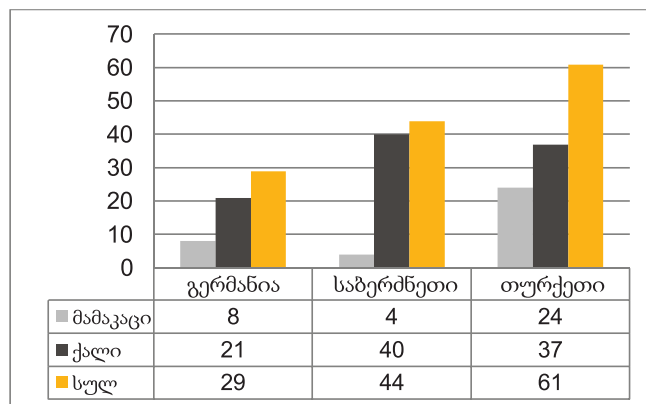
პოტენციალს საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობის მიღების თვალსაზრისით. მონაწილეებმა, განსაკუთრებით გერმანიაში და საბერძნეთში მიმდინარე განხილვებისას, კმაყოფილება გამოხატეს ამგვარი ორგანიზებული დისკუსიით. მათ აღნიშნეს, რომ ეს უაღრესად სასარგებლო მოვლენა იყო, რადგან მოხერხდა აქტიური მიგრანტების შეკრება სხვადასხვა ქალაქიდან და მათ შორის ინფორმაციის გაცვლა, რაც გააღრმავებს მათ შემდგომ თანამშრომლობას.

დაკვირვება განხორციელდა დიასპორის ძირითადი თავშეყრის ადგილებში ბერლინში, ათენსა და სტამბოლში. ბერლინში დაკვირვება განხორციელდა წირვის დროს და ორი დიასპორული ორგანიზაციის საკვირაო სკოლის მიმდინარეობისას. ათენში, დაკვირვება მიმდინარეობდა ორ დიასპორულ ორგანიზაციაში ვიზიტისას და ომონიას მოედნის მიმდებარე უბნებში, სადაც მიგრანტთა უმრავლესობა იკრიბება. სტამბოლში დაკვირვება განხორციელდა საერთაშორისო ავტოტერმინალზე ემნიეთ გარაჯის სადგურში და წმ. მარიამ ბლაქერნელის სახელობის ბერძნულ მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, სადაც ყოველთვიურად იმართება წირვა ქართულ ენაზე.

2.3. გამოკითხვის მონაწილეთა პერსონალური მონაცემები

მონაწილეთა განაწილება ქვეყნებისა და სქესის მიხედვით წარმოდგენილია ქვემოთ მოყვანილ ცხრილში. როგორც ცხრილიდან ჩანს, იმ ადამიანთა ორი მესამედი, ვინც კითხვარები შეავსო, მდედრობითი სქესისაა. ეს არა მარტო საქართველოდან ქალთა მიგრაციის ფენომენს ადასტურებს, არამედ იმ ფაქტსაც, რომ ქალი მიგრანტები უფრო აქტიურად მონაწილეობენ დისპორულ ორგანიზაციებში და აქედან გამომდინარე, მათთან დაკავშირება უფრო მარტივი აღმოჩნდა.

დიაგრამა 1: გამოკითხვის რესპონდენტთა განაწილება ქვეყნის და სქესის მიხედვით

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხვის რესპონდენტთა თითქმის ნახევარმა (48%) აღნიშნა, რომ ისინი დაქორწინებული არიან, 28% უპასუხა, რომ არ არიან დაოჯახებული. რესპონდენტთა ნახევარზე ოდნავ ნაკლებს (47%) გააჩნია ბაკალავრის ან მაგისტრის ხარისხი და 28% დამთავრებული აქვს საშუალო სკოლა.

გამოკითხვის რესპონდენტთა ასაკი მერყეობდა 19-დან 70 წლამდე, საშუალო ასაკი -33 (მედიანა 39,5). გამოკითხული მიგრანტები წარმოშობით იყვნენ საქართველოს 34 სხვადასხვა ქალაქიდან, ყველაზე ხშირად ქუთაისიდან და თბილისიდან, შესაბამისად რესპონდენტთა 15% და 25%. საქართველოდან გერმანიაში, საბერძნეთში ან თურქეთში გამგზავრებამდე მათი თითქმის ნახევარი (43%) ცხოვრობდა თბილისში და 17% - ქუთაისში.

წყარო: Tikatours¹⁴

2.4. შებენი

მონაცემთა შეგროვება განხორციელდა როგორც რაოდენობრივი, ისე თვისებრივი მეთოდების გამოყენებით. ამან საშუალება მისცა მკვლევართა გუნდს შეეკრიბა ინფორმაცია გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში დიასპორის წევრებისა და მიგრანტების ძირითადი მახასიათებლების, საჭიროებებისა და ინტერესების შესახებ. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობდა გარკვეული შებენი.

უპირველეს ყოვლისა, მკვლევარებმა ინტერვიუები ჩამოართვეს მხოლოდ ამ სამი ქვეყნის მთავარ ქალაქებში მცხოვრებ დიასპორის წევრებსა და მიგრანტებს. ამასთან, დიასპორული ასოციაციები და საეკლესიო მსახურება იქნა გამოყენებული კონტაქტის დასამყარებლად სამივე ქვეყანაში. გარდა ამისა, დიასპორის წევრებსა და მიგრანტებს გაესაუბრნენ სტამბოლის საერთაშორისო ავტოსადგურში და პოპულარული თავშეყრის ადგილებში, როგორცაა რესტორნები და დიასპორული ორგანიზაციის ტერიტორია ათენში. აქედან გამომდინარე, არ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ კვლევა წარმოაჩენს ამ ქვეყნებში მიგრანტთა ცხოვრების რეალობის სრულ სპექტრს.

ამასთანავე, გამოკითხვის მონაწილეთა რაოდენობა, ისევე როგორც მათი განათლება და სქესი განსხვავებულია თითოეულ საკვლევ ქვეყანაში, რასაც შესაძლოა გავლენა მოახდინოს შედეგებით ანალიზის შედეგებზე. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ წარმოდგენილი კვლევის მიზანი არ ყოფილა რეპრეზენტატიული სტატისტიკური მონაცემების შეკრება. ამ შემთხვევაში მთავარი ამოცანა იყო დიასპორის წევრთა და მიგრანტთა სიტუაციაში ჩანვდომა იყო. კვლევის შედეგების სწორი კონტექსტუალიზაციისა და დადასტურების მიზნით მრავლისმომცველი სამაგიდო გამოკვლევა ჩატარდა.

14 Invalid source specified.

3. საქართველოს დიასპორული პოლიტიკა

3.1. დიასპორისა და საზღვარგარეთ მყოფი მიგრანტების მიმართ საქართველოს პოლიტიკის განმსაზღვრელი და გამტარებელი სამთავრობო უწყებები

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, რომელიც 2008 წელს შეიქმნა, როგორც საზღვარგარეთ მყოფ საქართველოს მოქალაქეებთან კონტაქტის შენარჩუნების და განმტკიცების საკვანძო რგოლი, პასუხისმგებელია როგორც დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო სტრატეგიის შემუშავებაზე, ისე დიასპორის სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებაზე. ეს ორგანო ასევე კოორდინირებას უწევს საზღვარგარეთ მყოფი თანამემამულეების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას და ანალიზს. აპარატი ასევე კავშირშია დიასპორულ ორგანიზაციებთან საზღვარგარეთ, საკვირაო სკოლებთან და მიგრანტთა სხვადასხვა გაერთიანებებთან. აღნიშნული ურთიერთობის მთავარი ამოცანაა ეროვნული იდენტობის, ენისა და კულტურული ღირებულებების შენარჩუნება. აგრეთვე სხვა სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით, დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატი აწარმოებს მოლაპარაკებებს ქართული კულტურული მემკვიდრეობის, ისტორიული და კულტურული ღირებულებების შესანარჩუნებლად საზღვარგარეთ. **საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი** მუშაობს საკონსულო პოლიტიკის განვითარებაზე, პასუხისმგებელია საკოორდინაციო საკითხებზე, ახორციელებს საზღვარგარეთ საკონსულოს წარმომადგენლობების მონიტორინგს და სტრატეგიულ დაგეგმვას. ამასთანავე, სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი უზრუნველყოფს საკონსულოს წარმომადგენლების იურიდიულ საკითხებზე კონსულტაციას და ტექნიკურ დახმარებას. სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტი, საქართველოს დიპლომატიურ წარმომადგენლობებთან ერთად პასუხისმგებელია საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეებისათვის საკონსულო დაცვის უზრუნველყოფაზე. დიპლომატიური წარმომადგენლობები საზღვარგარეთ და საკონსულოები პასუხს აგებენ საკონსულოს ისეთ საქმიანობაზე როგორიცაა ვიზის გაცემა, საქართველოს მოქალაქეების დაბრუნებისათვის საჭირო დოკუმენტაცია როგორიცაა ვიზა და დასაბრუნებელი საბუთები, საკონსულო რეგისტრაცია, მოქალაქეობასთან დაკავშირებული საკითხების მოგვარება, რეადმისიის პროცესში ჩართულობა, უზრუნველყოფს ტრეფიკინგის მსხვერპლთა დაცულ დაბრუნებას საქართველოში და სთავაზობს სხვადასხვა სახის დახმარებას საქართველოს მოქალაქეებს. **საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს** ევალება დროებითი და მუდმივი ბინადრობის ნებართვის გაცემა, უცხოელთა რეგისტრაცია, ბინადრობის მონმობის გაცემა; საქართველოში მცხოვრებ მოქალაქეობის არმქონე პირთა და ლტოლვილთათვის სამგზავრო დოკუმენტების გაცემა, მოქალაქეობის შესახებ საქმეთა განხილვა და შესაბამისი დასკვნების გაცემა; მოქალაქეობის არმქონე პირთა სტატუსის განსაზღვრა; ემიგრაციის ნებართვის გაცემა; დაბადების, ქორწინების და გარდაცვალების რეგისტრაცია; საქართველოს ტერიტორიიდან უცხოელთა დეპორტაციის საქმეთა განხილვა; საქართველოს ტერიტორიაზე კანონიერად მცხოვრებ უცხოელ მოქალაქეთათვის ვიზების გაცემა; საქართველოს მოქალაქეთა და საქართველოში მცხოვრებ უცხოელთა აღრიცხვის წარმოება; საქართველოში უცხოელთა ყოფნის გადავადება; დოკუმენტების გაცემა (ბინადრობის მონმობა, პასპორტი, პირადობის მონმობა, სამგზავრო დოკუმენტები და სხვ.). გარდა ამისა, 2012 წლიდან სააგენტოში ფუნქციონირებს სპეციალური ერთეული – მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიის სამდივნო. მიგრაციის კომისიის ფუნქცია მიგრაციასთან დაკავშირებული ღონისძიებებისა და სხვადასხვა უწყებაში გადანაწილებული კომპეტენციების კოორდინირებაა. კომისია 2010 წლის 13 ოქტომბერს შეიქმნა. მის ადმინისტრაციულ და ანალიტიკურ მხარდაჭერას უზრუნველყოფს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სერვისების განვითარების სააგენტოში ევროკავშირის რეკომენდაციითა და მხარდაჭერით შექმნილი სამდივნო.

სამდივნოს ძირითადი ამოცანებია მიგრაციის კომისიის საქმიანობისა და მიგრაციის სტრატეგიით განსაზღვრული ამოცანების შესრულების მხარდაჭერა და კოორდინირება. სამდივნოს მთავარი ფუნქციებია მიგრაციის პროცესების მართვასა და მიგრაციის სფეროში მიმდინარე პროექტებში

ჩართულ უწყებებთან და ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა, მიგრაციის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელების მონიტორინგი და კომისიისთვის შესაბამისი ინფორმაციის წარდგენა, მიგრაციის სტრატეგიაში შესატანი ცვლილებების მომზადება, მიგრაციის თემატური მიმართულებების მიხედვით გასატარებელი ღონისძიებების განსაზღვრა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის კომისიისთვის წარდგენა და მიგრაციის თემატიკაზე მიმდინარე პროექტების შესახებ კომისიის ინფორმირება. ამასთანავე, სამდივნო შეიმუშავებს იდეებს მიგრაციის თემატიკაზე საპროექტო კონკურსებისთვის და წარუდგენს მათ კომისიას, ამზადებს კომისიის საქმიანობის შესახებ საინფორმაციო მასალებს, უზრუნველყოფს მედიასთან ურთიერთობას და ვებ-გვერდის მართვას, ამზადებს კომისიის საქმიანობის შესახებ ანგარიშებს, მონაწილეობს კონფერენციებსა და სხვა შეხვედრებში და ასრულებს კომისიის დავალებებს. გარდა ამისა, სამდივნო უზრუნველყოფს კომისიის სხდომებისა და მისი საქმიანობის ფარგლებში დაგეგმილი კონფერენციებისა და სხვა ღონისძიებების საორგანიზაციო მხარდაჭერას.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო უზრუნველყოფს სახელმწიფო პოლიტიკის გატარებას ლტოლვილთა, თავშესაფრის მაძიებელთა, იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა, რეპატრიანტთა, სტიქიით დაზარალებულთა და სხვა მიგრანტთა სოციალური/სამართლებრივი დაცვის და განსახლების სფეროში და ზოგადად ახორციელებს მიგრაციის კონტროლს.¹⁵ ამ სამინისტროს ერთ-ერთ ამოცანას სამშობლოში დაბრუნებული (ნებაყოფლობით თუ იძულებით) ქართველი მიგრანტებისთვის დახმარების აღმოჩენა წარმოადგენს, რაც მას დიასპორისა და მიგრანტთა ერთობების საკითხებში პროექტის მნიშვნელოვან პარტნიორად აქცევს. **საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო** და კონკრეტულად პოლიციის დეპარტამენტი პასუხისმგებელია საქართველოს საზღვრების დაცვაზე, აკონტროლებს საზღვრის გადაკვეთას საქართველოს და უცხო ქვეყნების მოქალაქეების მიერ და მიგრანტთა იძულებით რეპატრიაციას საზღვარგარეთიდან. პროექტი **მიზნობრივი ინიციატივა საქართველოსთვის (TIG)**, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროსთან მჭიდრო თანამშრომლობით, მხარს უჭერს დაბრუნებული საქართველოს მიგრანტების რეინტეგრაციას და საქართველოსა და ევროკავშირის შორის დადებული რეადმისიის ხელშეკრულების განხორციელებას. პროექტის ამოცანები სრულად შეესაბამება ევროკავშირისა და საქართველოს „პარტნიორობა მობილურობისთვის“ მიზანს ლეგალური მიგრაციის ხელშეწყობისა და არალეგალური მიგრაციის თავიდან აცილების მიმართულებით. ამასთანავე, იგი აქტიურადაა ჩართული საქართველოს მიგრაციული პოლიტიკის და მისი სამოქმედო გეგმის (დამტკიცდა 2013 წლის ივნისში) გატარებაში TIG მობილობის ცენტრებისა და რეინტეგრაციის ქსელების მეშვეობით და დაბრუნებულთათვის ინდივიდუალური დახმარების შეთავაზების გზით.

3.2. საზღვარგარეთ მყოფი მიგრანტების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება

ქვეყნიდან მიგრაციის შესახებ სანდო მონაცემთა ნაკლებობა ბევრი ქვეყნისთვის წარმოადგენს სერიოზულ პრობლემას და არც საქართველოა გამონაკლისი ამ თვალსაზრისით. ხშირად მოსახლეობის აღწერა არ იძლევა ზუსტ ინფორმაციას გარე მიგრაციის შესახებ. საკონსულო რეგისტრაცია ნებაყოფლობითია და ამდენად, არ მოიცავს ინფორმაციას საზღვარგარეთ მცხოვრები ყველა მოქალაქის შესახებ. ამგვარ შემთხვევაში, დიასპორისა და მიგრანტთა გაერთიანებების თაობაზე ინფორმაციის მოკრება უნდა მოხდეს დამატებითი წყაროებიდან და მისი ანალიზი უნდა განახორციელოს დიასპორის საკითხებში ცენტრალურმა უწყებამ. ასეთ წყაროებად შეიძლება ჩაითვალოს მონაცემები დანიშნულების ქვეყნიდან (საყოველთაო აღწერა, მონაცემები ბინადრობის ნებართვების და გრძელ-ვადიანი ვიზების შესახებ, სტატისტიკური და ოპერატიული მონაცემები არალეგალურ მიგრაციაზე და ა. შ.) ან საერთაშორისო ორგანიზაციების, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების ან კვლევითი ინსტიტუტების მიერ განხორციელებული კვლევები. დიასპორის საქმიანობის ანალიზმა შესაძლოა მოგვანოდოს საჭირო ინფორმაცია დიასპორის სოციალური

მხასიათებლებს, უნარებს, ინტერესებს, საჭიროებებსა და ქვეყნის განვითარებაში მონაწილეობის პოტენციალთან დაკავშირებით.

დაინტერესებულ მხარეებთან ინტერვიუებმა ცხადყო, რომ ყველა იზიარებს აზრს საზღვარგარეთ მცხოვრებ მიგრანტებზე ინფორმაციის შეგროვებისა და ანალიზის აუცილებლობის შესახებ იმისთვის, რათა დაიხვეწოს და განვითარდეს სახელმწიფო პოლიტიკა დიასპორის საკითხებში და განხორციელდეს დაგეგმილი აქტივობები. ამჟამად, საქართველოში მოქმედებს ინფორმაციის შეგროვების შემდეგი ინსტრუმენტები:

- **საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო რეგისტრაციის მონაცემთა ბაზა (ამჟამად განთავსებულია სერვისების განვითარების სააგენტოს უწყებაში) შეიცავს საზღვარგარეთ მყოფ ყველა რეგისტრირებულ ქართველს.** საქართველოს მოქალაქეებს, რომლებიც საზღვარგარეთ ცხოვრობენ, შეუძლიათ ამ ბაზაში დარეგისტრირდნენ პირადად (საქართველოს საკონსულო წარმომადგენლობებში), ფოსტით ან ელექტრონულად. მიუხედავად ამისა, საგარეო საქმეთა სამინისტროდან მიღებული ინფორმაცია აჩვენებს, რომ ქართველთა ძალიან მცირე რაოდენობა არის დარეგისტრირებული გარკვეული განსხვავებებით სამ შესწავლილ ქვეყანაში: მაშინ როცა 2518 ადამიანია დარეგისტრირებული გერმანიაში და 996 თურქეთში, საბერძნეთში რეგისტრირებულია 17 711 პირი. ნათელია, რომ საკონსულო რეგისტრაცია ყველაზე წარმატებით საბერძნეთში ხორციელდება და ეს შეიძლება აიხსნას საბერძნეთში საქართველოს საელჩოს აქტიური ჩართულობით მიგრანტთა ცხოვრებაში, რასაც ათენში განხორციელებული დაკვირვებებიც ადასტურებს. ინფორმაცია საკონსულო რეგისტრაციის მნიშვნელობის შესახებ უნდა მიენოდოს ქართველ მიგრანტებს და პოტენციურ მიგრანტებს, რათა მათ წარმოდგენა შეეძინათ რეგისტრაციის უპირატესობებზე (მაგ. კონკრეტულ სიტუაციებში დახმარება, საჭირო დოკუმენტაციით დახმარება, საკონსულო დაცვა და ა. შ.).
- **შსს-ს საზღვრის კვეთის მონაცემთა ბაზა** შეიცავს ინფორმაციას საზღვრის კვეთის ფაქტების საერთო რაოდენობის შესახებ, რისი გამოყენებითაც მხოლოდ ერთგვარი წინასწარი სურათის შექმნა შეიძლება იმ პირების შესახებ, ვინც საქართველოდან მიგრაციის მიზნით გაემგზავრა და არა ხანმოკლე საქმიანი ან პირადი ვიზიტისთვის. ამიტომ, ეს ინფორმაცია შეიძლება მხოლოდ დამატებით წყაროდ გამოდგეს.
- დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი ახორციელებს დიასპორული ორგანიზაციების საქმიანობას საზღვარგარეთ (ოფიციალურ ვებსაიტზე გამოქვეყნებულ და Facebook-ის ინფორმაციას, ინტერვიუებით მიღებულ მასალას). სამწუხაროდ, არ ხორციელდება ამ საქმიანობის რაიმე ერთიანი აღრიცხვა, რაც დიასპორის საქმიანობის სიღრმისეული ანალიზის განხორციელების საშუალებას მოგვცემდა, თუმცა ასეთი ანალიზი საქართველოში არსებულ უწყებებს დაეხმარებოდა დიასპორის წევრთა ინტერესებისა და საჭიროებების გაგებაში და საქართველოს განვითარებაში მათი მონაწილეობის პოტენციალის შეფასებაში.
- **ქართული არასამთავრობო ორგანიზაციების, კვლევითი დაწესებულებებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ შემუშავებული და გამოქვეყნებული ანგარიშები** შეიცავს ინფორმაციას როგორც ზოგადად, ისე კონკრეტულ ქვეყნებში მცხოვრებ მიგრანტთა რაოდენობის შესახებ. არსებობს ისეთი კვლევებიც, რომლებიც მიგრანტთა ასაკის, სქესის და მათ სოციალურ მხასიათებლებთან დაკავშირებულ მონაცემებს გვთავაზობს. შესაძლებელია, რომ სწორედ ამ ანგარიშების ანალიზი გახდეს ათვლის წერტილი საქართველოს დაწესებულებებისთვის იმ მიგრანტთა რაოდენობის შეფასებისას, რომლებსაც შეუძლიათ დიასპორაზე ორიენტირებული აქტივობები უფრო ეფექტური გახადონ.
- **ინფორმაციას დაბრუნებულ საქართველოს მოქალაქეებზე** რამდენიმე უწყება აგროვებს, კონკრეტულად კი შსს, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო და TIG პროექტი. თუ ამ მონაცემთა სწორი ანალიზი განხორციელდება, მათი გამოყენება შესაძლებელია მიგრანტთა ძირითადი მხასიათებლებისა და მათი რეინტეგრაციის საჭიროებების უკეთ გააზრებისთვის. ამ ეტაპისთვის, ხელმისაწვდომია მხოლოდ იძულებით დაბრუნებულთა საერთო რაოდენობა და იმ პირების რიცხვი, რომელთაც რეინტეგრაციის საქმეში დახმარება მოითხოვეს.

ინტერვიუების მიმდინარეობისას საქართველოს შესაბამის უწყებებში განიხილებოდა მიგრანტებზე კონკრეტული ინფორმაციის შეგროვების პრიორიტეტები. როგორც უკვე აღინიშნა, ინტერვიუებმა დაადასტურა ამ დაწესებულებების საერთო პოზიცია, რომ დიასპორის საკითხებში მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სამთავრობო პოლიტიკის შემუშავების შესაძლებლობა მხოლოდ მიგრანტებსა და მათ უნარებზე, კონკრეტულ ქვეყნებში მათი ბინადრობის ადგილებზე, დიასპორის ზომაზე ინფორმაციის შეგროვებისა და დიასპორის საჭიროებების ანალიზის შედეგად გაჩნდება. ამგვარი პოლიტიკა უფრო ეფექტიანი ინსტრუმენტი იქნებოდა საქართველოს შემდგომი განვითარების საქმეში მიგრაციის გამოსაყენებლად. საქართველოში მოქმედმა დაწესებულებმა ხაზგასმით აღნიშნეს შემდეგ კონკრეტულ სფეროებში ინფორმაციის შეგროვების, ან ამ მიმართულებით უკვე არსებული სისტემის გაუმჯობესების აუცილებლობა:

- მიგრანტების უფრო ეფექტიანი საკონსულო რეგისტრაცია ხელს შეუწყობდა კომუნიკაციას და უზრუნველყოფდა უკეთეს მომსახურებას თანამემამულეებისათვის საზღვარგარეთ. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი გეგმავს დიასპორის გლობალური ქსელის შექმნას, რომელსაც ინფორმაციის ელექტრონული გაცვლის პლატფორმის სახე ექნება. იგი მიგრანტებს მისცემს ინტერნეტით რეგისტრაციის საშუალებას. ქსელის მიზანს ასევე წარმოადგენს მიგრანტთა მიზიდვა მათთვის სხვადასხვა სახის კონკრეტული მომსახურების შეთავაზებით, როგორცაა პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტების გაცემა, დოკუმენტების ნოტარიული დამოწმება, მთარგმნელობითი მომსახურება, დახმარება იურიდიულ და დასაქმების საკითხებში. დიასპორის გლობალური ქსელის საცდელ რეჟიმში ამუშავება ამ ნაშრომის შექმნის პერიოდში დაგეგმილი იყო 2014 წლის შუაში.
- საჭიროა საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების ზუსტი რიცხვის დადგენა და მათი პერსონალური მონაცემების უფრო დეტალური აღწერა. პერსონალური მონაცემები უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას მათი ასაკის, სქესის, უნარების, პროფესიის, მიგრაციული სტატუსის, საცხოვრებელი ადგილის, მიგრაციის მიზეზების, ფულადი გზავნილების რაოდენობის და არხების, საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობისთვის მათი მზადყოფნის შესახებ. უნდა შეგროვდეს ასევე მონაცემები იმის თაობაზე, თუ როგორ შეიძლება დანიშნულების ქვეყანებთან თანამშრომლობა დიასპორის აქტიურობის წახალისების და მხარდაჭერის და თანამემამულეების უკეთესი დაცვის მიზნით და ინფორმაცია დაბრუნებული მიგრანტების კონკრეტული საჭიროებების შესახებ.
- კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც აუცილებლად არის გასათვალისწინებელი, არის მიგრანტები, რომლებიც ცხოვრობენ მოშორებით ცენტრალურ ადგილებიდან (მაგ. ქვეყნების დედაქალაქებიდან), სადაც უფრო ადვილად შეიძლება დიასპორული ორგანიზაციების მხარდაჭერის მიღება.

3.3. საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებთან კომუნიკაციის მეთოდები და საშუალებები

კომუნიკაციის მთავარი არხი, რასაც **დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი** იყენებს საზღვარგარეთ მყოფ მოქალაქეებთან კავშირის დასამყარებლად, არის სოციალური ქსელები, ელექტრონული ფოსტა პირდაპირი კონტაქტი დიასპორულ ორგანიზაციებთან მაგ. ოფიციალური ვიზიტების დროს, ქართული და უცხოური არასამთავრობო ორგანიზაციები და პირადი არხები.

დიასპორულ ორგანიზაციების დახმარების ერთ-ერთი ფორმა არის წიგნების, სასწავლო მასალების, ეროვნული კოსტიუმების და სხვა კულტურული ღონისძიებებისთვის საჭირო ნივთების დარიგება. გარდა ამისა მიგრანტებს სთავაზობენ დახმარებას სატელეფონო, ელფოსტით ან პირადი კონსულტაციების ფორმით. ზოგადად, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი კავშირშია დიასპორულ ორგანიზაციებთან და ეხმარება მათ კულტურული ღონისძიებების ორგანიზებაში. იგი აგრეთვე ორგანიზებას უკეთებს საქმიან ვიზიტებს დიასპორის წევრ ბიზნესმენებისთვის.

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს კონტაქტები და დახმარება ძირითადად ხორციელდებოდა სპონტანურად, არაგეგმიურად. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებგვერდზე და Facebook-ის გვერდზე არ არის დაგეგმილი ღონისძიებების სრული

საილუსტრაციო ციტატა (სახელმწიფო უწყების ინტერვიუ, (SI01):

„მხოლოდ დიასპორის მინისტრის აპარატს უნდა ჰქონდეს ინფორმაცია მიგრანტებზე და არა ჩვენ. არა მგონია, ამაზე საკმარისი ინფორმაცია ჰქონდეთ. თუ მიგრანტები თვითონ არ მოვლენ დიასპორის მინისტრის აპარატში, მათ არავითარი ინფორმაცია არ ექნებათ. შესაძლებელია, მიგრანტები სიფრთხილით მოეკიდნონ სამთავრობო უწყებებთან ურთიერთობას. თანაც დიასპორის მინისტრის აპარატი არაა ძლიერი საზღვარგარეთ. მათ არ აქვთ სრული ინფორმაცია.

კალენდარი, არ არის მოქმედი საკვირაო სკოლების განახლებული ჩამონათვალი. ჯერ არ განხორციელებულა დიასპორული ორგანიზაციების საჭიროებების ამომწურავი ანალიზი, რომლებიც განსხვავებული უნდა იყოს ქვეყნების მიხედვით და რა თქმა უნდა, არ მომხდარა ამ ინფორმაციის მიწოდება სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის, როგორცაა მაგალითად საგარეო საქმეთა სამინისტრო და საკონსულო წარმომადგენლობები. როგორც უკვე აღინიშნა, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა საზღვარგარეთ მცხოვრები მიგრანტების კონსოლიდაცია დიასპორის გლობალური ქსელის მეშვეობით, ასევე უფრო ფართო და რეგულარულად განახლებადი მონაცემები მიგრანტების გაერთიანებების შესახებ საზღვარგარეთ, საკვირაო სკოლებისა და დიასპორული

ორგანიზაციების შესახებ და ასევე საზღვარგარეთ დაგეგმილი ღონისძიებებისა და აქტივობების შესახებ. ქსელის საცდელ რეჟიმში ამუშავება ამ ნაშრომის შექმნის დროს დაგეგმილი იყო უახლოესი მომავლისთვის. ამ ქსელს პოტენციურად შეუძლია დიასპორასთან თანამშრომლობის საგრძნობლად გაუმჯობესება, სამშობლოში დაბრუნების შესაძლებლობებზე ინფორმაციის მიწოდება და დაბრუნებაში ხელშეწყობა, ინფორმირება ინვესტიციებსა და დასაქმების შესაძლებლობებზე, ინფორმაციის გაცვლისა და მომსახურების პორტალის როლის შესრულება და გარკვეული ონლაინ სერვისების შეთავაზება. საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტის მთავარი საკომუნიკაციო არხი არის მოქალაქეთა მისაღები (მუშაობის საათები 10:00-დან 13:00 საათამდე) ისევე როგორც ელექტრონული ფოსტა და სატელეფონო ზარები ცხელ ხაზზე. ეს ნიშნავს, რომ საგარეო საქმეთა სამინისტრო იღებს ელ-ფოსტას და ზარებს იმ მიგრანტებისაგან, რომელთაც დახმარება და კონსულტაცია ჭირდებათ. ინფორმაცია მიეწოდებათ მიგრანტის ოჯახის წევრებს რომლებსაც სურთ საზღვარგარეთ მყოფი ოჯახის წევრისთვის დოკუმენტის გაცემა და დაბრუნებულ მიგრანტებს. ინფორმაცია, საერთაშორისო ორგანიზაციების და პროექტების დახმარებით დაბეჭდილი ლიფლეტების სახით, მიგრანტებს მიეწოდებათ საკონსულოებსა და საზღვრის გადაკვეთის ადგილებში.¹⁶ თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ საკონსულო დეპარტამენტი არ ახორციელებს მიგრანტებთან კომუნიკაციის ანალიზს, მაგალითად რა სფეროებში საჭიროებენ ისინი დახმარებას ან რა სიხშირით მიმართავენ დახმარების და/ან კონსულტაციის თხოვნით. ინტერვიუს პროცესში აღინიშნა, რომ საკონსულო წარმომადგენლობები საკმაოდ დიდ დროს უთმობენ ამგვარი თხოვნების დაკმაყოფილებას, მაგრამ დეტალური ინფორმაცია არ არსებობს. მაგალითად, საკონსულო წარმომადგენლობამ სტამბოლში დაადასტურა, რომ მიგრანტები ყოველდღიურად მიმართავენ საკონსულოს. ამასთან ერთად, პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ სტამბოლში მცხოვრებ საქართველოს მიგრანტთა უმრავლესობა არ რეგისტრირდება საკონსულოში და ვერ იღებს იმ დახმარებას, რომლის უფლებაც ექნებოდათ რეგისტრაციის შემთხვევაში. თურქეთისგან განსხვავებით, საქართველოს საკონსულო გერმანიაში აღრიცხავს იმ ქართველების ზუსტ რაოდენობას, რომელთაც აქვთ სტუდენტური ვიზა, მიიღეს გერმანიის მოქალაქეობა ან ითხოვენ თავშესაფარს, ასევე

16 შენიშვნა: მაგ. ლიფლეტები საზღვარგარეთ დიპლომატიური და საკონსულო წარმომადგენლობების მისამართებით და საკონტაქტო ინფორმაციით, დიასპორული ორგანიზაციების მისამართებით და საკონტაქტო დეტალებით და ინფორმაციით არალეგალური დასაქმების შრომითი ექსპლუატაციის და ტრეფიკინგის შესახებ.

დაკავებულთა, გარდაცვლილთა და თვითმკვლელობის შემთხვევების რიცხვს. ამ ინფორმაციას გერმანული მხარე აწვდის საგარეო საქმეთა სამინისტროს თბილისში. ამასთან ერთად, საქართველოს საკონსულო გერმანიაში კვარტალურ ანგარიშს წარუდგენს საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტს და ინტერნეტში განათავსებს ინფორმაციას დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ.

არც ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო და არც შსს არ ამყარებს კომუნიკაციას საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებთან, რადგან ეს არ შედის მათი საქმიანობის სფეროში. ეს სამინისტროები შეხებაში არიან მიგრანტებთან მხოლოდ მათი დაბრუნებისა და რეინტეგრაციის კუთხით, რაც წარსულში ხორციელდებოდა TIG პროგრამის ხელშეწყობით.

გერმანიაში მიგრაციასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა მიგრანტი იღებს ტექსტურ შეტყობინებას გერმანიაში საქართველოს საკონსულოს ცხელი ხაზის ნომრითა და მისამართით. როგორც კი მიგრანტი ქვეყანაში მოხვდება, საქართველოს საელჩო აწვდის მას ინფორმაციას ტრეფიკინგის საფრთხესთან დაკავშირებით და au pair-ებს საჭიროების შემთხვევაში სთავაზობს დახმარებას. ათენში საქართველოს საკონსულოსაც აქვს ცხელი ხაზი იმ მიგრანტებისთვის, ვინც დახმარებას საჭიროებს. მიუხედავად ყოველივე ამისა, ჯერაც ბევრი მიგრანტია, ვინც პირად კონტაქტს ანიჭებს უპირატესობას და თავს იკავებს საკითხის მოგვარებისთვის ტელეფონის ან ინტერნეტის გამოყენებისგან.

3.4. უწყებათშორისი კოორდინაცია დიასპორის საკითხებზე

ყველა უწყებაში, სადაც ინტერვიუები ჩატარდა, ხაზი გაესვა **მიგრაციის კომისიის** ფარგლებში თანამშრომლობის მნიშვნელობას. მაგალითად, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო ყველა სახის კომუნიკაციას მიგრაციის საკითხებთან დაკავშირებით მიგრაციის კომისიის მეშვეობით ახორციელებს. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი ასევე თანამშრომლობს კულტურისა და სპორტის სამინისტროსთან, განათლების და მეცნიერების სამინისტროსთან და საქართველოს საკონსულოებთან საზღვარგარეთ. საგარეო საქმეთა სამინისტრო თანამშრომლობს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთანაც და მიგრაციის კომისიასთანაც. ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო ხაზს უსვამს მის ნაყოფიერ თანამშრომლობას საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტთან თბილისში და საკონსულოებთან საზღვარგარეთ საქართველოს ოთხ რეგიონში მიგრანტთა საკონსულტაციო ცენტრების ხელშეწყობის მიზნით. ამასთან აღინიშნა, რომ საკონსულოებს შტატის ნაკლებობა აქვთ და ამიტომ უჭირთ მიგრანტთაგან შემოსული დახმარების ყველა თხოვნაზე სათანადოდ რეაგირება.

ყველა შესაბამის უწყებას შორის კარგი კონტაქტების და მიგრაციის კომისიის ფარგლებში წელიწადში ორი შეხვედრის მიუხედავად, თანამშრომლობა და ინფორმაციის გაცვლა მაინც არასისტემურ ხასიათს ატარებს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ეს სტრუქტურები მიმართავენ ერთმანეთს, როცა ჩირქდება ინფორმაცია კონკრეტული საქმის განსახორციელებლად. ყველა უწყების წარმომადგენლებმა ინტერვიუში აღნიშნეს, რომ სასარგებლო იქნებოდა მეტი კონტაქტი და სხვა სამთავრობო უწყებებთან უფრო ინტენსიური თანამშრომლობა მიგრაციის საკითხებზე. ამ ეტაპზე, არ არის მკაცრად განსაზღვრული ანგარიშგების ვერტიკალი მონაწილე ორგანიზაციებს შორის ინფორმაციის გაცვლისთვის, განსაკუთრებით საგარეო საქმეთა სამინისტროს (საკონსულო დეპარტამენტი და საკონსულო წარმომადგენლობები საზღვარგარეთ) და დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს შორის. მაგალითისთვის, აპარატი არ იღებს პერიოდულად ინფორმაციას იმ პირებზე, რომლებიც დარეგისტრირდნენ საგარეო საქმეთა სამინისტროს მონაცემთა ბაზაში და არც საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და მის წარმომადგენლობებში შესული თხოვნების ანალიზს. როგორც უკვე აღინიშნა, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა თავად უნდა განახორციელოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და დიასპორული ორგანიზაციების მიერ მიწოდებული ინფორმაციის ანალიზი. ეს მათ საშუალებას მისცემდა შეეფასებინათ მიგრანტთა მიმდინარე საჭიროებები. ამასთან, საქართველოს წარმომადგენლობებმა პერიოდულად უნდა

მიწოდონ ინფორმაცია აპარატს საზღვარგარეთ დიასპორის მიერ ორგანიზებული ღონისძიებების შესახებ.

გერმანიაში საქართველოს საკონსულო კარგად თანამშრომლობს გერმანულ ხელისუფლებასთან, რადგან ისინი საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან შედარებით საკონსულოსთან პირდაპირ კომუნიკაციას ანიჭებენ უპირატესობას. ამასთან, საკონსულო თანამშრომლობს გერმანიის საგარეო საქმეთა და შინაგან საქმეთა სამინისტროებთან, იმიგრაციის მაკონტროლებელ უწყებასთან (Ausländerbehörde) და ყველა შესაბამის უწყებასთან საქართველოში. ასევე აქტიური კომუნიკაციაა საქართველოს საკონსულოსა და გერმანულ ორგანიზაციებს შორის დიასპორული ორგანიზაციების საკითხებზე. ათენში საქართველოს საკონსულოს მონაცემებით, ზოგადი ინფორმაცია საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტებზე არსებობს, მაგრამ არასაკმარისია ინფორმაცია მათი დასაქმების დეტალების და ა. შ. შესახებ.

არ ხდება ინფორმაციის გაცვლა დაბრუნებული და/ან რეინტეგრირებული მიგრანტების შესახებ ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო, შსს და სხვა შესაბამის უწყებებს შორის, რომელთათვისაც ეს ინფორმაცია ღირებული იქნებოდა. საუკეთესო შემთხვევაში მიწოდება ინფორმაცია ამ პირთა საერთო რაოდენობის შესახებ. ამ უწყებებმა (ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო და შსს) უნდა განახორციელონ დაბრუნებული და/ან რეინტეგრირებული მიგრანტების პერსონალური მონაცემების ანალიზი და პერიოდულად გაუზიარონ ეს ინფორმაცია სხვა უწყებებს მიგრაციის კომისიის ფარგლებში. ამ გზით მოხერხდებოდა არალეგალური მიგრაციის თავიდან აცილებისკენ მიმართული ქმედებების კოორდინირება და გაიზრდებოდა მათი განხორციელების ეფექტი.

საილუსტრაციო ციტატა (სერვისების განვითარების სააგენტოს ინტერვიუ, (SI06):

„ზოგადად, ვფიქრობ, რომ ეს სოფლის მეურნეობაა [...]. ეს უმნიშვნელოვანესი სექტორია საქართველოსთვის და შეიმჩნევა ცოდნის ნაკლებობა, მაგალითად, როგორ უნდა დავამზადოთ სხვადასხვა რამ ერთი პროდუქტისგან. [...] ჩვენ არ ვიცით, როგორ უნდა გავყიდოთ ჩვენი პროდუქცია მარკეტინგის თვალსაზრისით. ჩვენ ვაკეთებთ ჩურჩხელას ყურძნისგან, მაგრამ არ ვიცით ფაქტიურად არ ვიცით, როგორ გავყიდოთ ის,

3.5. განვითარების საჭიროებები საქართველოში და დიასპორის ჩართულობის პოტენციალი

მიგრაციის კომისიის სამდივნოს წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ მიგრაციის კომისიის წევრთა შეფასებით, განვითარების საჭიროება შეიმჩნევა ტურიზმის, განათლების და ჯანდაცვის სექტორებში, განსაკუთრებით ამ უკანასკნელში, რადგან კვალიფიციურ ექთნებზე მოთხოვნილება ძალიან მაღალია. ზოგადად, მაღალკვალიფიციური შტატი ბევრ სექტორს ჭირდება. ამ თვალსაზრისით, სასარგებლო იქნებოდა შრომითი მიგრაციის ორმხრივი სქემები, რომლებიც გაამარტივებდა უცხოელთათვის საქართველოში შემოსვლას და მუშაობას.

სერვისების განვითარების სააგენტო წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ სოფლის მეურნეობა არის, ის სექტორი, რომელიც ყველაზე მეტ სარგებელს მიიღებს დაბრუნებული მიგრანტებისგან, რომელთაც ამ სფეროში შეიძინეს საჭირო უნარები. ზოგადად, საქართველოში შეიმჩნევა ცოდნის ნაკლებობა სოფლის მეურნეობის სექტორში, განსაკუთრებით როცა საქმე წარმოებას, მარკეტინგს და შეფუთვის ეხება. **TIG**-ის წარმომადგენლების აზრით, დაბრუნებულ მიგრანტებს შეუძლიათ იმუშავონ ტურიზმის სექტორში. ამ მოსაზრებას ეხმაურება დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატიც, როცა აღნიშნავს, რომ ბევრი მიგრანტი მუშაობდა მომსახურეობის სექტორში საზღვარგარეთ ყოფნისას და ამდენად, უმჯობესი იქნებოდა მათი დასაქმება კვლავ მომსახურეობის სფეროში (რას მოიცავს ტურიზმს და მასპინძლობას) საქართველოში.

საგარეო საქმეთა სამინისტრო არ აწვდის საზღვარგარეთ მყოფ მიგრანტებს ინფორმაციას

საქართველოს განვითარების საჭიროებებზე, მაგრამ როგორც გერმანიაში საქართველოს საკონსულო ამტკიცებს, რთულია სამშობლოში დაბრუნების პოპულარიზაცია, თუ დაბრუნებულებს არ შეთავაზებენ ადექვატურ პირობებს და მხარდაჭერას, ან უარეს შემთხვევაში ინფორმაციას მაინც, თუ სად შეიძლება მოთხოვონ სახელმწიფო დახმარება. საგარეო საქმეთა სამინისტრო ასევე მიიჩნევს, რომ ტურიზმის სექტორისთვის სასარგებლო იქნებოდა კვალიფიციური კადრების შეძენა და წარმატებულმა ქართველმა ბიზნესმენებმა საზღვარგარეთიდან უნდა იფიქრონ თავიანთი ბიზნესების გაფართოებაზე საქართველოშიც, რაც მათ საქმიანობისთვისაც მომგებიანი იქნება და ამასთან ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას. შეიძლება აგრეთვე ფულადი გზავნილების დაბანდება თემების განვითარებაში, მაგალითად სკოლებსა და საბავშვო ბაღებში.

სერვისების განვითარების სააგენტოს მტკიცებით, დიასპორის და მიგრანტთა გაერთიანებების საჭიროებათა და განვითარების პროცესში მონაწილეობის პოტენციალის შეფასება დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის პასუხისმგებლობაა. სერვისების განვითარების სააგენტო ეხმარება მიგრანტებს პასპორტებთან და სხვა დოკუმენტებთან დაკავშირებული საკითხების მოგვარებაში და მოქალაქეობის საკითხების გარკვევაში. ამ მიმართულებით, იგი მჭიდროდ თანამშრომლობს საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან ბინადრობის ნებართვის და მოქალაქეობის საკითხებში, რადგან საკონსულოები ასრულებენ იმავე ფუნქციებს საზღვარგარეთ, რასაც სერვისების განვითარების სააგენტო ახორციელებს თავისი რეგიონალური ფილიალების მეშვეობით. სერვისების განვითარების სააგენტოს წარმომადგენელი მნიშვნელოვნად მიიჩნევს დიასპორული ორგანიზაციების ჩართვას განვითარების პროცესებში საქართველოში და დაბრუნებული მიგრანტების უნარების და გამოცდილების უფრო ეფექტიანად გამოყენებას. საქართველოს განვითარების პროცესში დიასპორის მონაწილეობის ხელშეწყობითვის გამოითქვა შემდეგი შემოთავაზებები:

- დიასპორის ჩართულობის გაძლიერება საქართველოში მიმდინარე განვითარების პროცესებსა და აქტივობებში მათი გამოცდილების და „ნოუჰაუს“ გამოყენებით;
- დანიშნულების ქვეყანაში ქალაქის ან რეგიონის ფარგლებში დიასპორულ ორგანიზაციებს შორის კომუნიკაციის გაუმჯობესება;
- უკეთესი კონტაქტების დამყარება დიასპორასა და შესაბამის სახელმწიფო უწყებებს შორის;
- ERGEM პროექტის საშუალებით დიასპორული ორგანიზაციების უკეთ გათვითცნობიერება საქართველოში განხორციელებულ პროექტებსა და აქტივობებში, სადაც დიასპორას შეუძლია მონაწილეობის მიღება.

ამასთან ერთად, სერვისების განვითარების სააგენტოს შეუძლია თავისი ფილიალების საშუალებით გაზარდოს მოსახლეობის ინფორმირებულობა იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება ფულადი გზავნილების გამოყენება ბიზნესის დაფინანსებისა და ინვესტირებისათვის. აქაც სასურველია თანამშრომლობა დიასპორულ ორგანიზაციებთან.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატსა და ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროში აღინიშნა, რომ დიასპორის პოტენციალის შეფასება და ზოგადად თანამშრომლობა უფრო ეფექტიანი იქნებოდა, დიასპორული ორგანიზაციების ძალისხმევა მეტად კონსოლიდირებული რომ იყოს. კოორდინაციის და კონსოლიდაციის ნაკლებობა შესაძლებელია განპირობებული იყოს ადამიანური და/ან ფინანსური რესურსების ნაკლებობით. ზოგ შემთხვევაში ადგილი აქვს შიდა კონკურენციასაც, განსხვავებულ ან ზოგჯერ ურთიერთსაწინააღმდეგო ინტერესებს და მიდგომებს. აპარატში ასევე მიუთითებენ სისტემატური და პერიოდული თანამშრომლობის და

მონიანვე პრაქტიკის მაგალითი:

ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო ორგანიზებას უკეთებს პოტენციურ მიგრანტებთან კონსულტაციებს რეგიონალურ საკონსულტაციო ცენტრებში. წელიწადში ორჯერ მაინც იგეგმება უფრო ზოგადი აქტივობა, მაგ. ლექცია უნივერსიტეტში, რომელზეც ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო ოფიციალური წარმომადგენლები განმარტავენ არალეგალური მიგრაციის რისკებს და აუდიტორიას აწვდიან ინფორმაციას ლეგალური მიგრაციის და საზღვარგარეთ დასაქმების შესაძლებლობების შესახებ.

3.6. გამგზავრების წინა ღონისძიებები და უკან დაბრუნებულთა დახმარება

რაც შეეხება გამგზავრების წინა ღონისძიებებს, **ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო** ატარებს არალეგალური მიგრაციის პრევენციის ზომებს მობილობის ადგილობრივი ცენტრების დახმარებით, რომლებიც ფუნქციონირებს თბილისში, ქუთაისში, გორში და ზუგდიდში (IOM-ის მიერ განხორციელებული პროექტისგანგადავიდა ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს უწყებაში 2010 წლიდან). ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს წარმომადგენელთა მოწოდებული ინფორმაციის მიხედვით, პირადი კონტაქტები პოტენციურ მიგრანტებთან, მაგალითად ლექციები უნივერსიტეტებში და კონსულტაციები რეგიონალურ ცენტრებში, გაცილებით უფრო ეფექტურია, ვიდრე ფართო საინფორმაციო კამპანიები. ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო არ აგროვებს ინფორმაციას იმაზე, თუ რომელი ქვეყნებია უფრო მიმზიდველი პოტენციური მიგრანტებისთვის და რა უნარები აქვთ მათ. ამიტომაც, ერთადერთი დასკვნა, რაც შეიძლება გაკეთდეს ისაა, რომ პოტენციური მიგრანტები, რომლებიც მოდიან კონსულტაციისთვის, ძირითადად ახალგაზრდებია, რომლებიც ეძებენ სწავლის ან დასაქმების შესაძლებლობებს საზღვარგარეთ.

საგარეო საქმეთა სამინისტრო არიგებს ლიფტებს, რომლებიც ინფორმაციას აწვდის ხალხს არალეგალური მიგრაციის და ადამიანთა ტრეფიკინგის რისკების შესახებ. პოტენციური მიგრანტების შესახებ ინფორმაციის სისტემატური შეგროვება და ანალიზი არ ხორციელდება.

დაბრუნებულ მიგრანტებთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ TIG პროექტი ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროსთან თანამშრომლობით სთავაზობს მათ მომსახურებას მობილობის ცენტრებში საქართველოს ხუთ რეგიონში, რაც მოიცავს კონსულტაციებს და სემინარებს ლეგალურ მიგრაციასთან დაკავშირებით, არალეგალური მიგრაციის რისკებზე და მიგრაციასთან დაკავშირებულ სხვა საკითგებზე. ამჟამად მობილობის ცენტრები ევროკავშირის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ინტეგრაციის და თანამშრომლობის პროგრამის „მეტი მეტისთვის“ ფარგლებში IOM-ის და ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს ერთობლივი პასუხისმგებლობის ქვეშ ფუნქციონირებენ.

17

როგორც ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს წარმომადგენელი აცხადებს, დაბრუნებულთა დაახლოებით ნახევარს კვლავ სურს საქართველოდან გამგზავრება. ამ საკითხის მოსაგვარებლად უპირველეს ყოვლისა უნდა გაირკვეს, რა არის ამის მიზეზები. ჭერჭერობით არ მომხდარა რეინტეგრაციის პროგრამების და დაბრუნებული მიგრანტების სოცო-ეკონომიკური მახასიათებლები და ხელახალი ემიგრაციის მოტივაციის მიზეზების სისტემური ანალიზი.

საილუსტრაციო ციტატა (სახელმწიფო უწყების ინტერვიუ, (SI07):

„ეს ორგანიზაციები უნდა ურთიერთობდნენ და იყოს ერთიანობის შეგრძნება და მოხდეს ჩვენი [დიასპორის მინისტრის აპარატის] საქმიანობის კონსოლიდირება - ინფორმაციის, ცოდნის, გამოცდილების გაზიარება, [...] მთელი არსი იმაშია, რომ დიასპორული ორგანიზაციები უნდა გააქტიურდნენ, რაც უფრო მობილიზებული გახდებიან ახლანდელთან შედარებით, მით უკეთესი გახდება თანამშრომლობა მათსა და სახელმწიფო და საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის.“

4. გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში დიასპორის მოკლე აღწერა

4.1. შესავალი

გერმანიას, საბერძნეთსა და თურქეთს, როგორც საქართველოს მიგრანტთათვის დანიშნულებისა და ბინადრობის ქვეყნებს, საკუთარი განმასხვავებელი ნიშნები აქვთ. ეს განპირობებულია მათი ისტორიული ურთიერთობებით საქართველოსთან და მიგრაციის თავისებურებებით. თურქეთისა და საქართველოს მიგრაციული ისტორიას მიყვავართ შუა საუკუნეებში თურქეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობასთან და ოტომანთა იმპერიის დაპყრობებთან, რასაც მოჰყვა საქართველოს ტერიტორიაზე თურქთა დიდი დასახლებების გაჩენა და შემდეგ მათი გადასახლება შუა აზიაში. სწორედ ამ პერიოდიდან მოყოლებული მჭიდრო ისტორიული კავშირები და გეოგრაფიული სიახლოვე განაპირობებს ამ ორ ქვეყანას შორის მიგრაციულ მოძრაობას, ხოლო ქართველთათვის სავიზო რეჟიმის გაუქმებამ გაზარდა თურქეთის, როგორც დანიშნულების ქვეყნის პოპულარობა.

მიუხედავად იმისა, რომ საბერძნეთსა და გერმანიაშიც არის მცირე ზომის ისტორიული დიასპორა, ორივე ეს ქვეყანა იმიგრაციის შედარებით ახალი მიმართულებებია მიგრანტებისთვის, რადგან სერიოზული მიგრაციული ნაკადები გაჩნდა 1990-იან წლებში. საქართველოდან საბერძნეთში იმ პერიოდში გამგზავრებულ მიგრანტთა უმრავლესობა იყვნენ ბერძნული წარმოშობის საქართველოს მოქალაქეები, რომელთაც ხშირად ბერძენ რეპატრიანტებს ან „კონტოელ ბერძნებს“ უწოდებენ. ამან საფუძველი მოამზადა შემდგომში საქართველოდან საბერძნეთში მიგრაციის ზრდისთვის შერეული ქორწინებების, საქართველოსთან შენარჩუნებული მჭიდრო კონტაქტების და საბერძნეთში საქართველოს მოქალაქეთა საკმაოდ დიდი გაერთიანების არსებობის გამო.¹⁸ საბერძნეთში მიგრაციას ასევე ხელს უწყობს ქვეყნების გეოგრაფიული სიახლოვე, მაღალგანვითარებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა და მიგრაციის შედარებით დაბალი ხარჯები, რაც განპირობებულია ოჯახებში დასაქმებულთათვის ადგილზევე ცხოვრების შესაძლებლობით.¹⁹

საქართველოს ახლო ურთიერთობა აქვს გერმანიასთან, რაც უკავშირდება 200 წლის წინ სამხრეთ გერმანელი (შვაბი) ფერმერების ემიგრაციას საქართველოში. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ 1991 წელს გერმანია იყო პირველი ქვეყანა, რომელმაც აღიარა საქართველოს დამოუკიდებლობა, დაამყარა მასთან დიპლომატიური ურთიერთობა და გახსნა საელჩო თბილისში, რაც 1992 წელს მოხდა.²⁰ დღეისთვის გერმანული ისწავლება როგორც პირველი ან მეორე უცხო ენა საქართველოში არსებულ მრავალ სკოლაში და მოსწავლეთა დაახლოებით 11,5% სწავლობს ამ ენას.²¹ ამის შედეგია 2500-მდე თანამემამულე, რომლებიც ამჟამად სწავლობენ გერმანულ უნივერსიტეტებში ან მონაწილეობენ au pair პროგრამებში.

4.2. დიასპორის მოცულობა

ექსპერტები სხვადასხვა მონაცემებს გვთავაზობენ ზოგადად საქართველოდან მიგრაციასთან დაკავშირებით, მაგრამ ჩვეულებრივ კამათს არ იწვევს ის ფაქტი, რომ მიგრაციული ნაკადების 60% საქართველოდან მიმართულია დსთ-ს ქვეყნების და განსაკუთრებით რუსეთისკენ. როცა მიგრაციის ნაკადების და მიგრანტთა საერთო რაოდენობის შეფასება ხდება ფულად გზავნილებთან მიმართებით, მიგრაციისთვის ყველაზე მიმზიდველ ქვეყნებად აშშ, საბერძნეთი, იტალია, ესპანეთი და თურქეთი მიიჩნევა. გერმანიაშიც საკმაოდ დიდი რაოდენობით არიან მიგრანტები, თუმცა მათი ფულადი

18 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010)

19 (Marouf 2013)

20 (Federal Foreign Office of Germany 2013)

21 (Embassy of Germany in Tbilisi 2013)

გზავნილების რაოდენობა მაღალი არ არის, რაც იმით უნდა აიხსნას, რომ მათი უმრავლესობა სტუდენტები და au pair-ები არიან. მიგრაციის ზემოთ მოყვანილი მონაცემების გათვალისწინებით, დსთ-ს გარდა სხვა დანიშნულების ქვეყნებში სავარაუდოდ იმყოფება 120000-დან 400000-მდე მიგრანტი. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ რიცხვებში არ იგულისხმება ე.წ. ისტორიული დიასპორა, რომელიც საკმაოდ დიდია, განსაკუთრებით თურქეთში. ასევე არ არის გათვალისწინებული იმ თანამემამულეთა რაოდენობაც რომელთაც დანიშნულების ქვეყნების მოქალაქეობა მიიღეს.

გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში ამჟამად ცხოვრობს როგორც ისტორიული დიასპორა, ისე ბოლო პერიოდის შრომითი მიგრანტები. პირველ მათგანთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ გამოთვლების მიხედვით, თურქეთში 2,5 მილიონი ეთნიკური ქართველი ცხოვრობს.²² ქვემოთ მოყვანილია საკვლევ ქვეყნებში მიგრანტთა საერთო რაოდენობა სხვადასხვა წყაროზე დაყრდნობით.

ცხრილი 2: მიგრანტთა რაოდენობა გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში

	სტატისტიკური სამსახურები, 2011	კვლევის მონაცემები	საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ მოწოდებული საკონსულო რეგისტრაციის მონაცემები
გერმანია	13,835 ¹²	25,000–35,000 ³	2,518
საბერძნეთი	16,523 ⁴	70,000 ⁵	17,711
თურქეთი	1,979 ⁶	18,000–25,000 ⁷	996

- 1 (Federal Foreign Office of Germany 2013)
- 2 (Federal Foreign Office of Germany 2013)
- 3 შენიშვნა: თვითშეფასების მონაცემები, რომლებიც ეყრდნობა კვლევას (Labadze and Tukhashvili 2013), მიგრანტთა საერთო რაოდენობა და გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტების წილი (12–13%).
- 4 (EUROSTAT 2012)
- 5 (People’s Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 11
- 6 (Statistical Office of Turkey 2011)
- 7 შენიშვნა: თვითშეფასების მონაცემები, რომლებიც ეყრდნობა კვლევას (Labadze and Tukhashvili 2013), მიგრანტთა საერთო რაოდენობა და თურქეთში მცხოვრები მიგრანტების წილი (7%).

ცხრილში ნაჩვენებია, თუ რამდენად განსხვავდება მიგრანტებთან დაკავშირებული მონაცემები დანიშნულების ქვეყნების მიხედვით სხვადასხვა წყაროში. ეს შეიძლება აიხსნას იმ არალეგალურ მიგრანტთა დიდი რაოდენობით, რომლებიც საზღვარგარეთ ცხოვრობენ და მუშაობენ (განსაკუთრებით საბერძნეთში), საქართველოს მოქალაქეთა ნატურალიზაციის მაღალი პროცენტული მაჩვენებლით და იმით, რომ მიგრანტები არ რეგისტრირდებიან დანიშნულების ქვეყნებში არსებულ საკონსულოებში.

4.3. სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, მამაკაც მიგრანტთა წილი (58%) მიგრანტთა საერთო რაოდენობაში აღემატება ქალ მიგრანტთა პროცენტულ რაოდენობას (42%).²³ თუმცა ქალ და მამაკაც მიგრანტთა ძირითადი დანიშნულების ქვეყნები სხვადასხვაა. კვლევები ადასტურებს, რომ ქალები შეადგენენ დსთ-ს გარეთ გამგზავრებული მიგრანტების 50,8%, ხოლო დსთ-ს ქვეყნებში - მხოლოდ 36%. ეს სავარაუდოდ გამოწვეულია იმით, რომ ქალი და მამაკაცი მიგრანტები გასხვავებულ სექტორებში არიან დასაქმებული და სხვადასხვა ქვეყანა დასაქმების სექტორის თვალსაზრისით სხვადასხვა შესაძლებლობებს სთავაზობს მათ.²⁴ მიგრანტები მოსახლეობის საშუალო

22 (Caucasus Research Resource Centre 2007)

23 (GeoStat 2012)

24 (Ferry 2013)

ასაკზე უფრო ახალგაზრდები არიან;²⁵ მათი 44% ასაკი 30 წელზე დაბალია.²⁶ საქართველოს მოსახლეობის საშუალოს ასაკი კი UNDP-ის 2005 წლის მონაცემებით 37 წელია.

სამივე შესწავლილ ქვეყანაში ქართველ მიგრანტთა უმრავლესობა ქალია. გერმანიაში ქალები შეადგენენ საერთო რაოდენობის 64,2%, საბერძნეთში 69% და თურქეთში დაახლოებით 54%.²⁷ ზემოთ მოყვანილი ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, გერმანიაში ლეგალურად მცხოვრები მიგრანტების უმრავლესობის ასაკი 25-35 წელია (41%), საბერძნეთში - 35-დან 49 წლამდე (35%), თურქეთში კი მიგრანტთა ასაკობრივი განაწილების შესახებ ოფიციალური ან საჯარო ინფორმაცია არ არსებობს.

ამ სამ ქვეყანაში მცხოვრები მიგრანტების განათლების დონე შედარებით მაღალია. ზოგადად, პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებიდან მიგრანტები გამოირჩევიან განათლების მაღალი დონით.²⁸ სამაგიდო გამოკვლევის შედეგების მიხედვით ყოველი ათიდან 7-დან 8 მიგრანტს უმაღლესი განათლება აქვს და მიგრანტთა ნახევარს მაინც აქვს უნივერსიტეტის დიპლომი. ამგვარად, მიგრანტთა განათლების საშუალო დონე თითქმის ორჯერ აღემატება ზოგადად საქართველოს მოსახლეობისას.²⁹

განათლების დონე ყველაზე მაღალია გერმანიაში ჩატარებული გამოკითხვის მონაწილეთა შორის. მათ 78 % აქვს ბაკალავრის (30%) ან მაგისტრის (48%) ხარისხი. საბერძნეთში გამოკითხვის მონაწილეთა განათლების დონე შეიძლება თქვას, რომ საშუალო დონისაა. 64% დამთავრებული აქვს საშუალო სკოლა (29%) ან პროფესიული სასწავლებელი (35%), ხოლო 33% აქვს ბაკალავრის (18%) ან მაგისტრის (15%) ხარისხი. სხვა კვლევების მონაცემები ადასტურებს, რომ საბერძნეთში მყოფ თანამემამულეთა უმრავლესობა მაღალკვალიფიციური პროფესიონალია (მასწავლებლები და სამედიცინო პერსონალი).³⁰ სამაგიდო კვლევა ასევე აჩვენებს, რომ განათლების დაბალი და საშუალო დონის მქონე პირები ემიგრაციაში ძირითადად თურქეთში მიემგზავრებიან.³¹ თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს არ დადასტურდა ჩვენი გამოკითხვის შედეგებით, რომლის მიხედვითაც რესპონდენტთა განათლების დონე გაცილებით მაღალი აღმოჩნდა. გამოკითხულთა 56% აქვს სრული საშუალო (39%) ან პროფესიული (17%) განათლება, ხოლო 40% აქვს ბაკალავრის (23%) ან მაგისტრის (17%) ხარისხი.

გამოკითხვის შედეგები ასევე ადასტურებს, რომ საქართველოდან გამგზავრებამდე რესპონდენტთა ბოლო დასაქმების ადგილი მნიშვნელოვნად განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით. თუ საბერძნეთში მასწავლებლები და სამედიცინო პერსონალი წარმოადგენს ყველაზე მრავალრიცხოვან ჯგუფს, გერმანიაში ეს სტუდენტები და მასწავლებლები არიან. სამივე ქვეყანაში ყველაზე გავრცელებული ყოფილი პროფესია იყო მასწავლებელი. საერთო ჯამში გამოკითხულთა 22% მუშობდა მასწავლებლად ემიგრაციამდე. თურქეთში ამ პროფესიათა ჩამონათვალი ძალიან მრავალფეროვანი იყო და მისი სისტემატიზაცია შეუძლებელი აღმოჩნდა.

4.4. მიგრაციის ტიპები

მიგრაციის ტიპები და საქართველოდან გამგზავრების მიზეზები განსხვავებულია ამ სამ დანიშნულების ქვეყანაში. საქართველოს მიგრაცია გერმანიაში ძირითადად განათლების მიზნით ხორციელდება. 2007 წლის მონაცემები ცხადყოფს, რომ გერმანიაში მიგრანტთა საერთო რაოდენობის მეოთხედი

25 (GeoStat 2012)

26 (Labadze and Tukhashvili 2013)

27 (United Nations Department of Economic and Social Affairs 2013)

28 (Mansoor and Quillin 2007)

29 (Badurashvili and Nadareishvili 2012)

30 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 12

31 (ETF 2012)

საგანმანათლებლო მიგრაციაზე მოდის.³² გამოკითხვის შედეგები ადასტურებს ამ მონაცემებს, რადგან გამოკითხულთა 79% განაცხადა, რომ საქართველოდან გერმანიაში სასწავლებლად წავიდა და მხოლოდ 14% გაემგზავრა ოჯახური გარემოებების გამო.

საბერძნეთის დანიშნულების ქვეყანად არჩევის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი მიგრანტებისთვის ისაა, რომ აქ არსებობს საქართველოს მოქალაქეთა ჩამოყალიბებული სოციალური ქსელი. ამის გარდა აქ მიგრაციის მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი პირობებია არაოფიციალურ შრომის ბირჟაზე (სადაც მიგრანტებს შეუძლიათ ლეგალური ხელშეკრულების ან მუშაობის ნებართვის გარეშე დასაქმდნენ) არსებული მოთხოვნილება მუშახელზე, საბერძნეთის შედარებითი სიახლოვე საქართველოსთან და კულტურული/ისტორიული მსგავსებები ამ ორ ქვეყანას შორის.³³ გამოკითხვის შედეგები ადასტურებს სამაგიდო გამოკვლევის მონაცემებს, რადგან დასტურდება, რომ რესპონდენტთა 56%-მა დატოვა საქართველო საზღვარგარეთ მცხოვრებ ოჯახის წევრებთან ყოფნის მიზნით და 29%-მა - ახალი სამსახურის საპოვნელად. აუცილებლად უნდა აღინიშნოს საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური ბერძნების განსაკუთრებული მდგომარეობა. საბერძნეთის მთავრობამ მათ მოქალაქეობა მიანიჭა საქართველოში 1990-იან წლებში სოციალური არეულობის გამო.

თურქეთში გამოკითხვის მონაწილეთა თითქმის ნახევარმა განაცხადა, რომ მათი სამშობლოდან გამგზავრების მიზეზი ახალი სამსახურის პერსპექტივა იყო (34% სამსახურის საძებნელად გაემგზავრა, ხოლო 15% უკვე ჰქონდა შემოთავაზება). 37% გაემგზავრა საზღვარგარეთ მცხოვრებ ოჯახის წევრებთან ყოფნის მიზნით. დროებითი მიგრაცია და სეზონური³⁴ მიგრაცია (მიგრაცია სეზონური სამუშაოსთვის) უაღრესად გავრცელებული ფორმებია, რასაც ხელს უწყობს ის, რომ უვიზო რეჟიმის თანახმად თანამემამულეებს უფლება აქვთ სამი თვე გაატარონ თურქეთში, თუმცა ეს ფორმალურად ტურისტული და არა სამუშაო მიზნით ხდება.

სამაგიდო გამოკვლევის და გამოკითხვის მონაცემთა საფუძველზე შესაძლებელია შემდეგი დასკვნების გაკეთება დანიშნულების ამ სამ ქვეყანაში მცხოვრებ მიგრანტთა სოციალურ მახასიათებლებთან დაკავშირებით:

დიაგრამა 3: მიგრანტთა სოციალური მახასიათებლები დანიშნულების ქვეყნების მიხედვით

ქვეყანა	სოციალური მახასიათებლები
გერმანია	• გერმანიაში მიგრანტთა შორის ჭარბობენ ახალგაზრდა და ქორწინებაში არ მყოფი (მიგრაციის პროცესის საწყის ეტაპზე მაინც) პირები. • საქართველოს მიგრანტთა უმრავლესობა ქალია - 64,2%. • საქართველოს მოქალაქეები გერმანიაში კონცენტრირებული არიან დიდ ქალაქებში უმაღლესი განათლების, სამსახურების და თანამემამულეთა წრის ხელმისაწვდომობის გამო. • გერმანია იზიდავს მიგრანტებს ძირითადად აკადემიური და კარიერული განვითარების და au pair სამუშაოს მიზეზით. • საქართველოდან გერმანიაში მიგრაცია შეიძლება დავახასიათოთ როგორც მეტწილად „ლეგალური“. მიგრანტთა უმრავლესობა აცხადებს, რომ აქვთ ცხოვრების და მუშაობის ნებართვები. • განათლების დონე ძალიან მაღალია; გამოკითხულთა 78% აქვს უმაღლესი განათლება.

32 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

33 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 13; (Labadze and Tukhashvili 2013) PG 28; (Triandafyllidou and Kokkali 2010) PG 14

34 (Cigerci Ulukan and Ulukan 2010)

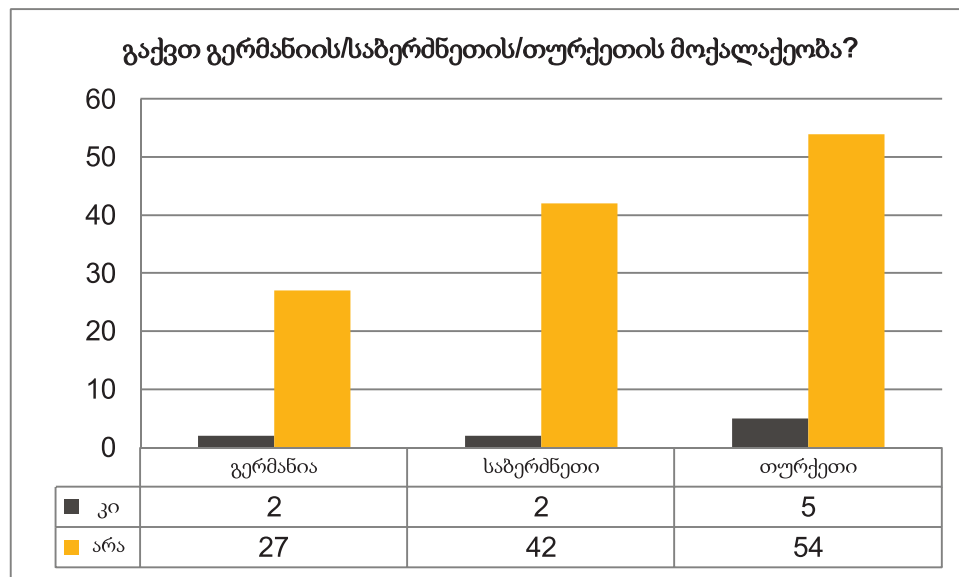
საბერძნეთი	• მიგრანტები საბერძნეთში ფაქტიურად მოიცავენ ბინადრობის სტატუსთა მთელ სპექტრს. აქ იგულისხმება რეპატრიანტები, რომელთაც მიენიჭათ საბერძნეთის მოქალაქეობა, ბინადრობის უფლების მქონენი, თავშესაფრის მაძიებლები და არალეგალური სტატუსის მქონე პირები. • სოციალური კავშირები და ხანგრძლივი ისტორიული ურთიერთობები ქვეყნებს შორის ხელს უწყობს მიგრაციას. • პონტოელი ბერძნები ჩვეულებრივ თურქეთის საზღვართან ახლოს ცხოვრობენ, მაგრამ მიგრანტთა უდიდესი ჯგუფები ცხოვრობენ დიდ ქალაქებში, როგორცაა ათენი და სალონიკი. • მიგრანტთა უმრავლესობა ქალია (69%) და დასაქმებულია საოჯახო სექტორში. • ყველაზე მრავალრიცხოვანი ასაკობრივი ჯგუფი არის 35-დან 49 წლამდე. • საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტებს აქვთ საშუალო ან მაღალი დონის განათლება და მათ ერთ მესამედს მიღებული აქვს უმაღლესი განათლება. • კვალიფიკაციის დონის შეუფერებლად დასაქმება გავრცელებული მოვლენაა; გამოკითხვის მონაწილეთა 70% საკუთარ თავს ამ კატეგორიას მიაკუთვნებს. • მიგრანტთა დიდი ნაწილი საბერძნეთში მუშაობის და ცხოვრების ნებართვის გარეშე ცხოვრობს, რის გამოც მათთვის ჯანმრთელობის დაცვა ნაკლებად ხელმისაწვდომია. • გამოკითხულთა ნახევარზე ოდნავ მეტს სურს მიიღოს საბერძნეთის მოქალაქეობა.
თურქეთი	• ქართული ისტორიული დიასპორის მნიშვნელოვანი ნაწილი თურქეთში ცხოვრობს. • მიგრაციის ახალი ტალღა შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც დროებითი შრომითი მიგრაცია, რომელიც მეტწილად სეზონურია. • მიგრანტი ქალები მიემგზავრებიან თურქეთში საქართველოში შრომის ბაზარზე მძიმე მდგომარეობის და თურქეთში საოჯახო საქმიანობაზე მზარდი მოთხოვნილების გამო. • დიასპორა თურქეთში საკმაოდ მიმოფანტულია; მიგრანტთა დიდი დასახლებები არის საქართველოს მოსაზღვრე რეგიონებსა და დიდ ქალაქებში. • საქართველო-თურქეთის საზღვრის გადაკვეთა ძირითადად ხდება სარფის სასაზღვრო-გამშვები პუნქტიდან. • სამაგიდო კვლევის მონაცემებით თურქეთში დასაქმებულ მიგრანტებს აქვთ განათლების დაბალი ან საშუალო დონე, რაც არ დადასტურდა გამოკითხვით, რამდენადაც რესპონდენტებს განათლების საკმაოდ მაღალი დონე აქვთ. ეს შესაძლოა გამოწვეული იყოს იმ ფაქტით, რომ გამოკითხვა ჩატარდა სტამბოლში და არ მოიცავდა შედარებით მოშორებულ სასოფლო-სამეურნეო რეგიონებს. • რესპონდენტთა ნახევარზე მეტს არ აქვს მუშაობის უფლება (51%) და მუშაობენ მხოლოდ უვიზო პერიოდის (სამი თვე) განმავლობაში. შესაძლოა ამითაც იყოს გამოწვეული ის, რომ ქართველი მიგრანტები ასრულებენ რთულ და დაბალანაზღაურებად სამუშაოებს, ძირითადად საოჯახო სექტორში. • მიგრანტთა უმრავლესობა (66%) მიიჩნევს, რომ თავისი კვალიფიკაციის დონისთვის შეუფერებლად დასაქმებული. • მიუხედავად თავიანთი დროებითი სტატუსისა, მხოლოდ მიგრანტთა მესამედს აქვს სურვილი მიიღოს თურქეთის მოქალაქეობა. ეს სავარაუდოდ დაკავშირებულია თურქეთში ინტეგრაციისა და ადაპტაციის პრობლემებთან.

4.5. მიგრანტთა მდგომარეობა

მიგრაციის სხვადასხვა მიზეზიდან, მოტივიდან და ტიპიდან გამომდინარე, რომლებიც ზემოთ უკვე განვიხილეთ, გერმანიაში, საბერძნეთში და თურქეთში მცხოვრები მიგრანტები სრულიად სხვადასხვა ვითარებასა და რეალობაში იმყოფებიან. ამასათანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ქვეყანათაგან ყველაში არსებობს განსხვავებები მიგრანტთა ჯგუფის შიგნითაც.

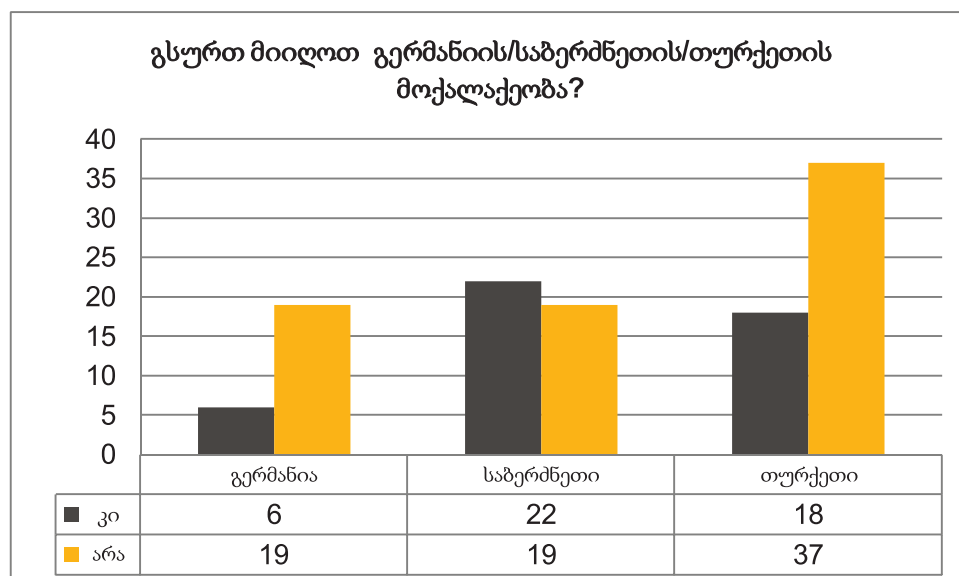
სამივე ქვეყანაში გამოკითხვის რესპონდენტებიდან მხოლოდ ძლიან მცირე პროცენტულ რაოდენობას აქვს დანიშნულების ქვეყნის მოქალაქეობა (7% გერმანიაში, 5% საბერძნეთში და 8% თურქეთში). მოქალაქეობის მიღების სურვილი მიგრანტებს შორის მკვეთრად განსხვავებულია ქვეყნების მიხედვით. საბერძნეთში მცხოვრებ გამოკითხულ მიგრანტთა ნახევარზე მეტს (54%) აქვს მოქალაქეობის მიღების სურვილი, მაგრამ მხოლოდ 24% გერმანიაში და 33% თურქეთში გამოთქვამს ბინადრობის ქვეყნის მოქალაქეობის მიღების სურვილს.

დიაგრამა 4: გერმანიის, საბერძნეთისა და თურქეთის მოქალაქეობის მქონე ემიგრანტები

წყარო: საველე მონაცემები 2013

დიაგრამა 5: ემიგრანტების სურვილი მიიღონ გერმანიის, საბერძნეთისა და თურქეთის მოქალაქეობა

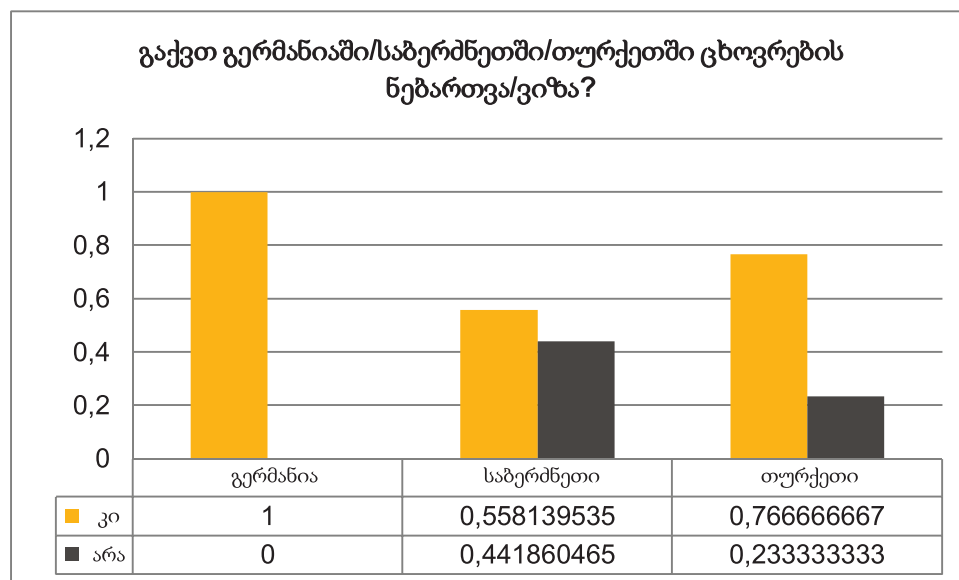
წყარო: საველე მონაცემები 2013

გერმანიაში ჩატარებული გამოკითხვის ყველა მონაწილემ აღნიშნა, რომ აქვთ ცხოვრების ნებართვა/ვიზა. მათგან განსხვავებით, რესპონდენტთა თითქმის ნახევარი (44%) საბერძნეთში და თითქმის მეოთხედი (23%) თურქეთში არ ფლობს ცხოვრების ნებართვას ან ვიზას. ეს მონაცემები ადასტურებს სხვა გამოკვლევათა შედეგებს, რომ მიგრაცია გერმანიაში მეტწილად ლეგალურია სხვა ქვეყნებთან, მაგალითად თურქეთთან შედარებით, თუმცა კვლევა არ აჩვენებს რა სახის ცხოვრების ნებართვა აქვთ საქართველოს მოქალაქეებს გერმანიაში, მოკლევადიანი თუ გრძელვადიანი.

საბერძნეთში მყოფი მიგრანტებისთვის არალეგალური სტატუსი ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრობლემად რჩება. ასევე უნდა გავითვალისწინოთ იმ ეთნიკური ბერძნების განსაკუთრებული მდგომარეობა, რომლებიც ადრე საქართველოში ცხოვრობდნენ და შემდეგ საბერძნეთის მოქალაქეობა მიენიჭათ. ამდენად, ეს ორი ჯგუფი სხვადასხვა ტიპის სირთულეების წინაშე დგას და თავიანთი უფლებების დაცვის განსხვავებულ ფორმებს საჭიროებს.

თურქეთში გამოკითხულთა დიდი წილს ჰქონდა ცხოვრების ნებართვა ან ვიზა. ეს სავარაუდოდ დაკავშირებულია უვიზო რეჟიმთან, რასაც მიგრანტები იყენებენ თურქეთში ჩასვლისა და ლეგალური ცირკულარული ან სეზონური სამუშაოს შესასრულებლად. მეორეს მხრივ, აქ არის დიდი ისტორიული დიასპორა, რომელიც ბოლო პერიოდში საყოველთაო ყურადღების ცენტრში მოექცა, რადგან საქართველოს ყოფილმა პრეზიდენტმა ამ დიასპორის 1000 წევრს საქართველოს მოქალაქეობა მიანიჭა³⁵. ისტორიული დიასპორა კარგად არის ინტეგრირებული თურქეთში და ათწლეულები მეთია იქ ცხოვრობს.

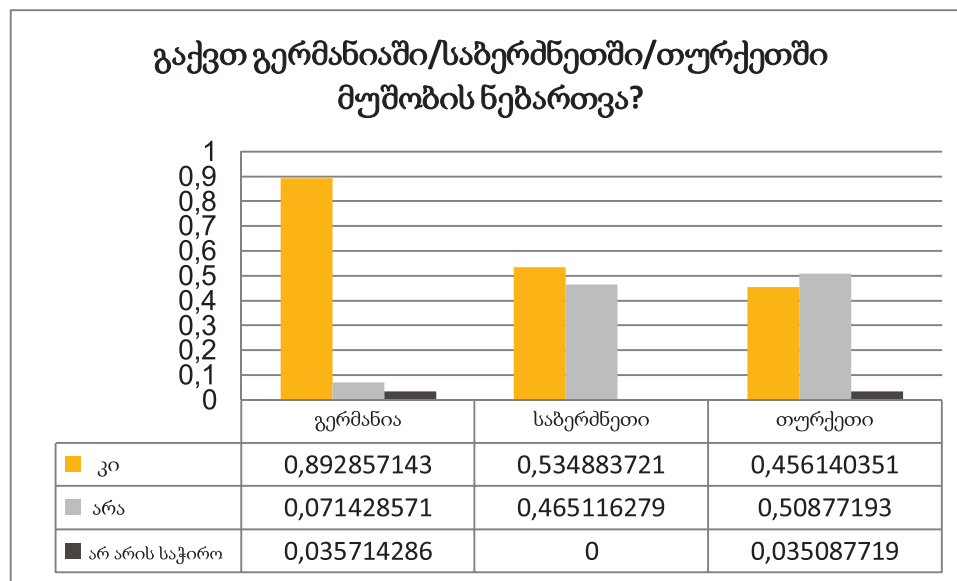
დიაგრამა 6: გამოკითხვის შედეგები ცხოვრების ნებართვას/ვიზასთან დაკავშირებით

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობას გერმანიაში (89%) აქვს მუშაობის ნებართვა, მაგრამ საბერძნეთში ნახევარზე ოდნავ მეტს აღმოაჩნდა ეს უფლება, თურქეთში კი მხოლოდ 46%.

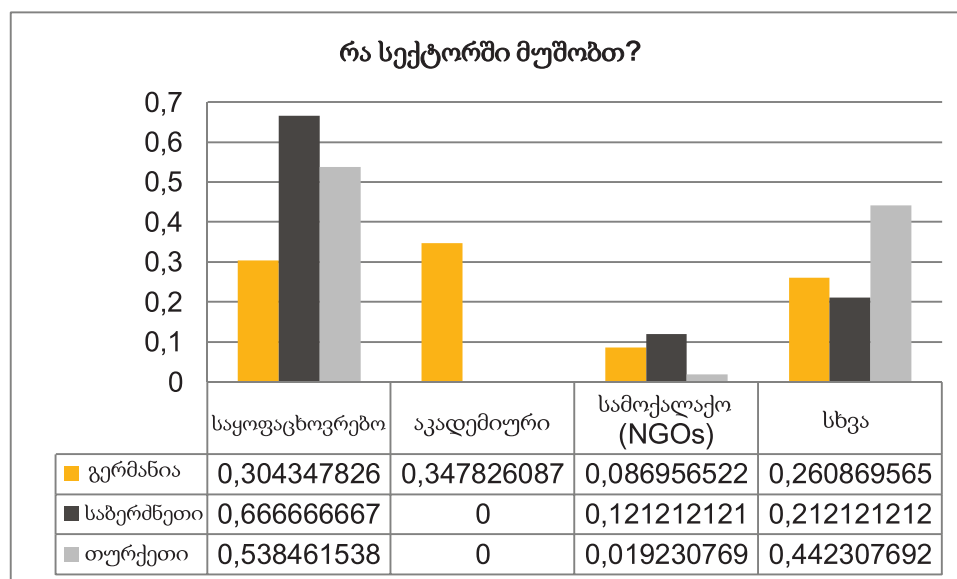
დიაგრამა 7: გამოკითხვის შედეგები მუშაობის ნებართვასთან დაკავშირებით

წყარო: საველე მონაცემები 2013

დასაქმების სამი მთავარი სექტორი გამოკითხული მიგრანტებისთვის არის საოჯახო საქმიანობის, აკადემიური და სამოქალაქო სექტორები. მიგრანტთა უმრავლესობა საბერძნეთში (67%) და თურქეთში (54%) საოჯახო საქმიანობას ეწევა და არის ძირითადი, მომვლელი ან au pair ოჯახში. მხოლოდ გერმანიაში გვევლინება აკადემიური სფერო საქმიანობის მნიშვნელოვანი სექტორად, რაც საქართველოდან სტუდენტთა მიგრაციის შედეგია. გამოკითხვის მონაწილეთა განათლების მაღალი დონიდან გამომდინარე (78% გერმანიაში, 33% საბერძნეთში და 40% თურქეთში), არ არის გასაკვირი, რომ გამოკითხულთა 66% მიიჩნევს, რომ განათლების დონისთვის შეუფერებლად არიან დასაქმებული.

დიაგრამა 8: გამოკითხვის შედეგები დასაქმების სექტორთან დაკავშირებით

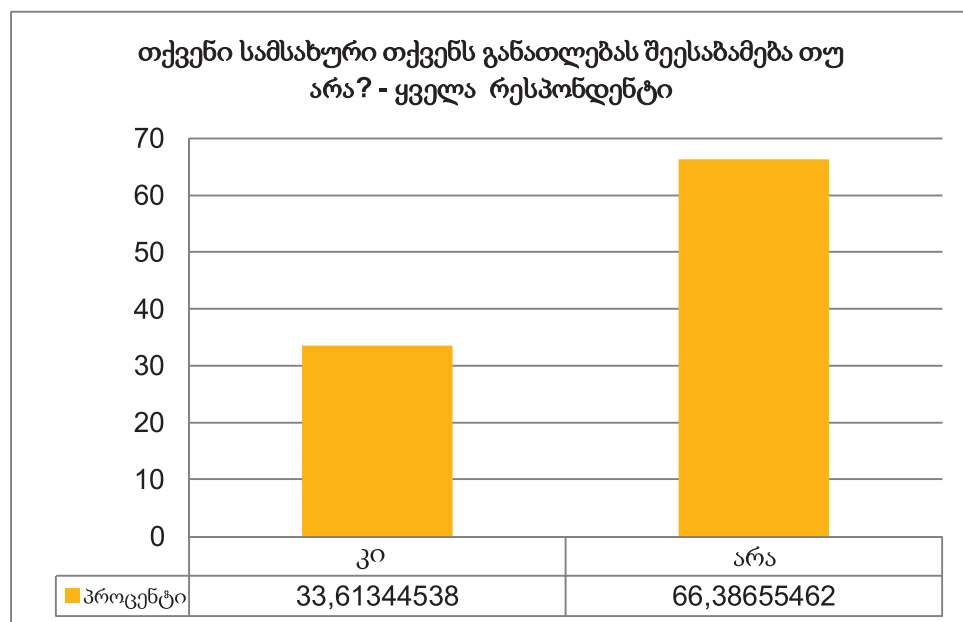
წყარო: საველე მონაცემები 2013

როგორც ზემოთ აღინიშნა, საბერძნეთშიც და გერმანიაშიც საქართველოდან ჩასულ მიგრანტთა უმრავლესობა ქალები არიან, რაც იმით აიხსნება, რომ საბერძნეთში ძირითადად საოჯახო საქმიანობაზეა მოთხოვნილება, ხოლო გერმანიაში სასწავლო და au pair პროგრამებზე (რითიც ძირითადად ქალები ინტერესდებიან). კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ საბერძნეთში დიდი მოთხოვნილებაა საქართველოდან ჩასულ მიგრანტებზე, როგორც შინამოსამსახურეებზე,

მომვლელეებზე, დამლაგებლებზე და მოსამსახურეებზე მეორად შრომის ბაზარზე.³⁶ თურქეთში, კვლევის მიხედვით, მიგრანტთა დიდი რაოდენობა დასაქმებულია სოფლის მეურნეობის, მშენებლობის და საოჯახო საქმიანობის სექტორებში.³⁷ ეს არ დადასტურდა კვლევის მონაცემებით, რამდენადაც რესპონდენტებს მშენებლობა და სოფლის მეურნეობა არ აღუნიშნავთ დასაქმების სფეროებს შორის. ეს შეიძლება დაკავშირებული იყოს იმ ფაქტთან, რომ კვლევა სტამბოლში ჩატარდა და არა სასოფლო დასახლებებში.

ეს შედეგები აჩვენებს, რომ „ტვინების დაკარგვა“ მიგრაციისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია საბერძნეთსა და თურქეთში, მაგრამ შედარებით ნაკლები გერმანიაში. ეს ფაქტორი სხვა კვლევებშიც გამოიკვეთა, როგორც მნიშვნელოვანი საკითხი.³⁸

დიაგრამა 9: გამოკითხვის შედეგები პროფესიულ კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

სამივე ქვეყანაში გამოკითხულთა უმრავლესობა აცხადებდა, რომ სამუშაო იყო მათი შემოსავლის მთავარი წყარო. გერმანიაში მნიშვნელოვანი რაოდენობა ასევე იყენებს სახელმწიფოს დახმარებას (12%) და სტიპენდიებს (12%). ანალოგიურად, საბერძნეთსა და თურქეთშიც სტიპენდიები შემოსავლის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს. მიგრანტთა ძალიან მცირე რაოდენობა იღებს სახელმწიფო დახმარებას საბერძნეთში და თურქეთში (3% თურქეთში და არავინ საბერძნეთში), რაც სავარაუდოდ დაკავშირებულია მათ არამყარ და დროებით სტატუსთან.

საინტერესოა, რომ გამოკითხვის მონაწილეთა 14% თურქეთში და 10% საბერძნეთში დახმარებას იღებს საკუთარი ოჯახებისგან განსხვავებით გერმანიისგან, სადაც არავინ იღებს ამგვარ დახმარებას. ეს ეგრეთ წოდებული „პირუკუ ფულადი გზავნილები“ ჯერ კიდევ სათანადოდ შეუსწავლელი სფეროა მიგრაციის და განვითარების კავშირისადმი მიძღვნილ ლიტერატურაში.

გერმანიაში, საბერძნეთში და თურქეთში მცხოვრები მიგრანტების განსხვავებული სოციო-დემოგრაფიული და სოციო-ეკონომიკური მახასიათებლები იმაზეც მიუთითებს, რომ სხვადასხვა სიტუაციაში იმყოფებიან და ამიტომაც, განსხვავებული მიდგომა და მხარდაჭერა ჭირდებათ. მათი ოჯახის წევრებთან ინტერვიუების პროცესში აღინიშნა კონკრეტული პრობლემები, რომელთა წინაშეც მიგრანტები დგანან.

გერმანიაში მიგრანტებს სირთულეები შეუქმნა ქართული სადაზღვევო კომპანიების მიერ მიცემულმა

36 (Labadze and Tukhashvili 2013)

37 (Cigerci Ulukan and Ulukan 2010)

38 (Badurashvili and Nadareishvili 2012)

ჯანმრთელობის დაზღვევამ, რადგან, როგორც აღმოჩნდა ის არ იყო ძალაში სამედიცინო მომსახურების მისაღებად. ასევე აღინიშნა, რომ მიუხედავად საქართველოს მიგრანტებისთვის au pair პროგრამების სიმრავლისა, მათ უფლებებზე საკმარისი ინფორმაცია მაინც არ მოიპოვება.

გემოთ უკვე აღინიშნა, რომ საბერძნეთში მიგრანტებისთვის მთავარი სირთულე არალეგალური სტატუსი (საბერძნეთში ცხოვრების უფლების და/ან ვიზის გარეშე ყოფნა) და ამასთან დაკავშირებული ჯანმრთელობის დაცვის პრობლემებია. ლეგალური სტატუსის გარეშე მიგრანტები ადვილად ვერ მიიღებენ სამედიცინო მომსახურებას, რასაც შედეგად მკურნალობის გარეშე დარჩენა და მუდმივად მზარდი პრობლემები მოჰყვება. ნათელია, რომ არასაკმარისი ინფორმაცია და მხარდაჭერა კანონიერი დოკუმენტების გარეშე საბერძნეთში მცხოვრებთა ახალშობილების რეგისტრაციასთან დაკავშირებით. უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს საელჩო საბერძნეთში შემოფოთებულია მიგრანტების არალეგალური სტატუსით და მუდმივად თანამშრომლობს სახელმწიფო დანესებულებებთან და მუნიციპალიტეტებთან ლეგალიზაციის, თუნდაც მცირე მასშტაბიანი, პროგრამების მხარდასაჭერად (მაგ. ამჟამად ხორციელდება 6-თვიანი პროგრამა, რომელიც მიმართულია უნარშემდგომი ბერძენი მოქალაქეების მომვლელი პირების ლეგალიზაციისკენ).

თურქეთის შემთხვევაში ერთმანეთისგან უნდა გავმიჯნოთ ორი დიასპორა: ისტორიული დიასპორა და ახალი შრომითი მიგრანტები. მათ, რასაკვირველია, განსხვავებული პრობლემები და საჭიროებები აქვთ. მიგრანტთა ოჯახის წევრებმა ხაზი გაუსვეს თურქეთში ცხოვრების და მუშაობის მძიმე პირობებს, ასევე კულტურულ განსხვავებებს თურქეთსა და საქართველოს შორის, რაც ართულებს საზოგადოებაში ინტეგრაციას.

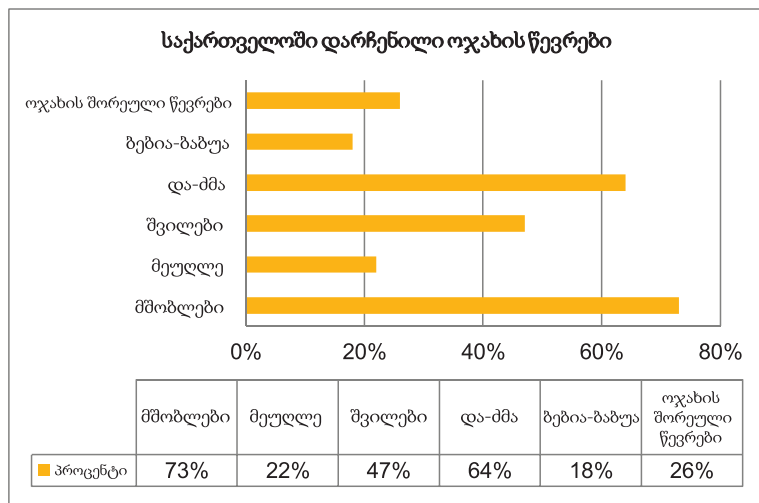
4.6. საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეების ტრანსნაციონალური საქმიანობა

4.6.1. კავშირები საქართველოსთან

გამოკითხვის თითქმის ყველა მონაწილეს (91%) აქვს მოქმედი საქართველოს პასპორტი. ამ თვალსაზრისით სამ ქვეყანას შორის ძალიან მცირე განსხვავებებია (93% გერმანიაში და საბერძნეთში და 89% თურქეთში, რაც შეიძლება აიხსნას ბინადრობის ქვეყნის მოქალაქეობის მოპოვებით). საქართველოს მთავრობის ბოლოდროინდელმა ინიციატივამ იმასთან დაკავშირებით, რომ ქართული წარმოშობის მქონე თურქებს მიანიჭონ საქართველოს მოქალაქეობა, დიდი ინტერესი გამოიწვია მიგრანტებში. დიასპორული ორგანიზაციის ერთ-ერთმა წარმომადგენელმა ინტერვიუში ეს ფაქტი შეაფასა, როგორც საქართველოს მთავრობის მიერ გადადგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯი დიასპორასთან კავშირების განსამტკიცებლად.

გამოკითხულ მიგრანტთა 90%-ზე მეტს ჰყავს ოჯახის წევრები საქართველოში და ქვეყნებს შორის აქ ძალიან მცირე განსხვავებები შეიმჩნევა. მათ უმრავლესობას ჰყავს და-ძმები (94% გერმანიაში, 86% საბერძნეთში და 58% თურქეთში) და მშობლები (92% გერმანიაში, 68% საბერძნეთში და 67% თურქეთში) საქართველოში. უფრო მეტიც, გამოკითხულ მიგრანტთა 20%-მა საბერძნეთში და 36%-მა თურქეთში აღნიშნა, რომ მათი მეუღლეები საქართველოში ცხოვრობენ. გერმანიაში მყოფთა მხოლოდ 6% ჰყავს შვილი საქართველოში. ეს რიცხვი გაცილებით მაღალია საბერძნეთში და თურქეთში გამოკითხულთა შორის: 51% საბერძნეთში და 70% თურქეთში. ეს მონაცემები ეთანხმება ცხოვრების და მუშაობის სტატუსთან დაკავშირებულ მაჩვენებლებს, რადგან მიგრანტები, ვისაც არამყარი, ან ზოგჯერ დროებითი სტატუსი აქვთ, ვერ შეძლებენ თავიანთი ოჯახის წევრების თან წაყვანას. ამ მონაცემებში ასევე აისახება ქვეყნების მიხედვით მიგრანტთა ასაკობრივი განაწილება, რადგან გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტები მეტწილად უფრო ახალგაზრდები არიან ვიდრე თურქეთსა და საბერძნეთში.

დიაგრამა 10: გამოკითხვის შედეგები საქართველოში დარჩენილ ოჯახის წევრებთან დაკავშირებით

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

საქართველოში ვიზიტების სიხშირის თვალსაზრისით მოპოვებული მონაცემები ასახავს ბევრ ფაქტორს, რომელიც ამ ქვეყნებში მოქმედებს. მაგალითად, თურქეთის შემთხვევაში გამოკითხულ მიგრანტთა 46% შინ ყოველ სამ თვეში ბრუნდება, რაც თანხვედრაშია სამ თვიანი უვიზო პერიოდის ცნებასთან. ისიც აშკარაა, რომ თურქეთში მყოფი მიგრანტები უფრო ახლო კავშირს ინარჩუნებენ სამშობლოსთან, რადგან მათი ცხოვრების ცენტრი მაინც საქართველოში რჩება და ისინი მხოლოდ დროებით მიემგზავრებიან, თუმცა კი განმეორებითად. გერმანიაში და საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა დიდი ნაწილი საქართველოში წელიწადში ერთხელ ჩადის, რაც უფრო დიდი მანძილით და მგზავრობის ხარჯებით აიხსნება.

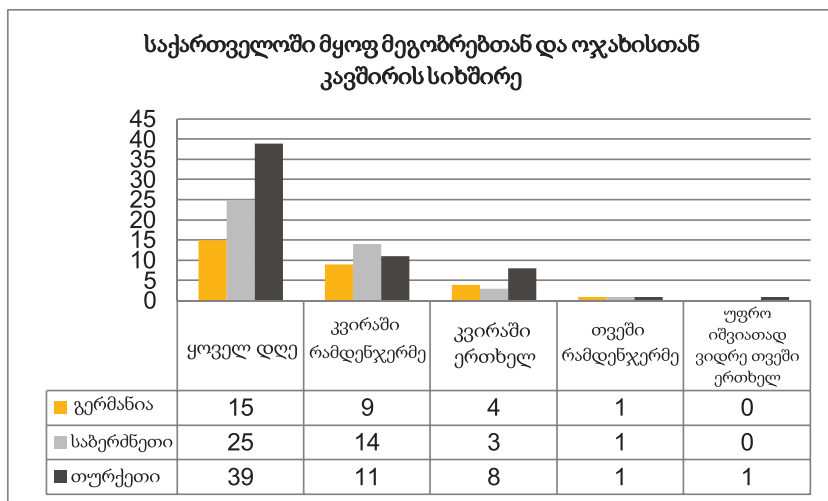
ცხრილი 3: მიგრანტების სამშობლოში ვიზიტების სიხშირე

			გამოკითხვის ქვეყანა			სულ
			გერმანია	საბერძნეთი	თურქეთი	
რამდენ ხანში ერთხელ ჩადისართ საქართველოში?	3 თვეში ერთხელ	რაოდენობა	0	0	27	27
		%	0,0%	0,0%	45,8%	29,7%
	ნახევარ წელიწადში ერთხელ	რაოდენობა	1	1	22	24
		%	4,0%	14,3%	37,3%	26,4%
	წელიწადში ერთხელ	რაოდენობა	10	3	5	18
		%	40,0%	42,9%	8,5%	19,8%
	1 ან 2 წელიწადში ერთხელ	რაოდენობა	7	1	3	11
		%	28,0%	14,3%	5,1%	12,1%
	2-დან 5 წლამდე	რაოდენობა	7	2	2	11
		%	28,0%	28,6%	3,4%	12,1%
სულ		რაოდენობა	25	7	59	91
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

საქართველოს მიგრანტებს და დიასპორის წევრებს ხშირად აქვთ კავშირი საქართველოში მყოფ მეგობრებთან და ოჯახის წევრებთან. მათი უმრავლესობა ყოველდღიურად ურთიერთობს. კომუნიკაციის მთავარი არხებია ტელეფონი (86%), Skype (59%) და სოციალური ქსელები (56%, მაგ. Facebook, ოდნოკლასნიკი; შესაძლებელი იყო რამდენიმე პასუხის გაცემა). გარდა ამისა აღსანიშნავია, რომ გამოკითხული მიგრანტები ყურადღებით ადევნებენ თვალს სიტუაციას საქართველოში (82%), ძირითადად ინტერნეტის (გამოიკვეთა, როგორც უდავოდ ყველაზე მნიშვნელოვანი საკომუნიკაციო არხი), ტელევიზიის და ოჯახთან და მეგობრებთან სატელეფონო ზარების საშუალებით.

დიაგრამა 11: საქართველოში მყოფ მეგობრებთან და ოჯახისთან კავშირის სიხშირე

წყარო: საველე მონაცემები 2013

ქართული ენა და კულტურა აღიქმება, როგორც უმნიშვნელოვანესი „ხიდი“ საქართველოსთან. ამიტომაც, დიასპორული ორგანიზაციები ასწავლიან ბავშვებს ქართულ ენას, საქართველოს ისტორიას და კულტურას. დიასპორის წარმომადგენლებმა ინტერვიუებში აღნიშნეს, რომ საჭირო იქნება ქართული დანესებულებების დახმარება, განსაკუთრებით საზღვარგარეთ ქართულის სწავლებაში. განსხვავებული პრობლემა, რაც მიგრანტებმა საბერძნეთში წამოჭრეს არის ის, რომ საბერძნეთში გახსნილი ქართული საკვირაო სკოლები არ არის რეგისტრირებული ოფიციალურ საკვირაო სკოლებად და ამიტომ ვერ იღებენ პირდაპირ დახმარებას დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატისგან.

დიასპორული ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა ინტერვიუებში აღნიშნეს, რომ გერმანიაში, საბერძნეთში და თურქეთში ორგანიზებას უკეთებენ ღონისძიებებს საქართველოსთვის ღირსშესანიშნავ დღეებში, მაგალითად საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს, პოპულარიზაციას უწევენ ხელოვანებს საქართველოდან. ეს კიდევ ერთხელ ამტკიცებს, რომ დიასპორული ორგანიზაციები აქტიურად უწყობენ ხელს ქართული კულტურის გატანას დანიშნულების ქვეყნებში და აცნობენ მას ქართველებს, ადგილობრივ მოსახლეობას და სხვა ერების წარმომადგენლებს. ამის პარალელურად, ყურადღება ექცევა საქართველოსა და დანიშნულების ქვეყნებს შორის აკადემიურ და პოლიტიკურ დონეზე გაცვლების ორგანიზებასა და ხელშეწყობას. ინტერვიუებში დიასპორულ ორგანიზაციებში ხაზგასმით ითქვა, რომ კავშირები საქართველოსთან ისევე მნიშვნელოვანია, როგორც ადგილზე საზოგადოებაში ინტეგრაცია. სწორედ ამიტომ ხდება საქართველოს თანამემამულეების ან ქართული წარმომავლობის მქონე ახალგაზრდების შესაძლებლობების ამაღლება საგანმანათლებლო ღონისძიებების მეშვეობით.

გამოკითხულ საქართველოს მიგრანტთა უმრავლესობა (68%) არ იცნობს საქართველოს მთავრობის ინიციატივებს, რომლებიც საზღვარგარეთ მყოფ თანამემამულეებზეა ორიენტირებული. გერმანიაში გამოკითხულთა უმრავლესობას (67%) არ აქვს კავშირი საქართველოს წარმომადგენლობებთან საზღვარგარეთ. იგივე შიძლება ითქვას თურქეთში გამოკითხულ მიგრანტებზე (53%). საბერძნეთში სურათი განსხვავებულია და 78% ამბობს, რომ აქვთ კონტაქტი საქართველოს საკონსულოსთან ათენში. საკონსულოსთან დაკავშირების მთავარ მიზეზად გერმანიაში დასახელდა ოფიციალური დოკუმენტების საჭიროება, საბერძნეთში - ოფიციალური დოკუმენტების და რჩევის/კონსულტაციის საჭიროება, ხოლო თურქეთში - ვიზის საკითხები და რჩევის/კონსულტაციის საჭიროება.

დიასპორის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ დიასპორულ ორგანიზაციებსა და საქართველოს საკონსულოებს შორის მჭიდრო ურთიერთობაა, თუმცა საქართველოში მოქმედ უწყებებთან თანამშრომლობის გაძლიერება მაინც აუცილებელი იქნება. ასევე ითქვა, რომ არა-ფინანსური მხარდაჭერა უაღრესად სასურველი იქნებოდა.

4.6.2. დიასპორული ორგანიზაციები

სამაგიდო გამოკვლევის მონაცემებით დღეისთვის საზღვარგარეთ 200-ზე მეტი საქართველოს თანამემამულეთა დიასპორული ორგანიზაცია ფუნქციონირებს. წარმოდგენილი კვლევის ფარგლებში მონაცემთა მოძიების პროცესში 56 ორგანიზაცია მოიძებნა მხოლოდ გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში, რაც საფუძველს გვაძლევს ვივარდოთ, რომ მსოფლიოს მასშტაბით დიასპორულ ორგანიზაციათა საერთო რაოდენობა 200 მეტი უნდა იყოს. მათი უმრავლესობა აქტიურადაა ჩართული საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში მათი ბინადრობის ქვეყანაში და ხშირ შემთხვევაში, პარალელურად, ქართული კულტურის და ენის პოპულარიზაციასაც ეწევა.³⁹

დიასპორული ორგანიზაციის წევრობასთან დაკავშირებულ შევითხვაზე მხოლოდ 26 ადამიანმა უპასუხა, რომ ისინი წევრები იყვნენ. ეს საკმაოდ დაბალი მაჩვენებელია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ კითხვართა დიდი წილი სწორედ დიასპორული ორგანიზაციების დახმარებით შეივსო, ხშირად მათივე შენობებში და იმ ხალხის მიერ ვინც ამ ორგანიზაციების მომსახურეობით სარგებლობს.⁴⁰ თუმცა ამ პირების უმრავლესობა არც ერთი დიასპორული ორგანიზაციის წევრი არ იყო, ნათელია, რომ ნაწილი სარგებლობს მათი მომსახურეობით და ისურვებდა მათ გაუმჯობესებას და გაფართოებას. ამ ფაქტის ახსნა შესაძლებელია აგრეთვე დიასპორული ორგანიზაციების ნახევრად ოფიციალური სტატუსით, რის გამოც ვერ ხდება წევრობის სტრუქტურის განსაზღვრა.

გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობის აზრით დიასპორულ ორგანიზაციათა უმნიშვნელოვანესი ამოცანებია ქართველი ბავშვების განათლების ხელშეწყობა (47%), დიასპორის მიერ საქართველოს განვითარების ხელშეწყობა (33%), თანამემამულეებისა და საქართველოს შორის კავშირის გამყარება (34%), საქართველოს მოქალაქეების მხარდაჭერა დანიშნულების ქვეყანაში მათი ცხოვრების ორგანიზებაში (32%) და საქართველოს მიგრანტების ინფორმირება საქართველოში მიმდინარე მოვლენების შესახებ (22%). გარკვეულწილად, დიასპორული ორგანიზაციები ან შესაბამისი საკონსულოები და საელჩოები ყველა ამ ფუნქციას შესრულებას ცდილობენ. საქართველოს მიგრანტთა ოჯახების წევრებმა ინტერვიუებში ხაზგასმით აღნიშნეს ისიც, რომ დიასპორული ორგანიზაციები უფრო აქტიურად უნდა იყვნენ ჩართული თანამემამულეებისათვის უკან დაბრუნების შესაძლებლობის შექმნაში მათთვის საქართველოში დასაქმების შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის მიწოდების გზით. მათ აგრეთვე მიაჩნიათ, რომ ამ ორგანიზაციებმა ხელი უნდა შეუწყონ ინტეგრაციას და დაიცვან მიგრანტთა უფლებები დანიშნულების ქვეყანაში. ზოგიერთი დიასპორული ორგანიზაცია ასევე უკავშირდება საქართველოში მიგრანტთა ოჯახების წევრებს და ზოგი ოჯახი, თუ საზღვარგარეთ წასულ ოჯახის წევრთან ვერ ამყარებს კავშირს, აქტიურად მიმართავს დიასპორულ ორგანიზაციებს ბინადრობის ქვეყანაში. აგრეთვე აღინიშნა, რომ ახალგაზრდების განათლება ამ ორგანიზაციების უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა.

ძლიან რთული ამოცანაა იმ დიასპორული ორგანიზაციების ზუსტი კატეგორიზაცია, რომელთა წარმომადგენლებსაც ინტერვიუ ჩამოართვეს კვლევის პროცესში. შესაძლებელია ისინი კულტურული ან სოციალური ასოციაციების კატეგორიას მივაკუთვნოთ, მაგრამ ამ შემთხვევაში ყურადღების მიღმა რჩება მათი საქმიანობის მნიშვნელოვანი ელემენტები. ამდენად, უფრო გამართლებულად მიგვაჩნია მათი საქმიანობის ძირითადი სფეროების და როლების აღწერა:

- **საქართველოსა და ბინადრობის ქვეყანას შორის კავშირების დამყარება:** დიასპორული ორგანიზაციის ყველა წარმომადგენელმა ინტერვიუში ხაზი გაუსვა მათ როლს წარმოშობის ქვეყანასა და ბინადრობის ქვეყანას შორის კავშირების განმტკიცებაში. მაგალითად, ისინი აწყობენ გაცვლით პროგრამებს და საკვირაო სკოლებს საქართველოში სხვადასხვა ეროვნების, მათ შორის ქართველი ბავშვებისთვის. ისინი ასევე ხელს უწყობენ მასპინძელ ქვეყანაში საქართველოში ტურიზმის პოპულარიზაციას და ქართული კულტურის შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას სატელევიზიო პროგრამების საშუალებით.

39 (Chelidze, Readmission, Return and Reintegration in Georgia 2013)

40 See Appendix Table 7.

- **ქართული კულტურის და ენის პოპულარიზაცია:** თითქმის ყველა შესწავლილი დიასპორული ორგანიზაცია ახორციელებს პროგრამებს, რომელთა მიზანია ქართული კულტურის და ენის შენარჩუნება და ხელშეწყობა მიგრანტთა და ქართული წარმომავლობის პირთა შორის. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ბავშვებთან მუშაობას. ამ მიზნით ტარდება ენის გაკვეთილები, საქართველოდან ინვევენ ქართველ მხატვრებს, აქტიურად მუშაობს ცეკვის და სხვა კულტურული ჯგუფები.
- **საქართველოს მიგრანტთა და ქართული წარმომავლობის პირთა მხარდაჭერა და ხელშეწყობა ბინადრობის ქვეყანაში:** სოციალური სფერო დიასპორული ორგანიზაციების მუშაობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია. ისინი რჩევას, კონსულტაციებს და დახმარებას სთავაზობენ მოქალაქეებს რთულ ვითარებაში. აქ იგულისხმება მათი დახმარება, ვისაც არ აქვს სამედიცინო მომსახურების მიღებისთვის საჭირო ფინანსური შესაძლებლობა ან ექმნება ბინადრობის სტატუსთან და დოკუმენტებთან დაკავშირებული პრობლემები, ასევე ვიზიტები დროებითი დაკავების ადგილებში და ციხეებში.
- **საქართველოს მოსახლეობის მხარდაჭერა:** დიასპორულმა ორგანიზაციებმა ჰუმანიტარული დახმარება აღმოუჩინეს საქართველოს მოსახლეობას 2008 წლის მოვლენების დროს, თუმცა საქართველოს განვითარების ხელშეწყობა არ გამოკვეთილა, როგორც ერთ-ერთი პრიორიტეტი იმ დიასპორული ორგანიზაციების მიერ, რომელთა შესწავლაც მოხდა.

დიასპორული ორგანიზაციების ყველა წარმომადგენელმა, რომელსაც კვლევის ფარგლებში ინტერვიუ ჩამოართვეს, განაცხადა, რომ დიასპორულ ორგანიზაციებს ახლო კავშირი აქვთ ერთმანეთთან და უზიარებენ ერთმანეთს ინფორმაციას საკუთარ აქტივობებზე, საქართველოზე და ამ დანიშნულების ქვეყანაში მცხოვრები ქართველი მოსახლეობის მდგომარეობის შესახებ. რამდენადაც ჩანს, დიასპორული ორგანიზაციები კარგად ურთიერთობენ, რადგან მათ აერთიანებთ საერთო მიზანი - საქართველოს კულტურისა და ენის პოპულარიზაცია. ამასთან ინტერვიუებში აღინიშნა, რომ მათ შორის კოორდინაცია და თანამშრომლობა ჯერ კიდევ სუსტია. საბერძნეთში ზოგიერთი დიასპორული ორგანიზაცია მხარს უჭერს ერთიანი ქოლგა ორგანიზაციის შექმნას, რომელიც ხელს შეუწყობდა მათ თანამშრომლობას დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთან. ჯერჯერობით მათ ვერ შეძლეს ასეთი ორგანიზაციის შექმნა დიასპორული ორგანიზაციების ინტერესთა სხვაობის გამო.

ყველა შესწავლილი დიასპორული ორგანიზაცია იღებს ფინანსურ და არა-ფინანსურ დახმარებას დანიშნულების ქვეყნის ადგილობრივი დაწესებულებებისგან, მაგალითად გამოყოფილ ადგილს შეხვედრებისთვის.

დიასპორული ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ თანამშრომლობა მათ ორგანიზაციებსა და საქართველოს მთავრობას შორის გაუმჯობესდა დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატის შექმნის შემდეგ. ზოგიერთი შესწავლილი დიასპორული ორგანიზაცია ასევე იღებს არა-ფინანსურ დახმარებას ქართული უწყებებისგან და საქართველოს ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებისგან კონკრეტულ პროექტებთან დაკავშირებით. რადგანაც დაფინანსება წარმოადგენს დიასპორული ორგანიზაციების მთავარ პრობლემას, აღინიშნა, რომ სასურველია საქართველოს მთავრობამ მიაწოდოს დიასპორულ ორგანიზაციებს ინფორმაცია დაფინანსების წყაროების შესახებ, თუ თავად არ აქვს მათი საქმიანობის დაფინანსების შესაძლებლობა.

და ბოლოს, აღინიშნა ბინადრობის ქვეყნებში დიასპორული ორგანიზაციების დაფუძნებისა და რეგისტრაციის პრობლემების შესახებ. გერმანიაში ასოციაციის დასარეგისტრირებლად სავალდებულოა, რომ რეგისტრირებული ასოციაციის წევრთა 50% ჰქონდეს გერმანიის მოქალაქეობა, ან თუ წევრთა უმრავლესობა არის ევროკავშირის მოქალაქე, ორგანიზაცია რეგისტრირდება როგორც უცხოელთა ასოციაცია და მისი დაშლა გამარტივებული პროცედურით ხდება.⁴¹ საბერძნეთში ჩატარებულ ინტერვიუში ორგანიზაციის წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ ამ ქვეყანაში არასამთავრობო

41 (Dejure - Auslaendervereine 2014)

ორგანიზაციად (NGO) დარეგისტრირებისთვის აუცილებელია, ორგანიზაციას სულ მცირე 21 წევრი ჰყავდეს. ეს ართულებს საქართველოს მიგრანტებისთვის ქართველთაგან შედგენილი ორგანიზაციის დაფუძნებას. შედეგად, ორგანიზაციათა უმრავლესობა ქართველი და ბერძენი წევრებისგან შედგება.

4.6.3. დიასპორის პოტენციური საქართველოს განვითარებაში მონაწილეობის თვალსაზრისით

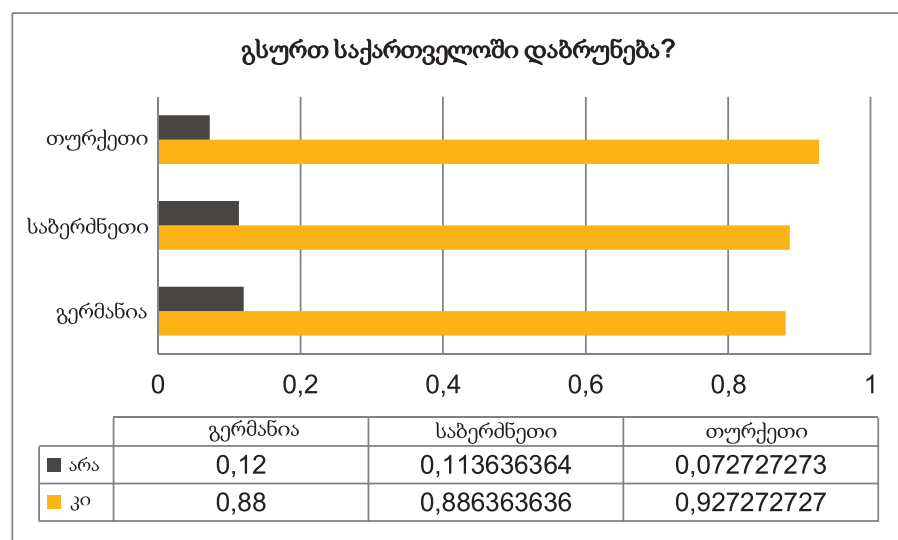
4.6.3.1. დაბრუნება

2003 წლიდან 2035 საქართველოს მოქალაქე დაბრუნდა საქართველოში ნებაყოფლობით დაბრუნებაში დახმარების პროგრამის ფარგლებში, რომელსაც IOM ახორციელებს. პროგრამა მოიცავს 21 ქვეყანას, მათ რიცხვში საბერძნეთსა და თურქეთს.⁴² 2012 წელს 4851 მოქალაქე დაბრუნდა იძულებით, მათ შორის 3086 თურქეთიდან, 168 საბერძნეთიდან და 135 გერმანიიდან.⁴³ გერმანიაში მანამდე მცხოვრები მიგრანტების დაახლოებით 85%-მა დატოვა ეს ქვეყანა 2000-2011 წლებში. მხოლოდ 2011 წელს 1606 ადამიანი დაბრუნდა საქართველოში.⁴⁴

2003 წლიდან 2035 ქართველი დაბრუნდა საქართველოში ნებაყოფლობით დაბრუნებაში დახმარების პროგრამის ფარგლებში, რომელსაც IOM ახორციელებს. პროგრამა მოიცავს 21 ქვეყანას, მათ რიცხვში საბერძნეთსა და თურქეთს.⁴⁵ 2012 წელს 4851 მოქალაქე დაბრუნდა იძულებით, მათ შორის 3086 თურქეთიდან, 168 საბერძნეთიდან და 135 გერმანიიდან.⁴⁶ გერმანიაში მანამდე მცხოვრები მიგრანტების დაახლოებით 85%-მა დატოვა ეს ქვეყანა 2000-2011 წლებში. მხოლოდ 2011 წელს 1606 ადამიანი დაბრუნდა საქართველოში.⁴⁷

გამოკითხვის მონაწილეთა 90% სურს საქართველოში დაბრუნება და აცხადებენ, რომ მათი მიგრაცია არ არის პერმანენტული.⁴⁸ ამის მთავარი მიზეზი არის ოჯახი (მშობლებთან, შვილებთან და სხვებთან ახლოს ყოფნა, ნოსტალგია) და იმის განცდა, რომ მათი ადგილი საქართველოშია. სამშობლოში დაბრუნების მსურველთა პროცენტული რაოდენობა ერთნაირია სამივე ქვეყანაში, რაც ამტკიცებს, რომ ბინადრობის ქვეყანაში მიგრანტების მდგომარეობა და სტატუსი ვერ ახდენს სერიოზულ გავლენას დაბრუნების სურვილზე.

დიაგრამა 12: მიგრანტები და საქართველოში დაბრუნების სურვილი

42 (IOM Reintegration Assistance 2014)

43 (Chelidze, Readmission, Return and Reintegration in Georgia 2013)

44 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

45 (IOM Reintegration Assistance 2014)

46 (Chelidze, Readmission, Return and Reintegration in Georgia 2013)

47 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

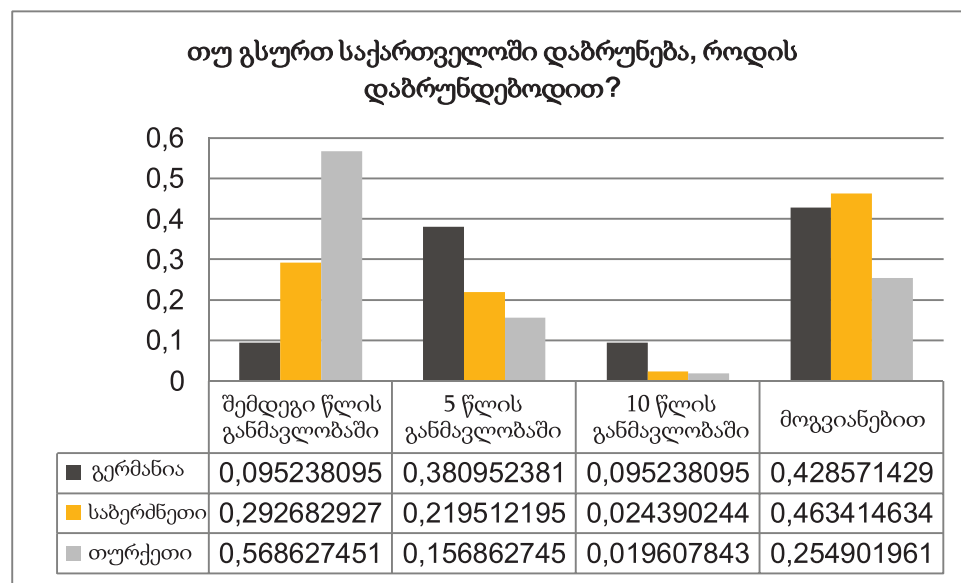
48 იხ. დანართი ცხრილი 8.

წყარო: საველე მონაცემები 2013

მხოლოდ რამდენიმე ფაქტორი დასახელდა, რაც ხელს შეუშლიდა მიგრანტთა დაბრუნებას საქართველოში. გამოკითხვის მონაწილეებმა მთავარ დაბრკოლებად დაასახელეს ოჯახური მიზეზები და სხვა სოციალური ფაქტორები, ეკონომიკური ფაქტორები და უმუშევრობის რისკი საქართველოში. პოლიტიკური არასტაბილურობაც იყო მოხსენიებული, როგორც სერიოზული ხელისშემშლელი ფაქტორი. აშკარად გამოიკვეთა, რომ სამუშაო ადგილების ნაკლებობა და უმუშევრობის შიში ყველაზე ხშირად ფიგურირებდა პასუხებში.

ვადები, რომელშიც გამოკითხული მიგრანტები ფიქრობენ საქართველოში დაბრუნებას სხვადასხვაა. თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა უმრავლესობა შემდეგი წლის განმავლობაში ფიქრობს დაბრუნებას (57%), ხოლო საბერძნეთში და გერმანიაში მცხოვრებთა უდიდეს ნაწილს 5 წლის განმავლობაში ან უფრო მოგვიანებით სურს უკან გამგზავრება.

დიაგრამა 13: გამოკითხვის შედეგები მიგრანტების დაბრუნების ვადებთან დაკავშირებით

წყარო: საველე მონაცემები 2013

დიასპორულ ორგანიზაციებში აღინიშნა, რომ სამშობლოში დაბრუნების მსურველთ მეტი მხარდაჭერა ჭირდებათ. ამ ორგანიზაციებს შეუძლიათ ითანამშრომლონ სახელმწიფო უწყებებთან, რათა უკეთ მოამზადონ დაბრუნების მსურველები სამშობლოში გამგზავრებამდე. ერთ-ერთი დისპორული ორგანიზაცია არა-ფინანსურ დახმარებას სთავაზობს ამ მიგრანტებს, რაც გამოიხატება კონსულტაციასა და იმ პირების საკონტაქტო დეტალების მიცემაში, ვისაც შეუძლია რეინტეგრაციის პროცესში დახმარება.

4.6.3.2. ფულადი გზავნილები

2000-იანი წლებიდან ფულადი გზავნილების ოდენობა განუწყვეტლივ იზრდება. ზოგადად, მიგრაცია ბევრი პოსტ-საბჭოთა ქვეყნიდან შეიძლება განვიხილოთ, როგორც თავის გადარჩენის სტრატეგია, რაც აქ სამუშაო ადგილების ნაკლებობით იყო გამოწვეული. მიგრანტთა ფულადი გზავნილები სერიოზულ როლს თამაშობს საქართველოშიც, რადგან ისინი პირდაპირ გავლენას ახდენენ ეკონომიკაზე (ეროვნული რეზერვები) და დამატებით შემოსავალს წარმოადგენს მოსახლეობის დაახლოებით 9%-სთვის. 2011 წლის მონაცემებით საქართველოში ფულადი გზავნილების რაოდენობა \$812,6 მილიონს შეადგენდა და თითქმის 20 %-ით აღემატებოდა 2010 წლის მაჩვენებელს. საქართველოს ეროვნული ბანკის ინფორმაციით ფულადი გზავნილები ქვეყნის მშპ-ს 6%-ს შეადგენს.⁴⁹ შესაძლებელია ინფორმაციის ალტერნატიული წყაროების გამოყენება გზავნილების შესწავლისთვის, მაგალითად

49 (EPRC December 2011)

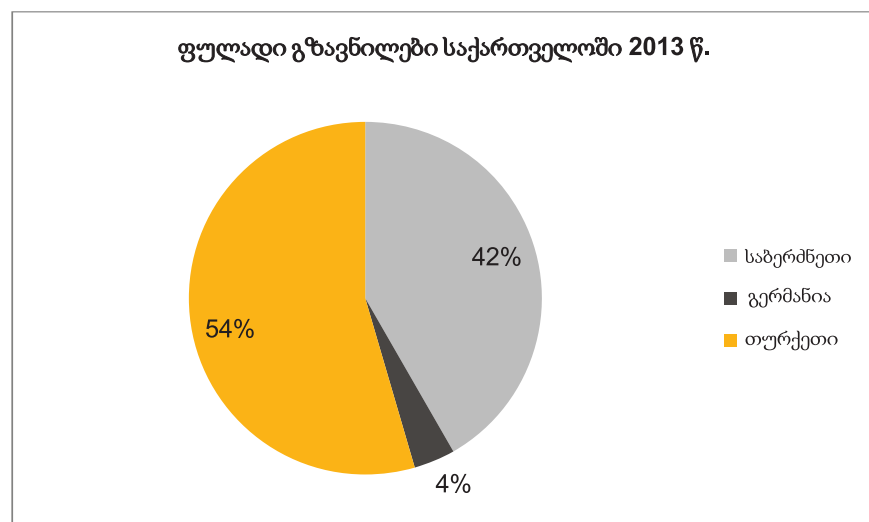
ელექტრონული გადარიცხვები, რომელთა მიხედვითაც ის 10 ქვეყანა, საიდანაც ყველაზე მეტი რაოდენობით გზავნილები შემოდის, საქართველოში ფულადი გადარიცხვების 90%-ის წყაროა.⁵⁰

ქვეყნის მასშტაბით განხორციელებული სოციალური გამოკითხვების მიხედვით თბილისის მოსახლეობა ყველაზე მეტად და სოფლების მოსახლეობა ყველაზე ნაკლებად იღებს ფულად გზავნილებს. 2010 წლის მონაცემებით ტიპური ოჯახი თვიურად გზავნილის სახით იღებდა 265 ლარს (\$149). ჩვეულებრივ ეს ხორციელდებოდა ოფიციალური ფულის გადარიცხვის სისტემების მეშვეობით. სოფლებში⁵¹ არაოფიციალური არხების გამოყენების მაჩვენებელი უფრო მაღალი იყო და დაახლოებით გზავნილთა ერთ მესამედს შეადგენდა.

ფულად გზავნილები განვითარებაზე რამდენიმე თვალსაზრისით ახდენს გავლენას, როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ დონეზე. გამოთვლების მიხედვით, ფულადი გზავნილების გარეშე პირადი მოხმარება დაალოებით 25%-ით შემცირდებოდა, ხოლო მშპ - 13%-ით. გზავნილების მიღება პოზიტიურ მიმართებაშია ოჯახის დაზოგვის უნართან. ყოველივე ამის მიუხედავად, არ არის დადგენილი ურთიერთმიმართება გზავნილების მიღებასა და ინვესტიციას შორის, თუმცა ფაქტები მიგვანიშნებს, რომ ფულის დაბანდება უძრავ ქონებაში პოზიტიურ მიმართებაშია გზავნილების მიღებასთან. სამაგიდო კვლევის შედეგების მიხედვით, სოფლის მოსახლეობის შემთხვევაში ფულადი გზავნილები ხელს უწყობს მცირე ბიზნესსა და საქონლობას, მაგრამ ეს ზეგავლენა ძალიან მცირე მასშტაბისაა. თბილისში ეს შეიძლება პირიქით ამცირებდეს დასაქმების შესაძლებლობებს, თუმცა, მეორეს მხრივ, ფულადი გზავნილები შეიძლება ხელს უწყობდეს უკეთესი სამასახურის ძიებას. უაღრესად დადებითი შედეგები გამოვლინდა განათლებისა და ჯანდაცვის თვალსაზრისით: ფულადი გზავნილების მეოთხედს ოჯახები განათლებისთვის იყენებენ და ერთ მეხუთედს ჯანმრთელობის დაცვის/დაზღვევის მიზნით. ამავე დროს, ფულადი გზავნილები შესაძლოა ხელ უწოდდეს უთანასწორობას, რადგან საშუალო შემოსავლის დონის ოჯახები არაპროპორციულად დიდ სარგებელს იღებენ მათგან. უფრო მეტიც, ფულადი გზავნილები სავარაუდოდ ასრულებს ერთგვარი სოციალური დამცავი ბადის როლს მათთვის, ვინც მათი არარსებობის შემთხვევაში დამოკიდებული იქნებოდა სახელმწიფო სოციალური დაცვის სისტემაზე, მაგრამ არ მიეკუთვნება მოსახლეობის უღარიბეს ფენას.⁵²

საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით, საქართველოს მიგრანტები სამივე დანიშნულების ქვეყნიდან რეგულარულად აგზავნიან ფულად გზავნილებს. 2013 წელს ყველაზე დიდი რაოდენობა გამოირიცხა თურქეთიდან - \$259 მილიონი (€189 მილიონი), შემდეგ ადგილზეა საბერძნეთი – \$198 მილიონი (€144 მილიონი) და გერმანია – \$17.8 მილიონი (€13 მილიონი)⁵³.

დიაგრამა 14: ფულადი გზავნილები საქართველოში საბერძნეთიდან, გერმანიიდან და თურქეთიდან 2013 წელს

50 (Gogushvili 2013)

51 (Gogushvili 2013)

52 (Gogushvili 2013)

53 (National Bank of Georgia 2013)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემების მიხედვით შედგენილი დიაგრამა

გამოკითხვის მონაწილეთა 50% აცხადებს, რომ რეგულარულად აგზავნის თანხას საქართველოში და 34% ამბობს, რომ დროდადრო აკეთებს ამას. განსხვავებები ბინადრობის სამ ქვეყანას შორის საკმაოდ თვალშისაცემია. გერმანიაში 46% აცხადებს, რომ არ აგზავნის თანხას, ხოლო თურქეთსა და საბერძნეთში რესპონდენტთა ნახევარზე მეტი რეგულარულად ახორციელებს ფულად გადარიცხვებს საქართველოში.

ცხრილი 4: მიგრანტების მიერ საქართველოში თანხის გაგზავნა

	გერმანია	საბერძნეთი	თურქეთი	სულ
დიახ, რეგულარულად	12 %	55 %	67 %	50%
დიახ, დროდადრო	42 %	38 %	25 %	34%
არა	46 %	7 %	8 %	16%

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

ეს მონაცემები ადასტურებს უკვე ჩატარებული კვლევების დასკვნებს, რომ მიგრანტების მიერ ფულადი გზავნილების განხორციელების მეტი ალბათობაა, თუ მათ დატოვებული ჰყავთ შვილები და აქედან გამომდინარე, უფრო ხშირი კავშირი აქვთ გზავნილის მიმღებ ოჯახთან.⁵⁴ გერმანიაში გამოკითხულთა მხოლოდ 6%-მა განაცხადა, რომ ჰყავს შვილები საქართველოში (იხ. წინა ქვეთავი).

თანხის გადაგზავნა სხვადასხვა გზით ხდება. გამოკითხვის მონაწილეები გერმანიასა და თურქეთში ამჟღინებენ თანხის მეგობრების ან ოჯახის წევრების საშუალებით გადაგზავნას. რესპონდენტთა მხოლოდ 20% გერმანიიდან და 28% თურქეთიდან აგზავნის ფულს საბანკო გადარიცხვის გზით, მაშინ როცა საბერძნეთში გამოკითხულთა 90% ფულადი გზავნილების საბანკო გადარიცხვას ანიჭებს უპირატესობას. შესაძლოა, ამ რიცხვებზე გავლენას ახდენდეს ისიც, თუ სად ცხოვრობენ ემიგრანტთა უმრავლესობის ოჯახების წევრები, ქალაქში თუ სოფელში, რადგან ამ ადგილებში საბანკო ინფრასტრუქტურის განვითარების სხვადასხვა დონეა.

გამოკითხული მიგრანტების განცხადებით, ეს თანხა ძირითადად იხარჯება მიწის, სასოფლო-სამეურნეო აღჭურვილობის, განათლებისა და ჯანდაცვისთვის. მხოლოდ 1% ამბობს, რომ თანხა გამოიყენება პირადი მოხმარებისთვის. ამასთან, ოჯახის წევრებთან ინტერვიუებში გამოვლინდა, რომ ფულადი გზავნილები გამოიყენება ყოველდღიური ხარჯებისთვის, როგორცაა ქირა, ელექტრობა და საკვები, ასევე სესხების დასაფარად.

4.6.3.3. ინვესტიციები

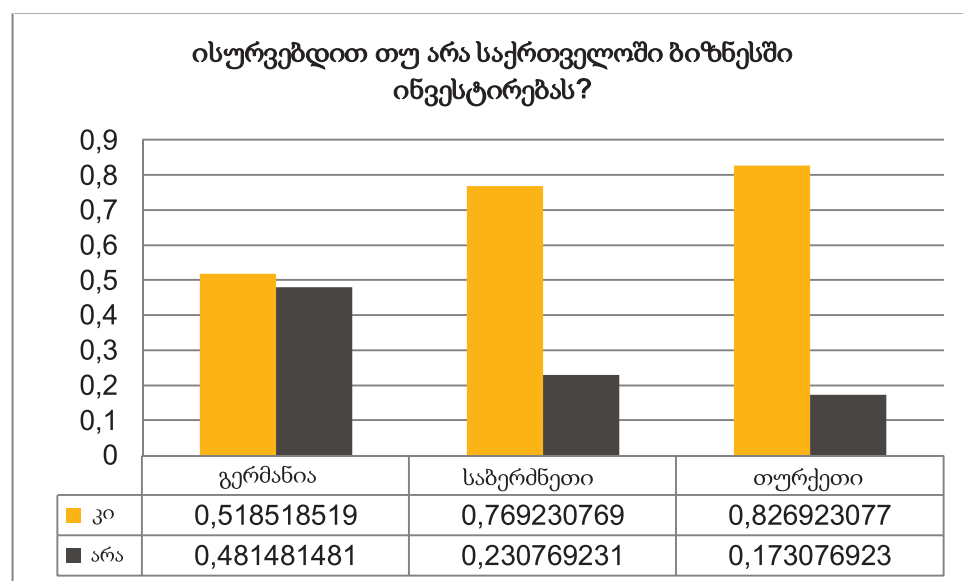
საზოგადოების GIZ მიერ 2014 წელს ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ არსებობს დიასპორის მხრიდან საქართველოს განვითარებაში ინვესტიციის გაზრდის პოტენციალი, რაც აშკარა ხდება მიგრანტთა მაღალი ინტერესიდან და აქტივობიდან გამომდინარე. გამოიკვეთა დამაბრკოლებელი ფაქტორები, რომელთა შორისაა ხელისუფლების ჩარევა კერძო ბიზნესის საქმიანობაში, კონკურენციისა და თანაბარი შესაძლებლობების არარსებობა ბაზარზე, სასამართლოების ცუდი მუშაობა და დამოუკიდებელი სამომრიგებლო ორგანოს საჭიროება. ამასთან ერთად აღინიშნა, რომ არ არსებობს ბიზნესის დაწყებისთვის ხელშეწყობის მექანიზმები და ნაკლებია ინფორმაცია საქართველოში ინვესტიციის შესაძლებლობებზე, რაც ასევე ხელისშემშლელ ფაქტორებად გვევლინება. ყოველივე ამის მიუხედავად, დიასპორის წარმომადგენლები აქტიურად უწევენ პოპულარიზაციას საქართველოში ინვესტიციის შესაძლებლობებს მათი საქმიანი წრის წევრებს შორის ბინადრობის ქვეყანაში, რითიც შესაძლებელი ხდება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) მოზიდვა. გამოკითხვის მონაწილეები ძირითადად დაინტერესებული არიან შემდეგი სფეროებით: ენერგეტიკა, სასტუმროები და რესტორნები, ტრანსპორტი და კომუნიკაციები, ფინანსური სექტორი, წარმოება, სამთო საქმე (მაღაროები) და სოფლის მეურნეობა. კვლევის ავტორები აზრით, ენერგეტიკა, ინფრასტრუქტურა

54 (Gogushvili 2013)

და სასტუმროები არის მომავალი ინვესტიციების ყველაზე პერსპექტიული სფეროები. კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ იმ შემთხვევებშიც კი, როცა დიასპორის წევრებს არ გააჩნიათ ფართომასშტაბიანი პროექტებისთვის საჭირო ფინანსური რესურსი თავად, მათ შეუძლიათ შეასრულონ ფასილიტატორის როლი ინვესტიციების და ბიზნეს წინადადებების მოზიდვის და სწორად მიმართვის თვალსაზრისით.⁵⁵

გამოკითხვის მონაწილეთაგან 9% აქვს კერძო ინვესტიცია საქართველოში, თუმცა შესწავლილ ქვეყნებს შორის არსებობს განსხვავებები. თურქეთში გამოკითხულთა 10% და საბერძნეთში 13%-ს დაუბანდებია ფული საქართველოში, მაგრამ გერმანიიდან არც ერთ რესპონდენტს ეს არ გაუკეთებია. რესპონდენტთა უმრავლესობას (74%) აქვს სურვილი გააკეთოს ინვესტიცია ბიზნესსა და სხვა სახის აქტივობებში საქართველოში, მაგრამ აქაც გერმანიაში რაოდენობა ნაკლებია (52%), მაშინ როცა საბერძნეთსა და თურქეთში დიდ უმრავლესობას აქვს ამის სურვილი (შესაბამისად 77% და 83%). ინვესტიციის მთავარი სფეროებია სოფლის მეურნეობა, წარმოება და ტურიზმი.

დიაგრამა 15: გამოკითხვის შედეგები საქართველოში ბიზნეს ინვესტიციებთან დაკავშირებით

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

გამოკითხვის მონაწილეები მიიჩნევენ, რომ ეკონომიკური ზრდა, პოლიტიკური სტაბილურობა და იურიდიული დაცულობა ხელს შეუწყობდა ინვესტიციებს. ერთ-ერთმა დიასპორულმა ასოციაციამ გერმანიაში ინტერვიუში გამოხატა დიდი ინტერესი საქართველოში ინვესტიციების ხელშეწყობის მიმართ ქვეყანაში ბიზნეს ფორუმის მოწყობის გზით და განაცხადა, რომ არსებითად მიაჩნია ინვესტიცია ენერგეტიკაში. მეორე ორგანიზაციის აზრით სოფლის მეურნეობაა ინვესტიციისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი დარგი. საბერძნეთის დიასპორულმა ორგანიზაციამ წამოაყენა საქართველოში ბიზნესის დაწყების კურსის ორგანიზების იდეა, რომელსაც მოწვეული ქართველი ექსპერტები გაუძღვებოდნენ და ჩაატარებდნენ დაბრუნების მსურველი მიგრანტებისთვის.

4.6.3.4. როლი საქართველოს განვითარებაში

გამოკითხვის მონაწილეთა დიდ უმრავლესობას (83%) აქვს სურვილი წვლილი შეიტანოს საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ საქმიანობაში. განსხვავებით ინვესტიციებთან დაკავშირებული მონაცემებისგან, აქ არ შეიმჩნეოდა სერიოზული განსხვავებები ქვეყნების მიხედვით. ყველაზე ხშირად მოიხსენიებოდა ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხები, შემდეგ ეკლესიის/რელიგიური დაწესებულებების მხარდაჭერა და ინფრასტრუქტურა.

დიასპორულ ორგანიზაციებს, რომელთაც ინტერვიუებში მიიღეს მონაწილეობა, შეტანილი აქვთ წვლილი საქართველოს განვითარებაში, რაც გამოიხატა სკოლების მხარდაჭერის და სამოქალაქო

ომისა და არეულობის დროს ჰუმანიტარულ დახმარების ფორმით. ერთ-ერთი ასეთი ორგანიზაცია გერმანიაში მუშაობს ამ ქვეყანაში მცხოვრებ ქართველებსა და რუსებს შორის ურთიერთობის გაუმჯობესების მიმართულებით, რამაც გრძელვადიან პერსპექტივაში შესაძლოა გავლენა იქონიოს ორ ერს შორის ურთიერთგაგების გაუმჯობესებაზე.

4.6.3.5. უნარების გადაცემა

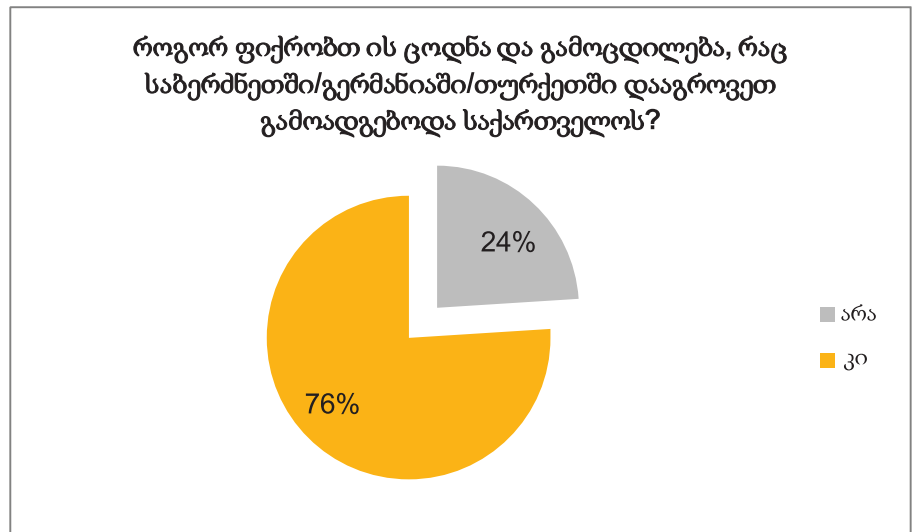
გამოკითხვის მონაწილეთა დიდი უმრავლესობას (76%) მიაჩნია, რომ მათ მიერ ამ სამ დანიშნულების ქვეყანაში შეძენილი გამოცდილება/ცოდნა სასარგებლო იქნება საქართველოში. უფრო მეტიც, რესპონდენტთა 71% თვლის, რომ ამ უნარების გამოყენება საქართველოში საკმაოდ მარტივი იქნება. თუმცა, არის სერიოზული განსხვავებები ქვეყნებს შორის. გერმანიაში რესპონდენტთა 96% მიიჩნევს, რომ შეძენილი გამოცდილება სასარგებლო იქნება. საბერძნეთში მხოლოდ 73% და თურქეთში 68% თვლის ასევე. ეს სავარაუდოდ დაკავშირებულია მათ სტატუსთან დანიშნულების ქვეყანაში და მათი დასაქმების სფეროსთან.

ცხრილი 5: საზღვარგარეთ შეძენილი გამოცდილება/უნარები და მათი სარგებლიანობა საქართველოში

		გერმანია	საბერძნეთი	თურქეთი
როგორ ფიქრობთ, ის ცოდნა და გამოცდილება, რაც საბერძნეთში/გერმანიაში/თურქეთში დააგროვეთ გამოადგებოდა საქართველოს?	კი	96%	73%	68%
	არა	4%	27%	33%

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

დიაგრამა 16: საერთო შედეგები საზღვარგარეთ შეძენილი ცოდნის/გამოცდილების სარგებლიანობის შესახებ

წყარო: სავლე მონაცემები 2013

დიასპორული ორგანიზაციების წარმომადგენლების ინტერვიუებშიც გამოიკვეთა, რომ ისინი ხედავენ საზღვარგარეთ მიგრანტების მიერ შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების გამოყენების დიდ პერსპექტივებს. მათ მიაჩნიათ, რომ საქართველომ მეტად უნდა აითვისოს ეს პოტენციალი, მაგალითად საზღვარგარეთ კურსდამთავრებულებისთვის საქართველოში პრაქტიკის გავლის საშუალების მიცემის გზით. ერთ-ერთი გამოკვლევის მიხედვით, ჩამოყალიბებულია ქართველი ბიზნეს ადმინისტრირების მაგისტრების (MBA) ფენა და საქართველოში ბევრი სხვადასხვა წარმოება იყენებს ამ რესურსს მაღალკვალიფიციური სპეციალისტების სამუშაოზე აყვანისას.⁵⁶ ამის გარდა, დიასპორული

56 (Caucasus Research Resource Centre 2007)

ორგანიზაციები ხედავენ უფრო მეტი და გაუმჯობესებული რეინტეგრაციის პროგრამების ამოქმედების საჭიროებას, რაც ხელს შეუწყობდა საქართველოს რეგიონების განვითარებას.

4.6.3.6. მიგრანტთა მოლოდინი საქართველოს სახელმწიფო უწყებებთან დაკავშირებით

საქართველოს მიგრანტები საქართველოს მთავრობისგან/სახელმწიფო უწყებებისგან მოელიან ინფორმაციის მიწოდებას საქართველოში დასაქმებაზე (81%), საქართველოში დაბრუნების შესაძლებლობებზე (50%) და ცვლილებებზე სოციალური დაცვის სისტემაში საქართველოში (44%). ზოგი მიგრანტი ასევე მნიშვნელოვანად მიიჩნევს ინფორმირებას საინვესტიციო კლიმატის შესახებ (27%) და საზღვარგარეთ ლეგალური ცხოვრების შესახებ (22%).

5. დასკვნები

სამივე შესასწავლ ქვეყანაში საქართველოს მიგრანტებს აქვთ საკუთარ ქვეყანასთან ემოციური კავშირის და შინაგანი მიჯაჭვულობის მძაფრი განცდა. მხოლოდ უმცირესობას უნდა ბინადრობის ქვეყნის მოქალაქეობის მიღება. ასევე ქართული დიასპორის დიდი ინტერესი საქართველოს მთავრობის ბოლოდროინდელი ინიციატივისადმი, რაც ქართული წარმოშობის თურქებისთვის მოქალაქეობის შეთავაზებას შეეხებოდა, ადასტურებს მჭიდრო კავშირს საქართველოს და მის დიასპორას, მიგრანტთა გაერთიანებებს შორის. გამოკითხვის მონაწილე ყველა მიგრანტი და დიასპორის წევრი გამოხატავდა შინ დაბრუნების, ქართული ენის და კულტურის შენარჩუნების და ბინადრობის ქვეყანაში მათი პოპულარიზაციის ძლიერ სურვილს. სამშობლოში ვიზიტების სიხშირეც (რესპონდენტთა უმრავლესობა გერმანიიდან და საბერძნეთიდან ერთ ან ორ წელიწადში ერთხელ ჩადის საქართველოში, ხოლო თურქეთიდან მიგრანტები ყოველ სამ ან ექვს თვეში ბრუნდებიან) საქართველოსთან მჭიდრო კავშირის დამადასტურებელია.

ფულადი გზავნილები მეტწილად გამოიყენება სასოფლო-სამეურნეო აღჭურვილობის, ჯანმრთელობის დაცვის და განათლებისთვის და ნაკლებად ყოველდღიური მოხმარების მიზნით, რაც ფულადი გზავნილების სერიოზული პოტენციალის მიმანიშნებელია ქვეყნის განვითარებისთვის ზოგადად, და მიმღები ოჯახებისთვის კონკრეტულად. როგორც მოსალოდნელი იყო, მეტი რაოდენობით ფულად გზავნილებს რიცხავენ ის მიგრანტები, რომელთაც შვილები ჰყავთ დატოვებული. ამიტომაც, გამოკითხვის მონაწილენი გერმანიიდან, რომლებიც განათლების მიღების მიზნით არიან მიგრაციაში, ნაკლები სიხშირით რიცხავენ თანხას საბერძნეთში ან თურქეთში მცხოვრებ „საშუალომიგრანტთან“ შედარებით.

მართალია, გამოკითხვის მონაწილეთაგან ძალიან ცოტას აქვს ინვესტიცია განხორციელებული საქართველოში, მაგრამ მათ დიდ უმრავლესობას აქვს ამის სურვილი, რაც ძალიან პოზიტიური სანწყისია როგორც მიგრანტთა და დიასპორის ჩართვისთვის ქვეყანაში რაიმე სახის ბიზნეს საქმიანობაში, ასევე უკვე არსებული ინიციატივების მხარდაჭერისთვის. ამასთან გამოიკვეთა, რომ გამოკითხვის მონაწილეებს სურთ მხარი დაუჭირონ საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ ღონისძიებებს, განსაკუთრებით ადამიანის უფლებათა დაცვის თვალსაზრისით.

საქართველოს მიგრანტთა განათლების დონე, გამოკითხვის მონაწილეთა ჩათვლით, საკმაოდ მაღალია და მონაცემების თანახმად, ორჯერ აღემატება ზოგადად საქართველოს მოსახლეობის განათლების დონეს. აგრეთვე უნდა ითქვას, რომ გამოკითხვის მონაწილეთა დიდი უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ მათ მიერ საზღვარგარეთ შეძენილი უნარები და გამოცდილება სასარგებლო იქნებოდა საქართველოსთვის. ეს გვაძლევს საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ ქართველი მიგრანტების და დიასპორის ჩართვა განვითარებისკენ მიმართულ საქმიანობაში, რაც მათი ცოდნის და უნარების გაზიარებას გულისხმობს, უაღრესად წაადგებოდა საქართველოს და მის მოსახლეობას.

დიასპორულ ორგანიზაციებს რამდენიმე სერიოზული ფუნქცია ეკისრებათ და მათ არსებობას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ გამოკითხული მიგრანტები, მათი ოჯახის წევრები და დიასპორის წევრები.

გაცვლითი პროგრამების ორგანიზების გზით საქართველოსა და ბინადრობის ქვეყანას შორის კავშირების განმტკიცების გარდა ისინი ახორციელებენ სხვა სახის ღონისძიებებსაც, მათ შორის ორგანიზებას უკეთებენ საზაფხულო სკოლებს და ხელს უწყობენ ტურიზმს. გარდა ამისა, დიასპორული ორგანიზაციები დიდ ყურადღებას უთმობენ ქართულ კულტურას და ენას, რითაც ეხმარებიან თანამემამულეებს და ქართული წარმომავლობის მქონე პირებს საქართველოსთან კავშირის შენარჩუნებაში. მართალია, დიასპორული ორგანიზაციების საქმიანობა ძირითადად საქართველოს მიგრანტების ინტეგრაციასთან არის დაკავშირებული, მათი როლი წარმომავლების და ბინადრობის ქვეყნების დაკავშირებაში და ურთიერთგაგების მიღწევაშიც უაღრესად მნიშვნელოვანია.

საყურადღებოა არა მხოლოდ საქართველოს მიგრანტთა ერთობების და დიასპორის პოტენციური საქართველოს განვითარებისთვის, არამედ მათი პირადი განვითარების საჭიროებები და პრობლემები, მათი არამყარი მდგომარეობა ბინადრობის ქვეყანაში. საბერძნეთსა და თურქეთში გამოკითხულ მიგრანტთა დიდ ნაწილს (შესაბამისად ნახევარს და მეოთხედს) - არ აქვს ბინადრობის ნებართვა, რაც მათ დაუცველ მდგომარეობაში აყენებს. ამასთანავე, დაახლოებით რესპონდენტთა ნახევარს ამ ორ ქვეყანაში მუშაობის ნებართვაც არა აქვს, რის შედეგადაც მათი სამუშაო პირობები მძიმდება. საყურადღებოა საბერძნეთსა და გერმანიაში მიგრანტთა ჯანდაცვის პრობლემები, რაც გერმანიის შემთხვევაში ძირითადად საქართველოში სამოგზაუროდ ჯანმრთელობის დაზღვევის პრობლემებთანაა დაკავშირებული, ხოლო საბერძნეთში - მიგრანტთა დიდი ნაწილის არალეგალურ სტატუსთან. ეს განსხვავებები (ასევე განსხვავებები დიასპორულ გაერთიანებებს შიგნით) აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული მიგრანტთა საჭიროებების მოგვარების და ამ თვალსაზრისით ეფექტიანი პოლიტიკის შემუშავების დროს.

„ტვინების დაკარგვა“ გამოიკვეთა, როგორც საერთო პრობლემა სამივე ქვეყანაში, რადგან მიგრანტთა უმრავლესობა თავს საკუთარი ცოდნისა და კვალიფიკაციისთვის შეუფერებლად დასაქმებულად მიიჩნევს, ეს კი ნიშნავს, რომ ისინი სათანადოდ ვერ იყენებენ საკუთარ უნარებს და ამასთან არ აქვთ პროფესიული განვითარების შესაძლებლობა. ამ შედეგების პარალელურად კვლევამ გამოავლინა, რომ ზოგიერთი მიგრანტი დახმარებას საკუთარი ოჯახებისგან იღებს საქართველოდან, რაც ე.წ. „პირუკუ ფულად გზავნილებზე“ მიანიშნებს. ეს ჯერ კიდევ ნაკლებად შესწავლილი სფეროა მიგრაციის და განვითარების კავშირისადმი მიძღვნილ ლიტერატურაში.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად უნდა მივიჩნიოთ მიგრანტთა ერთობების/დიასპორის ინტეგრაციის და ბინადრობის ქვეყანაში მათი მდგომარეობის თავისებურებათა შესწავლა, რადგან კვლევების შედეგების მიხედვით ინტეგრაცია ხელისშემწყობი ფაქტორია დიასპორის/მიგრანტების ჩართულობის გააქტიურებისთვის, როგორც წარმოშობის ისე ბინადრობის ქვეყანაში. ინტეგრაცია საშუალებას აძლევს ინდივიდებს, მოიპოვონ ის რესურსები, რაც აუცილებელია წარმოშობის ქვეყნის განვითარებაში აქტიური მონაწილეობისთვის და ამასთანავე ბინადრობის ქვეყანაში სხვა მიგრანტების დახმარებისთვის. აქედან გამომდინარე, მიგრანტების და დიასპორის უფრო აქტიური ჩართულობისთვის საქართველოს განვითარებაში, მისი ენისა და კულტურის პოპულარიზაციაში აუცილებელია თანმიმდევრული და ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, რომელიც ითვალისწინებს ინტეგრაციას და აქტიურ ჩართულობას დანიშნულების ქვეყნებში კერძოდ, გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში.

საქართველოში არსებული ადმინისტრაციული სტრუქტურა, პოლიტიკური სიტუაცია და სხვა ფაქტორები, რომლებიც ზემოქმედებენ სოციალურ მოძრაობებზე, მათ შორის დიასპორულ ორგანიზაციებსა და მიგრანტთა გაერთიანებებზე (ე.წ. „პოლიტიკურ შესაძლებლობათა სტრუქტურა“⁵⁷), სერიოზულ გავლენას ახდენენ მიგრანტებს, დიასპორას და საქართველოს სახელმწიფოს შორის

57 პოლიტიკური შესაძლებლობების სტრუქტურები განისაზღვრება, როგორც „თანმიმდევრული, მაგრამ არა აუცილებლად ფორმალური, პერმანენტული ან ქვეყნის მასშტაბით გამოვლენილი სიგნალები სოციალური და პოლიტიკური აქტორებისთვის, რომლებიც ან უბიძგებს, ან აბრკოლებს მათ სოციალური მოძრაობების ჩამოსაყალიბებლად საკუთარი შინაგანი რესურსების გამოყენების თვალსაზრისით.“ (Tarrow, 1996 quoted in (Giugni 2009))

ურთიერთობებზე. ხელისუფლების ორგანოები, როგორცაა მაგალითად დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, აღიარებენ მიგრანტთა და დიასპორული ორგანიზაციების პოზიტიურ როლს და მათი ჩართულობის წახალისებას ისახავენ მიზნად. მართალია, გამოკითხვის მონაწილეთა ნახევარზე ნაკლებს არ აქვს კონტაქტი საკონსულოებთან, დიასპორული ორგანიზაციები მათთან რეგულარულ კავშირში არიან. ზოგი დიასპორული ორგანიზაცია იღებს არა-ფინანსურ დახმარებას საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისგან. ერთ-ერთმა ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ თანამშრომლობენ სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან საქართველოში. მეორეს მხრივ, გამოკითხვის მონაწილეები ამტკიცებდნენ, რომ ისინი არ ენდობიან საქართველოს სამთავრობო უწყებებს წარსულში განცდილი იმედგაცრუების გამო, რაც ძირითადად კომუნიკაციის არარსებობასთან იყო დაკავშირებული. ამასთან, საქართველოს სამთავრობო უწყებებისგან მიგრანტებზე და დიასპორულ ორგანიზაციებზე ორიენტირებულ საქმიანობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის ნაკლებობა ხელს უშლის დიასპორის ჩართულობას და ნდობის ჩამოყალიბებას.

გარდა საქართველოს მთავრობასთან კომუნიკაციის და თანამშრომლობის სირთულისა, დიასპორული ორგანიზაციებისთვის პრობლემურია ერთმანეთთან თანამშრომლობისა და კოორდინაციის პროცესიც. მართალია, იყო შემთავაზება ქართული დიასპორული ქოლგა ორგანიზაციის შექმნის შესახებ შესაბამისი ქვეყნის მასშტაბით, მაგრამ მკვლევართათვის აშკარა გახდა, რომ დიასპორული ორგანიზაციების ინტერესები არ თანხვდება ერთმანეთს. ამიტომაც, უფრო ეფექტიანი შეიძლება გამოდგეს შედარებით ნაკლებ შეკრული ქსელის შექმნა, რომელიც დამოუკიდებლობას არ შეუზღუდავს ამ ორგანიზაციებს, მაგრამ ამასთან უკეთესი კოორდინაციის საშუალებას მისცემს მათ. დიასპორის გლობალური ქსელის შექმნა უკვე აკმაყოფილებს თანამშრომლობის და კოორდინირების ამ მოთხოვნილებას გლობალურ დონეზე.

პოლიტიკურ შესაძლებლობათა სტრუქტურას ამ სამ ქვეყანაში აქვს როგორც დიასპორისთვის ხელშემწყობი, ისე ხელისშემშლელი თავისებურებები. დიასპორული ორგანიზაციების წარმომადგენლების ინტერვიუებიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ მათი ორგანიზაციები იღებენ ფინანსურ და არა-ფინანსურ დახმარებას ადგილობრივი ხელისუფლებისგან, რაც მნიშვნელოვან წამახალისებელ ფაქტორად უნდა ჩაითვალოს. მეორეს მხრივ, ოფიციალური მოთხოვნები და რეგულირებები ორგანიზაციების რეგისტრაციისთვის ხელს უშლის დიასპორული და მიგრანტთა ასოციაციების უფრო აქტიურ ჩამოყალიბებას. გერმანიაში წევრთა ნახევარს უნდა ჰქონდეს ქვეყნის მოქალაქეობა და საბერძნეთში წევრთა წინასწარ განსაზღვრული რაოდენობა აბრკოლებს დიასპორის საქმიანობას.

ეს დასკვნები ადასტურებს, რომ მიგრანტებს და დიასპორულ ორგანიზაციებს სხვადასხვა გზით შეუძლიათ ჩაერთონ საქართველოს განვითარებაში და გამოავლენს იმ ფაქტორებს, რომლებიც ზღუდავს ამგვარ ჩართულობას. წარმოდგენილი კვლევა ამტკიცებს, რომ საჭიროა ერთიანი, ყოვლისმომცველი მიდგომა რომელიც ერთის მხრივ წახალისებს მიგრანტებისა და დიასპორის ინტეგრაციას და ჩართულობას ბინადრობის ქვეყანაში და ამასთან, გაზრდის მათ წვლილს წარმოშობის ქვეყნის განვითარებაში, ხელს შეუწყობს საქართველოს, მისი ენის და კულტურის პოპულარიზაციას. ქვემოთ შემოთავაზებულია ამ დასკვნების საფუძველზე ჩამოყალიბებული რეკომენდაციები, რომლებიც მიმართულია საქართველოს განვითარებაში საქართველოს მიგრანტების მონაწილეობის პოტენციალის ზრდის, მათი საქმიანობის ხელისშემშლელი ბარიერების შემცირებისკენ და ასევე ბინადრობის ქვეყანაში მათი მდგომარეობის გაუმჯობესებისკენ.

6. პერსპექტივები და რეკომენდაციები

საქართველოს განვითარებაში მიგრანტების და დიასპორული ორგანიზაციების მონაწილეობის პოტენციალის ზრდის, მათი საქმიანობის ხელისშემშლელი ბარიერების შემცირების და ასევე ბინადრობის ქვეყანაში მათი მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით შემოთავაზებულია შემდეგი რეკომენდაციები:

საზღვარგარეთ საქართველოს მიგრანტების და დიასპორული ორგანიზაციების დასაცავად უკეთესი პოლიტიკის შემუშავების მიზნით ინფორმაციის შეგროვებისა და ანალიზის გაუმჯობესება::

- დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა, როგორც დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო პოლიტიკის მაკოორდინირებელმა ორგანომ, უნდა შექმნას მიგრანტებთან დაკავშირებული ბოლოდროინდელი ანგარიშების, შეფასებების, პროექტებისა და გამოკითხვების რეესტრი. ეს რეესტრი გახდება პირველადი მასალა, რომელიც გამოდგება ათვლის წერტილად მიგრაციის ანალიზისას და ამასთანავე შესაძლოა საფუძვლად დაედოს დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო პოლიტიკის განვითარებას და ეფექტიანი ღონისძიებებისა და ნაბიჯების დაგეგმვას. აშკარაა, რომ დიასპორის ჩართულობაზე ორიენტირებული აქტივობები უნდა განსხვავდებოდეს დანიშნულების ქვეყნის, დიასპორის სოციალური მახასიათებლების და პოტენციალის მიხედვით.
- მიგრანტების და დიასპორის წევრების საჭიროებების შეფასება და ანალიზი დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა უნდა განახორციელოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსთან და საზღვარგარეთ ქვეყნის წარმომადგენლობებთან მჭიდრო თანამშრომლობით და რეგულარულად. ეს საშუალებას მისცემს მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიას და მის წევრებს - სამინისტროებს და სხვა სახელმწიფო უწყებებს - შეიმუშავონ და სიტუაციის მიხედვით დახვეწონ საქართველოს მოქალაქეების დაცვის მექანიზმები ისევე, როგორც გამგზავრების წინა, დაბრუნების და რეინტეგრაციის ღონისძიებები. ამ მიზნით, სასურველია, თუ საკონსულოები საგარეო საქმეთა სამინისტროს საკონსულო დეპარტამენტს თბილისში რეგულარულად (მაგ. კვარტალურად) მიაწოდებენ ინფორმაციას მიგრანტთა მომართვიანობის, მათი საჭიროებებისა და თხოვნების შესახებ, რადგან ეს ხელს შეუწყობდა ამ ტიპის ინფორმაციის შეფასებას და ანალიზს.
- ოფიციალური კონტაქტები სახელმწიფო უწყებებთან ძირითად დანიშნულების ქვეყნებში და ასევე ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები ამ ქვეყნებიდან ძალიან ძვირფასი ინფორმაციის წყაროა მიგრანტებთან და დიასპორასთან დაკავშირებული შეფასებების და წინასწარი გაანგარიშებებისთვის. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი და საქართველოს წარმომადგენლობები დანიშნულების ქვეყნებში უნდა ახორციელებდნენ ამ ტიპის ინფორმაციის უწყვეტ გაცვლას და მონიტორინგს. ამავე უწყებებმა უნდა დაამყარონ კონტაქტი მიგრაციის მაკონტროლებელ სახელმწიფო ორგანოებთან შესაბამის ქვეყნებში ამ ინფორმაციის მიღებისა და გაცვლის მიზნით.
- უნდა განისაზღვროს ანგარიშგების ვერტიკალი ყველა შესაბამის ორგანიზაციას შორის ინფორმაციის გაცვლის მიზნით, განსაკუთრებით ეს ეხება საგარეო საქმეთა სამინისტროს და დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს. საგარეო საქმეთა სამინისტრომ პერიოდულად (თვეში ან კვარტალში ერთხელ) უნდა მიაწოდოს აპარატს ინფორმაცია იმ მიგრანტების რაოდენობაზე, რომლებიც დარეგისტრირდნენ საზღვარგარეთ და იმ დახმარებაზე, რაც ქვეყნის გარეთ მცხოვრებმა ქართველებმა მიიღეს შესაბამისი საკონსულო წარმომადგენლობებისგან (მაგ. რამდენმა ადამიანმა მიმართა საკონსულოს, რა საჭიროებები/პრობლემები ჰქონდათ, რა გზით გადაწყდა ეს საკითხები). საქართველოს წარმომადგენლობები ასევე ორგანიზებას უკეთებენ და/ან მონაწილეობენ დიასპორის ღონისძიებებში. ეს ინფორმაცია უნდა მიეწოდოს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს, რომელიც საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და დიასპორული ორგანიზაციების მიერ მიწოდებულ მასალას ანალიზს გაუკეთებს, პერიოდულად განათავსებს საინფორმაციო ბუკლეტებს ინტერნეტში (საქართველოს დიასპორის ანგარიშები) და გაუზიარებს შესაბამის დაწესებულებებს. ეს ბუკლეტები უნდა შეიცავდეს ინფორმაციას ქართველთა რაოდენობაზე დანიშნულების სხვადასხვა ქვეყანაში, მათ საჭიროებებზე, ორგანიზებულ ღონისძიებებზე (მათ შორის რეგულარული ღონისძიებების, მაგალითად საკვირაო სკოლის და ა.შ. შესახებ) და იმ კონტაქტებზე, რაც საგარეო საქმეთა სამინისტროს და/ან დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს ჰქონდა საზღვარგარეთ მიგრანტებთან საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში. ბუკლეტში ასევე ჩამოთვლილი უნდა იყოს აპარატის მიერ განხორციელებული საერთაშორისო პროექტების status quo.
- დაბრუნებული (ნებაყოფლობით თუ იძულებით) მიგრანტების შესახებ მონაცემების ანალიზმა

შესაძლოა დამატებითი ინფორმაცია მოგვცეს საქართველოდან არალეგალურ მიგრაციასთან, საზღვარგარეთ მიგრანტების პრობლემებსა და სირთულეებთან და ბოლოს, მიგრანტების სოციალურ მახასიათებლებთან დაკავშირებით. ეს ინფორმაცია დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს რეგულარულად უნდა მიაწოდოს შსს-მ და ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ.

მიგრანტების და დიასპორული ორგანიზაციებისთვის მომსახურებისა და ინფორმაციის მიწოდების გაძლიერება:

- შრომის სამინისტროს შეუძლია დაიწყოს საზღვარგარეთ დასაქმების წინადადებების ანალიზი ქართულ გაზეთებში, ავტოსადგურებში, უცხო ენების შემსწავლელი კურსების მქონე ორგანიზაციებში და ა.შ., რათა შეამოწმოს ასეთი შემოთავაზებების ლეგალურობა. ეს ხელს შეუწყობდა შრომითი ექსპლუატაციის წინააღმდეგ ბრძოლას და გახდებოდა „ტვინების დაკარგვის“ შემცირების იარაღი. ეს ფუნქცია შესაძლოა შევიდეს შრომის ინსპექციების (რომლებიც მალე უნდა ჩამოყალიბდეს) სამსახურებრივი მოვალეობების აღწერაში, როგორც საქართველოს მოქალაქეების შრომითი ექსპლუატაციის თავიდან აცილებისკენ მიმართული ერთ-ერთი საქმიანობა.
- ის საკითხი, რომ მიგრანტები თავიანთი კვალიფიკაციისთვის შეუფერებლად არიან დასაქმებული, მაღალ პოლიტიკურ დონეზე უნდა გადაწყდეს ბინადრობის ქვეყნებთან შეთანხმების და გამგზავრების წინა ტრენინგების გზით და ასევე უნდა გადაიდგას ნაბიჯები ქართველი მიგრანტების კვალიფიკაციის დამადასტურებელი დოკუმენტაციის შესაბამისი აღიარებისკენ.
- რადგან რესპონდენტები დაბრუნების ხელისშემშლელ მთავარ ფაქტორად ყველაზე ხშირად სამუშაოს არარსებობას ასახელებდნენ, დასაქმების ბაზრობის ორგანიზება შეიძლება გახდეს დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმებით დაინტერესებული ქართული კომპანიების დაბრუნების მსურველებთან დაკავშირების ერთ-ერთი გზა. ასევე სასარგებლო იქნებოდა ისეთი ფასიანი სტუდენტური გაცვლის და სტაჟირების პროგრამების შექმნა და მხარდაჭერა, რომლებიც საშუალებას მისცემდა საზღვარგარეთ განათლება- მიღებულ სტუდენტებს, საქართველოში დაბრუნდნენ და ღირებული სამუშაო გამოცდილება შეიძინონ.
- საჭიროა ბინადრობის ქვეყნებში დიასპორულ ორგანიზაციებს შორის, ასევე მათი საქართველოს მთვარობასთან და სამოქალაქო საზოგადოებასთან უკეთესი თანამშრომლობის წახალისება, რადგან ესეც ხელს შეუწყობს მოქალაქეების დაბრუნებას და რეინტეგრაციას. ამ მიმართულებით, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ უნდა დაამყაროს და განავითაროს მჭიდრო კონტაქტები დიასპორულ ორგანიზაციებთან დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის დახმარებით, რათა საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებს მიაწოდოს ინფორმაცია დაბრუნების შესაძლებლობების, მობილობის ცენტრების მიერ განხორციელებული დაბრუნების და რეინტეგრაციის ხელშემწყობი ქმედებების და ა. შ. შესახებ. ამავე აპარატის ინიციატივით უნდა შეიქმნას დიასპორისა და მიგრანტთა ორგანიზაციებისგან რეგულარული (თვეში ან ორ თვეში ერთხელ) ინფორმაციის მიღების სისტემა, რომელიც შემდეგ თავს მოიყრის აპარატის ვებსაიტზე.
- იმ დიასპორული ორგანიზაციებისთვის, რომლებიც არ ახორციელებენ ერთმანეთთან მოქმედებების კოორდინაციას, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს შეუძლია შეასრულოს კოორდინირებელი ორგანოს ფუნქცია და შეაგროვოს ინფორმაცია მათი აქტივობების შესახებ, როგორიცაა მაგალითად ქართული ენის გაკვეთილების ჩატარება, საქართველოს მოქალაქეებისთვის ადგილობრივი რადიო სადგურის დაარსება და ქართული გაზეთის გამოშვება.
- საჭიროა, დიასპორულ და კულტურის ცენტრებს, რომლებიც ენის გაკვეთილებს და კულტურულ ღონისძიებებს ატარებენ, გაეწიოს დახმარება საზღვარგარეთ ქართულის სწავლებისთვის საჭირო სასწავლო მასალების და პროგრამების მიწოდებით. ქართველი ბავშვების სამშობლოსთან კავშირის გასაძლიერებლად მნიშვნელოვანია საქართველოში საზაფხულო და საზამთრო (სასკოლო არდადეგების პერიოდში) ბანაკების ორგანიზაციის მხარდაჭერა.

მიგრანტთა და დიასპორული ორგანიზაციების განვითარებითი პოტენციალის გამოვლენა

- მიუხედავად იმისა, რომ კვლევა დიასპორული ორგანიზაციების როლის და მათი საქმიანობის

მხოლოდ არასრულ სურათს გვთავაზობს, მაინც აშკარა ხდება საქართველოს მოქალაქეებისა და ქართული წარმომავლობის მქონე ადამიანებისთვის გარკვეული მომსახურებების შეთავაზების საჭიროება და დანიშნულების ქვეყანასა და საქართველოს შორის მჭიდრო კავშირის დამყარების აუცილებლობა. საქმიანობის ყველა ეს სფერო უაღრესად მნიშვნელოვანია და საქართველოს სამთავრობო უწყებებმა და ქვეყნის წარმომადგენლობებმა საზღვარგარეთ უნდა გაიზიარონ პასუხისმგებლობა ამ კუთხით.

- რეკომენდირებულია, საქართველოს სამთავრობო უწყებებმა გამოეყენონ დაფინანსება დიასპორული ორგანიზაციებისთვის და/ან ხელი შეუწყონ მათ დაფინანსების წყაროების მოძიებაში. კვლევამ აჩვენა, რომ დიასპორის აქტიურ წევრებს, მიგრანტებს და ასოციაციებს არ გააჩნიათ ფინანსური რესურსი თავიანთი საქმიანობის გაგრძელების და გაფართოებისათვის. გარდა უშუალოდ დაფინანსებისა, მათთვის მნიშვნელოვანი იქნებოდა ინფორმაცია დაფინანსების ხელმისაწვდომი წყაროების შესახებ. ამგვარი ინფორმაცია მათ შეიძლება მიანდონ საქართველოს წარმომადგენლობებმა უცხოეთში ან ამ ინფორმაციის გადაცემა შეიძლება მოხდეს პირდაპირი კომუნიკაციის საშუალებით დიასპორულ ორგანიზაციებსა და დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს შორის.
- საქართველოს სახელმწიფო დაწესებულებებმა და წარმომადგენლობებმა საზღვარგარეთ აქტიურად უნდა ითანამშრომლონ ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებთან მიგრანტების და დიასპორის საცხოვრებელ ადგილებში, რათა მოიძებნოს დიასპორული ორგანიზაციების მხარდაჭერის ერთობლივი გზები.
- აუცილებელია საქართველოში სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების წახალისება დიასპორულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობისთვის. არსებობს მაგალითი დიასპორული ორგანიზაციის და სამოქალაქო საზოგადოების თანამშრომლობის შედეგად ქართული წიგნების მიწოდებისა საზღვარგარეთ, რაც ნათლად ადასტურებს, რომ თანამშრომლობის ამ ფორმას დიდი პოტენციალი აქვს.⁵⁸
- უნდა მიმდინარეობდეს მუდმივი დიალოგი დიასპორულ ორგანიზაციებს, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატსა და უცხოეთში საქართველოს წარმომადგენლობებს შორის. პარალელურად საჭიროა ძალისხმევა, რათა დიასპორულ ორგანიზაციებს შორის გაძლიერდეს კოორდინაცია, კომუნიკაცია და თანამშრომლობა, მაგალითად არაოფიციალური ქსელების შექმნა ბინადრობის ქვეყნებში.
- დიასპორულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის შესაძლებლობები და მიმართულებები უნდა განისაზღვროს კონკრეტული დიასპორული ორგანიზაციის საქმიანობის სფეროების გათვალისწინებით. ეს შესაძლოა დაკავშირებული იყოს ცოდნისა და უნარების გადაცემასთან, ინვესტიციასთან ბიზნესისა და განვითარების პროექტებში, განსაკუთრებით ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში და ა.შ.
- ინვესტიციების ხელშეწყობის თვალსაზრისით კონკრეტული რეკომენდაციები გამოითქვა საველე ვიზიტების დროს. ამ მიმართულებით მხარდაჭერა შეიძლება გამოიხატოს დანიშნულების ქვეყანაში ბიზნეს ფორუმის ორგანიზებით, ასევე ბიზნესის დაწყებისთვის მოსამზადებელი კურსის მოწყობით, რომელსაც მოწვეული ქართველი ექსპერტები ჩაატარებენ და მოამზადებენ მიგრანტებს სამშობლოში დასაბრუნებლად.
- დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი სათავეში უნდა ჩაუდგეს სააგენტოთა შორის კოორდინაციას, რათა მოხერხდეს საქართველოს განვითარების თვალსაზრისით მიგრანტების და დიასპორული ორგანიზაციების პოტენციალის განმტკიცება და მხარდაჭერა. ამ კუთხით უნდა ითანამშრომლონ არა მხოლოდ მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისიაში შემავალმა უწყებებმა ინფრასტრუქტურისა და რეგიონალური განვითარების სამინისტროს ჩათვლით, არამედ საქართველოს რეგიონების ადგილობრივმა ადმინისტრაციებმაც.

58 იხ. ქვეთავი 8.3.2. ქართული დიასპორული ორგანიზაციები (საბერძნეთში)

ნაწილი II: შესავალი ქვეყნები

7. დიასპორა გერმანიაში

7.1. შესავალი

საქართველოს ახლო კავშირი გერმანიასთან დაახლოებით 200 წელს ითვლის, რომელიც სამხრეთ გერმანელი ფერმერების (შვებები) საქართველოში ემიგრაციით დაიწყო. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, გერმანია პირველი ქვეყანა იყო, რომელმაც 1992⁵⁹ წელს აღიარა საქართველოს დამოუკიდებლობა, დაამყარა მასთან დიპლომატიური ურთიერთობა და გახსნა გერმანიის საელჩო საქართველოში. ეს შეიძლება იყოს ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ გერმანული ბევრ სკოლაში ისწავლება, როგორც პირველი ან მეორე უცხო ენა და რომ, მთლიანად ქართველი სტუდენტების დაახლოებით 11.5% სწავლობს გერმანულს.⁶⁰ ეს შეიძლება, აგრეთვე, იყოს ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ ამჟამად, დაახლოებით 2500 ქართველი სწავლობს გერმანიის უნივერსიტეტებში. მაგალითად, გერმანიის აკადემიური პროგრამების გაცვლითი სამსახურები ქართველ სტუდენტებს ყოველწლიურად სთავაზობს სტიპენდიებს, რომელიც საშუალებას აძლევს მათ უმაღლესი განათლება გერმანიაში მიიღონ. ამით გერმანია მჭიდრო კავშირს ამყარებს საქართველოსთან. გარდა ამისა, საქართველოში მოქმედებს ე. წ. au pair პროგრამები, რომელიც ახალგაზრდებს საშუალებას აძლევს იხცოვონ გერმანულ ოჯახში ერთი წელი, იზრუნონ მათ სახლსა და ბავშვებზე და ისწავლონ გერმანული ენა. ასე, რომ ეს სტრუქტურული პროგრამები მთავარი სტიმულია ქართველი ახალგაზრდებისთვის აირჩიონ გერმანია თავიანთი დანიშნულების ქვეყანად.

აშშ-ს, კანადასა და ავსტრიასთან შედარებით, გერმანია იმიგრაციის შედარებით ახალი ქვეყანაა. მაგრამ რაც შეეხება საქართველოდან მიგრაციას, გერმანიას მეოთხე ადგილი უჭირავს სამუშაო ძალის გადინების თვალსაზრისით რუსეთის ფედერაციის, აშშ-სა და საბერძნეთის შემდეგ. საქართველოს მიგრანტების 31% მიემგზავრება გერმანიაში სამუშაოს პოვნის მიზნით. ზოგადად, გერმანია ერთ-ერთი ძირითადი ქვეყანაა, სადაც თანამემამულეები სამუშაოს პოვნის მიზნით მიემგზავრებიან.⁶¹ დაკვირვებები ცხადყოფს, რომ მაღალკვალიფიკაციური მიგრანტები ძირითადად აშშ-სა და გერმანიას ირჩევენ მაშინ, როდესაც რუსეთი და საბერძნეთი ძირითადად არაკვალიფიციურ მუშახელს იზიდავს.

7.2. გერმანიაში დიასპორის მოკლე აღწერა

7.2.1. დიასპორის მოცულობა და განლაგება გერმანიაში

გერმანიის სტატისტიკური ბიუროს მონაცემებით 2011 წლის ბოლოს, გერმანიაში ლეგალურად ცხოვრობდა 13,835 საქართველოს მოქალაქე. ეს არის დოკუმენტირებული მიგრანტების ოფიციალური რიცხვი, თუმცა რეალური რაოდენობა, რომელიც გულისხმობს არალეგალურ და არადოკუმენტირებულ მიგრანტებსაც, გაცილებით მეტი იქნება. მთლიანად საქართველოს მიგრანტების 7 % ცხოვრობს გერმანიაში.⁶²

2011 წელს 525 ადამიანმა ითხოვა თავშესაფარი გერმანიაში. ეს რიცხვი შემცირებულია წინა ორ წელთან შედარებით. კერძოდ, 2008 წელს ეს რაოდენობა შეადგენდა 640, ხოლო 2010 წელს 750.⁶³

59 (Federal Foreign Office of Germany 2013)

60 (Embassy of Germany in Tbilisi 2013)

61 (Labadze and Tukhashvili 2013) PG 26-27

62 (Baraulina and Kreienbrink 2013) PG 87

63 (EUROSTAT 2013)

2000 – 2011 წლებში 8.334 ქართველმა მოქალაქემ ითხოვა თავშესაფერი გერმანიაში. შესაბამისად, მთლიანად გერმანიაში თავშესაფრის მთხოვნელთა განაცხადების 1 დან 2% შევსებული იყო საქართველოს მიგრანტთა მიერ. დაკმაყოფილებულ განაცხადთა რაოდენობა შეადგენს 0.8 - 1.3%. ეს ციფრი მიუთითებს, რომ ამ მიგრანტთა უმეტესობა საქართველოში დაბრუნდა.⁶⁴

საქართველოდან წასული მიგრანტები გერმანიაში ძირითადად დიდ ქალაქებში სახლდებიან, კერძოდ, ბერლინში, ჰამბურგში, მიუნჰენში, შტუტგარდში და ჩრდილოეთ რაინ-ვესტფალიას რეგიონებში. ამ ადგილებს ჩვეულებრივ ირჩევენ უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის, დიდი რაოდენობის სამუშაო ადგილებისა და არსებული ქართული კავშირების გამო.

7.2.2. სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები

გერმანიაში მცხოვრებ თანამემამულეთა უმეტესობის ასაკი 20-45 წლამდეა. 72 % ზოგადად (13,835 დან 9,971 (აქედან 22 % მამაკაცი და 49 % ქალი)), და გერმანიაში მცხოვრებ მიგრანტთა 47 % დაუოჯახებელია, მაშინ როდესაც 39 % დაქორწინებული.⁶⁵ მიგრაციისა და ლტოლვილთა საგარეო საქმეთა სამინისტროს ანგარიშში დაბრუნებისა და რეინტეგრაციის შესახებ (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) ხაზგასმულია, რომ საქართველოდან გაცილებით უფრო ახალგაზრდა მიგრანტები მიდიან გერმანიაში, ვიდრე სხვა ქვეყნებში.⁶⁶ გერმანიაში მიგრანტთა უმეტესობა ქალია. მათი რაოდენობა 64.2 % შეადგენს (8,930 ქალი, 4,905 მამაკაცი (35.5 %)).⁶⁷ მიგრაციის ფემინიზაციას ხშირად იმ ფაქტით ხსნიან, რომ გერმანია გაცილებით უფრო მიმზიდველია ახალგაზრდა სტუდენტებისათვის და აგრეთვე, იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც არა-ფიზიკურ სამუშაოს ეძებენ. შესაბამისად, ეს ნიშნავს, რომ გერმანია გაცილებით უფრო მიმზიდველია ქალებისთვის (როგორიცაა საოჯახო საქმიანობა და ა.შ). გარდა ამისა, au pair პროგრამებიც უმეტესად ახალგაზრდა ქალ მიგრანტებს იზიდავს. და პირიქით, რუსეთი ძირითადად იზიდავს მამაკაც მიგრანტებს, სადაც დიდ მოთხოვნაა ფიზიკურ შრომაზე, როგორიცაა მაგალითად სამშენებლო სამუშაოები.⁶⁸ გერმანიის სტატისტიკური ბიუროს მონაცემებით ქართველ მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფები სქესის მიხედვით ასე გამოიყურება:⁶⁹

ცხრილი 6: მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფები გერმანიაში სქესის მიხედვით

ასაკობრივი ჯგუფი, წელი	ლეგალურად მცხოვრებ მამაკაცთა რაოდენობა	%	ლეგალურად მცხოვრებ ქალების რაოდენობა	%
5 წლამდე ასაკის	241	1.74		1.54
5 – 10	227	1.64	245	1.77
10 – 15	189	1.37	206	1.49
15 – 20	271	1.96	273	1.97
20 – 25	571	4.13	1368	9.89
25 – 35	1650	11.93	4032	29.14
35 – 45	936	6.77	1414	10.22
45 – 55	463	3.35	574	4.15
55 – 65	217	1.57	353	2.55

64 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

65 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

66 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

67 (DESTATIS 2013)

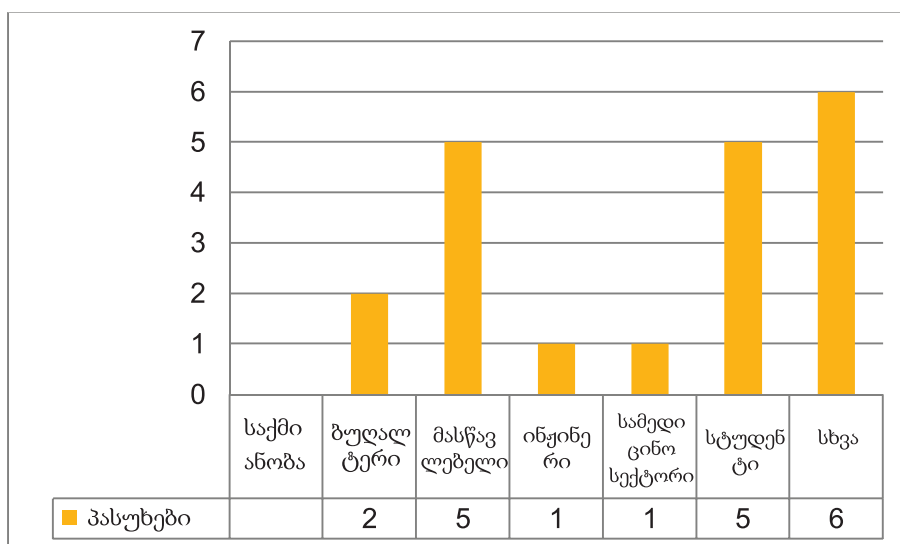
68 (Badurashvili and Nadareishvili 2012)

69 (DESTATIS 2013)

65 – 75	108	0.78	154	1.11
75 – 85	27	0.19	76	0.55
85 – 95	4	0.03	20	0.14
95 ზე ზემოთ	1		1	
სულ	4905	35.46	8930	64.52

უახლესი მონაცემები გვიჩვენებს, რომ 2011⁷⁰ წელს გერმანიაში უმაღლეს განათლების მიმღებთა შორის თანამემამულეთა რაოდენობა იყო ca. 2,700. გამოკითხულ რესპონდენტთა შორის განათლების დონე არის ძალიან მაღალი 78%. მათგან ზოგიერთს აქვს ბაკალავრის (30%) ან მაგისტრის (48%) ხარისხი. ეს, აგრეთვე, დაადასტურეს იმ რესპონდენტებმა, რომლებმაც განათლება მიიღეს გერმანიაში და რომლებიც წარმოადგენენ ძირითად აკადემიურ თუ მაღალკვალიფიციურ სეგმენტს.

დიაგრამა 17: ბოლო პროფესიები საქართველოში (გერმანია)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

*სხვა : იურისტი (3), გეოგრაფი (1), ეკონომისტი (1), არქიტექტორი (1)

გამოკითხვის შედეგები გვიჩვენებს, რომ გამოკითხულ მიგრანტებს აქვთ განათლების მაღალი დონე, უფრო მაღალი, ვიდრე საშუალოდ მოსახლეობის განათლების დონეა. ზოგადად, საქართველოში შედარებით მაღალი განათლების დონეა, როგორც ეს არის მითითებული საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებში - 2008-2012 წლებში 401,000 ადამიანი იღებდა უმაღლეს განათლებას.

7.2.3. მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები

გამოკითხვის შედეგები აძლიერებს იმ მოსაზრებას, რომ საქართველოდან გერმანიაში მიგრაციას ძირითადად საგანმანათლებლო ხასიათი აქვს. 2007 წლის მონაცემები გვიჩვენებს, რომ გერმანიაში საქართველოს მიგრანტთა მეოთხედი არის სასწავლებლად წასულ მიგრანტთა რაოდენობა.⁷¹ გამოკითხვის შედეგების თანახმად, გამოკითხულ მიგრანტთა 79% ამბობს, რომ ისინი საქართველოდან გერმანიაში სასწავლებლად წავიდნენ. გამოკითხულთა მხოლოდ 14% ამბობს, რომ მათი წამოსვლის მიზეზი ოჯახური გარემოება იყო.

გამოკითხვის შედეგებს ადასტურებს **მიგრანტის ცოლის** განცხადება:

70 (DAAD გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახური 2014)

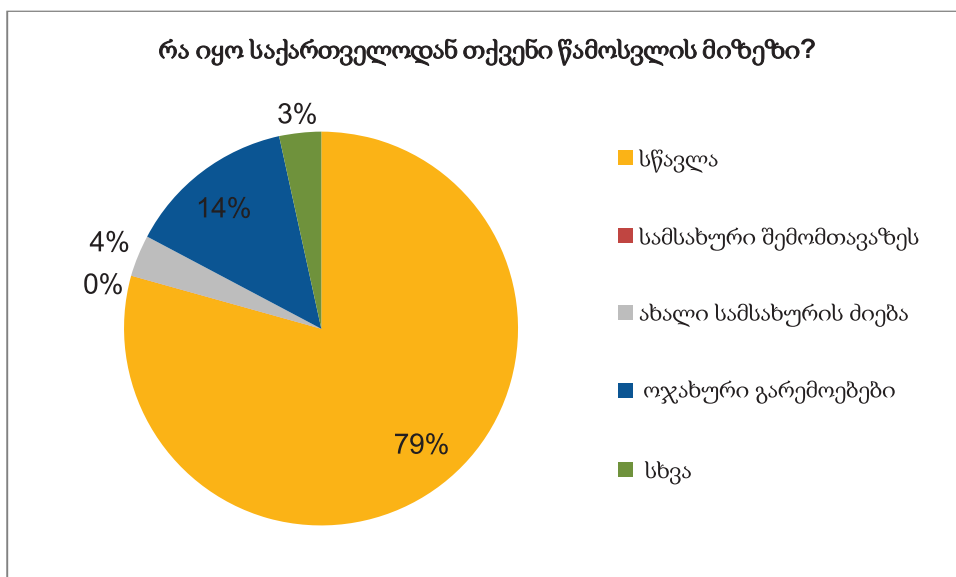
71 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

“მთავარი მიზეზი სწავლა იყო, რომელიც შემდეგ აკადემიურ მუშაობაში გადაიზარდა. მან ყოველთვის იცოდა, რომ უნდოდა გერმანიაში წასვლა, რადგან იქ სამართლის ძლიერი სკოლაა და რომ ეს კარგი იქნებოდა მისი პროფესიული განვითარებისთვის. ისე, თავდაპირველად არ იყო გადაწყვეტილი, რომ ასე დიდი ხნით წავიდოდა, მაგრამ ასე გამოვიდა.” (FM-DE-05)

სხვები 1990-ის შუა წლებში საქართველოში არსებული რთული ეკონომიკური და პოლიტიკური მდგომარეობის გამო წავიდნენ:

“მამაჩემი ძირითადად ოჯახის ეკონომიური მდგომარეობის გამო წავიდა და, აგრეთვე, ზოგადად ქვეყანაში არსებობის გამო. იმის გამო, რომ მამაჩემის დედას ბერძნული ფესვები აქვს და რომ მან იცოდა, რომ ევროპაში დამკვიდრების შესაძლებლობა ჰქონდა, მიიღო ეს გადაწყვეტილება ოჯახის სასარგებლოდ. ეს ძირითადად ეკონომიური სიდუხჭირის გამო მოხდა. მან ყოველთვის იცოდა, რომ გერმანიაში წასვლა უნდოდა. მე 10 წლის ვიყავი როცა ეს მოხდა, და რეალურად არც მახსოვს. ვიცი, რომ ვტიროდი, როცა მამაჩემი მიდიოდა, მაგრამ არ მესმოდა რა ხდებოდა.” (FM-DE-04)

დიაგრამა 18: საქართველოდან წასვლის მიზეზები (გერმანია)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

კვლევის შედეგები ასევე მიუთითებს, რომ მიგრაცია საქართველოდან გერმანიაში შეიძლება შეფასდეს, როგორც ძირითადად, „ლეგალური“, მაგალითად, თურქეთში მიგრაციასთან შედარებით, რადგანაც ძალიან ძნელია გერმანიაში ჩასვლა ვალიდური დოკუმენტების გარეშე.⁷² კვლევის შედეგები ასევე ადასტურებს, რომ გერმანიაში მცხოვრებ ყველა გამოკითხულ მიგრანტს, მათივე თქმით, აქვს იქ ცხოვრების ნებართვა და ვიზა. თუმცა, ამ შედეგებში მითითებული არ არის, რა ტიპის ცხოვრების ნებართვა აქვთ, მოკლევადიანი, თუ გრძელვადიანი.

7.2.4. საქართველოს მიგრანტთა მდგომარეობა გერმანიაში

2002 წლიდან მოყოლებული გერმანიაში 2,173 თანამემამულემ მიიღო მოქალაქეობა. ამ წლების განმავლობაში, განსაკუთრებით კი 2002 წლიდან მოყოლებული, წელიწადში ნატურალიზაციის რაოდენობა გაიზარდა. თუ ეს რაოდენობა 2002 წელს იყო 107, 2011 წელს ეს რაოდენობა იყო 388.⁷³

გამოკითხული რესპონდენტებიდან მხოლოდ ორმა მიუთითა, რომ ჰქონდათ გერმანიის მოქალაქეობა. გამოკითხული რესპონდენტებიდან 6-მა გამოხატა სურვილი, მიეღო გერმანიის მოქალაქეობა

⁷² (Baraulina and Kreienbrink 2013)

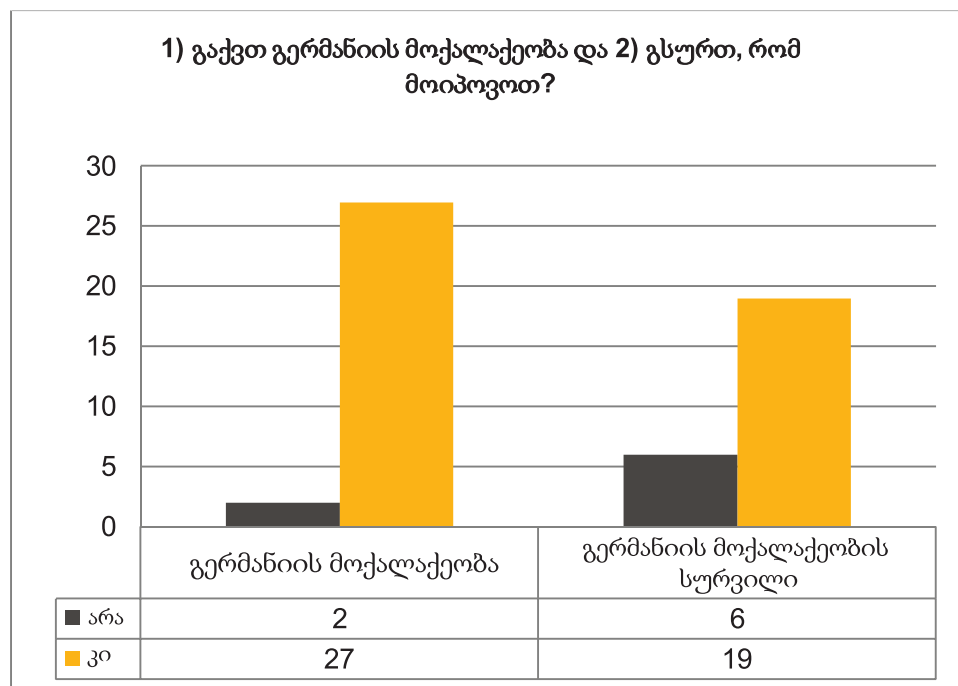
⁷³ (EUROSTAT 2013)

მომავალში. რესპონდენტთა უმრავლესობამ (82 %) აღნიშნა, რომ გერმანია იყო მათი რჩეული დანიშნულების ქვეყანა.

როგორც ზემოთ მოვიხსენიეთ, ყველა გამოკითხულმა მიგრანტმა აღნიშნა, რომ მათ ჰქონდათ ცხოვრების ნებართვა ან ვიზა. თუმცა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ გერმანიაში საქართველოს მოქალაქეებზე გრძელვადიანი ცხოვრების ნებართვების რაოდენობა წლიურად საკმაოდ დაბალია. 2011 წელს მხოლოდ 19 ნებართვა იქნა გაცემული. თუმცა, ეს რიცხვი 2008 და 2009 წლებთან შედარებით გაზრდილია, რადგან აღნიშნულ წლებში მხოლოდ 2 და 7 ნებართვა გაიცა.

რესპონდენტთა უმრავლესობას (89 %) აქვს მუშაობის ნებართვა, რაც შეიძლება განპირობებული იყოს იმ ფაქტით, რომ გერმანიის მოქალაქეობა არ არის პრიორიტეტი მიგრანტებისთვის საქართველოდან.

დიაგრამა 19: გერმანიის მოქალაქეობის მოპოვება

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

უფრო მეტიც, ის მიგრანტები, რომელთა ოჯახის წევრებიც იქნენ გამოკითხული, აღნიშნავენ, რომ აქვთ დადებითი გამოცდილება და, რომ კარგად ინტეგრირებული არიან მასპინძელ ქვეყანაში:

“დადებითი მხარე ისაა, რომ თავს კარგად გრძნობენ, მოახდინეს იმ საზოგადოებაში ინტეგრირება, აქვთ სამუშაო და ცხოვრობენ წყნარად და რა თქმა უნდა, ფულს აგზავნიან. ეს საუკეთესო ნაწილია.” (FM-DE-04) “მავრამ ვიცი, რომ მისთვის ძალიან ძნელი იქნება უკან დაბრუნება. იგი უკვე ინტეგრირებულია იმ საზოგადოებაში და ქართული მენტალიტეტი მისთვის უკვე ძნელი გასაგებია. გარდა ამისა, მისთვის მიუღებელია აქაური სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური მიდგომები. ასე, რომ არ ვიცი, რას იზამს.” (FM-DE-05)

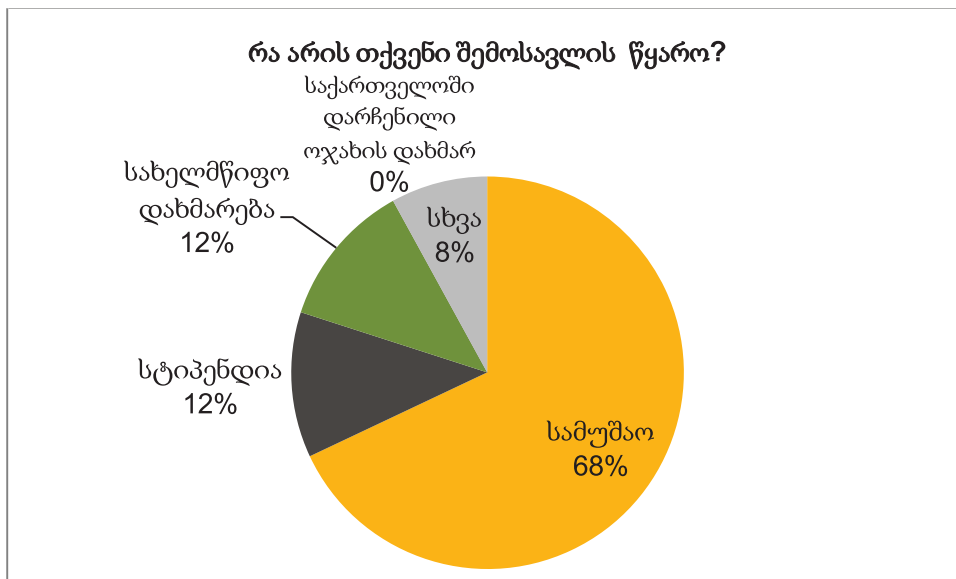
რესპონდენტთა თითქმის 90% ამბობს, რომ ისინი მუშაობენ გერმანიაში. მათ შორის 7 მუშაობს საოჯახო სექტორში, 5 აკადემიურ სფეროში, და 2 არასამთავრობო დაწესებულებაში. გამოკითხულთა 60%, რომლებმაც მსგავს შეკითხვას უპასუხეს, აღნიშნავენ, რომ გერმანიაში ისინი თავიანთ განათლებასთან შედარებით დაბალ საფეხურზე მუშაობენ, მაშინ, როცა 40% ფიქრობს, რომ ისინი თავიანთ განათლებასთან შედარებით მაღალ საფეხურზე მუშაობენ.

მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს მთელი რიგი au pair პროგრამების საქართველოს მოქალაქეებისათვის, აღმოჩნდა, რომ au pair-ის უფლებებზე საჭირო ინფორმაციის ნაკლებობას აქვს ადგილი. ამის გამო, გერმანიის საელჩოს საქართველოში აქვს მოთხოვნათა ჩამონათვალი, რომელსაც პირი უნდა

აკმაყოფილებდეს, თუ იგი განაცხადს შეიტანს au pair-ის ვიზისათვის.⁷⁴ აუცილებელია, აგრეთვე, საელჩოში წარადგინოთ ხელმოწერილი შრომითი ხელშეკრულების ორიგინალი ვერსია, რომელიც, გარკვეულწილად შეიძლება ჩაითვალოს მიგრანტთა უფლებების დაცვის გარანტად, რადგან ხშირად საქართველოდან მიგრანტები საზღვარგარეთ მიდიან მომავალ დამქირავებელთან სიტყვიერი შეთანხმების საფუძველზე.

გამოკითხულთა 68% აღნიშნავს, რომ ეს სამუშაო მათი შემოსავლის ძირითადი წყაროა; 12% დამოკიდებულია სახელმწიფო დახმარებაზე და 12% სტიპენდიაზე. არც ერთი რესპონდენტი არ ღებულობს დახმარებას საქართველოში დარჩენილი საკუთარი ოჯახებიდან.

დიაგრამა 20: ქართველ ემიგრანტთა შემოსავლის წყარო (გერმანია)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

ზოგიერთი მიგრანტი გერმანიაში აწყდება პრობლემას საქართველოში არსებული სადაზღვევო კომპანიების მიერ გაცემული ჯანმრთელობის დაზღვევის გამო. ჩანს, რომ ეს დაზღვევები არავალიდურია გერმანიაში სამედიცინო მომსახურების მიღებისათვის. ეს პრობლემა უნდა განიხილოს უფრო მაღალ დონეზე, მაგალითად საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ, სადაზღვევო კომპანიების და საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ:

„[...] ძალიან დიდი პრობლემაა ის, რომ საქართველოში გაცემული სამოგზაურო დაზღვევა აქ არ მუშაობს. [...] მაგალითად, მე დავუკავშირდი ალდაგის სადაზღვევო კომპანიას და მათ გადამამისამართეს რაღაც კომპანიაზე მოსკოვში, სადაც ყურმილს არასოდეს იღებენ. ჩემთვის არ უთქვამთ რუსეთში არსებული ამ კომპანიის არც სახელი და არც მისამართი. აქ ასეთი ბევრი შემთხვევაა. იგივე მოხდა ამ კაცის შემთხვევაში, რომელსაც ტუბერკულოზი ქონდა. მე ვიცი, რომ ასეთი დაზღვევა არ მუშაობს ევროკავშირში. ბოლოს ბერლინს მოუხდა საავადმყოფოს ხარჯების დაფარვა. ეს ძალიან სერიოზული შემთხვევაა!“ (DO-DE-02)

ეს საკითხი ასევე დაადასტურა დიასპორული ორგანიზაციის ორმა წარმომადგენელმა; ჯანმრთელობის დაზღვევასთან დაკავშირებული პრობლემები და გაურკვევლობა, რომელიც დაკავშირებულია გერმანიის კანონმდებლობასთან, არის საკითხები რომლითაც ყველაზე ხშირად მიმართავენ დიასპორული ორგანიზაციებს. (DO-DE-02/03) ასევე ხშირია საკითხები, რომელიც au pair-ებს უკავშირდება:

“ყველაზე ხშირად გვიკავშირდება ხალხი ჯანმრთელობის პრობლემებით. აგრეთვე,

⁷⁴ (გერმანიის საელჩო თბილისში 2013)

ხალხი, ვისაც ინფორმაცია არ აქვს მიგრანტებზე გერმანიის კანონმდებლობის შესახებ. ისინი გვირეკავენ და ყველაფერს გვეკითხებიან. სტუდენტებს აქვთ გარკვეული პრობლემები გადახდის ქვითრებთან დაკავშირებით. ისინი გვიკავშირდებიან ნებისმიერი პრობლემით და დახმარებას გვთხოვენ. ასევე, ხშირად მიკავშირდებიან თუ ვინმე დააკავეს.” (DO-DE-02)

ძირითადი ინფორმაცია გერმანიაში დიასპორის მახასიათებლების შესახებ

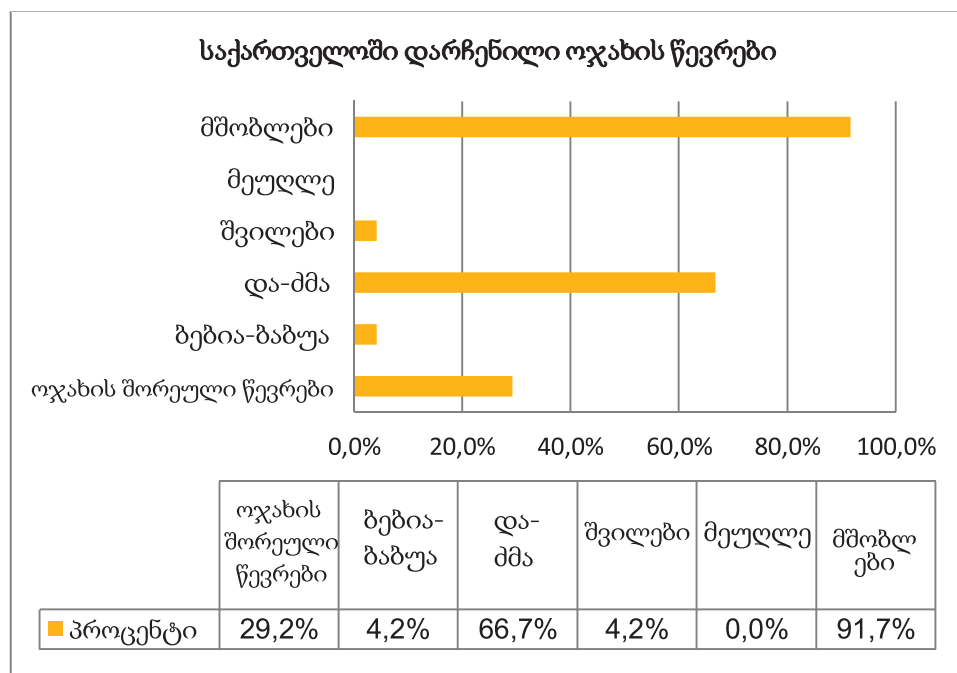
- საქართველოდან მიგრაცია გერმანიაში ხასიათდება ახალგაზრდა ასაკით და შესაბამისად, ძირითადად დაუოჯახებელი (მინიმუმ მიგრაციის პროცესის დასაწყისში).
- გერმანიაში საქართველოს მიგრანტთა უმეტესობა ქალია—მთლიანი რაოდენობის 64.2%
- თანამემამულეები გერმანიაში ძირითად დიდ ქალაქებს ირჩევენ უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის, დიდი რაოდენობის სამუშაო ადგილებისა და არსებული ქართული კავშირების გამო.
- გერმანია საქართველოდან მიგრანტებს ძირითადად იზიდავს აკადემიური და კარიერული განვითარების მიზნით და საოჯახო სამუშაოებით (ძირითადად au pair-ის სამუშაო).
- საქართველოდან გერმანიაში იმიგრაცია შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც „მონესრიგებული“. მიგრანტთა უმეტესობა ამტკიცებს, რომ ბინადრობისა და მუშაობის ნებართვა გერმანიაში.
- გამოკითხულ რესპონდენტთა განათლების დონე არის მაღალი, 78%-ს აქვს უმაღლესი განათლება.
- ერთ-ერთი პრობლემა, რომელსაც მიგრანტები აწყდებიან გერმანიაში, არის არავალიდური ჯანმრთელობის დაზღვევა, რომელიც გაცემულია ქართული სადაზღვეო კომპანიების მიერ, რომელიც მისაღები არ არის გერმანიისათვის სამედიცინო მომსახურების გასაწევად.
- და ბოლოს, au pair-თა უფლებების შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობა.

7.3. გერმანიაში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური აქტივობები

7.3.1. კავშირები გერმანიაში მცხოვრებ თანამემამულეებსა და საქართველოს შორის

გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობას (93 %) მოქმედი ქართული პასპორტი აქვს და უმეტეს მათგანს (90%) ოჯახის წევრები ჰყავთ საქართველოში, ძირითადად დედმამისშვილები და შორეული ნათესავები, რაც იმას ნიშნავს, რომ „ძირითადი ოჯახი“ გახლეჩილი არ არის ორ ქვეყანას შორის.

დიაგრამა 21: მიგრანტთა საქართველოში დარჩენილი ოჯახი წევრები (გერმანია)

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

გამოკითხულთა 40% საქართველოში ჩადის წელიწადში ერთხელ, 28% ყოველ ერთ ან ორ წელიწადში და იგივე რაოდენობა (28%) ჩადის საქართველოში ყოველ 2 ან 5 წელიწადში ერთხელ. მათთვის საქართველოში დაბრუნების ერთადერთი მიზეზი ოჯახია:

“დიახ, ისინი საკმაოდ ხშირად ჩამოდიან, წელიწადში 3-ჯერ. რაც აქ გადმოვედი, უფრო ხშირად ჩამოდიან. მანამდე საქართველოში ჩამოდიოდნენ წელიწადში ერთხელ. [...] ჩვენ მუდმივად გვაქვს კავშირი სკაიპით ან ტელეფონით. დღეში ტელეფონით ერთმანეთს, ალბათ, სამჯერ მაინც ველაპარაკებით. და მეც ვსტუმრობ მათ წელიწადში ერთხელ. მანამდე, როცა მე სტუდენტი ვიყავი, უფრო მეტი დრო მექონდა და უფრო ხშირად ვსტუმრობდი“. (ოჯახის წევრი, FM-DE-04)

მიგრანტები და დიასპორის წევრები მეგობრებსა და ოჯახის წევრებს ხშირად ეკონტაქტებიან. გამოკითხულთა სამი მეოთხედი სულ მცირე, კვირაში ერთხელ მაინც ესაუბრება მათ. 83%-სთვის კომუნიკაციის ძირითადი საშუალება ტელეფონია, 76% -სთვის სკაიპი და 59%-სთვის სოციალური ქსელები (შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხის გაცემა). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩანს, მიგრანტებს საკმარისი ფინანსური საშუალება და დრო აქვთ იმისათვის, რომ ესაუბრონ საქართველოში დარჩენილ ცოლს/ნათესავს დღეში რამდენჯერმე:

“დიახ, ყოველ 6 თვეში ერთხელ ჩამოდის. [...] ჩვენ ერთმანეთს სკაიპითა და ტელეფონით მუდმივად ვესაუბრებით, მაგალითად დღეში რამდენჯერმე, ყოველ დღე“. (ოჯახის წევრი: FM-DE-05)

გარდა ამისა, გამოკითხულ მიგრანტთა 88 % თვალს ადევნებს საქართველოში მიმდინარე სიტუაციას, ძირითადად ინტერნეტით, ურევავს ოჯახის წევრებსა და მეგობრებს და ხვდება სხვა თანამემამულეებს.

დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა გამოკითხვისას ახსენეს, რომ მათი ორგანიზების მეშვეობით გერმანიაში აღინიშნება საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი დღეები, როგორიცაა მაგალითად, საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე, ან თბილისობა. არის ასოციაცია, რომელიც ორგანიზებას უკეთებს საზაფხულო ბანაკს საქართველოში სხვადასხვა ეროვნების ბავშვებისთვის, მათ შორის იმ ბავშვებისთვის, რომელთაც ქართული ფესვები აქვთ. ეს აჩვენებს, რომ დიასპორული ორგანიზაციები აქტიურად უკეთებენ პოპულარიზაციას ქართულ კულტურას გერმანიაში და ხელმისაწვდომს ხდიან მას თანამემამულეებისთვის, გერმანელებისთვის და გერმანიაში მცხოვრები

სხვა ეროვნებებისათვის:

“ჩვენ ყოველწლიურად ვაწყობთ „თბილისობას“. ეს წელი გამონაკლისი იყო, რადგან ქვეყანაში არ ვიყავი. ჩვენ აგრეთვე, ჩვეულებრივ ვზეიმობთ საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს. ჩვენ ზოგჯერ ვაწყობთ პოეზიის საღამოებს. გარდა ამისა, აქ არის, აგრეთვე, ერთი აფხაზი ქალბატონი და ჩვენ ზოგჯერ ვამზადებთ ქართულ და აფხაზურ საჭმელებს. ჩვეულებრივ, დაახლოებით 50 ადამიანი ესწრება ჩვენს შეხვედრებს და ისინი, უმეტესად უცხოელები არიან.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-01)

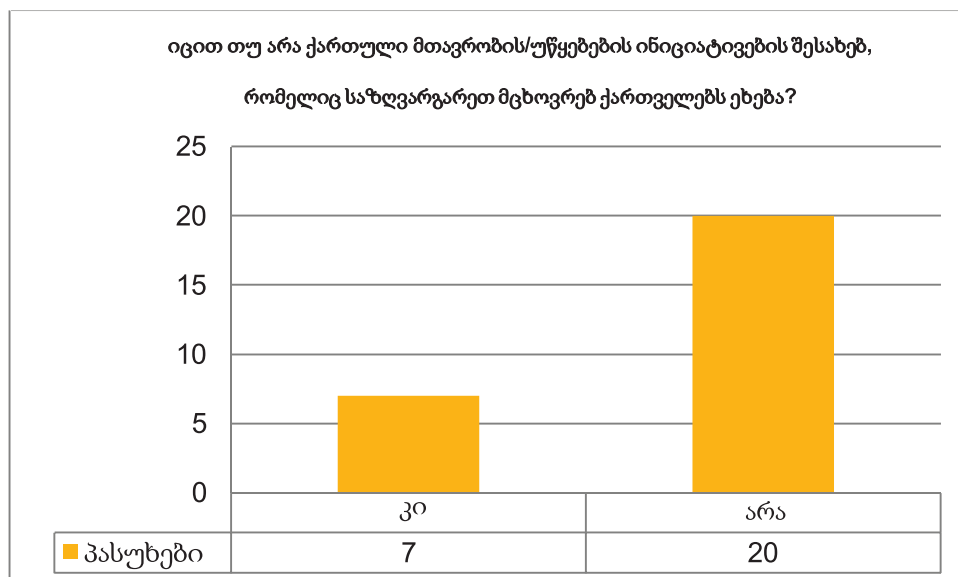
“ჩვენ ვთანამშრომლობთ ზოგიერთ ტურისტულ კომპანიასთან საქართველოში. ჩვენ ასევე ვგეგმავთ ჩავატაროთ ბერლინში საქართველოს კულტურის დღეები, სადაც საქართველო წარმოდგენილი იქნება საუკეთესო ტურისტული ადგილებით. ჩვენ ამას ვაკეთებთ საქართველოში ტურისტულ კომპანიასთან ერთად თანამშრომლობით.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

გარდა ამისა, ქართული კულტურის პოპულარიზაციის მიზნით, ერთ-ერთი დიასპორული ასოციაცია მუდმივად ეკონტაქტება გერმანიაში მცხოვრებ საქართველოს მიგრანტთა ოჯახებს საქართველოში:

“ჩვენ კავშირი გვაქვს მიგრანტთა ოჯახებთან, ვეკონტაქტებთ ქართველ სტუდენტთა მშობლებს საქართველოში. თუ თავიანთ შვილებს ვერ დაუკავშირდებიან, მშობლები ხშირად ჩვენ გვირეკავენ, რადგან ჩვენ ყოველთვის შეგვიძლია მათთან დაკავშირება, რადგან მე აქ მყოფ ყველა ქართველ სტუდენტს ვიცნობ გარეგნულად.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

კიდევ ერთი დიასპორული ორგანიზაცია აქტიურად უწყობს ხელს გაცვლით პროგრამებს საქართველოსა და გერმანიას შორის პოლიტიკურ და აკადემიურ დონეზე. ამ მიზნით, ორგანიზაციამ წამოიწყო გაცვლითი პროგრამა, რომელიც გულისხმობს გაცვლებს ბრანდენბურგსა და აჭარის რეგიონს შორის და ბათუმისა და პოტსდამის უნივერსიტეტებს შორის (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-03).

დიაგრამა 22: საზღვარგარეთ მცხოვრები მიგრანტებისათვის საქართველოს მთავრობის/უწყებების ინიციატივების შესახებ ინფორმირებულობა

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

თუმცა, გამოკითხულ მიგრანტთა უმეტესობამ არაფერი იცის საქართველოს მთავრობის ინიციატივებზე, რომელიც გამიზნულია საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებისათვის (74 %). 67% არ ეკონტაქტება გერმანიაში არსებულ საქართველოს საკონსულოს. ისინი საკონსულოს ძირითადად მაშინ ეკონტაქტებიან, თუ ოფიციალური საბუთები ჭირდებათ. საზღვარგარეთ მცხოვრები

თანამემამულის ერთმა ოჯახის წევრმა აღნიშნა, რომ მისი ქმარი რეგულარულად ეკონტაქტება საკონსულოს:

“დიახ, ჩემი ქმარი საკმაოდ ხშირად უკავშირდება მათ. ბოლოს არჩევნებზე დამკვირვებელი იყო. მოსწონს, რომ საკონსულოსთან კავშირი აქვს. [...] არა მგონია, პირდაპირ დახმარებას სთავაზობდნენ, მაგრამ, თუ ოდესმე ჩემს ქმარს დოკუმენტებთან დაკავშირებით, ან სხვა საკითხები დაჭირდება, მას შეუძლია საკონსულოს მხარდაჭერის იმედი ჰქონდეს.” (ოჯახის წევრი: FM-DE-05)

გამოკითხულმა დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ დიასპორულ ორგანიზაციებსა და საქართველოს საკონსულოს შორის მუდმივი და აქტიური კონტაქტი არსებობს. თუმცა, საქართველოში არსებულ სახელმწიფო ორგანოებთან ურთიერთობა მაინც უნდა გაუმჯობესდეს. ორგანიზაციები, ასევე, დააფასებენ არა-ფინანსურ მხარდაჭერასაც. ძალიან კარგი იქნება, თუ მოხდება ინფორმაციული გაზეითის გამოშვება, დიასპორასთან ურთიერთობის გაღრმავება და სასწავლო გეგმის შედგენა, რომელიც ქართული ენის სწავლებას გულისხმობს.

“მაგრამ ჩვენ გვაქვს კარგი ინტელექტუალური ბაზა, ძალიან გვჭირდება მაღალი დონის სასწავლო გეგმა საბავშვო ბაღების მოსწავლეებისათვის ქართული ენის შესასწავლად. ჩვენ, აგრეთვე, გვქონდა გაზეთი, სადაც დიასპორულიახალი ამბების შესახებ ვწერდით. ძალიან კარგი იქნება, თუ გაზეთის გამოშვებას განვაახლებთ” (დიასპორული ორგანიზაცია, DO-DE-01)

„[...] ჩვენ, რა თქმა უნდა ვუშვებთ გაზეთს. ჩვენ გვჭირდება კარგი წიგნები და აგრეთვე, კარგი კურსკულუმი. მაგალითად, ვეძებ მასალას სკოლამდელი ასაკის ბავშვებისათვის, მათთვის, ვინც აქ დაიბადა. ჩვენ სპეციალური სასწავლო გეგმა გვჭირდება ამ ბავშვებისთვის. ჩვენ ამას აქ ვერ გავაკეთებთ. იგი უნდა გაკეთდეს საქართველოში“. (დიასპორული ორგანიზაცია DO-DE-01)

არის ერთი დიასპორული ასოციაცია, რომელიც აცხადებს, რომ იგი იღებს რეგულარულ არა-ფინანსურ მხარდაჭერას დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატიდან და აგრეთვე, კულტურის სამინისტროდან (იხ. ქვემოთ). მას აგრეთვე, მჭიდრო კონტაქტი აქვს საქართველოს საკონსულოსთან დოკუმენტაციასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრის მიზნით. (DO-DE-02)

ძირითადი ინფორმაცია გერმანიაში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის არსებულ კავშირებზე

- თითქმის ყველა გამოკითხულ რესპონდენტს ჰყავს ოჯახის წევრი საქართველოში, ძირითადად დედმამიშვილები და შორეული ნათესავები (შშობლების ჩათვლით).
- მიგრანტები და დიასპორის წევრები ხშირად ეკონტაქტებიან საქართველოში დარჩენილ მეგობრებსა და ოჯახის წევრებს. ძირითადად ტელეფონით, სკაიპით და სოციალური ქსელებით.
- მიგრანტები აქტიურ თვალყურს ადევნებენ საქართველოში მიმდინარე მოვლენებს, ძირითადად ინტერნეტით, ოჯახის წევრებთან და მეგობრებთან დარეკვით და სხვა ქართველებთან შეხვედრით.
- დიასპორული ორგანიზაციები აწყობენ ღონისძიებებს საქართველოსთვის მნიშვნელოვან დღეებში, აქტიურად უწევენ პოპულარიზაციას ქართულ კულტურას გერმანიაში და აკავშირებენ გერმანიასა და საქართველოს სხვადასხვა ინიციატივებით.
- გამოკითხულ რესპონდენტთა უმეტესობას ან არაფერი სმენია საქართველოს სამთავრობო უწყებების ინიციატივების შესახებ, რომელიც განკუთვნილია საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებისთვის ან არ აქვთ კონტაქტი საქართველოს საკონსულოსთან გერმანიაში.
- ერთი საჭირო საქმე, რომელიც დიასპორის ორგანიზაციებმა გააკეთეს გერმანიაში ქართული ენისა და კულტურის პოპულარიზაციისათვის, იყო ხელმისაწვდომი სასწავლო გეგმის შედგენა ქართული ენის სწავლების ხელშეწყობის მიზნით.

7.3.2. დიასპორული ორგანიზაციები გერმანიაში

გერმანიას აქვს ქართული დიასპორული ორგანიზაციების ფართო ქსელი, რომელიც გულისხმობს ინტერკულტურულ გაცვლებს, კულტურული ღონისძიებების ორგანიზებას და საკვირაო სკოლებს, რომელიც იძლევა ზოგად, პოლიტიკურ და ლეგალურ ინფორმაციას საქართველოზე, გვთავაზობს ქართული და გერმანული ენების კურსებს და ა.შ. ამ ორგანიზაციების უმეტესობა, ამასთანავე, ემსახურება მიგრანტების ერთმანეთთან დაკავშირებას ინფორმაციისა და კულტურული გაცვლების მიზნით (იხ. დიასპორულ ორგანიზაციათა ჩამონათვალი დანართში, ისევე, როგორც დიასპორულ ორგანიზაციათა საქმიანობის მაგალითები).

პირველი დიასპორული ორგანიზაცია 1945 წელს დაარსდა მიუნჰენში - Georgischer Verein in Deutschland e.V. – ეს იყო ერთადერთი ორგანიზაცია გერმანიაში, რომელიც საქართველოდან იმიგრაციის საკითხებს განიხილავდა. ბოლო წლებში ამ ორგანიზაციამ ცოტათი შეიცვალა პროფილი. პოლიტიკურის ნაცვლად, ამჟამად იგი კონცენტრირებულია უფრო მეტად კულტურულ და სამეცნიერო მუშაობაზე და გადაიქცა თანამემამულეთა შეხვედრის კერად გერმანიაში.⁷⁵

გამოკითხულ მიგრანტთა 43% აღნიშნავს, რომ ისინი გერმანიაში ქართული ორგანიზაციის წევრები არიან. დიასპორულ ორგანიზაციათა უმნიშვნელოვანესი ამოცანა მიგრანტთა მხარდაჭერაა მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. ორგანიზაციებში არგანეზირიანების მიზეზად მათ რეგიონში ამ ორგანიზაციათა არსებობის შესახებ არცოდნა და ინტერესის ნაკლებობა დასახელდა.

გერმანიაში მცხოვრებ მიგრანტთა ოჯახის წევრები გამოკითხვისას ადასტურებენ, რომ ისინი ხედავენ საზღვარგარეთ დიასპორული ორგანიზაციების არსებობის საჭიროებას, იმისათვის, რომ თანამემამულეებმა შეინარჩუნონ თავიანთი ქართული იდენტობა სხვადასხვა კულტურული

75 (Georgischer Verein in Deutschland e.V. 2014)

ლონისძიებების, ქართული ენის გაკვეთილებისა და სხვა მიგრანტებთან შეხვედრების საშუალებით:

“მათი მთავარი საქმიანობა უნდა იყოს კულტურული, მე ვფიქრობ. ძალიან კარგი იქნება, აგრეთვე, თუ ქართველ ბავშვებს ექნებათ საკვირაო სკოლები. ასეთი ტიპის სკოლა ადრე რომ ყოფილიყო, ჩემი და ახლა გამართულად ისაუბრებდა ქართულად. მე ვლავარაკობ ქართულად, მაგრამ ჩემი და ძალიან ცუდად. ასე, რომ ქართული ენის გაკვეთილები ძალიან კარგი იქნება და მე ვფიქრობ, ასეთი ორგანიზაციები ხალხს ერთმანეთთან უნდა აკავშირებდნენ, ახლადჩამოსულ ხალხს უნდა აცნობდნენ სხვებს“. (ოჯახის წევრი: FM-DE-04)

აღინიშნა ისიც, რომ დიასპორულმა ორგანიზაციებმა მხარი უნდა დაუჭირონ სოციალურ აქტივობებს და არჩევნებში ჩართონ რაც შეიძლება მეტი მიგრანტი:

“მე ვფიქრობ, მათ ორგანიზება უნდა გაუკეთონ ღონისძიებებს და მხარი დაუჭირონ კულტურულ აქტივობებს. აგრეთვე, უნდა დააკავშირონ ქართველები ერთმანეთთან და წახალისონ ქართველთა სოციალური ჩართულობა, მაგალითად, მონაწილეობის მიღება არჩევნებში“. (ოჯახის წევრი: FM-DE-05)

დიასპორის ყველა გამოკითხული ასოციაცია აქტიურია განათლებისა და კულტურის სფეროში. ისინი ეწევიან საკონსულტაციო მომსახურებას. ხაზგასმით აღინიშნა, რომ ეს ორგანიზაციები არ ერევიან პოლიტიკურ დისკუსიებში. ერთი პრობლემა, რომელიც დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა აღნიშნა, იყო ის, რომ გერმანული კანონმდებლობის თანახმად, აუცილებელია, დარეგისტრირებული ასოციაციის წევრთა 50% ჰქონდეს გერმანიის მოქალაქეობა. (DO-DE-02) ან, თუ უმრავლესობას არ გააჩნია ევროკავშირის მოქალაქეობა, მაშინ ასოციაცია უნდა დარეგისტრირდეს როგორც „უცხოელთა ასოციაცია“ და ექვემდებარება სხვა რეგულაციებს, ვიდრე „ჩვეულებრივი“ ასოციაცია.⁷⁶

გერმანიაში გამოკითხულ ორგანიზაციებს ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირი აქვთ და ერთმანეთს უზიარებენ ინფორმაციას საკუთარ საქმიანობაზე, საქართველოში არსებულ მდგომარეობაზე და გერმანიაში მცხოვრები თანამემამულეების მდგომარეობაზე:

“უმეტესად ჩვენ ვცდილობთ ყველასთან გვექონდეს კავშირი. ჩვენ ვესაუბრებით ერთმანეთს და ვმსჯელობთ სხვადასხვა საკითხებზე. ჩვენ ერთად შევკრიბეთ ძალიან ბევრი ადამიანი ბერლინში 2008 წელს საქართველოს მხარდასაჭერად.“

დიასპორული ორგანიზაციები არაფინანსურ მხარდაჭერას იღებენ გერმანული უწყებებისგან, რომლებიც უზრუნველყოფენ მაგ. რეგულარული შეხვედრების ჩატარების ადგილს. დიასპორული ორგანიზაციის ერთმა გამოკითხულმა წარმომადგენელმა ახსენა შემთხვევა, როცა ორგანიზაციას გერმანულმა დაწესებულებამ სანაცვლოდ „სენსიტიური“ ინფორმაცია მოსთხოვა:

“მათ სანაცვლოდ ინფორმაცია მოითხოვეს და მე ვიცოდი, რას ნიშნავდა ეს „ინფორმაცია“ და მივხვდი, რომ ეს ამად არ ღირდა“. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-01)

დიასპორის სხვა წარმომადგენელი გერმანიის ადგილობრივი ხელისუფლებისგან მხარდაჭერას დადებითად აფასებს და ხაზს უსვამს ასეთი ტიპის მხარდაჭერის წამახალისებელ ფეფქტს:

“ჩვენ ვთანამშრომლობთ ადგილობრივ ხელისუფლებასთან და ჩვენ გვაქვს წვდომა ღონისძიების ჩატარების ადგილზე. ჩვენ უბრალოდ თხოვნიტ უნდა მივმართოთ ერთი თვით ადრე და ღონისძიების ჩატარების უფლებას უფასოდ მივიღებთ. ჩვენ ზოგჯერ მათ მივმართავთ სოციალური პროექტების დაფინანსების შესახებ და ეს გრანტები საკმარისია ორგანიზაციის ფუნქციონირებისათვის. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

76 (Dejure - Auslaendervereine 2014)

ერთ-ერთი დიასპორის წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ მათ არანაირი დახმარება არ მიუღიათ ქართული მხარისაგან. თუმცა, ერთ-ერთმა მათგანმა თქვა, რომ მას თხოვეს წერილობით ჩამოეყალიბებინა თავიანთი საჭიროებები და გადაეცა საქართველოს დელეგაციისთვის, რომელსაც თავად გაუწევდა მასპინძლობას:

“საქართველოდან სამჯერ მთხოვეს დამენერა ჩვენი საჭიროებების შესახებ და რა თანხა გვჭირდებოდა ჩვენი საქმიანობისთვის, მაგრამ არაფერი. პირიქით, ზოგჯერ ჩვენი ხარჯები უფრო იზრდებოდა კიდევ. სამინისტროდან ჩამოდიოდა 3-4 ადამიანი და ჩვენ უნდა დავხვედროდით, წავგეყვანა სხვადასხვა ადგილებზე და უნდა გავვეცილებინა. ასე რომ, სიმართლე რომ გითხრათ, მე ასეთი ვიზიტების წინააღმდეგი ვარ”. [...] მათ (წინა მთავრობის ოფიციალურ პირებს) უნდოდათ ჩვენი დიასპორის ნახვა პარიზში და მე რამდენჯერმე წავიყვანე ისინი. მთელი ფული დავხარჯე ამ ვიზიტებზე და როცა მათ თხოვნით მივმართე დამხმარებოდნენ გაზეთის გამოშვებაში, ვერაფერი ვერ მივიღე”.
(დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-01)

კიდევ ერთ დიასპორულ ორგანიზაციას ჰქონდა მსგავსი გამოცდილება და იმედი გაუცრუვდათ, როდესაც საქართველოს სახელმწიფო უწყებისათვის ინფორმაციის მიცემის შემდეგ, მათ სამაგიერო ინფორმაცია ვერ მიიღეს (DO-DE-03). თუმცა, ისიც აღინიშნა, რომ ერთ-ერთი დიასპორული ასოციაცია რეგულარულად იღებს არაფინანსურ მხარდაჭერას საქართველოს დიასპორის სამინისტროსა და კულტურის სამინისტროდან.

“გასულ წელს აქედან ახალგაზრდა ხელოვანები გვყავდა ჩაყვანილი საქართველოში და დიასპორის განყოფილების დახმარებით ღონისძიების ჩატარების ადგილში ფული არ გადაგვიხდია. ჩვენ ძირითადად ვეკონტაქტებით დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს. ფაქტიურად, კვირაში ერთხელ ვწერთ და ისინი ყოველთვის გვპასუხობენ. [...] ჩვენ მივიღეთ წიგნები დიასპორის განყოფილებისგან და კულტურის სამინისტროსგან. ეს წიგნები, აგრეთვე, ხელმისაწვდომია დიასპორის ვებსაიტზე და ძალიან კარგია აქ მცხოვრები ბავშვებისთვის ქართულის სასწავლებლად”.
(დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

ძირითადი ინფორმაცია გერმანიაში დიასპორული ორგანიზაციების შესახებ

- გერმანიაში დიასპორული ორგანიზაციების ფართო ქსელის საქმიანობა გულისხმობს ინტერკულტურულ გაცვლებს, კულტურული ღონისძიებების მოწყობასა და საკვირაო სკოლებს, საქართველოზე ზოგადი, პოლიტიკური და ლეგალური ინფორმაციის მიწოდებას, ქართული ან გერმანული ენის კურსების შეთავაზებას, საქართველოსა და გერმანიის შორის აკადემიური კავშირების დამყარებას და ა.შ.
- გერმანიაში დიასპორული ორგანიზაციების დაარსების დიდხნიანი ისტორია 1945 წლით თარიღდება.
- ისინი რეკლამირებას უწევენ ქართულ კულტურასა და ისტორიას, აწყობენ გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტების შეხვედრის ადგილებს და ეხმარებიან ქართულ დიასპორას ყოველდღიურ ცხოვრებაში.
- ორგანიზაციები არაფინანსურ მხარდაჭერას იღებენ გერმანიის ადგილობრივი ხელისუფლებისაგან.
- სხვადასხვა ორგანიზაციას საქართველოს სამთავრობო უწყებებისგან მხარდაჭერის შესახებ განსხვავებული აზრი აქვს.
- ყველა გამოკითხულ დიასპორულ ორგანიზაციას ჰქონდა კონტაქტი სახელმწიფო დიასპორის განყოფილებასთან წარსულში, თუმცა, ყველა მათგანმა ვერ მიიღო ის მხარდაჭერა, რაც ჭირდებოდათ.

ასევე, ნახსენები იქნა კონკრეტულ პროექტებზე საქართველოს ადგილობრივი ხელისუფლების მხარდაჭრა (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-03).

7.3.3. გერმანიაში მცხოვრები დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში

7.3.3.1. დაბრუნება

გერმანიის მიგრაციისა და ლტოლვილთა სამინისტროს მიერ ჩატარებული კვლევა ადასტურებს, რომ გერმანიაში მიგრაცია გარკვეულწილად შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც დროებითი, რომელიც გამოწვეულია უპირველესად საგანმანათლებლო მიზნებით. გარდა ამისა, როგორც უკვე აღინიშნა, თავშესაფრის მოხოვნელ მიგრანტთა უმეტესობა უარს იღებს, რაც თავის მხრივ, განაპირობებს დაბრუნებულ მიგრანტთა რაოდენობის ზრდას. დაახლოებით 85% მიგრანტმა დატოვა საქართველო 2000-2011 წლებში.⁷⁷

ცხრილი 7: საქართველოსა და გერმანიას შორის არსებული მიგრაცია

წელი	შემომსვლელი	გამსვლელი	ბალანსი
2000	2,848	2,145	+703
2001	3,805	2,250	+1,555
2002	4,317	2,690	+1,627
2003	3,948	3,069	+879
2004	3,329	3,305	+24
2005	2,745	2,524	+221
2006	2,099	2,376	-227
2007	1,615	1,909	-294
2008	1,693	2,015	-322
2009	2,239	2,026	+213
2010	2,377	2,147	+230
2011	2,262	1,606	+656

წყარო: Baraulina and Kreienbrink 2013⁷⁸

გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტების 88%-მა გამოკითხვისას თქვა, რომ სურთ საქართველოში დაბრუნება, რაც ადასტურებს, რომ მათ არ ჰქონდათ განზრახული გერმანიაში მუდმივ საცხოვრებლად გადმოსვლა. მთავარი მიზეზი, როგორც აღინიშნა იყო ოჯახი (მშობლებთან და შვილებთან ახლოს ყოფნის სურვილი) და იმის შეგრძნება, რომ ისინი საქართველოს ეკუთვნიან. “მე ქართველი ვარ და მე მიყვარს ჩემი ქვეყანა და ნათესავები” - ეს არის ერთ-ერთი განმარტება, რომელსაც კითხვარის შევსებისას აკეთებენ.

ძალიან მცირე მიზეზი იქნა დასახელებული, რომელიც ხელს შეუშლის მიგრანტებს სამშობლოში დაბრუნებაში. გამოკითხვისას ოთხმა რესპონდენტმა ჩამოთვალა მიზეზად ოჯახი და უმუშევრობის რისკი, რომელიც წარმოადგენს საქართველოში დაბრუნების ძირითად წინააღმდეგობას. ერთ-ერთი გამოკითხული ოჯახის წევრმა გამოხატა მისი ოჯახის წევრთა სურვილი საქართველოში დაბრუნების შესახებ, მაგრამ იქვე აღნიშნა ის ფაქტორები, რომელიც მათ დაბრუნებას უშლის ხელს:

“ჩემი ოჯახის ყველა წევრს უნდა საქართველოში დაბრუნება, მაგრამ წარმოდგენა არა მაქვს როდის. მამაჩემს ძალიან ენატრება სამშობლო, მაგრამ სანამ ჯანმრთელები

77 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

78 (Baraulina and Kreienbrink 2013)

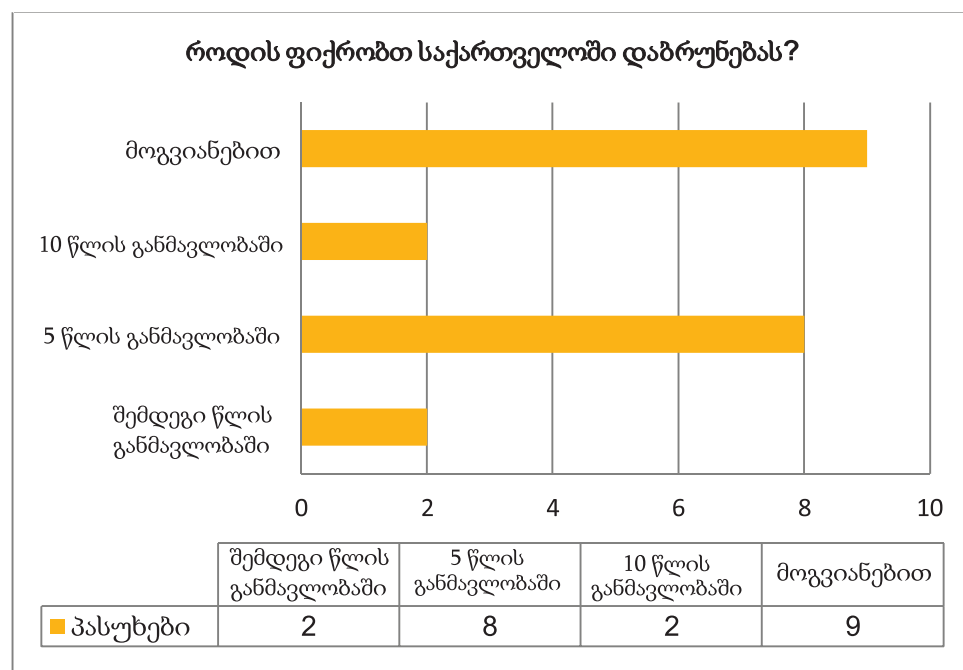
არიან და მუშაობა შეუძლიათ, გერმანიაში დარჩებიან. დედასაც ძალიან ენატრება სამშობლო. ისინი არ ელოდებიან რაიმეს შეცვლას საქართველოში, მაგრამ, რა თქმა უნდა, საქართველოში რამე ბიზნესის დაწყების საშუალება რომ ჰქონდეთ, უფრო მალე დაბრუნდებოდნენ. მაგრამ ჯერჯერობით რამე შესაძლებლობა არ არის. ვერ ვურჩევ, რომ ჩამოვიდნენ. რა თქმა უნდა, მენატრებიან, მაგრამ... ვფიქრობდი, განსხვავებულ გარემოში მოუხდებოდათ დაბრუნება, მაგრამ ახლა ვხვდები, რომ ეს განსხვავებულობა უფრო დიდ იქნება, ვიდრე მე წარმომიდგენია. იმას ვგულისხმობ, რომ ჩემი მშობლები ძალიან აქტიური ადამიანები არიან, ისინი აქტიური არიან სამსახურშიც და პირად ცხოვრებაშიც - ბევრს მოგზაურობენ, ხშირად დადიან სხვადასხვა ადგილებზე. ვფიქრობ, საქართველოში ამას ვერ შეძლებენ. აქ განსხვავებული ცხოვრების სტილია. საქართველოში მათი ასაკის ხალხი პიკნიკებზე და სხვა აქტივობებზე არ დადის. დედაჩემს უნდა ჩამოვიდეს და შვილიშვილს მიხედოს, რომელსაც მალე ველოდებით, მაგრამ მე ვფიქრობ, ის ვერ შეძლებს ჩაიკეტოს საქართველოში, როცა ჯერ კიდევ შეუძლია მუშაობა“. (ოჯახის წევრი: FM-DE-04)

ერთ-ერთი ოჯახის წევრმა მისი ქმრის საქართველოში დაბრუნების ხელისშემშლელ მიზეზად სოციალური ფაქტორები დაასახელა.

“არა მგონია დაბრუნება სურდეს. ამის ერთადერთი მიზეზი ჩვენ ვართ, მისი ოჯახი. მაგრამ ვიცი, რომ მისთვის ძალიან ძნელი იქნება აქ დაბრუნება. იგი კარგად არის ინტეგრირებული იმ საზოგადოებაში და ქართული მენტალიტეტი მისთვის ძნელად გასაგებია. გარდა ამისა, მისთვის მიუღებელია აქ არსებული სოციალური, პოლიტიკური და ეკონომიკური სიტუაცია. ასე, რომ არ ვიცი, რას იზამს. რა თქმა უნდა, მე მინდა რომ დაბრუნდეს, მაგრამ ვიცი, რომ აქ თავს კარგად ვერ იგრძნობს, ძირითადად სოციალური ფაქტორების გამო“ (ოჯახის წევრი: FM-DE-05)

გამოკითხული მიგრანტები საქართველოში დაბრუნებას არცთუ ისე ახლო მომავალში ფიქრობენ. რესპონდენტთა 90% სურს საქართველოში მომდევნო 5 ან უფრო მეტ წელში დაბრუნდეს.

დიაგრამა 23: როდის დაბრუნდებიან მიგრანტები საქართველოში (გერმანია)

დაბრუნებული მიგრანტი, რომელმაც გადანაცვლა საქართველოში დაბრუნება 27 წლის ასაკში, და რომლის მშობლები და და გერმანიაში ცხოვრობენ, თავის ამბავს გვიყვება:

“დედა, მამა და ჩემი და საზღვარგარეთ არიან, ნიურბერგში, გერმანიაში ცხოვრობენ.

მამაჩემი ყაზახეთში დაიბადა, დედა და ჩემი და კი საქართველოში. ჩვენ ყველანი საქართველოში ვცხოვრობდით, ჭიათურაში, პატარა ქალაქში. [...] მეც იქ ვცხოვრობდი და მხოლოდ სამი წელია რაც დავბრუნდი საქართველოში. მეც ნიურბერგში ვცხოვრობდი, ოჯახის სხვა წევრებთან ერთად, მაგრამ მანამდე სალონიკში ვცხოვრობდით, საბერძნეთში. ჯერ მამაჩემი წავიდა გერმანიაში. ერთი წლის შემდეგ იგი ჩვენს წასაყვანად დაბრუნდა. დოკუმენტების გამო მე, დედას და ჩემს დას მოგვინია ერთი წელი საბერძნეთში გვეცხოვრა. მამაჩემი გერმანიაში იყო, რადგან იქ უკვე სამუშაო ქონდა. ერთი წლის შემდეგ დედამაც მიიღო საბუთები და ჩვენ ყველანი გადავედით გერმანიაში. მე და ჩემმა დამ სკოლა გერმანიაში დავამთავრეთ. იგი ჩემზე ერთი წლით უმცროსია, 26 წლისაა. [...] მერე, 27 წლის რომ ვიყავი სამსახური დავკარგე და ამავე დროს გამოჩნდა შესაძლებლობა საქართველოში დამენყო მუშაობა და გადავწყვიტე მეცადა, ჩამოვსულიყავი საქართველოში და აქ მემუშავა. ასე, რომ გავრისკე და დავბრუნდი. ამჟამად, საქართველოდან წასვლას არ ვგეგმავ“. (ოჯახის წევრი: FM-DE-04)

დიასპორული ორგანიზაციის ერთმა წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ უკან დაბრუნებულებს მეტი მხარდაჭერა უნდა ჰქონდეთ; დიასპორულმა ორგანიზაციებმა უნდა ითანამშრომლონ სახელმწიფო უწყებებთან ამ კუთხით, რათა უკეთესად მოამზადონ ადამიანები უკან დაბრუნებისთვის (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-01).

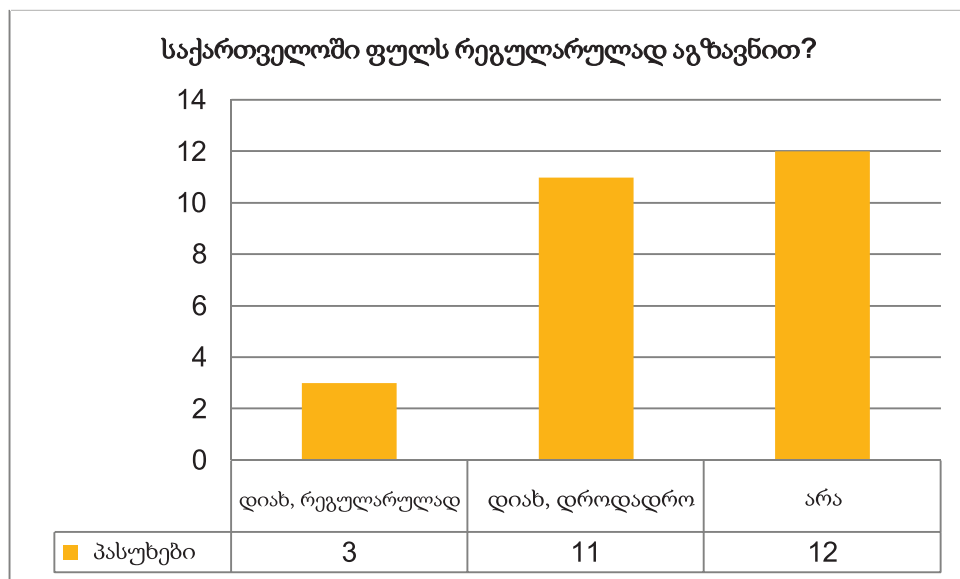
“დიახ, ჩვენ ბევრი იურისტი გვყავს, რომელთაც შეუძლიათ თავიანთი წვლილი შეიტანონ საქართველოს განვითარებაში. ჩვენ ბევრი ასეთი ადამიანი გვყავს, დიახ, ჩვენ უნდა ვეკონტაქტოთ მათ. იყო ხალხი, რომელთაც უკან დაბრუნება უნდოდათ, დაბრუნდნენ, მაგრამ სამსახური ვერ იპოვეს და ისევ გერმანიაში წამოვიდნენ. ასე რომ, კარგი იქნება თუ აქტიურად ჩავრთავთ ამ ხალხს ქართულ რეალობაში, შეიძლება ორგანიზება გაუკეთდეს სამინისტროებში სტაჟიორთა პროგრამებს, რაიმე ასეთი. [...] ვფიქრობ, ბევრი ხალხი დაბრუნდება, თუ ამისთვის შესაფერისი პირობები იქნება“ (დიასპორული ორგანიზაცია : DO-DE-01).

7.3.3.2. ფულადი გზავნილები

საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური სტატისტიკის მონაცემები გვიჩვენებს, რომ 2013 წელს 17.8 მილიონი აშშ დოლარი (13 მილიონი ევრო) იქნა გადმოგზავნილი გერმანიიდან საქართველოში. გერმანიიდან საქართველოში გადარიცხული თანხა ძალიან მცირეა საბერძნეთთან და თურქეთთან შედარებით, რაც კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს, რომ გერმანიაში ჩასული თანამემამულეების უმრავლესობა სტუდენტია, რომლებიც ნაკლებ სავარაუდოა, რომ შეძლებენ საქართველოში ფულის გაგზავნას სწავლის პერიოდში. დანარჩენი კი ის ხალხია, რომლებიც გერმანიაში თავიანთი ოჯახური მდგომარეობის გამო იმყოფებიან.

გამოკითხულ მიგრანტთა ნახევარზე ცოტა მეტი ამბობს, რომ საქართველოში ოჯახის წევრებს ფულს უგზავნიან რეგულარულად (12%) ან დროგამოშვებით (42%). თანხის რაოდენობა მონაცვლეობს წელიწადში 500-დან 1,000 ევრომდე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 29 რესპონდენტიდან მხოლოდ ცხრამ უპასუხა ამ შეკითხვას. ამის მიზეზი შეიძლება იყოს ნდობის ნაკლებობა, შიში/სკეპტიციზმი ინფორმაციის გაცემის შესახებ. ან ზოგადად, ფინანსებთან დაკავშირებული საკითხების უხერხული ხასიათი.

დიაგრამა 24: საქართველოში თანხის გაგზავნა (რეგულარულად) გერმანიიდან

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

ფულის გაგზავნის სხვადასხვა საშუალებებია ბანკი ან ფულის გაგზავნა მეგობრებისა და ნათესავების საშუალებებით. რესპონდენტთა მხოლოდ 20%-მა თქვა, რომ ფულს აგზავნი პირდაპირ ბანკის საშუალებით. ფულს ძირითადად იყენებენ სოფლის მეურნეობაში დასაბანდებლად და ფერმის დანადგარებისათვის (60%), განათლებისა და ჯანმრთელობის მიზნებისთვის (დაახლოებით 60% და 70%, შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხი).

გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტების ოჯახის წევრებიც არიან ფულადი გზავნელების მიმღები. ისინი ფულს აგზავნიან ან ნაცნობების, ან ბანკის საშუალებით. გამოკითხული ოჯახის წევრების თქმით, მიღებული თანხის უმეტესი ნაწილი ყოველდღიურ ხარჯებსა და სახლის განახლებას ხმარდება:

“ისინი მუდმივად აგზავნიან ფულს. ეს დაახლოებით 60,000აშშ დოლარი (44,000ევრო) იყო გასულ წელს, რადგან ბინა გავარემონტეთ გასაქირაველად. გარდა ამისა, რაც საქართველოში გადმოვედი, ისინი დაახლოებით 10,000აშშ დოლარს (7,000ევრო) მიგზავნიან ყოველწლიურად. ისინი ჩვეულებრივ ფულს კარგ ნაცნობს აძლევენ. იქ ორი ძმაა, რომლებსაც მცირე ბიზნესი აქვთ. ერთ-ერთ ძმას, რომელიც გერმანიაშია, ფულს აძლევენ და მისი ძმა იგივე რაოდენობას მაძლევს მე აქ, თბილისში. მამაჩემი მათ კარგად იცნობს და ენდობა. ეს ფული ძირითადად იხარჯება ყოველდღიურ ხარჯებზე, გარდა ამისა, ჩვენ სახლი გვექონდა გასარემონტებელი” (ოჯახის წევრი: FM-DE-04).

“ხანდახან გვიგზავნიან ფულს, გააჩნია. როცა გვიგზავნიან, ბანკის საშუალებით. პრინციპში, არც მჭირდება ფულის გამოგზავნა, რადგან მისი საკრედიტო ბარათი მაქვს, სადაც ლექსებიდან ფული ერიცხება. ასე გადავწყვიტეთ ფულის საკითხი. ეს ფული მთლიანად ყოველდღიურ საკითხებს ხმარდება საჭმელი, გადასახადები და აშ. ფულს არსად არ ვაბანდებთ, თანხა ჩვეულებრივ დიდი არ არის” (ოჯახის წევრი: FM-DE-05).

7.3.3.3. ინვესტიციები

არც ერთმა გამოკითხულმა მიგრანტმა არ თქვა, რომ კერძო ინვესტიცია აქვთ საქართველოში, თუმცა ნახევარზე მეტს სურს ფული დააბანდოს ბიზნესში საქართველოში. პოტენციური ინვესტიციის ძირითადი სფეროა წარმოება (46 %), ტურიზმი (31%) და სოფლის მეურნეობა (25%, შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხი). გამოკითხული რესპონდენტები ერთხმად თანხმდებიან, რომ ეკონომიკის ზრდა, და პოლიტიკური სტაბილურობა და სამართლებრივი უსაფრთხოება დიდად შეუწყობს ხელს პირადი ინვესტიციების დაბანდებას საქართველოში.

ერთი გამოკითხული დიასპორის ასოციაციის წარმომადგენელმა დიდი ინტერესი გამოიჩინა

საქართველოში ინვესტიციების დაბანდების ხელშეწყობისათვის და ორგანიზება გაუკეთა ბიზნეს ფორუმს საქართველოში. მან აგრეთვე სხვა იდეებზეც ისაუბრა. მაგალითად, ენერგიის სფეროში (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02). მეორე ორგანიზაციის წევრი ფულის დაბანდებისთვის საუკეთესო სფეროდ სოფლის მეურნეობას ასახელებს (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-03).

7.3.3.4. განვითარებისკენ მიმართული აქტივობები

გამოკითხული მიგრანტების 77% მტკიცედ აქვს განზრახული ფინანსები განვითარების პროექტებში დააბანდონ, 47% უნდა განახორციელონ პროექტები ადამიანის უფლებების დაცვის სფეროში, 41% ეკლესიებსა და საქველმოქმედო დაწესებულებებში, და 29% ინფრასტრუქტურაში (ერთზე მეტი პასუხი შესაძლებელი იყო).

ორი გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაცია მხარს უჭერს საქართველოს განვითარებას და ეხმარება მიგრანტთა გაერთიანებას (დიასპორული ორგანიზაციები: DO-DE-01, 02):

“ჩვენ ნამდვილად გვაქვს სკოლა საქართველოში და გვერდი ვუდგავართ, რაც შეგვიძლია. ბევრი შესაძლებლობა არ გვაქვს, რომ დავეხმაროთ საქართველოს განვითარებაში”
(დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-01)

“ჩვენ ერთად შევკრიბეთ ბევრი ადამიანი ბერლინში საქართველოს მხარდასაჭერად 2008 წელს” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

იგივე ორგანიზაცია მუშაობს გერმანიაში მცხოვრებ საქართველოს მიგრანტებსა და რუსებს შორის ურთიერთობის გაძლიერებასა და გაუმჯობესებაზე, რამაც შეიძლება ხელი შეუწყოს ამ ორ ერს შორის ურთიერთგაგებას გრძელვადიანი პერსპექტივით:

“თვეში ერთხელ ორგანიზებას ვუკეთებთ ქართულ-რუსულ პოეტურ საღამოებს. აქ რუსი ახალგაზრდები არიან, რომლებიც მხარს უჭერდნენ საქართველოს 2008 წლის ომში”
(დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

7.3.3.5. უნარების/ ცოდნის გადაცემა

29 გამოკითხული რესპონდენტიდან სამმა განაცხადა, რომ საქართველოში დაბრუნების მთავარი მიზეზი საქართველოში მუშაობა და მიღებული ცოდნისა და განათლების გამოყენებაა. *“[I],,საზღვარგარეთ უმაღლესი განათლების მიღების შემდეგ მინდა ჩემს სამშობლოში დავბრუნდე” და „მინდა გერმანიაში მიღებული ცოდნა გამოვიყენო”.*

ექსპერტთა დაბრუნების პროგრამა, რომელსაც ახორციელებს საერთაშორისო მიგრაციის ცენტრი გერმანიაში (CIM), უნივერსიტეტის კურსდამთავრებულებსა და გამოცდილ ექსპერტებს საქართველოდან, რომლებმაც სასწავლო კურსი გაიარეს გერმანიაში და სურთ საქართველოში დაბრუნება, სთავაზობს პროფესიონალურ ინტეგრაციაში მხარდაჭერას. პროგრამა გულისხმობს გერმანიიდან დაბრუნებული თანამემამულეებისათვის რომლებმაც საქართველოში სამსახური იშოვეს, უმაღლესი ხელფასის დანიშვნას. პროექტის ფარგლებში ხელფასზე დანაშატი გაიცა 12-13 დაბრუნებულზე 1996-2007 წლებში. 2007 -2013 წლებში, მხარდაჭერა გაუწიეს 150 დაბრუნებულს, რომლებმაც სამსახური იშოვეს საქართველოში. გარდა ამისა, დაინტერესებული პირებისათვის ტარდება მცირე და საშუალო ბიზნეს ტრენინგი.⁷⁹

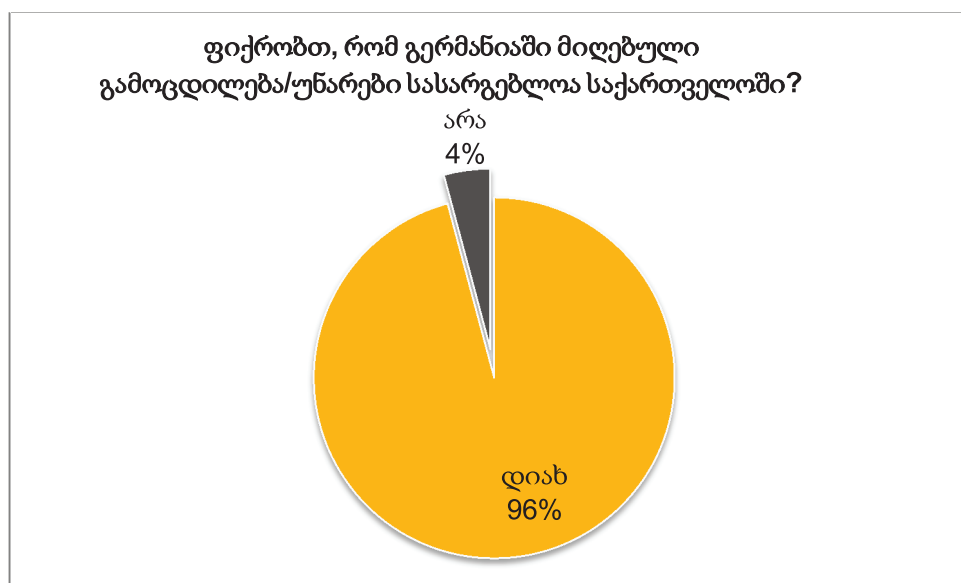
თითქმის ყველა გამოკითხულმა რესპონდენტმა აღნიშნა, რომ გერმანიაში მიღებულმა ცოდნამ ხელი შეუწყო მათ პროფესიულ ზრდას და, გარკვეულწილად პიროვნულსაც. ამ აღმოჩენის დასტურად, 96% თვლის, რომ გერმანიაში მიღებული ცოდნა და უნარები სასარგებლოა საქართველოსთვის, 70%-ზე მეტი ფიქრობს, რომ ადვილი იქნება ამ უნარების საქართველოსთვის მისადაგება. ასევე, ერთი გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელი დარწმუნებულია, რომ გერმანიაში მიღებული ცოდნა და უნარები სასარგებლო იქნება საქართველოს განვითარებისთვის. თუმცა, მას

79 (საერთაშორისო მიგრაციისა და განვითარების ცენტრი 2014)

სჭერა, რომ ამ უნარების საქართველოში დანერგვა და გამოყენება ძნელი იქნება. ამიტომ, ძალიან მნიშვნელოვანია გერმანიაში კურსდამთავრებულებს საშუალება ჰქონდეთ პრაქტიკული გამოცდილება მიიღონ საქართველოში:

“ვფიქრობ, უნარები, რომელსაც ქართველები აქ იძენენ, ძალიან გამოსაყენებელი იქნება საქართველოში. ვისთვისაც არ უნდა მიემართათ საქართველოში, მე ვგულისხმობ უწყებებს, მათი კარი ყოველთვის დაკეტილი იყო ამ ახალგაზრდა ხალხისთვის. [...] ვფიქრობ, აუცილებელია, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა ორგანიზება გაუკეთოს ერთგვარ სტაჟირებას ქართულ უწყებებში. დარწმუნებული ვარ, აქ მყოფი სტუდენტები სიხარულით და სიამოვნებით გაივლიან სტაჟირებას საქართველოში, თუნდაც ანაზღაურების გარეშე. რა თქმა უნდა, ისინი ღებულობენ მაღალი ხარისხის განათლებას გერმანიაში, მაგრამ ვფიქრობ, მათ ასევე უნდა ჰქონდეთ პრაქტიკული გამოცდილება იმისათვის, რომ კარგ პროფესიონალად ჩამოყალიბდნენ” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-DE-02)

დიაგრამა 25: რამდენად სასარგებლოა გერმანიაში მიღებული გამოცდილება/უნარები საქართველოში

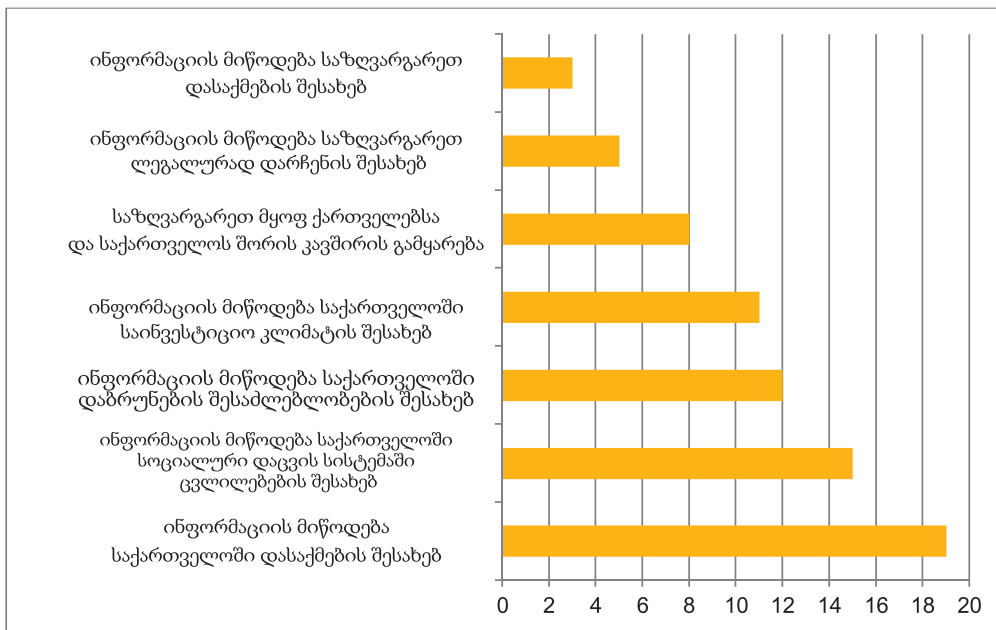

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

7.3.3.6. მიგრანტთა მოლოდინი ქართულ სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით

გერმანიაში მცხოვრები მიგრანტები ისურვებდნენ ინფორმაცია ჰქონდეთ საქართველოში სამუშაო შესაძლებლობების შესახებ (70%), საქართველოში სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ (62%), დაბრუნების შესაძლებლობების შესახებ (50%) და საქართველოში ფულის დაბანდების შესაძლებლობების შესახებ (45%). ეს აზრი დადასტურდა ფოკუს-ჯგუფურ დისკუსიებსა და დიასპორული ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან ინტერვიუებზე, სადაც გამოთქმული იქნა მათი მოთხოვნა, მიიღონ უფრო მეტი ინფორმაცია საქართველოში დასაქმების მდგომარეობის შესახებ, საკანონმდებლო სფეროში მიმდინარე პროცესების შესახებ, კულტურაზე და ა.შ. სასურველია, ყველაფერი ეს აისახოს ერთ ვებგვერდზე ან დოკუმენტში რეგულარულად.

დიაგრამა 26: მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით (გერმანია)

წყარო; საველე მონაცემები, 2013

დღისპოვით ორგანიზაციებს ძალიან დაეხმარება ხელმისაწვდომი სასწავლო გეგმა ქართულის სასწავლებლად. გარდა ამისა, დღისპოვით ორგანიზაციებს აქვთ სურვილი გამოსცენ გაზეთი, რომელშიც განთავსდება ინფორმაცია დღისპოვით მიმდინარე საქმიანობის შესახებ. აგრეთვე, უკეთესი შესაძლებლობები უნდა შევთავაზოთ გერმანიაში კურსდამთავრებულებს, რომელთაც სურთ საქართველოში დაბრუნება, მათ შორის სტაჟირება შესაბამის უწყებებში. ყველა გამოკითხულმა ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ ძალიან დაეხმარებათ უფრო ხშირი კომუნიკაცია.

ძირითადი ინფორმაცია გერმანიაში მცხოვრები დღისპოვით (პოტენციურ) წვლილზე საქართველოს განვითარების საქმეში

- გამოკითხულთა დიდი უმრავლესობის (88%) მიზანია საქართველოში დაბრუნება, უმეტესობა დაბრუნებას განიხილავს შორეულ მომავალში.
- ძირითადი ხელისშემშლელი ფაქტორებია სამუშაო ადგილების ნაკლებობა, და სოციალური და პოლიტიკური ფაქტორები საქართველოში.
- გამოკითხულ რესპონდენტთა ნახევარზე ცოტა მეტი ფულს უგზავნის ოჯახს საქართველოში. ფინანსები ძირითადად გამოიყენება სოფლის მეურნეობაში დასაბანდებლად, ფერმის აღჭურვილობისა და განათლებისა და ჯანმრთელობის მიზნებისათვის.
- გამოკითხულთა დაახლოებით ნახევარი ისურვებდა საქართველოში ფულის დაბანდებას და ეთანხმება მოსაზრებას, რომ ეკონომიკური ზრდა, პოლიტიკური სტაბილურობა და სამართლებრივი უსაფრთხოება ხელს შეუწყობს კერძო ინვესტიციებს.
- ინვესტიციისთვის ძირითად სფეროებად დასახელდა წარმოება, ტურიზმი და სოფლის მეურნეობა.
- გამოკითხულთა სურვილია ფული დააბანდონ განვითარების პროექტებში საქართველოში, ძირითადი სფეროა ადამიანის უფლებები. დღისპოვით ორგანიზაციები კი მხარს უჭერენ სოციალურ პროექტებს საქართველოში.
- ითვლება, რომ საზღვარგარეთ მიღებული უნარები და გამოცდილება საქართველოს განვითარებაში შეტანილი პოტენციური წვლილია.

8. დიასპორა საბერძნეთში

8.1. შესავალი

საქართველოდან საბერძნეთში პირველი მიგრაციული ნაკადი 1990 წლების დასაწყისში შეინიშნება. საქართველოდან წასული მიგრანტების უმრავლესობა ის მოქალაქეები იყვნენ, რომელთაც ბერძნული წარმომავლობა ჰქონდათ. მათ ხშირად სამშობლოში დაბრუნებულებს (რეპატრირებულ) ან „პონტოელ ბერძნებს“ უწოდებდნენ. მიგრაციის ამ ტალღამ საფუძველი ჩაუყარა მომდევნო გადინებას საქართველოდან საბერძნეთში შერეული ქორწინებების გამო. ამ მიგრაციას ასევე განაპირობებდა ახლო პიროვნული კონტაქტები, და ქართველთა საკმაოდ დიდი ერთობის არსებობა საბერძნეთში.⁸⁰ პონტოელ ბერძენთა რაოდენობა, რომლებიც საბერძნეთში საქართველოდან დაბრუნდნენ, იმ ადამიანების აბსოლუტურ უმრავლესობას შეადგენდა, რომლებიც თავიანთ ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნდნენ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ. მათ მისცეს ბერძნული მოქალაქეობა ბერძნული წარმომავლობის საფუძველზე. 2000 წლისთვის ამ მიგრანტთა რაოდენობა 80,000 შეადგენდა.⁸¹

ე.წ. მეორე ტალღის დროს, 1996-2004 წლებში, ეს რაოდენობა შემცირდა და მიგრაცია ძირითადად განპირობებული იყო ეკონომიკური მოტივაციით.⁸² 2002 წელს, საქართველოდან გასული მიგრანტების დაახლოებით 14% - 16% გაემგზავრა საბერძნეთში.⁸³ რაც შეეხება ამჟამინდელ ფაზას, საბერძნეთში მიგრაციის ნაკადი კვლავ მაღალია, საქართველოში ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიუხედავად.

8.2. დიასპორის მოკლე აღწერა

8.2.1. დიასპორის მოცულობა და განლაგება საბერძნეთში

საბერძნეთში განხორციელებული შრომითი ბაზრის კვლევით განისაზღვრა, რომ 2009 წლის ბოლოს 33,870 საქართველოს მოქალაქე ცხოვრობდა საბერძნეთში.⁸⁴ ევროსტატის მიხედვით, 2008 წელს 15,715 საქართველოს მოქალაქე ფლობდა ცხოვრების უფლებას საბერძნეთში (აქედან, 8,546 სამუშაოს საფუძველზე). 2011 წელს ეს რიცხვი გაიზარდა 16,523-მდე (6,651 სამუშაოს საფუძველზე)⁸⁵. თუმცა, საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეთა რაოდენობა (სხვადასხვა საფუძველზე და ლეგალური სტატუსით), უკანონო მიგრანტების ჩათვლით, განსხვავებულია სხვადასხვა ანგარიშებში. ზოგიერთი ექსპერტი თვლის, რომ საბერძნეთში დაახლოებით 150,000 -მდე მიგრანტია,⁸⁶ მაშინ, როდესაც სხვები ამბობენ, რომ ეს რიცხვი 400,000 უდრის (აქედან, 100,000 ბერძნული წარმომავლობით), რომლებიც წარმოადგენენ ქართულ დიასპორას საბერძნეთში ამჟამად.⁸⁷ და ბოლოს, ექსპერტები თვლიან, რომ საბერძნეთში მიგრაცია არ შეიცვლება უახლოეს მომდევნო წლებში, შესაძლებელია ოდნავ შემცირდეს, და რომ საბერძნეთი კვლავ დარჩება საქართველოდან მიგრანტებისთვის ერთ-ერთ ყელაზე უფრო მიმზიდველ დანიშნულების ქვეყანად.⁸⁸

მიგრანტთა უმრავლესობა დიდ ქალაქებში ცხოვრობს, როგორიც არის ათენი და სალონიკი. ასეთი

80 (United Nations Department of Economic and Social Affairs 2013)

81 (Triandafyllidou and Kokkali 2010)

82 (Marouf 2013)

83 (Labadze and Tukhashvili 2013)

84 (Triandafyllidou and Kokkali 2010)

85 (EUROSTAT 2013)

86 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 10

87 (GIZ 2013) PG 47

88 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 34

იყო მიგრაციის მეორე ნაკადის ტენდენცია და იგივე შეიძლება ითქვას ამჟამინდელ მიგრაციის ნაკადზე. საქართველოდან წასული პონტოელი ბერძნები ძირითადად თურქეთის საზღვართან სახლდებიან.⁸⁹

8.2.2. სოციალ-დემოგრაფიული მონაცემები

ოფიციალური სტატისტიკა, ისევე როგორც კვლევები აცხადებს, რომ საბერძნეთში საქართველოდან წასულთა უმრავლესობა ქალია. ევროსტატის მონაცემთა ბაზა გვიჩვენებს, რომ 2011 წელს საბერძნეთში ლეგალურად მცხოვრებ მიგრანტთა შორის 69%, 16,523-დან იყო ქალი (სულ 11,445).⁹⁰ ქართული არასამთავრობო ორგანიზაციის - ადამიანთა ჰარმონიული განვითარების საზოგადოების (PHDS) მიერ შედგენილი ანგარიში გვიჩვენებს, რომ საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა (არალეგალური მიგრანტების ჩათვლით) 70% დან 80%-მდე, ქალია.⁹¹ ექსპერტები ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ ქალ მიგრანტებზე მაღალი მოთხოვნაა საბერძნეთში, როგორც დიასახლისებზე, მომვლელებზე, დამლაგებლებზე და მოსამსახურეებზე მეორად შრომის ბაზარზე.⁹²

ევროსტატის იფიციალური სტატისტიკის მიხედვით 2011 წელს საქართველოს მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფი ასე გამოიყურებოდა 2011:

ცხრილი 8: მიგრანტთა ასაკობრივი ჯგუფი (საბერძნეთი)

ასაკობრივი ჯგუფი, წლები	ლეგალურად მცხოვრებ მიგრანტთა რაოდენობა	%	%
20 წელზე ქვემოთ	2 210	13.4	13.4
20-24	730	4.4	20.3
25-29	1 090	6.6	
30-34	1 539	9.3	
35-39	1 881	11.4	35.2
40-44	1 955	11.8	
45-49	1 982	12	
50-54	2 129	12.9	31.1
55-59	1 773	10.7	
60-64	1 234	7.5	
სულ	16 523	100	100

წყარო: ევროსტატი 2013⁹³

წარმოდგენილი მონაცემები გვიჩვენებს, რომ საბერძნეთში ლეგალურად მცხოვრებ მიგრანტთა უდიდესი ჯგუფის ასაკი განისაზღვრება 35 – 49 წლით. საბერძნეთში ლეგალურად მცხოვრებ მიგრანტთა დაახლოებით 35% ამ ჯგუფს ეკუთვნის.

თუმცა ძნელია საბერძნეთში არალეგალურად მცხოვრებ მიგრანტთა მონაცემების შეფასება, ექსპერტები თვლიან, რომ საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა უმრავლესობა მაღალკვალიფიციური პროფესიონალია (მასწავლებლები და სამედიცინო პერსონალი).⁹⁴ ეს დადასტურდა გამოკითხულ რესპონდენტთა განათლების დონით, რომელიც შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც სულ მცირე საშუალო დონე. 64% დამთავრებული აქვს საშუალო სკოლა, (29%) პროფესიული სკოლა (35%), მაშინ როცა 33% აქვს ბაკალავრის (18%) ან მაგისტრის ხარისხი (15%).

გრაფაში მოცემულია ის პროფესიები, რომლებიც მიგრანტებს ჰქონდათ საბერძნეთში გამგზავრებამდე:

89 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 12

90 (EUROSTAT 2013)

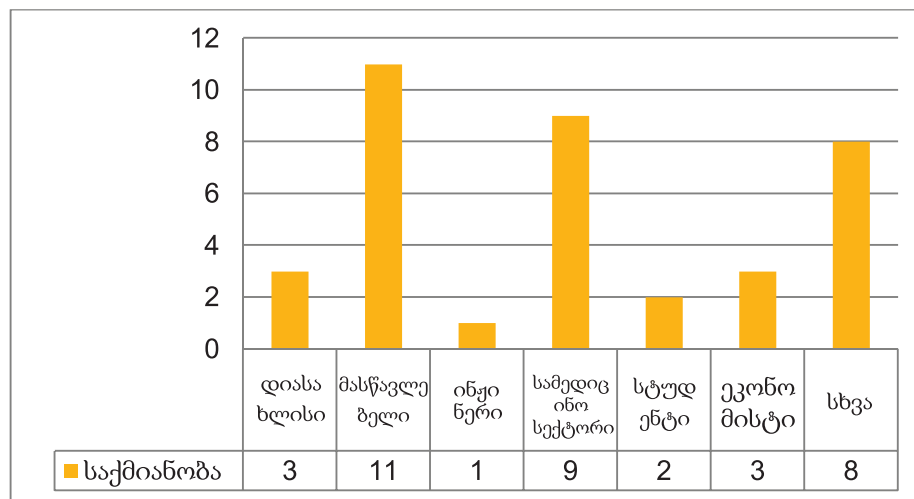
91 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 11

92 (Labadze and Tukhashvili 2013) PG 28

93 (EUROSTAT 2013)

94 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 12

დიაგრამა 27: პროფესიები საქართველოში, საბერძნეთი

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

*სხვა: ადმინისტრატორი (1), განათლების სპეციალისტი (1), კულტურის მენეჯერი (1), ლინგვისტი (1), სამუშაო გამოცდილების გარეშე (1), სოციალური მუშაკი (1), სამოქალაქო მუშაკი (1), ტექნიკოსი (1)

8.2.3. მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები

საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეთა სტატუსი ბინადრობის სტატუსთა მთელ სპექტრს მოიცავს. კერძოდ, ესენი არიან რეპატრირებული, ცხოვრების უფლების მქონე და თავშესაფრის მაძიებლები (895 განაცხადი 2012 წელს და 1,120 2011 წელს)⁹⁵, არიან აგრეთვე, არალეგალური სტატუსის მქონე პირები.⁹⁶ დანიშნულების ადგილად საბერძნეთის არჩევის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიზეზი არის საბერძნეთში თანამემამულეების კარგად განვითარებული სოციალური ქსელის არსებობა. საქართველოდან საბერძნეთში მიგრაციის კიდევ ერთი მიზეზი, რაზეც ექსპერტები საუბრობენ, არის მეორად შრომით ბაზარზე არსებული მოთხოვნა (რაც ნიშნავს, რომ აქ მიგრანტებს შეუძლიათ სამართლებრივი კავშირის ან მუშაობის ნებართვის გარეშე მუშაობა). გარდა ამისა, მიგრაციას ხელს უწყობს საქართველოსთან ტერიტორიული სიახლოვე და ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული კულტურული და ისტორიული მსგავსება.⁹⁷ ამასთანავე, მიგრანტებს საშუალება აქვთ იცხოვრონ სამუშაო ადგილზე, რაც მინიმუმამდე ამცირებს მათ ხარჯებს და საშუალებას აძლევთ მეტი ფული დაზოგონ ოჯახში გასაგზავნად.⁹⁸

გამოკითხვის შედეგებმა დაადასტურა კვლევის შედეგები, რომ 56%-მა დატოვა საქართველო ოჯახური გარემოებების გამო, 29%-მა საბერძნეთში ახალი სამსახურის პოვნის მიზნით. ინტერვიუები ორი სხვადასხვა ოჯახის წევრებთან ადასტურებენ ეკონომიკური ფაქტორის როლს წასვლის გადაწყვეტილების მიღებაში:

“დედაჩემი სკოლის მასწავლებელი იყო რუსთავეში, გერმანულს ასწავლიდა. მისი თვიური შემოსავალი 40 ლარს შეადგენდა მაშინ [...] მუსტად არ მახსოვს, მაგრამ მგონი დედაჩემის გამგზავრების მომხრე ვიყავი რაღაც პერიოდი, რადგან იგი ბევრ სათამაშოს მიგზავნიდა.” (ოჯახის წევრი: FM-GR-03) “ჩვენი ფინანსური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. აი, რატომ წავიდა. მან უზარმაზარი რისკი გასწია. აქ სიღამაშის

95 (EMN 2012)

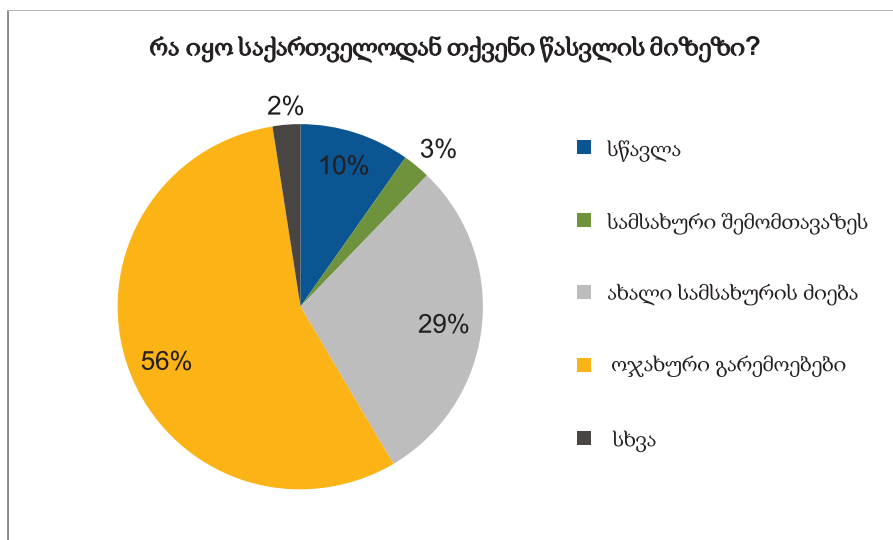
96 (Maroufop 2013)

97 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 13; (Labadze and Tukhashvili 2013) PG 28; (Triandafyllidou and Kokkali 2010) PG14

98 (Maroufop 2013)

სალონი ჰქონდა, მაგრამ ეს საკმარისი არ იყო ოჯახის შესანახად. მან იცოდა, რომ უნდოდა საბერძნეთში წასვლა.” (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

დიაგრამა 28: საქართველოდან წასვლის მიზეზები (საბერძნეთი)

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

ორ ქალბატონთან ინტერვიუ, რომელთა დედებიც საბერძნეთში გაემგზავრნენ 1995 და 2004 წლებში (ერთმა 7 წლის და მეორემ 15 წლის შვილი დატოვა საქართველოში), გვიჩვენებს, რომ ემიგრაციას ხელი შეუწყო არსებულმა კავშირებმა. არცერთი მათგანი არ წასულა საქართველოდან საბერძნეთში ნათესავების ან ნაცნობების გარეშე. ერთი მათგანი საბერძნეთში მისი დის წასვლის შემდეგ გაემგზავრა, ხოლო მეორე მეგობართან ერთად წავიდა. ეს კავშირები მათ უსაფრთხოების შეგრძნებას აძლევდათ:

“ჩვენი ერთი ნათესავი საბერძნეთში ცხოვრობს. ამიტომ, გადაწყვიტეს საბერძნეთში წასულიყვნენ. იცოდნენ, რომ ის ნათესავი ახალ სიტუაციასთან ადაპტაციაში დაეხმარებოდათ.” (ოჯახის წევრი: FM-GR-03)

“იგი მეგობართან ერთად გაემგზავრა, ერთი და იგივე ასაკის არიან. მათ ნაცნობები და ნათესავები ჰყავდათ საბერძნეთში. ასე, რომ ჩვენ ვიცოდით, რომ ისინი მიხედავდნენ მათ, თუ რაიმე მოხდებოდა. მამაჩემის ნათესავები ცხოვრობენ საბერძნეთში და მათ გამოუგზავნეს დედაჩემს მოწვევა. მის მეგობარსაც ჰყავდა იქ ნაცნობები.” (ოჯახის წევრი: FM-GR-06).

გამოკითხულ მიგრანტთა თითქმის ნახევარს (44%) არ ჰქონდათ ცხოვრების ნებართვა და ვიზა. საბერძნეთში მცხოვრები თანამემამულეებისათვის არალეგალური სტატუსი, ჩანს, რომ ერთ-ერთი ძირითადი პრობლემაა (იხ. ქვემოთ). სხვა წყაროები გვიჩვენებს, რომ 1998 წლიდან მარეგულირებელი პროგრამების განხორციელების შემდეგ, შემცირდა არალეგალური ყოფნა. საბერძნეთში არარეგულარული და/ან დროებით გამჩერებელთა რაოდენობა გაიზარდა იმის გამო, რომ შემცირდა ვალიდური ცხოვრების ნებართვების გაცემა დასაქმების მიზნით და იმის გამო, რომ არ არსებობს ზოგადი მარეგულირებელი პროგრამები (უკანასკნელი ზოგადი მარეგულირებელი პროგრამა განხორციელდა 2007 წელს).⁹⁹ მიუხედავად ამისა, მიგრანტები საქართველოდან შედიან იმ ეროვნებათა ხუთეულში, რომელთაც ითხოვს პირველი ცხოვრების ნებართვები (698 პირი 2012 წელს).¹⁰⁰

99 (Marouf of 2013)

100 (EMN 2012)

წელი	განაცხადები	დადებითი	უარი (%)	ეროვნული
2005	5,455	4,072	1,007 (20%)	376
2006	5,744	4,781	856 (15%)	107
2007	7,661	6,597	898 (12%)	166
2008	8,203	6,419	1,571 (20%)	213
2009	6,676	3,810	2,697 (41%)	169
2010	6,253	4,339	1,755 (29%)	159
2011	6,568	5,071	1,375 (21%)	122
2012	5,581	4,348	1,167 (21%)	66

წყარო: საბერძნეთის საელჩო თბილისში, ციტირებულია Maroufouf 2013¹⁰¹

ზემოთქმულისაგან განსხვავებით, საბერძნეთში მცხოვრებმა ერთმა გამოკითხულმა ოჯახის წევრმა საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური ბერძნების განსაკუთრებულ სიტუაციაზე ისაუბრა. მათ საბერძნეთის მთავრობამ საბერძნეთის მოქალაქეობა უბოძა საქართველოში 1990-იან წლებში არასტაბილური მდგომარეობის დროს.

“მამაჩემი უკვე საბერძნეთის მოქალაქე იყო, როცა საქართველოდან წავიდა. დედამისი 100% ბერძენი იყო და 90-იან წლებში საქართველოში დიდი არეულობის დროს საბერძნეთმა გამოაცხადა თავისუფალი შესვლა ეთნიკური ბერძნებისთვის და უბოძა მათ საბერძნეთის მოქალაქეობა. ასე, რომ მამაჩემმა გადანაცვლა წასულიყო. მაშინ საქართველოში საბერძნეთის საელჩო არ იყო და მამაჩემი მოსკოვში გაემგზავრა საბერძნეთის საელჩოში. მოქალაქეობა ერთ თვეში მიიღო. მას შემდეგ მას დოკუმენტებთან დაკავშირებული პრობლემა არ ქონია. მოქალაქეობა ავტომატურად ჩვენც მოგვეცა, მის შვილებს. დედაჩემს მოუწია დოკუმენტებზე მუშაობა და ამიტომ, მოგვინია, სულ მცირე, ერთი წელი მაინც გვეცხოვრა საბერძნეთში მას რომ მოქალაქეობა მიეღო“ (ოჯახის წევრი: FM-DE-04).

8.2.4. მიგრანტთა მდგომარეობა საბერძნეთში

მიგრანტები ხშირად მუშაობენ საბერძნეთში თავიანთი განათლების შეუფერებლად. კერძოდ, ქალები საყოფაცხოვრებო საქმიანობაში და მამაკაცები სამშენებლო ან სეზონურ სოფლის მეურნეობის საქმეებზე.¹⁰² არალეგალური სტატუსი ერთ-ერთი მთავარი პრობლემაა საბერძნეთში მცხოვრები მიგრანტებისათვის. ამან შეიძლება გამოიწვიოს მათი ადამიანური და სამუშაო უფლებების დარღვევა, როგორცაა ექსპლუატაცია (გამოსასვლელი დღეების შეზღუდული რაოდენობა, გადაჭარბებული ზეგანაკვეთი ხშირად ანაზღაურების გარეშე, დისკრიმინაციული ხელფასი, ცუდი სამუშაო პირობები, და ა.შ.). თუმცა მათი არალეგალური სტატუსისა და ინფორმაციის ნაკლებობის გამო, მხოლოდ ცოტა მიგრანტი თუ მიმართავს დახმარებისთვის. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ საბერძნეთში მიგრანტები შეიძლება აღმოჩნდნენ ადამიანთა ტრეფიკინგის საშიშროების წინაშე, მაშინაც კი, თუ პოტენციური მსხვერპლი ვერ აღიქვამს თავის თავს ტრეფიკინგის მდგომარეობაში. მაგალითად, ზოგიერთი მიგრანტი მუშაობს სახლში და მისი პასპორტი აქვს სახლის მეპატრონეს. მოგვიანებით მას შეიძლება დაემუქრონ, რომ არ მისცემენ პასპორტს, თუ იჩივლებენ ან წასვლას დააპირებენ¹⁰³. გარდა ამისა, მიგრანტებმა ხშირ შემთხვევაში არ იციან როგორ პირობებში იცხოვრებენ და იმუშავენ საბერძნეთში. ისინი თანხმდებიან ამ პირობებზე და შესაბამისად, ვერ ხედავენ შემდეგ ჩივილის მიზეზს. უფრო მეტიც, აშშ სახელმწიფო დეპარტამენტის 2013 წლის ანგარიშში ადამიანთა ტრეფიკინგის შესახებ

101 (Maroufouf 2013) გვ. 18

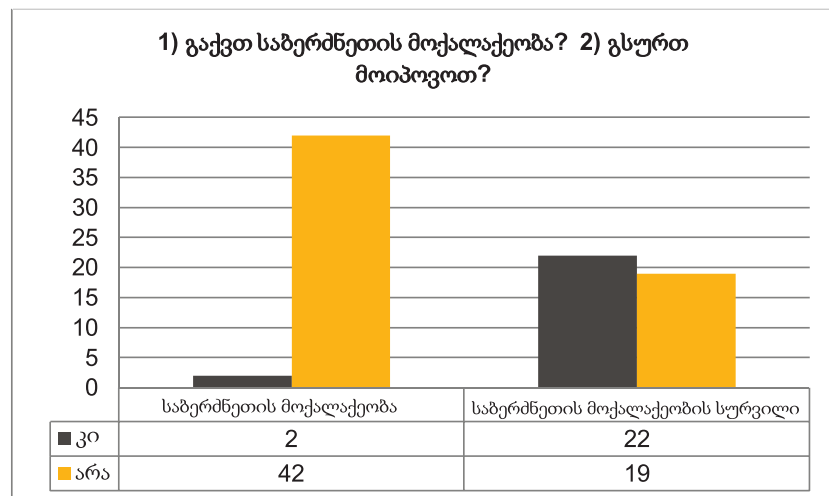
102 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 12

103 (People's Harmonious Development Society and TASO Foundation 2010) PG 21

აღნიშნულია, რომ ქალები საქართველოდან შეიძლება გახდნენ სექსუალური ტრეფიკინგის მსხვერპლი საბერძნეთში.¹⁰⁴

გამოკითხული რესპონდენტებიდან მხოლოდ ორმა თქვა, რომ ჰქონდა საბერძნეთის მოქალაქეობა (5%), თუმცა 50% -ზე მეტს სურს, რომ მიიღოს საბერძნეთის მოქალაქეობა, რაც შეიძლება აიხსნას ძლიერი და ხანგრძლივი კავშირებით და ბერძენ-ქართულ საზოგადოებებს შორის მიგრაციული პროცესებით. ეს აგრეთვე, აისახა იმ ფაქტით, რომ გამოკითხულ მიგრანტთა ცოტა მეტმა თქვა, რომ საბერძნეთი მათი სასურველი დანიშნულების ქვეყანა იყო.

დიაგრამა 29: მიგრანტები, რომელთაც აქვთ და სურთ მოიპოვონ საბერძნეთის მოქალაქეობა

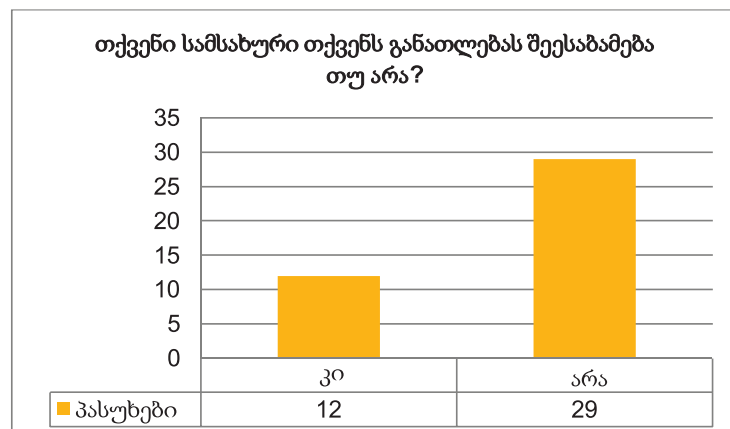

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხულ რესპონდენტთა დაახლოებით ნახევარს არ აქვს მუშაობის უფლება (47%), რაც შეიძლება იყოს კიდევ ერთი მიზეზი, რატომ უნდათ საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეებს მიიღონ ბერძნული მოქალაქეობა. უფრო მეტიც, გამოკითხული რესპონდენტების 76% თქვა, რომ ისინი მუშაობენ საბერძნეთში. მათ შორის უმრავლესობა (66%) მუშაობს საყოფაცხოვრებო სექტორში. ამ სექტორში სამუშაო პირობები ხასიათდება, როგორც ძალიან ძნელი:

“მე ვფიქრობ ერთადერთი სიკეთე ხელფასია. საქართველოში ამდენს ვერ აიღებდა და ეს არის. გარეთ გასვლაც არ შეუძლია, რადგან მის მოსავლელ ქალს მუდმივი ზრუნვა ჭირდება. მისთვის შაბათ-კვირა არ არსებობს. შეუძლია მხოლოდ სამშაბათობით გავიდეს გარეთ რამდენიმე საათით და სულ ეს არის. [...] მუდმივად განერვიულებულია და ჯანმრთელობაც გაუფუჭდა ამდენი სტრესის გამო. რა თქმა უნდა, ვენატრებით და ვერ უძლებს ჩვენთან დაშორებას“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-06).

დიაგრამა 30: სამუშაოს შესაბამისობა მიგრანტის განათლებასთან (საბერძნეთი)

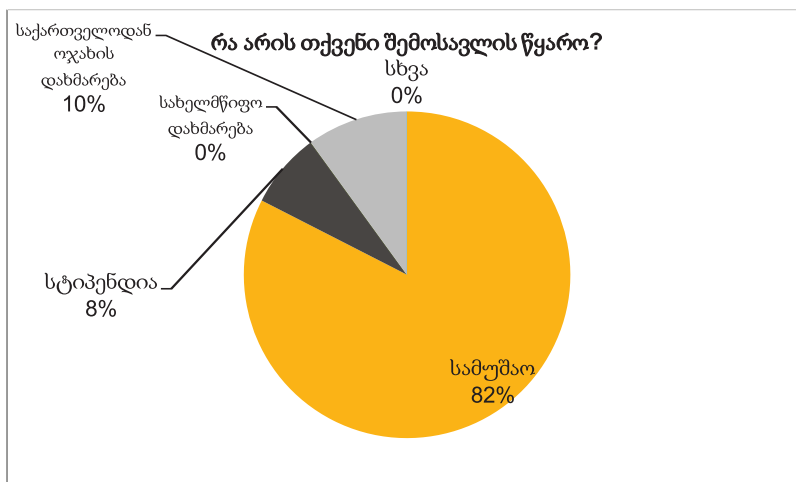

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხვის შედეგებმა გვიჩვენა გონებრივი შესაძლებლობების გამოუყენებლობის (ტვინების გადინების) მაღალი მაჩვენებელი. გამოკითხულ მონაწილეთა 70% თვლის, რომ მათი სამუშაო მათ კვალიფიკაციაზე უფრო დაბალია.

გამოკითხულთა უმეტესობამ (82%) აღნიშნა, რომ მათი სამუშაო მათი შემოსავლის მთავარი წყაროა. 10% იღებს დახმარებას ოჯახიდან, ხოლო 8% დამოკიდებულია სტიპენდიაზე. არც ერთი გამოკითხული არ იღებს სახელმწიფო დახმარებას, რაც შეიძლება განპირობებული იყოს მათი ბინადრობის სტატუსით და ამჟამინდელი ეკონომიური სიტუაციით საბერძნეთში.

დიაგრამა 31: შემოსავლის წყარო (საბერძნეთი)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

მთავარი პრობლემა, რასაც მიგრანტები აწყდებიან საბერძნეთში, ჩანს, რომ არის არალეგალურობა (საბერძნეთში ცხოვრება ბინადრობისა და სამუშაოს ნებართვის გარეშე) და გაუარესებული ჯანმრთელობის პრობლემები, რაც ყველაფერ ამას ახლავს თან. მესამე ქვეყნის მოქალაქეებს, რომლებიც არალეგალურად ცხოვრობენ საბერძნეთში, არ მიუწვდებათ ხელი ჯანდაცვაზე. გამონაკლისი მხოლოდ სასწრაფო გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევაში კეთდება. ეს არ ეხება ბავშვებს, რადგან მათი საავადმყოფოში მოთავსება შეიძლება ლეგალური დოკუმენტების გარეშე.¹⁰⁵

ზოგიერთ მიგრანტს აქვს ე.წ. „ვარდისფერი ბარათი“, რომელიც გაცემულია საბერძნეთის უცხოელთა პოლიციის დირექტორატის მიერ. ეს ბარათი ანიჭებს მათ თავშესაფრის მაძიებლის სტატუსს, რომელიც უფლებას აძლევს მფლობელს დარჩეს ქვეყანაში, ეძიოს სამუშაო, მიიღოს მინიმალური დახმარება და ჰქონდეს შეზღუდული ხელმისაწვდომობა სხვადასხვა მომსახურებაზე, მანამ სანამ მისი განცხადება განიხილება და მუშავდება.¹⁰⁶ ზოგიერთ მიგრანტს აქვს ყალბი ვარდისფერი ბარათი, ისე, რომ ზოგჯერ არც კი იციან ამის შესახებ. ასეთ ბარათებს ისინი იღებენ შუამავალისგან გარკვეული თანხის სანაცვლოდ იმისათვის, რომ ხელი მიუწვდებოდეთ ზოგიერთ მომსახურებაზე, განსაკუთრებით ჯანდაცვაზე.¹⁰⁷

ინფორმაციის ნაკლებობას აქვს ადგილი იმ ახალშობილთა რეგისტრაციის შესახებ, რომელთა მშობლები საბერძნეთში ვალიდური დოკუმენტების გარეშე ცხოვრობენ. გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციები ეხმარებიან თანამემამულეებს რჩევითა და კონსულტაციებით და აგრეთვე, ადგილობრივი და ცენტრალური მთავრობის ოფიციალურ პირებთან ურთიერთობაში. ერთ-ერთმა დიასპორულმა ორგანიზაციამ გამოუშვა წევრობის ბარათები, რომელიც არადოკუმენტირებულ მიგრანტებს ეხმარება არასასიამოვნო სიტუაციებში ჩავარდნისას (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-

105 (European Migration Network 2013)

106 (UNHCR) 2012)

107 (Marouf 2013)

GR-02). დიასპორული ორგანიზაციები, აგრეთვე, ცდილობენ მოაგროვონ საჭირო ფონდები, როცა სამედიცინო დახმარებაა საჭირო, მაგრამ ზოგჯერ საბერძნეთის სამედიცინო სამსახურები უფასო დახმარებას სთავაზობს ხალხს. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04)

ერთ-ერთი გამოკითხული ოჯახის დედა ცხოვრობს და მუშაობს საბერძნეთში ლეგალური დოკუმენტების გარეშე უკვე 10 წელია, მიუხედავად იმისა, რომ ამის გამო უჭირს საქართველოში ოჯახის სანახავად ჩამოსვლა. მისი სურვილი დაბრუნდეს საქართველოში უახლოეს მომავალში ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია, რომ არ ცდილობს მიიღოს ლეგალური სტატუსი საბერძნეთში.

“ის (დედა) იქ მუშაობს. რამდენადაც ვიცი, არც მუშაობის ნებართვა აქვს და არც ცხოვრების. მოხუც ქალს უვლის მას შემდეგ, რაც აქედან წავიდა. ცხადია, ეს სხვა მოხუცია. მგონი, ეს მესამეა[...] პირველად ჰქონდა ცხოვრების ნებართვა, მაგრამ შემდეგ გადაწყვიტა არ გამოეჩინა იგი, რადგან მუდმივად საქართველოში დაბრუნებაზე ფიქრობს. უკან დაბრუნება სურს რაც შეიძლება მალე. გარდა ამისა, ნებართვის მიღება ბევრი ფული ღირს, ასე, რომ ახლა უსაბუთოდ არის იქ”. (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

ძირითადი ინფორმაცია საბერძნეთში დიასპორის შესახებ

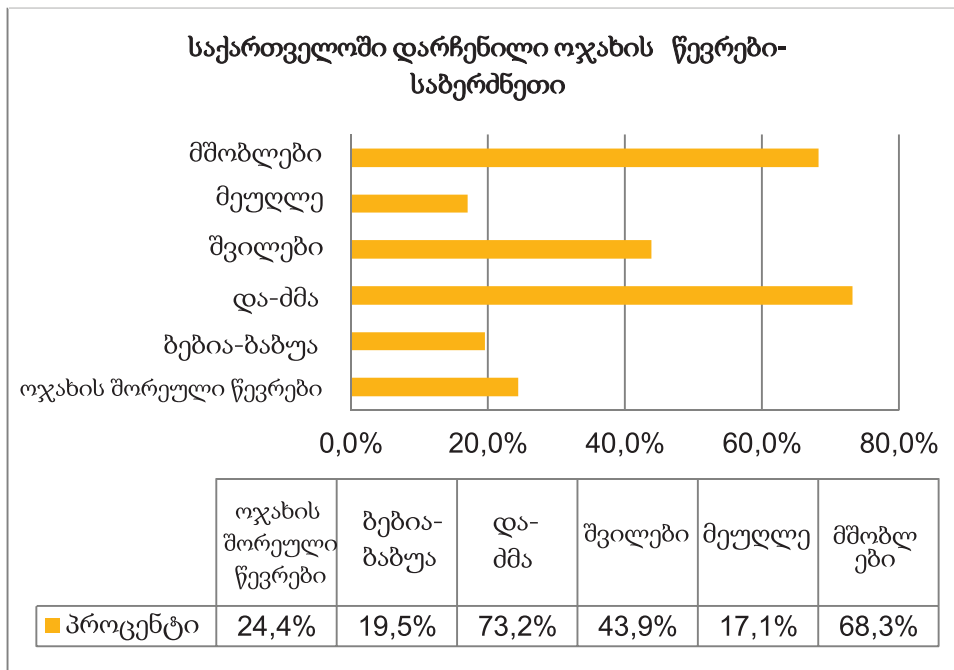
- საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა სტატუსი ბინადრობის სტატუსთა მთელ სპექტრს მოიცავს. კერძოდ, მათ შორის არიან რეპატრირებული, ბინადრობის უფლების მქონე და თავშესაფრის მაძიებელი, ასევე არალეგალური სტატუსის მქონე პირები.
- ორ ქვეყანას შორის არსებული სოციალური და ხანგრძლივი ისტორიული კავშირები ხელს უწყობს საბერძნეთში მიგრაციას.
- საქართველოდან წასული პონტოელი ბერძნები ჩვეულებრივ სახლდებიან თურქეთის საზღვართან ახლოს, მაშინ, როცა მიგრანტთა უმრავლესობა დიდ ქალაქებს ირჩევს, როგორიცაა ათენი და სალონიკი.
- საბერძნეთში ძირითადად მიდიან ქალები (69%) საყოფაცხოვრებო სექტორში დასაქმების მიზნით.
- ყველაზე დიდია 35 – 49 წლის ასაკობრივი ჯგუფი.
- გამოკითხულ რესპონდენტთა განათლების დონე საშუალო ან მაღალია. 1/3 აქვს უმაღლესი განათლება.
- გავრცელებული ფენომენია განათლების დონისთვის შეუფერებელი სამუშაოს შესრულება. გამოკითხულთა 70% თვლის, რომ მათი სამუშაო მათ კვალიფიკაციაზე უფრო დაბალია.
- მიგრანტთა დიდი ნაწილი საბერძნეთში მუშაობის ან/და ბინადრობის ნებართვის გარეშე ცხოვრობს. ეს ზღუდავს სხვადასხვა მომსახურებაზე მათ ხელმისაწვდომობას, როგორიცაა, მაგალითად ჯანდაცვა.
- გამოკითხვის მონაწილეთა ნახევარზე ცოტა მეტ სურს საბერძნეთის მოქალაქეობის მიღება.

8.3. საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური საქმიანობა

8.3.1. კავშირები საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეებსა და საქართველოს შორის

თითქმის ყველა გამოკითხულ რესპონდენტს (93%) აქვს მოქმედი ქართული პასპორტი და ჰყავთ ოჯახის წევრები საქართველოში. ესენი არიან ძირითადად დედმამიშვილები და მშობლები, მაგრამ დაახლოებით 40%-ს საქართველოში ჰყავს შვილები.

დიაგრამა 32: საქართველოში დარჩენილი ოჯახის წევრები – საბერძნეთი

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხულ მიგრანტთა ნახევარზე ცოტა ნაკლები საქართველოში ნამყოფია მას შემდეგ, რაც საბერძნეთში გაემგზავრა. გამოკითხულ მიგრანტთა 39% საქართველოში ჩადის წელიწადში ერთხელ, 30% ყოველ 2 ან 5 წელიწადში ერთხელ, 17% ყოველ ნახევარ წელში. საქართველოში ჩამოსვლის ძირითადი მიზეზი ოჯახის წევრების მონახულებაა. ოჯახის წევრთა ნახვის სიხშირე განპირობებულია მასპინძელ ქვეყანაში მიგრანტის სტატუსით. თუ მიგრანტს ვალიდური ცხოვრების ნებართვა არ აქვს, მისთვის უფრო ძნელია ქვეყნის დატოვება და მერე ხელახლა შესვლა, შესაბამისად, უფრო ძნელია საქართველოში ოჯახის წევრების მონახულება.

“ის (დედა) საქართველოში მხოლოდ ერთხელ ჩამოვიდა. ეს იყო 5 წლის წინ. მგონი გაფხული იყო და ერთი თვე დარჩა. მაშინ ვიზა ჰქონდა და ჩამოსვლა და უკან დაბრუნება პრობლემა არ იყო. [...] 2011 წლის მაისში მე წავედი მის სანახავად მხოლოდ 6 დღით. მახსოვს, სულ მეძინა და მალავიძებდა, რომ ერთად მეტი დრო გავვეტარებინა. [...] ვიცი, რომ მის პირადობას ვადა გაუვიდა. ვიცი, რომ მას საბერძნეთის პასპორტი არ აქვს და არც უნდა, რომ საბერძნეთის მოქალაქე გახდეს. (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

მიგრანტები საქართველოში დარჩენილ მეგობრებსა და ოჯახის წევრებს ხშირად ეკონტაქტებიან, სულ მცირე, კვირაში ერთხელ. დაახლოებით 60% მეგობრებსა და ნათესავებს ყოველდღე ელაპარაკება. ძირითადი საკომუნიკაციო არხია ტელეფონი (89%), სოციალური ქსელები (61%) და სკაიპი (55%):

“ჩვენ ერთმანეთს ველაპარაკებით ტელეფონით, სკაიპით და ფეისბუქით. მე მათ მობილურით ვეკონტაქტები, მაგრამ ჩემი ბებია და ბაბუა ჩვეულებრივ ქალაქის

ტელეფონით უკავშირდებიან. დედას დაახლოებით კვირაში ორჯერ ველაპარაკები და ვცდილობ წელიწადში ერთხელ მოვინახულო“. (ოჯახის წევრი: FM-GR-03).

გარდა ამისა, გამოკითხულ მიგრანტთა 80% აქტიურად ადევნებს თვალს საქართველოში მიმდინარე პროცესებს, ძირითადად ინტერნეტით (64%) და ტელევიზიით (49%). შედარებით მცირე რაოდენობა ოჯახის წევრებთან დარეკვით და საბერძნეთში მცხოვრებ სხვა თანამემამულეებთან შეხვედრით. საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა გამოკითხული ოჯახის წევრები თვლიან, რომ ახლა შედარებით ადვილია ინფორმირებული იყო და კავშირი გქონდეს საქართველოსთან, განსაკუთრებით დიასპორული გაზეთის საშუალებით, რომელიც ხელმისაწვდომია საბერძნეთში¹⁰⁸:

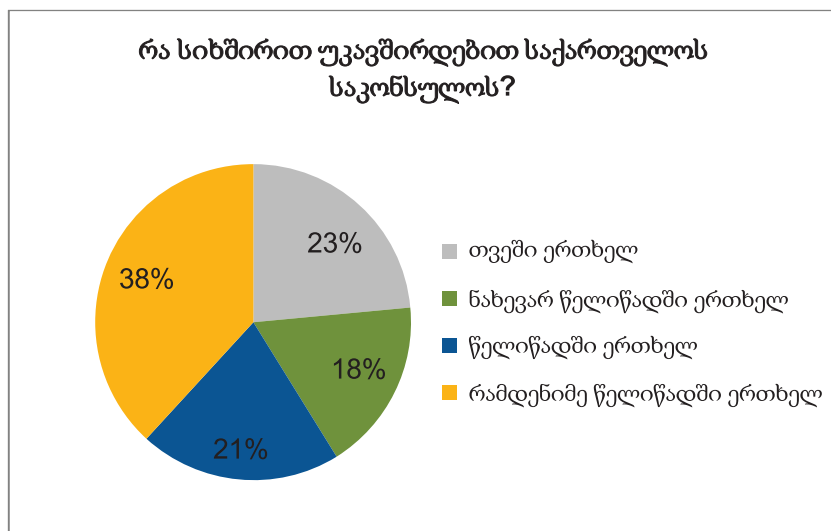
“მაგალითად, მე ვიცი ეს ქართული გაზეთი. მასში ჩვეულებრივ იბეჭდება ახალი ამბები ქართული პოლიტიკისა და კულტურის შესახებ და ეს კარგია. ვფიქრობ, საბერძნეთს საქართველოსთან დაუკავშირებლობის პრობლემა არ აქვს. მაგალითად, არის ერთი ქუჩა, ერთი ძალიან დიდი ქუჩა ათენში და კიდევ უფრო დიდი ქუჩა სალონიკში, სადაც თავს ისე იგრძნობ, თითქოს საქართველოში იყო. იქ არის ქართული მაღაზიები, რესტორნები, შეგიძლია ჩურჩხელა იყიდო და ყველაფერი, რაც ქართულია. არის ქართული ბაღები და სკოლები, გამიგონია. უკეთესი კოორდინირება რომ იყოს, მაგალითად საკონკულო რომ იყოს ჩართული ასეთ საკითხებში და პოპულარიზაციას უწევდეს ასეთ საკითხებს, ბევრად უკეთესი იქნებოდა“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-03).

გამოკითხულ მიგრანტთა თითქმის ნახევარმა იცის საქართველოს მთავრობის ინიციატივების შესახებ, რომელიც გამიზნულია საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებისათვის (48%). მათი უმრავლესობა, აგრეთვე, ეკონტაქტება საქართველოს საკონსულოს (78%) ყოველ რამდენიმე წელში. გამოკითხულ მიგრანტთა ერთი მეოთხედი ეკონტაქტება საქართველოს საკონსულოს ყოველთვიურად. საკონსულოსთან დაკავშირების ძირითადი მიზეზი ოფიციალური დოკუმენტებისა და რჩევების მიღებაა. ერთმა ოჯახის წევრმა საბერძნეთში საქართველოს საკონსულოსთან ურთიერთობის საკმაოდ უარყოფითი გამოცდილება გაგვიზიარა, ძირითადად მაღალი ბიუროკრატიზმისა და მცირე მხარდაჭერის გამო:

“დედაჩემი დაუკავშირდა საქართველოს საკონსულოს საბერძნეთში. ძველი პასპორტი ჰქონდა და ახლის მიღება სურდა. მინდა ვითხრათ, რომ ეს საკმაოდ უსიამოვნო გამოცდილება იყო. ეს ის საკითხია, სადაც მთავრობა უნდა ჩაერიოს რომ საკონსულოებში ქართველ მოქალაქეებს ნორმალურად მოექცნენ. ვიცი, რომ დედაჩემს ძალიან დიდი დრო დაჭირდა პირველი განაცხადის გასაკეთებლად. მიდიხარ საკონსულოში და აცხადებ, რომ ახალი პასპორტი გჭირდება. შემდეგ ისინი გაძლევენ საჭირო დოკუმენტების ამ უზარმაზარ სიას, სადაც ითხოვენ ამ დოკუმენტების ლეგალიზაციას. მე რომ არ ვყოლოდი საქართველოში, შეუძლებელი იქნებოდა დედას ყველა საჭირო დოკუმენტი მიეღო, რადგან მე დავეხმარე დაბადების მოწმობის ლეგალიზაციაში; ამასთან პრინციპში, ეს ძალიან ძვირია. ვფიქრობ, ამ დოკუმენტების დამუშავება უფრო სწრაფად უნდა ხდებოდეს“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-03)

108 ელადა, თაობა, გაზეთი „ქართული“, ჟურნალი „ემიგრანტი ქალები“, იხ. (GIZ 2013) გვ. 47

დიაგრამა 33: საქართველოს საკონსულოსთან კონტაქტის სიხშირე (საბერძნეთში)

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

ქართული ენა და კულტურა აღიქმება, როგორც ძალიან მნიშვნელოვანი ხიდი საქართველოსთან. ამიტომ, დიასპორის ასოციაციები ასწავლიან ბავშვებს ქართულ ენაზე, ისევე, როგორც საქართველოს ისტორიასა და კულტურას (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01). გარდა ამისა, აღინიშნება საქართველოსა და საბერძნეთისათვის მნიშვნელოვანი დღეები წლის განმავლობაში, როგორიცაა მაგალითად საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე, საბერძნეთის დამოუკიდებლობის დღე და ახალი წელი. დიასპორული ორგანიზაციები პოპულარიზაციას უწევენ ქართულ კულტურას სხვადასხვა ღონისძიებებში მონაწილეობით და ხელოვან თანამემამულეთა წარმოჩენით:

“ჩვენ მონაწილეობა მივიღეთ საბერძნეთის დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ პარადში. ჩვენ წარმოვადგენდით ქართულ საზოგადოებას. ეს იყო უპრეცედენტო ფაქტი”. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01)

“ჩვენი ინიციატივაა ვითანამშრომლოთ სხვა დიასპორულ ჯგუფებთან, რათა ორგანიზება გავუკეთოთ საბერძნეთის დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ერთობლივ ღონისძიებას, რომელიც 2014 წლის 25 მარტს გაიმართება. ამით გვინდა გამოვხატოთ ჩვენი მადლიერება საბერძნეთის მიმართ, რომ აქ ვართ”. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-03)

“მათ მათი ნამუშევრების გამოფენა ქონდათ. ორგანიზაციის ეგიდით ჩვენ ჩავატარეთ ქართველი ხელოვანის ნიკო გომელაურის პოეზიის საღამო. ჩვენ აგრეთვე, ვიყავით ქართული მუსიკალური ჯგუფის „შინის“ კონცერტის თანა-ორგანიზატორები. ჩვენ ძირითად აქცენტს ვაკეთებთ ერთობლივ ღონისძიებებზე, სადაც ორივე მხარე მონაწილეობს-ქართულიც და ბერძნულიც.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04).

გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციები ყურადღებას ამახვილებენ იმ ფაქტზე, რომ საქართველოსთან კავშირებთან ერთად თანაბრად მნიშვნელოვანია იყო ბერძნული საზოგადოების წევრი:

“ჩვენი მიზანია ქართველმა ახალგაზრდებმა მიიღონ პროფესია. ასე, რომ საბერძნეთში შეიქმნა განათლებული ქართული საზოგადოება. ამასთანავე, ვფიქრობ, ახალგაზრდებმა უნდა იცოდნენ ბერძნული ენა და კულტურა ძალიან კარგად. მინდა, რომ ბილიგვალი ადამიანები ავღზარდოთ, რომლებიც ორივე კულტურას თანაბრად იქნებიან ნაზიარები - ქართულსაც და ბერძნულსაც”. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02)

საქართველოსთან კავშირები ნახსენებია აკადემიურ სფეროშიც. მაგალითისათვის, ათენის ქართული ინსტიტუტი ცდილობს შექმნას და გააძლიეროს ურთიერთობა ქართულ და ბერძნულ აკადემიურ

ინსტიტუტებს შორის, აღიარებს რა, ორივე საზოგადოების საერთო მემკვიდრეობას.(DO-GR-02).

ერთ-ერთმა გამოკითხულმა დიასპორულმა ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ ისინი უკავშირდებიან მიგრანტთა ოჯახის წევრებს საქართველოში, როცა მაგალითად, მიგრანტები საბერძნეთში აწყდებიან სოციალურ პრობლემებს და დახმარება ჭირდებათ საქართველოში დარჩენილი ოჯახის წევრებიდან. (დიასპორული ორგანიზაცია : DO-GR-04).

ერთი პრობლემა, რომელიც გამოკითხულმა მიგრანტებმა წამოჭრეს, და რომელიც ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოსთან კავშირის გაძლიერებისთვის, არის ერთ-ერთი ქართული საკვირაო სკოლა საბერძნეთში, რომელიც არ არის რეგისტრირებული, როგორც ოფიციალური საკვირაო სკოლა და შესაბამისად, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატს უფლება არ აქვს პირდაპირი მხარდაჭერა გაუწიოს ამ სკოლას. გარდა ამისა, თუ არ იქნება სერტიფიცირებული ქართული სკოლის სისტემა საბერძნეთში, საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტთა შვილები ვერ შეძლებენ სკოლაში წასვლას საქართველოში დაბრუნების შემდეგ, რომელიც მიგრანტთა დაბრუნებისათვის ბარიერს ქმნის.

ძირითადი ინფორმაცია საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის არსებულ კავშირებზე

- გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობას ოჯახის წევრები ჰყავს საქართველოში. ძირითადად, დედამამიშვილები, მშობლები და შვილები (40%).
- რესპონდენტთა 93% აქვს ვალიდური ქართული პასპორტი.
- გამოკითხულ მიგრანტთა ნახევარზე ცოტა ნაკლები საბერძნეთში წასვლის შემდეგ ნამყოფია საქართველოში, საბერძნეთში მათი არასტაბილური ლეგალური სტატუსის გამო.
- საბერძნეთში მცხოვრები მიგრანტები ცდილობენ რეგულარულად დაუკავშირდნენ თავიანთი ოჯახის წევრებს. დაახლოებით 60% ელაპარაკება მეგობრებსა და ოჯახის წევრებს ყოველ დღე, ძირითადად ტელეფონით. შედარებით ნაკლები სოციალური ქსელებითა და სკაიპით.
- მიგრანტები აქტიურად ადევნებენ თვალყურს საქართველოში მიმდინარე პროცესებს ძირითად ინტერნეტით და ტელევიზიით.
- გამოკითხულთა უმრავლესობამ იცის საქართველოს სამთავრობო უწყებების ინიციატივების შესახებ, რომელიც გამიზნულია საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებისათვის და ურთიერთობა აქვთ საქართველოს საკონსულოსთან საბერძნეთში.
- ქართული ენა და კულტურა საქართველოსთან დამაკავშირებელ მნიშვნელოვან ფაქტად აღიქმება. შესაბამისად, დიასპორული ასოციაციები ბავშვებს ასწავლიან ქართულ ენას ისევე, როგორც საქართველოს ისტორიას და კულტურას.

8.3.2. დიასპორული ორგანიზაციები საბერძნეთში

საბერძნეთში არის დიასპორული ორგანიზაციების ფართო ქსელი (სამივე ქვეყნის დიასპორულ ორგანიზაციათა ჩამონათვალი შეგიძლიათ იხილოთ დანართში, ისევე როგორც დიასპორულ ორგანიზაციათა აქტივობების მაგალითები)¹⁰⁹, რომელიც ახორციელებს სხვადასხვა აქტივობებს, მათ შორის ისეთებს, რომელიც ხელს უწყობს ქართული კულტურისა და ენის პოპულარიზაციას; მხარში უდგანან მიგრანტებს და ყველას ვისაც ქართული ფესვები აქვთ; განსაკუთრებით განათლების, დასაქმებისა და სპორტის სფეროში.

გარდა ამისა, გამოკითხულ მიგრანტთა 55%-მა აღნიშნა, რომ ისინი არიან დიასპორული ორგანიზაციის

წვერი საბერძნეთში. ზოგი მათგანი ორგანიზაციის აქტიური წევრია (54% არის დიასპორული ორგანიზაციის წევრი), ან თვალყურს ადევნებს ორგანიზაციის ღონისძიებებს, ახალ ამბებს (32%) ან აქვს არარეგულარული კონტაქტი ორგანიზაციასთან (14%). დიასპორული ორგანიზაციის სამი ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანა, რაც გამოკითხულმა მიგრანტებმა აღნიშნეს არის: ა) საბერძნეთში მცხოვრები თანამემამულეებისათვის საქართველოს შესახებ ინფორმაციის მიწოდება, ბ) საქართველოს განვითარებაში მხარდაჭერა და გ) საბერძნეთში მცხოვრები თანამემამულეებისათვის ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხელშეწყობა.

კითხვაზე, დიასპორული ორგანიზაციების მთავარი პასუხისმგებლობის შესახებ, საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეთა ოჯახის წევრები ფიქრობენ, რომ ორგანიზაციები უფრო აქტიურად უნდა იყვნენ ჩართული მიგრანტების დაბრუნების საკითხში, რაც იმას გულისხმობს, რომ დახმარება უნდა გაუწიონ მიგრანტებს სამშობლოში სამუშაოს პოვნაში. ისინი აგრეთვე ფიქრობენ, რომ ეს ორგანიზაციები უნდა დაეხმარონ მიგრანტებს მასპინძელ ქვეყანაში ინტეგრაციაში და მიგრანტთა უფლებების დაცვაში. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ მიგრანტებისათვის, რომლებიც სხვა ქვეყანაში ლეგალური დოკუმენტების გარეშე ცხოვრობენ.

“მე ვფიქრობ მათ უნდა დაიცვან მიგრანტთა უფლებები. დედაჩემს ჯერ არ ჰქონია პრობლემები, მაგრამ მაგრამ ისინი უნდა დაეხმარონ მათ, ვისაც საბუთები არ აქვთ. სასწრაფო-გადაუდებელ ან სხვა რაიმე შემთხვევაში ვინმემ უნდა ჩამოიყვანოს იგი საქართველოში“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-06).

ერთმა ოჯახის წევრმა აღნიშნა, სასარგებლო იქნება, თუ დიასპორულ ორგანიზაციას ექნება საკონტაქტო ინფორმაცია მიგრანტის ოჯახის წევრების შესახებ გადაუდებელი დახმარების საჭიროების შემთხვევაში:

“მათ, ალბათ უნდა იცოდნენ ვინ ვართ ჩვენ და შეგვატყობინონ გადაუდებელი დახმარების საჭიროების შემთხვევაში, სულ ეს არის.“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციების მიხედვით, მათი ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანა უნდა იყოს საქართველოსთან კავშირების შენარჩუნება და საბერძნეთში მცხოვრებ ახალგაზრდა ქართველთა დახმარება სხვადასხვა სფეროში. მაგალითად, დიასპორული ორგანიზაციები უნდა დაეხმარონ თანამემამულეებს ადგილობრივ მთავრობაში დასაქმებაში (საბერძნეთში ლეგალურად მცხოვრებ მიგრანტებს უფლება აქვთ დასაქმდნენ ადგილობრივ მთავრობაში) (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01). ახალგაზრდა თანამემამულეების სახელისუფლებო დასაქმებაში საკვანძო როლს თამაშობს განათლება. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02). ერთ-ერთი დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელი თვლის, რომ მნიშვნელოვანია ქართული კულტურის პოპულარიზაცია საბერძნეთში და ქართული ენის რეკლამირება. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-03).

“მე ვფიქრობ, განათლება ისაა, რაც დიასპორას ყველაზე მეტად ჭირდება. მიუხედავად იმისა, რას იზამენ მიგრანტები მომავალში-დაბრუნდებიან საქართველოში თუ დარჩებიან აქ“. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02).

ერთ-ერთმა ოჯახის წევრმა აღნიშნა, რომ დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა კოორდინაცია უნდა გაუწიოს დიასპორული ორგანიზაციების საქმიანობას და მოიზიდოს უფრო მეტი ფონდები და მხარი დაუჭიროს ამ დიასპორულ ორგანიზაციებს. დიასპორული ასოციაციის წარმომადგენელმა ინტერვიუსას ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ მათ აკლიათ მხარდაჭერა საქართველოს მთავრობისგან (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01; 03). ერთმა ორგანიზაციამ ასე დააყენა საკითხი, რომ თუკი საქართველოს მთავრობას არ შეუძლია თავად შესთავაზოს დიასპორულ ორგანიზაციებს ფინანსური დახმარება, ის ინფორმაცია მაინც უნდა მიიწოდოს დაფინანსების რა შესაძლებლობები არსებობს. რაც შეეხება კომუნიკაციას და საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან თანამშრომლობას, ორგანიზაციის წარმომადგენლები ისურვებდნენ საქართველოს მთავრობამ უფრო მეტი ინტერესი გამოიჩინოს მათ მიმართ და უფრო დააფასოს მათი საქმიანობა.

“მათგან მეტ მხარდაჭერას ველი და მეტ ინტერესს“. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-

მეორე ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ მხარდაჭერის ნაკლებობა შეიძლება უპირატესობად ჩაითვალოს, რადგან ეს ნიშნავს ორგანიზაციის დამოუკიდებლობას. საქმიანობის დასაფინანსებლად წევრები ყოველთვიურად იხდიან (მცირე) საწევროს.

დიასპორული ორგანიზაციების მხრიდან აღინიშნა და დადებითად შეფასდა, რომ დიასპორულ ასოციაციებსა და ქართულ სამთავრობო უწყებებს შორის კომუნიკაცია გაუმჯობესდა მას შემდეგ, რაც 2008 წელს დაარსდა დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი. ერთმა ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ ისინი რეგულარულად ღებულობენ განახლებულ ინფორმაციას აპარატიდან მათი საქმიანობის შესახებ, როგორცაა მაგალითად, საზაფხულო ბანაკები მიგრანტი ბავშვებისათვის, თუმცა, საბერძნეთის კონტექსტში, თანამემამულე ბავშვების მონაწილეობა ხშირად ძნელია იმის გამო, რომ ბევრი საბერძნეთში უსაბუთოდ ცხოვრობს. (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04).

დიასპორული ორგანიზაციები, აგრეთვე, თანამშრომლობენ სხვა სამთავრობო უწყებებთან. მაგალითად, ერთი დიასპორული ორგანიზაცია აქტიურად თანამშრომლობს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსთან საკონსულო საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის მიღების მიზნით (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04). სხვა დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა ინტერვიუსას აღნიშნა, რომ ისინი თანამშრომლობენ საქართველოს საკონსულოსთან საბერძნეთში. გარდა ამისა, ისინი მოუწოდებენ თანამემამულეებს დარეგისტრირდნენ საკონსულოში. ზოგიერთი ორგანიზაცია უფასო დახმარებას უწევს იმ თანამემამულეებს, რომელთაც საკონსულოში დარეგისტრირება სურთ (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04):

“ჩვენ მოუწოდებთ ყველას დარეგისტრირდნენ საკონსულოში. ასე რომ, ჩვენ ვიცით რამდენი ვართ და ფაქტიურად რა ძალას ვფლობთ” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02)

ერთ-ერთმა დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა მოიყვანა საბერძნეთში საქართველოს საკონსულოს დახმარების კონკრეტული მაგალითი:

“იგი (ერთი ქართველი ქალბატონი, რომელსაც ფსიქიატრიული მკურნალობა ჭირდებოდა) ერთი წლის განმავლობაში იღებდა კარგ სამედიცინო დახმარებას. დაიწყო ლაპარაკი, ყოველ კვირაში მივდიოდით და გვცნობდა. საქართველოს საკონსულო ფინანსურად დაგვეხმარა მისთვის ბილეთი აგველო (საქართველოში ოჯახში დასაბრუნებლად) და 300 ევრო მისცეს” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04)

საბერძნეთში დიასპორულ ორგანიზაციებს ერთმანეთთან თანამშრომლობისა და ინფორმაციის გაცვლის ისტორია აქვთ. არჩეული ორგანიზაციების მიზანი იყო სალონიკში შეექმნათ დიასპორულ ორგანიზაციათა პლატფორმა, მაგრამ ვერ მიაღწიეს წარმატებას დიასპორულ ორგანიზაციათა არასაკმარისი ინტერესის გამო (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01). მეორე დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ კოორდინაციის ნაკლებობა არის პრობლემა და შემოგვთავაზა შეიქმნას ერთი ერთობლივი დიასპორული ასოციაცია:

“შევამჩნიე, რომ საბერძნეთში ძალიან ბევრი ქართული ორგანიზაციაა და ჩანს, რომ ისინი ერთმანეთთან არ თანამშრომლობენ. ამიტომ, მე გადავწყვიტე შემექმნა ერთი ჯგუფი, მაგრამ ოფიციალური რეგისტრაციის გარეშე (...) ჩვენ ჯერ კიდევ გვაქვს იმედი, რომ გვექნება ერთი გაერთიანებული დიასპორული ორგანიზაცია. თუ ეს მოხდება ჩვენი კავშირი გაუქმდება” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-03)

ასევე, ათენის ერთი დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ საჭიროა პლატფორმა, სადაც დიასპორული ორგანიზაციები გაერთიანდებიან:

“ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია იყოს ერთი კავშირი, სადაც გაერთიანებული იქნება საბერძნეთში არსებული ყველა ქართული დიასპორული ორგანიზაცია. ეს გააერთიანებს

ჩვენს რესურსებს და ემიგრანტებმა შეიძლება მიიღონ პოტენციური დახმარება“
(დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04)

ორი გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლები ფიქრობენ, რომ საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან თანამშრომლობა უფრო ძლიერი იქნება, თუ შეიქმნება ერთი ქოლგა ორგანიზაცია, სადაც გაერთიანდებიან დიასპორული ორგანიზაციები და თუ გაიმართება ოფიციალური მსჯელობა, როგორ უნდა ჩამოყალიბდეს და იმართოს დიასპორა. ეს ქოლგა ორგანიზაცია დაეხმარება დიასპორულ ორგანიზაციებს თავიდან აიცილონ კონფლიქტი ერთმანეთში (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01, 03).

დიასპორულ ორგანიზაციებს კავშირი აქვთ აგრეთვე, მიგრანტთა ასოციაციებთან. მაგალითად, ერთი დიასპორული ორგანიზაცია აქტიურად არის ჩართული მიგრანტთა ბერძნულ ფორუმში, რომელიც შედგება 42 წევრი ორგანიზაციისაგან (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02). ერთ-ერთი გამოკითხული ორგანიზაცია აქტიურად თანამშრომლობს სპეციალურ უწყებებთან საბერძნეთში, როგორცაა მაგალითად წითელი ჭვარი და სპეციალურ ცენტრებთან, რომლებიც განკუთვნილია მარტოხელა დედებისთვის, ეკონომიურად გაჭირვებულებისთვის, ტრეფიკინგის მსხვერპლთათვის და ა.შ. გამომდინარე მიგრანტთა საჭიროებებიდან. უფრო მეტიც, მათ აღნიშნეს, რომ საბერძნეთის არასამთავრობო ორგანიზაციები (NGOs) ეხმარებიან მათ ოფისებისა და საკლასო ოთახების აღჭურვაში (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04). გარდა ამისა, ისინი იღებენ ფინანსურ და არაფინანსურ მხარდაჭერას საბერძნეთის ადგილობრივი მთავრობისგან (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-01; 03). ეს გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაცია ადგილობრივი მთავრობისგან გრძნობს მხარდაჭერას. ერთი გამოწვევა, რომელიც აღნიშნეს გახლდათ ის, რომ იმისათვის, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციად (NGO) დარეგისტრირდეთ საბერძნეთში, აუცილებელია, რომ ორგანიზაციაში ირიცხებოდეს სულ მცირე 21 წევრი. ეს ქმნის სირთულეს მიგრანტებისათვის დააარსონ ორგანიზაცია, რომელიც შედგება თანამემამულეებისაგან. ორგანიზაციათა უმრავლესობა შედგება მიგრანტებისაგან საქართველოდან და ბერძნებისაგან:

“ჩვენ აქტიურად ვთანამშრომლობთ სალონიკის ქალაქის მერიასთან, სადაც ორგანიზაციის სახელით, მე დარეგისტრირებული ვარ როგორც მოხალისე, რაც საშუალებას მაძლევს მონაწილეობა მივიღო სხვადასხვა საქმიანობაში, მაგალითად ქალაქის დასუფთავება და ა.შ.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-03)

გარდა ამისა, უკეთესი იქნებოდა უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა ქართულ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან. ერთ დიასპორულ ორგანიზაციასთან უკვე დამყარდა კარგი თანამშრომლობა:

“და რა თქმა უნდა, მე უფრო მეტ ქართულ NGO-სთან თანამშრომლობის იმედი მაქვს. ქართულმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ ქართული წიგნები გადმოგვცა. ეს წარმატებაა. ბავშვები ძალიან ბედნიერები იყვნენ.” (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04).

ძირითადი ინფორმაცია საბერძნეთში დიასპორის შესახებ

- საბერძნეთში არის ბევრი კარგად ორგანიზებული და აქტიური დიასპორული ორგანიზაცია, რომლებიც ეწევიან კულტურულ, ისტორიულ, აკადემიურ, არქეოლოგიურ, საგანმანათლებლო, რეკრეაციულ და საკონსულტაციო საქმიანობას.
- ოჯახის წევრებს კარგად ესმით დიასპორული ორგანიზაციების მნიშვნელობა და პერიოდულად უკავშირდებიან მათ.
- ადგილი აქვს ზოგად თანამშრომლობასა და ინფორმაციის გაცვლას, მაგრამ ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი ზოგადი კოორდინაციის გასაძლიერებლად. დიასპორული ორგანიზაციები მხარს უჭერენ იმ იდეას, რომ შეიქმნას პლატფორმა ან გაერთიანებული ასოციაცია, დიასპორულ ორგანიზაციებს შორის კოორდინაციის, კომუნიკაციისა და თანამშრომლობის ხელშწყობის მიზნით.
- დიასპორული ორგანიზაციები მჭიდროდ თანამშრომლობენ მიგრანტთა სხვა ასოციაციებთან, საბერძნეთის სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან, საბერძნეთში ქართველებისათვის უკეთ მხარდაჭერის მიზნით.
- საბერძნეთის ადგილობრივი მთავრობის მხარდაჭერა აღიქმება როგორც მნიშვნელოვანი და იმედის მომცემი.
- დიასპორული ორგანიზაციები და გამოკითხული ოჯახის წევრები გამოხატავენ თავიანთ სურვილს უფრო მეტი ინტერესი, აღიარება და მხარდაჭერა ჰქონდეთ საქართველოს მთავრობისგან.

8.3.3. საბერძნეთში დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში

8.3.3.1. დაბრუნება

ამჟამად, კვლევები გვიჩვენებს, რომ საქართველოში დაბრუნებული ადამიანების რაოდენობა ატარებს საბერძნეთში წამსვლელთა რიცხვს. ასევე იზრდება იმ ადამიანთა რიცხვი, რომელთაც სურთ საქართველოში დაბრუნება, საბერძნეთში არსებული ეკონომიური კრიზისის გამო. 110 გამოკითხვის შედეგებმა აჩვენა, რომ საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა 80% სურს საქართველოში დაბრუნება. ეს ფაქტი ასევე ადასტურებს, რომ მათ არ ჰქონდათ განზრახული სამუდამო მიგრაცია. მთავარი მიზეზი, როგორც აღნიშნეს, არის ოჯახი (მშობლებთან და შვილებთან ახლოს ყოფნის სურვილი) და იმის შეგრძნება, რომ მათი ადგილი საქართველოშია.

აღინიშნა რამდენიმე ფაქტორი, რომელიც ხელს უშლის მიგრანტთა სამშობლოში დაბრუნებას. ცხრა გამოკითხულმა რესპონდენტმა დაასახელა ეკონომიკური პრობლემები და საქართველოში რესურსებისა და სამუშაო ადგილების ნაკლებობა, როგორც სამშობლოში დაბრუნების მთავარი დაბრკოლება. ერთ-ერთ ძირითად შემაფერხებელ ფაქტორად დასახელდა, აგრეთვე, პოლიტიკური არასტაბილურობა:

“დედაჩემს არ სურს საქართველოში დაბრუნება, მაგრამ თუ იგი აზრს შეიცვლის, მისი დაბრუნების მთავარი მიზეზი საქართველოში ფინანსური სტაბილურობა იქნება. საქართველოში ბევრი კარგი ცვლილება მოხდა. [...] დედაჩემისთვის, ალბათ, უპირატესობაა, რომ მას შეუძლია თქვას, რომ იგი ინტეგრირებულია საბერძნეთში.

მას ბევრი ბერძენი მეგობარი ჰყავს, იგი თავისუფლად ლაპარაკობს ბერძნულად, უყვარს საბერძნეთი, მისი სამზარეულო და კულტურა. შესაბამისად, იგი არც კი ფიქრობს საქართველოში დაბრუნებაზე, რადგან ემინია, რომ ვეღარ შეძლებს ქართულ საზოგადოებაში ხელახლა რე-ინტეგრაციას, რადგან ჰგონია, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ 1990-იანი წლებია. ის ჯერ კიდევ ფიქრობს, რომ ქართული საზოგადოება ჩაკეტილია და მე ვეთანხმები, რომ ის ჯერ კიდევ ჩაკეტილია“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-03)

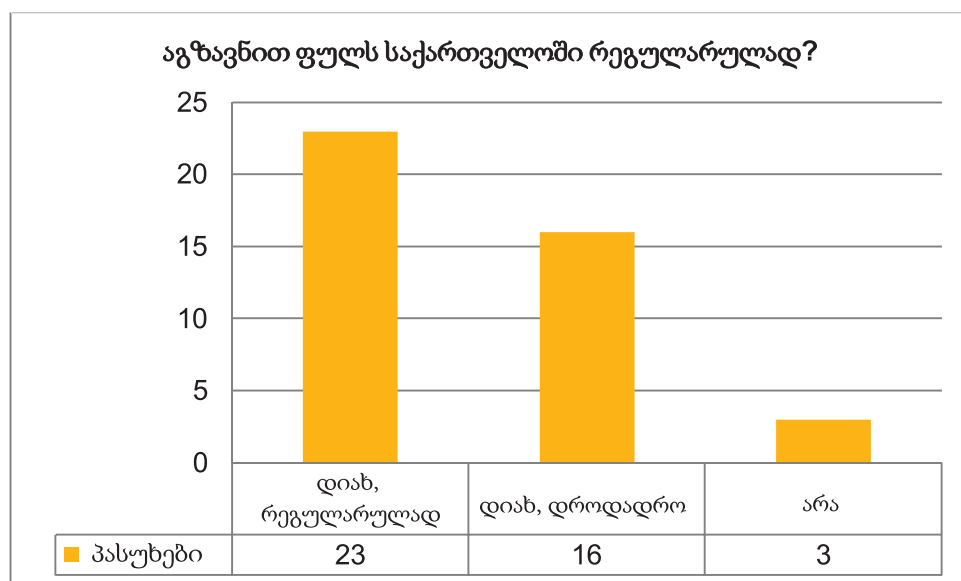
გამოკითხული მიგრანტების საქართველოში დაბრუნების სავარაუდო დრო ძალიან განსხვავდება ერთმანეთისაგან. თითქმის 30% სურს მომავალ წელს დაბრუნდეს საქართველოში; 22% მომდევნო 5 წელიწადში; 46% სურს საქართველოში დაბრუნდეს მომდევნო 10 წლის შემდეგ.

ერთი გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელი დაბრუნების მსურველებს სთავაზობს არა-ფინანსურ მხარდაჭერას, როგორცაა მაგალითად, რჩევების მიცემა და იმ ადამიანთა საკონტაქტო ინფორმაცია, ვისაც შეუძლია ხელშეწყობა რეინტეგრაციის პროცესში (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04).

8.3.3.2. ფულადი გზავნილები

სამი შესწავლილი ქვეყნიდან, საქართველოში ფულადი გზავნილების თვალსაზრისით, საბერძნეთი აღმოჩნდა მეორე ადგილზე თურქეთის შემდეგ. ეს თანხა შეადგენდა \$198 (€144) 2013 წელს.¹¹¹ თითქმის ყველა გამოკითხული მიგრანტი (93%) ფულს უგზავნის ოჯახის წევრებს საქართველოში რეგულარულად (54%) ან დრო და დრო (38%). გარდა ამისა, 44% აგზავნის €1,000 მეტს წელიწადში, და 30% - €100 დან €500-მდე წელიწადში. უმრავლესობა (63%) გამოკითხული რესპონდენტებისა თვეში გამოიმუშავებს €500 - €750.

დიაგრამა 34: თანხის გაგზავნა საქართველოში (რეგულარულად) – საბერძნეთი

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

ფულს ძირითადად აგზავნიან საბანკო გადარიცხვების საშუალებით (90% გამოკითხული რესპონდენტებისა); ცოტა ნაკლებ ფულს აგზავნის საბანკო გადარიცხვის შუამდგომლობის საშუალებით (13%) ან ფოსტის საშუალებით (5%). ფულს ძირითადად აბანდებენ სოფლის მეურნეობაში, ფერმისათვის საჭირო აღჭურვილობის შესაძენად და განათლებაში (74%), სატელეფონო (48%), ჯანმრთელობაზე, (35%) სახლის განახლება/რემონტი/მშენებლობაზე (23%).

ორივე გამოკითხული ოჯახის წევრი იღებს ან იღებდა ფულად გზავნილს საბერძნეთიდან, ორივე შემთხვევაში თვეში €200. ერთ შემთხვევაში ფული ეგზავნებოდა ბებია-ბაბუას ბიზნესის სამართავად.

ოჯახის წევრებისთვის ტანსაცმელსა და სათამაშოებს საბერძნეთიდან აგზავნიდნენ. ორივე მიგრანტი ფულის გამოსაგზავნად იყენებდა როგორც ოფიციალურ, ისე არაოფიციალურ არხებს. ახლა ორივე მათგანი იყენებს ბანკის მომსახურებას. ფულადი გზავნილები ძირითადად იხარჯება განათლებაზე, ავეჯსა და საჭმელზე და აგრეთვე ვალების გადასახდელად:.

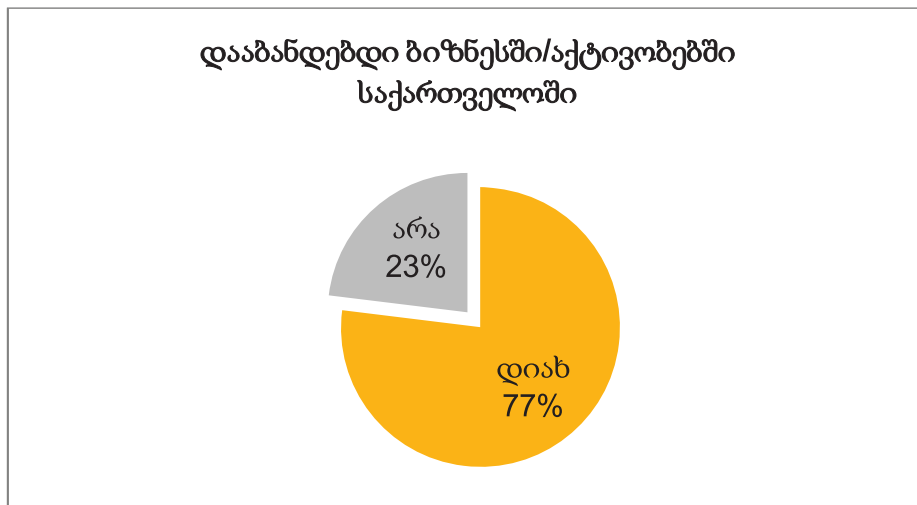
“ახლა, პრინციპში აღარ გვიგზავნიან ფულს, მაგრამ ამ წლების განმავლობაში დედა ყოველთვიურად 200 ევროს მიგზავნიდა მხოლოდ მე (2,400 ევრო წელიწადში). იგივე თანხას უგზავნიდნენ ბებია-ბაბუას. გვიგზავნიდნენ, ასევე, ძალიან ბევრ ტანსაცმელს და სათამაშოს. თავიდან დედა ფულს ავტობუსით აგზავნიდა. ამისთვის სპეციალური მომსახურება იყო. ავტობუსში იყო ვინმე, ვინც მცირე გასამრჯელოს ფასად ამ ფულს ჩამოგიტანდა. შემდეგ ფულის გამოგზავნა დაიწყო ვესტერნ იუნიონით, რადგან საბანკო მომსახურება ძვირი ღირდა. შემდეგ გამოჩნდა სხვა საშუალებებიც: ანელიკი, მანიგრამი. ახლა, როცა აგზავნის, ბანკის საშუალებით აგზავნის. ლიბერთი ბანკს საქართველოში აქვს მომსახურება ინტელ ექსპრესი. გამოგზავნილი ფული ძირითადად ყოველდღიურ საჭიროებაზე, საჭმელსა და განათლებაზე იხარჯებოდა, ძირითადად ჩემს განათლებაზე. დასაწყისში ოჯახს ვალები ჰქონდა და ამ ფულის უმეტეს ნაწილს მევალებებს ვუხდიდით, მაგრამ მე ეს კარგად არ მახსოვს. მაგრამ ვიცი, რომ ვალი ჰქონდათ და ეს იყო დედაჩემის და დეიდაჩემის წასვლის მთავარი მიზეზი“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-03)

“დიახ, ფულს მუდმივად გვიგზავნის. გააჩნია რამდენი გვჭირდება, მაგრამ საშუალოდ თვეში 200 ევროს გვიგზავნის. უმეტესად მეტსაც გვიგზავნის თუ საჭიროა. სილამაზის სალონში მუშაობს, სწავლაში ეხმარებათ და ა.შ. ფულს „ინტელექსპრესის“ საშუალებით გვიგზავნის-საბანკო სერვისია ფულადი გზავნილებისთვის. ზოგჯერ მძღოლებსაც ატნევს, მაგრამ მხოლოდ მათ, ვისაც მეგობრები ურჩევენ. ეს ფული ჩვენს განათლებაზე იხარჯება. ახლა ფულს ბინის ავეჯისთვის გვიგზავნის. ბანკის ვალიც გვაქვს და ამ ვალსაც ვიხდიდით.“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

8.3.3.3. ინვესტიციები

საქართველოში მნიშვნელოვანი პირდაპირი ინვესტიციები ბერძნების მხრიდან არ ხორციელდება, მიუხედავად იმისა, რომ ქართული საინვესტიციო კლიმატი მისაღებია ბერძნებისათვის. უფრო მეტიც, ბერძნები, რომლებმაც საქართველო 1990-იან წლებში დატოვეს, კვლავ ფლობენ მიწებს და სხვადასხვა საკუთრებებს სამხრეთ საქართველოში, მაგრამ აქტიური ინვესტიციები არ ხორციელდება.¹¹²

საბერძნეთში გამოკითხულ მიგრანტთა 10% აქვს კერძო ინვესტიცია საქართველოში და 77% სურს, რომ დააბანდოს ბიზნესში საქართველოში. პოტენციური ინვესტიციის ძირითადი სფერო არის სოფლის მეურნეობა (33%), წარმოება (29%), ტურიზმი (29%) მომსახურება/მომარაგება (21%; შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხი). ერთმა გამოკითხულმა დიასპორულმა ორგანიზაციამ გამოყო ღვინის სექტორი, როგორც კიდევ ერთი პოტენციური სფერო საქართველოში ფულის დაბანდებისათვის (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-04). გამოკითხული რესპონდენტები თანხმდებიან, რომ ეკონომიკური ზრდა (71%), სამართლებრივი უსაფრთხოება (48%) და პოლიტიკური სტაბილურობა (32%) ხელს შეუწყობს კერძო ინვესტიციების დაბანდებას საქართველოში.

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

რაც შეეხება კერძო ინვესტიციას, ერთმა ოჯახმა (გამოკითხული ოჯახებიდან) შეძლო გამოგზავნილი ფულით წამოეწყო ბიზნესი საქართველოში, რაც მათთვის დამატებითი შემოსავლის წყაროდ იქცა:

“დედაჩემს და დეიდაჩემს, ორივეს ბიზნესი აქვთ საქართველოში. პატარა სუპერმარკეტია რუსთავეში, რომელიც მათ ბებია-ბაბუას გაუხსნეს, რომ მათაც საკუთარი შემოსავლის წყარო ჰქონდათ. შემოიძლია ვთქვა, რომ მცირე, მაგრამ მყარი ინვესტიციაა. მე და ბებია-ბაბუა ვმართავთ ამ მაღაზიას. პირველად ძალიან პატარა მაღაზია იყო, მაგრამ შემდეგ გავაფართოვეთ და ახლა საკმაოდ ნორმალური მარკეტია“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-03)

ზოგიერთები ინახავენ ან აბანდებენ ფულს მცირე საწარმოებში საქართველოში და ელოდებიან ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესებას საქართველოში დაბრუნებამდე:

“იგი წელს ფიქრობს დაბრუნებას, რადგან ჩვენი ფინანსური მდგომარეობა ცოტათი გაუმჯობესდა. რაც კი მოინდომა, ყველა გეგმა განახორციელა, ასე, რომ ვნახოთ...[...] სილამაზის სალონი გავაფართოვეთ, გავადიდეთ და შემოსავალიც გაიზარდა. გარდა ამისა, ძალიან ბევრი ფული დაიხარჯა სახლზე, მის განახლებაზე და აგრეთვე, ჩემზე და ჩემს ძმაზე“ (ოჯახის წევრი: FM-GR-06)

8.3.3.4. განვითარებისკენ მიმართული აქტივობები

გამოკითხულ მიგრანტებს მტკიცედ აქვთ განზრახული ფული განვითარების პროექტებში დააბანდონ (83%). განსაკუთრებით დიდია ინტერესი იმ პროექტების მიმართ, რომელიც ადამიანის უფლებებს ეხება (45%) და აგრეთვე, ეკლესიებსა და საქველმოქმედო დაწესებულებებზე (27%). ნახსენები იყო, აგრეთვე, პროექტები რომელიც ეხება დაწესებულებებს, ინფრასტრუქტურასა და პოლიტიკას. (თითოეული 18%). ერთ-ერთმა გამოკითხულმა დიასპორულმა ორგანიზაციამ განაცხადა, რომ დიასპორული ორგანიზაციები სამოქალაქო ომისა და საქართველოში არასტაბილურობის პერიოდში საქართველოში აგზავნიდნენ ჰუმანიტარულ დახმარებას:

“ომის პერიოდში ჩვენ 11,000 ევრო შევაგროვეთ დიასპორისგან და 3,000 ტონა საქონელი გავაგზავნეთ საქართველოში“ (დიასპორული ორგანიზაცია: DO-GR-02)

8.3.3.5. უნარების/ცოდნის გადაცემა

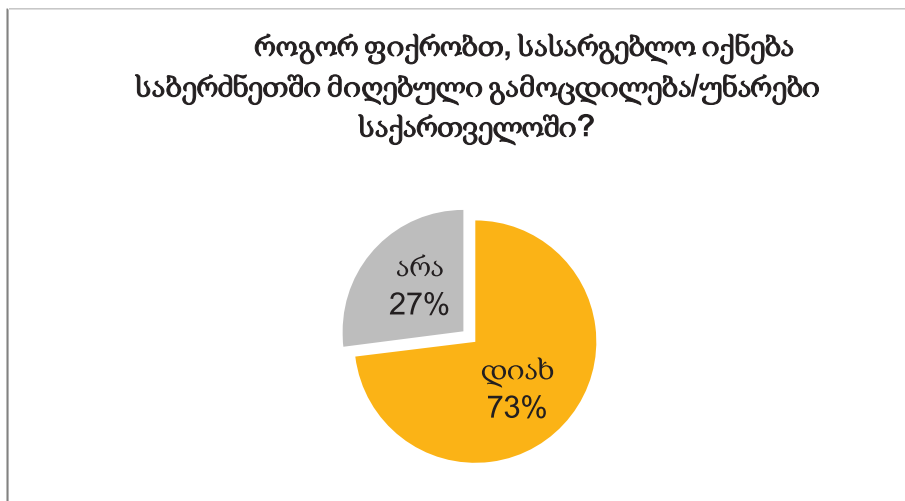
გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობა (73%) საბერძნეთში მიღებულ ცოდნასა და გამოცდილებას საქართველოს განვითარებისთვის სასარგებლოდ მიიჩნევს. 77% ფიქრობს, რომ ადვილი იქნება ამ უნარების საქართველოში გამოყენება. გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლის აზრით, საბერძნეთში მცხოვრები თანამემამულეებისაგან ცოდნისა და უნარების გადაცემის პოტენციალი

დიდია, მაგრამ ჯერჯერობით არ ჩანს ნიშანი იმისა, რომ დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი დაინტერესებული იყოს ამ პოტენციალის გამოყენებით:

“აქ ბევრი ხალხია, რომელთაც სხვადასხვა სფეროში აქვთ შეძენილი ცოდნა, და რომელთა გამოყენებაც შესაძლებელია საქართველოში. მაგალითად, როგორიცაა სამშენებლო სექტორი, მომსახურება, კულინარია, ხელსაქმე, ტექნოლოგია და სხვა სფეროები. აქ ვინც გადარჩება, ძლიერი ხდება” (DO-GR-01).

გარდა ამისა, დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლები, საქართველოში უფრო მეტი და უკეთესი რეინტეგრაციის პროგრამების საჭიროებას ხედავენ (DO-GR-02). გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციები უკვე აქტიურობენ დაბრუნებულთა დასახმარებლად, თუმცა მცირე მასშტაბით.

დიაგრამა 36: საბერძნეთში მიღებული გამოცდილების/უნარების სასარგებლო გამოყენება საქართველოში

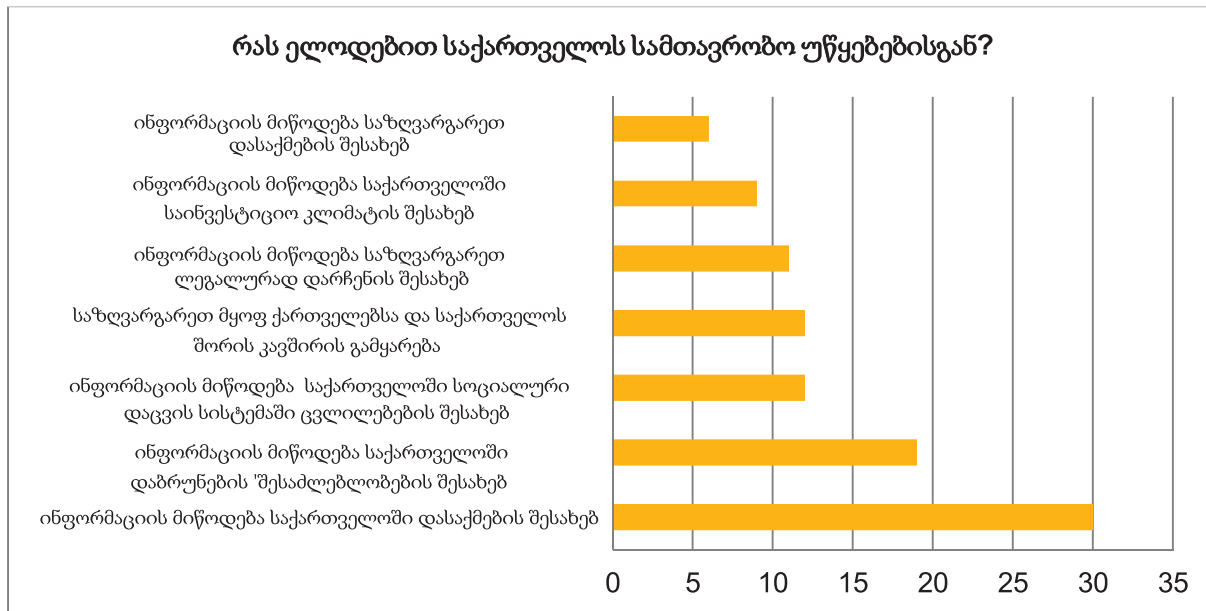

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

8.3.3.6. მიგრანტთა მოლოდინი ქართულ სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით

საბერძნეთში მცხოვრებ მიგრანტთა უმრავლესობას (75%) სურს მიიღოს ინფორმაცია საქართველოში სამუშაო ადგილების შესაძლებლობების შესახებ, რაც გააძლიერებს მათ სურვილს დაბრუნდნენ საქართველოში, თუკი მათი პირადი მდგომარეობა ამის საშუალებას მისცემს. გამოკითხულ მიგრანტთა თითქმის ნახევარს სურს ჰქონდეს ინფორმაცია საქართველოში დაბრუნების შესაძლებლობების შესახებ (48%). ამასთან ერთად, მათ სურთ ჰქონდეთ ინფორმაცია საქართველოში სოციალური დაცვის კუთხით განხორციელებული ცვლილებების შესახებ (30%) და ინფორმაცია ლეგალური მიგრაციის შესაძლებლობისა და სასურველ ქვეყანაში ლეგალურად დარჩენის შესახებ (28%). გარდა ამისა, 30% ელოდება, რომ საქართველოს სამთავრობო უწყებები მხარს დაუჭერენ საქართველოსა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეთა შორის კავშირების გაძლიერებას.

დიაგრამა 37: მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებების საქმიანობაზე (საბერძნეთი)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლები რამდენიმე საკითხის განხორციელებას ელოდებიან საქართველოს სამთავრობო უწყებებისაგან. კერძოდ, მხარდაჭერას ქოლგა ორგანიზაციის შექმნაში, რომელიც გააერთიანებს ყველა დიასპორული ორგანიზაციის სათაო ოფისს და კონსოლიდაციას გაუწევს მათ საჭიროებებსა და საქმიანობებს. ისინი აგრეთვე, მოუწოდებენ საქართველოს სამთავრობო დაწესებულებებს აღიარონ საბერძნეთში გაცემული დიპლომები და კვალიფიკაცია, როგორც არის ოფიციალური ხარისხი და სერთიფიკატები, მართვის მოწმობა და ა.შ. საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულე ბავშვთა განათლების ხელშეწყობის მიზნით, კარგი იქნება, თუკი საქართველოდან მოიწვევენ წარმომადგენლებს აკადემიური სფეროდან, მუსიკოსებს, მხატვრებსა და მწერლებს, რომლებიც ჩაატარებენ გაკვეთილებს, სემინარებს ან მოაწყობენ საზაფხულო ბანაკებს. როგორც სხვა გამოკითხულ ქვეყნებში აღინიშნა, სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფების სასწავლო მასალითა და წიგნებით მომარაგება დიდი დახმარება იქნება. და ბოლოს, ძალიან კარგი იქნება, თუ გამარტივდება ინფორმაციის გავრცელების ხელმისაწვდომობა და მიენოდებათ ინფორმაცია საკანონმდებლო ცვლილებებზე და საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეებისათვის ახალ წესებსა და მოთხოვნებზე.

ძირითადი ინფორმაცია საბერძნეთში მცხოვრები დიასპორის საქართველოს განითარებაში შეტანილი წვლილის შესახებ

- გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობას სურს საქართველოში დაბრუნება.
- შემაფერხებელი ფაქტორებია სამუშაო ადგილების ნაკლებობა საქართველოში, ეკონომიური არასტაბილურობა და შიში, რომ ვერ მოახდენენ სოციალურ რეინტეგრაციას.
- თითქმის ყველა გამოკითხული მიგრანტი აგზავნის ფულს საქართველოში, უმეტესად ბანკის საშუალებით, რომელსაც ძირითადად იყენებენ სოფლის მეურნეობაში და ფერმის დანადგარებზე, განათლებაში, საკვებისათვის, ჯანმრთელობისათვის და სახლის მშენებლობა/განახლებაზე.
- გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობას დიდი სურვილი აქვს ფული დააბანდოს საქართველოში. პრიორიტეტი ენიჭება სოფლის მეურნეობას, წარმოებას, ტურიზმს და მომსახურება/მომარაგებას.
- გარდა ამისა, მტკიცედ აქვთ განზრახული ფული დააბანდონ განვითარების პროექტებში, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებებს და ეკლესიებსა და საექველმოქმედო დაწესებულებებს.
- გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობა საბერძნეთში მიღებულ გამოცდილებასა და უნარებს სასარგებლოდ მიიჩნევს საქართველოს განვითარებისათვის.
- გამოკითხულ რესპონდენტებს აქვთ მოლოდინი იმისა, რომ საქართველოს მთავრობა უკეთესად მიაწვდით მათ ინფორმაციას საქართველოში სამუშაო ადგილების შესახებ, შეიმუშავენ სისტემას, რომელიც აღიარებს საბერძნეთის მიერ გაცემულ დიპლომებსა და სერთიფიკატებს, ხელს შეუწყობს ქართულის სწავლებას საბერძნეთში და მხარს დაუჭერს დიასპორულ ორგანიზაციებს.

9. დიასპორა თურქეთში

9.1. შესავალი

ისტორიულად, თურქეთში დიასპორის მნიშვნელოვანი ნაწილი ცხოვრობდა. იგი სათავეს იღებს შუა საუკუნეების ქართულ-თურქული ურთიერთობებიდან და ოსმალთა იმპერიის მიერ საქართველოს დაპყრობიდან, რის შედეგადაც მე-17 საუკუნეში გაჩნდა თურქთა დიდი დასახლებები საქართველოს ტერიტორიაზე და მოგვიანებით მათი განსახლება ცენტრალურ აზიაში. ეს განსახლება ფართოდ გახილება საქართველოში. ზოგიერთები თვლიან, რომ 1940-იან წლებში საქართველოდან დეპორტირებული მუსულმანი მოსახლეობა ქართული წარმომავლობისაა, ზოგი კი მიიჩნევს, რომ ისინი თურქული წარმოშობის არიან.

მას შემდეგ, ახლო ისტორიული კავშირები და გეოგრაფიული სიახლოვე საქართველოსა და თურქეთს შორის, ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული მიგრაციის მნიშვნელოვან დეტერმინატორებად ითვლება. CRRC-ს მიერ ახლახან ჩატარებული კვლევის მიხედვით (მიგრაციის ტენდენციები საქართველოში), საქართველოდან მიგრაცია თურქეთში სამ ძირითად ეტაპად იყოფა. პირველი გადინების დროს, 1990-1995 წლებში (საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ), ბევრი ეთნიკური ქართველი ეკონომიკური მიზეზების გამო გაემგზავრა რუსეთსა და თურქეთში. ეს ტალღა, მეტწილად, შედგებოდა

მაღალკვალიფიციური მიგრანტებისაგან. ძირითადად ესენი იყვნენ შრომისუნარიანი ასაკის მქონე მამაკაცები საქართველოს დედაქალაქიდან, თბილისიდან. მომდევნო ორი ტალღის დროს (1994-2004, ეკონომიური არასტაბილურობა საქართველოში, და 2004-დღემდე, აღდგენისა და ეკონომიური ზრდის ფაზა) მიგრანტთა მიერ დანიშნულების ქვეყნების არჩევის არიალი გაფართოვდა აშშ-სა და ევროპის ჩათვლით. როგორც პირველი ტალღის დროს, მიგრანტთა უმეტესობა არის კვალიფიციური მუშახელი.¹¹³

უკანასკნელი მონაცემების მიხედვით, თურქეთი საქართველოსთვის საიმიგრაციო ქვეყნების პირველ სამეულში შედის. იგი კიდევ უფრო მიმზიდველი გახდა საქართველოს მოქალაქეებისათვის 2006 წელს თურქეთთან უვიზო რეჟიმის დამყარების შემდეგ. ევროპული ტრენინგების ფონდის მიერ ჩატარებული კვლევების მიხედვით, თურქეთი, რუსეთი და საბერძნეთი არიან დანიშნულების ქვეყნების პირველ სამეულში საქართველოს მოქალაქეებისათვის.¹¹⁴

9.2. დიასპორის მოკლე აღწერა

9.2.1. დიასპორის მოცულობა და განლაგება თურქეთში

დადგენილია, რომ თურქეთში დაახლოებით 2.5 მილიონი ეთნიკური ქართველი ცხოვრობს. მათი უმეტესობა ეკუთვნის ისტორიულ დიასპორას.¹¹⁵ თურქეთის საზღვარზე შესვლისა და გამოსვლის სიხშირე გვიჩვენებს, რომ 2008 წელს საქართველო იყო იმ 10 ქვეყანას შორის, რომელიც ყველაზე ხშირად ჩადიოდა და გადიოდა თურქეთიდან.¹¹⁶ თურქეთის კულტურისა და ტურიზმის სამინისტროს უახლესი საჭაროდ ხელმისაწვდომი მონაცემების მიხედვით,¹¹⁷ 1,404,882 თანამემამულე შევიდა თურქეთში 2012 წელს (იგულისხმება ყველა ტიპის მიგრანტი):

ცხრილი 10: ტრანსპორტის სახეობა და თურქეთში ჩამსვლელთა რაოდენობა

2012 წელს თურქეთში ჩამსვლელი ქართველები და ტრანსპორტის სახეობა	
ტრანსპორტის სახეობა	ქართველთა რაოდენობა
საჰაერო	51,992
სახმელეთო	1,346,712
მატარებელი	3
საზღვაო	6,175
სულ	1,404,882

წყარო: თურქეთის კულტურისა და ტურიზმის სამინისტრო, 2013

საქართველოდან თურქეთში ტრანსსაზღვრო გადაადგილების ყველაზე დიდი გამშვები პუნქტია სარფი, რომელიც მდებარეობს ორი ქვეყნის გზაჯვარედინზე სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში. საზღვრის გადაკვეთის მობილობის მკვეთრი ზრდა შეიმჩნევა 2003 წლიდან, მას შემდეგ რაც ამ ორ ქვეყანას შორის გაუმჯობესდა სავაჭრო, ეკონომიკური, პოლიტიკური და კულტურული ურთიერთობები. 2007 წელს თურქეთი გახდა საქართველოს უდიდესი სავაჭრო პარტნიორი, რაც

113 (Caucasus Research Resource Centre 2007)

114 (ETF 2012)

115 (Caucasus Research Resource Centre 2007)

116 (Cigerci Ulukan and Ulukan 2010)

117 (Ministry of Culture and Tourism of Turkey 2013)

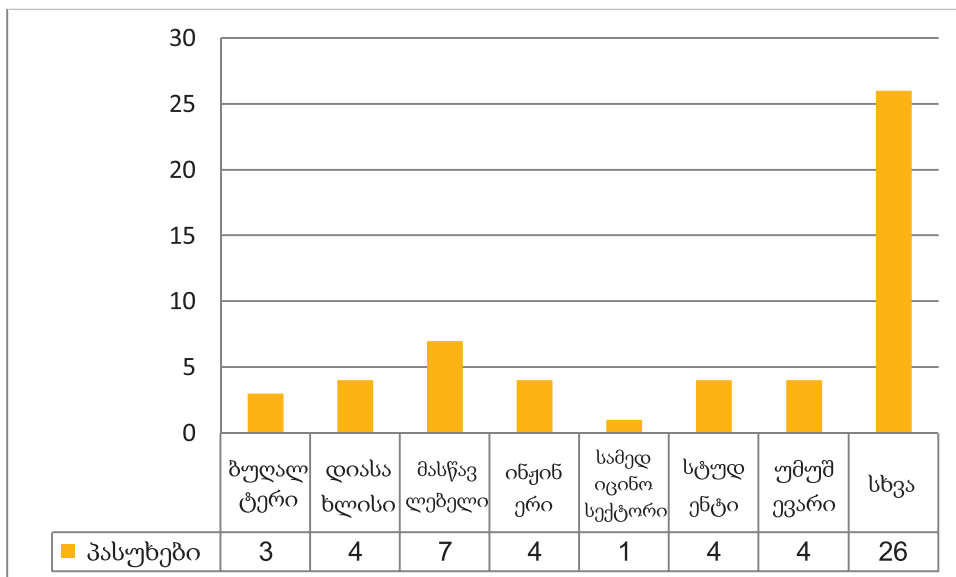
გახდა ამ ორ ქვეყანას შორის თავისუფალი სავაჭრო ხელშეკრულების საფუძველი. საქართველოსა და თურქეთს შორის გაუმჯობესებულმა ეკონომიკურმა ურთიერთობამ გამოიწვია საქართველოს შრომითი ბაზრის შემოღინება თურქეთის არაოფიციალურ ეკონომიკაში. მიგრანტთა დასახლებები გვხვდება საქართველოს საზღვართან ახლომდებარე თურქეთის რეგიონში, როგორცაა ართვინის პროვინცია, და დიდ ქალაქებში, როგორცაა ანკარა, სტამბოლი, სამსუნი და იზმირი.¹¹⁸

9.2.2. სოციალ-დემოგრაფიული მახასიათებლები

თურქეთის სტატისტიკის ინსტიტუტის ხელმისაწვდომი მონაცემების მიხედვით, თურქეთში მიგრანტთა რაოდენობა უდრის 1,979. აქედან 919 მამაკაცია და 1,060 ქალი (წელი არ იყო მითითებული).¹¹⁹ ევროპული ტრენინგების ფონდის მიერ ჩატარებულ კვლევაში საზგასმულია, რომ დაბალი და საშუალო განათლების მქონე ადამიანები საიმომარაციო ქვეყანად უმეტესწილად ირჩევენ თურქეთს, მაშინ, როცა უკეთესი განათლების მქონე მიგრანტები ირჩევენ აშშ-ს და ევროპას (იტალიასა და გერმანიას).¹²⁰ ეს არ დადასტურდა გამოკითხვის შედეგებით, რადგან გამოკითხულ რესპონდენტთა განათლების დონე მნიშვნელოვნად მაღალია. გამოკითხული რესპონდენტების 56% დან 39% დამთავრებული აქვს საშუალო სკოლა, ან პროფესიული სასწავლებელი (17%), მაშინ, როცა 40% აქვს ბაკალავრის (23%) ან მაგისტრის ხარისხი (17%). ეს შედეგი შეიძლება განპირობებული იყოს იმ ფაქტით, რომ გამოკითხვა ჩატარდა სტამბოლში და არ შეხებიან თურქეთის სასოფლო-სამეურნეო რეგიონებს.

გამოკითხულ მიგრანტთა პროფესიები, რაც მათ თურქეთში წასვლამდე ჰქონდათ, ძალიან მრავალფეროვან სურათს იძლევა. პროფესიათა ეს ჩამონათვალი შეიძლება შემცირდეს, მაგრამ ძალიან მცირე მოცულობით.

დიაგრამა 38: პროფესიები საქართველოში (თურქეთი)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

*სხვა: მოცეკვავე, სპორტსმენი, ფერმერი, ჟურნალისტი, გზის კონსტრუქტორ-მშენებელი, დაცვის თანამშრომელი, ბოსტნეულის მაღაზიის მენეჯერი, ტექნიკოსი და სხვა.

9.2.3. მიგრაციის ტიპები, მიზეზები და მოტივები

თურქ მკვლევართა მიერ ჩატარებული კვლევების მიხედვით, საქართველოდან წასული მიგრანტების

118 (Ministry of Culture and Tourism of Turkey 2013); (International Labour Organization 2011)

119 (Turkish Statistical Institute 2013)

120 (ETF 2012)

პროფილი შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც სეზონური მუშები, რომლებიც ძირითადად დასაქმებული არიან სოფლის მეურნეობაში, სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო მომსახურების სექტორში.¹²¹ კერძოდ, ისინი დასაქმებულნი არიან თხილისა და ჩაის პლანტაციებში, როგორც მოკლევადიანი სეზონური მუშები. როგორც დამქირავებლებთან გასაუბრებამ უჩვენა, მიგრანტები ძირითადად დაკავებული არიან ყველაზე უფრო ძნელ და დაბალ ანაზღაურებად სამუშაოზე, იმის გამო, რომ არ აქვთ მუშაობის ნებართვა. თურქეთი, ისევე, როგორც საბერძნეთი, ის ქვეყანაა, სადაც დიდი მოთხოვნაა ქალთა სამუშაოზე. შესაბამისად, ქალები ძირითადად საქმდებიან საყოფაცხოვრებო სექტორში: ბავშვის მომვლელებად, სახლის მომვლელად, მომსახურების სფეროში.¹²²

ბევრი მიგრანტი სარგებლობს უვიზო მიმოსვლის რეჟიმით თურქეთსა და საქართველოს შორის, რომელიც 2006 წლიდან მოქმედებს. თურქეთში წასვლის ძირითადი მიზანი სამუშაოს პოვნაა, როგორც ეს ერთ-ერთმა საქართველოს მოქალაქემ განაცხადა, რომლის მამაც სამუშაოდ წავიდა თურქეთში 2013 წელს. უვიზო მიმოსვლის რეჟიმი და თურქეთთან ტერიტორიული სიახლოვე საშუალებას აძლევს იმ მიგრანტებს, რომლებიც ეკონომიურად ისე მყარად ვერ არიან, როგორც სხვა მიგრანტები (რომელთაც შეუძლიათ შორეულ ქვეყნებში გაემგზავრონ), მიგრაციის ქვეყანად აირჩიონ თურქეთი. გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობას (77%) აქვს თურქეთში ცხოვრების ნებართვა:

“დიახ, ახლა საცხოვრებლად მუშაობს, ალბათ და თან მიმტანია. ვიზა აქვს. სამი თვე უპრობლემოდ შეიძლება თურქეთში გაჩერება. მაგრამ შემდეგ უნდა დაბრუნდე საქართველოში რამდენიმე ხნით და შემდეგ ისევ შეგიძლია წახვიდე თურქეთში“ (FM-TR-02).

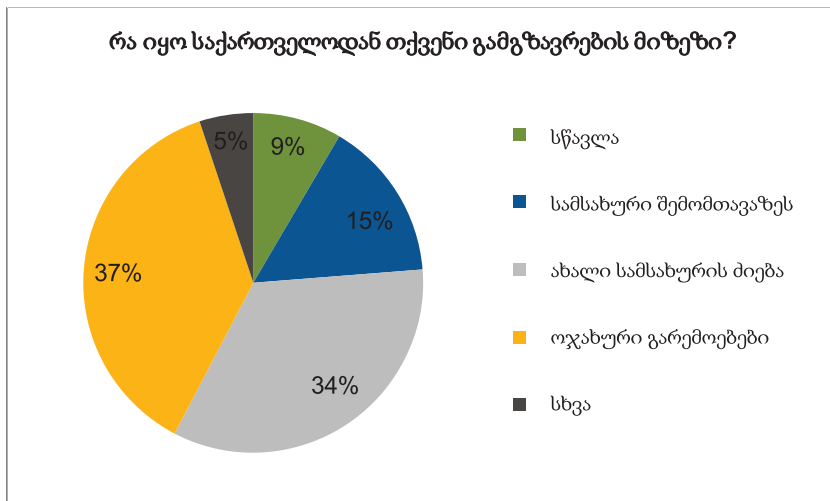
გამოკითხული რესპონდენტების თითქმის ნახევარმა განაცხადა, რომ ახალი სამსახურის პოვნა იყო მათი წასვლის მთავარი მიზანი (34%-მა დატოვა საქართველო ახალი სამსახურის პოვნის მიზნით, 15%-ს უკვე ჰქონდა შემოთავაზება). 37% გაემგზავრა ოჯახური მიზეზების გამო. ერთ-ერთი მიგრანტის ოჯახის წევრის განცხადება ადასტურებს იმას, რომ თურქეთში მიგრაციის მთავარი მიზეზი დასაქმებაა:

“დიახ, მამაჩემი მუშაობს. იგი იმ კაცთან მუშაობს, ვინც პირველად დაასაქმა, როცა თურქეთში ჩავიდა. პრინციპში, იმ კაცს საკუთარი კომპანია აქვს, სადაც კიბეებს, ფანჯრებს, ჭიშკრებს და ასეთ რამეებს აკეთებენ. ჩვეულებრივ, სასტუმროებისთვის, მაღაზიებისთვის და მრავალსართულიანი შენობებისთვის აკეთებენ. ასე, რომ მამა იქ დურგალი გახდა. [...] ფაქტიურად იმიტომ წავიდა, რომ აქ ვერანაირი სამუშაო ვერ იშოვა, და მთელი ოჯახი მძიმე ფინანსურ კრიზისში ვიყავით. რა თქმა უნდა, ჩვენ მისი წასვლის მომხრე ვიყავით. მამაჩემმა იცოდა, რომ უნდოდა თურქეთში წასვლა, რადგან ბევრი ხალხი მიდიოდა იქ. ამიტომ მიიღო ეს გადაწყვეტილება. ბევრი ახალგაზრდა თურქეთში ძირითადად მოსავლის (თხილის) აღებაზე მუშაობდა. იქ ჩვენი ნაცნობებიც იყვნენ და ასე, რომ მამამ გადაწყვიტა წასულიყო.” (FM-TR-01).

121 (Cigerci Ulukan and Ulukan 2010) PG 6

122 (Tchaidze and Torosyan 2010)

დიაგრამა 39: საქართველოდან გამგზავრების მიზეზები (თურქეთი)

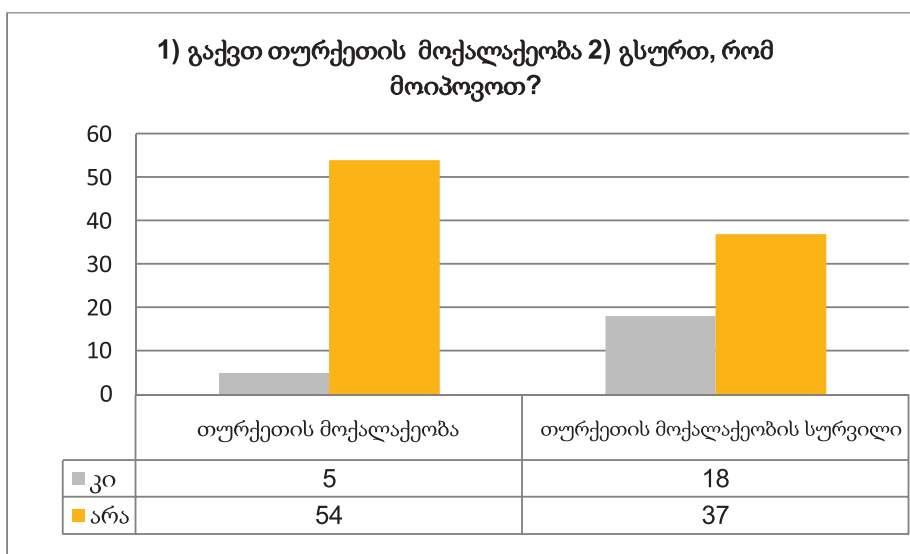

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

9.2.4. საქართველოდან წასულ მიგრანტთა მდგომარეობა თურქეთში

უკანასკნელი ტენდენციების მიხედვით შეიმჩნევა, რომ 2006 წლიდან გაიზარდა სარფის სასაზღვრო გამშვებ პუნქტზე მიმომსვლელთა რაოდენობა. თურქი მკვლევარების მიერ მომზადებულ ანგარიშში ნათქვამია, რომ საქართველოდან თურქეთში მიგრაცია ძირითადად ხასიათდება როგორც დროებითი შრომითი მიგრაცია¹²³ და რომ საქართველოს მოქალაქეების რაოდენობა, რომლებიც განაცხადს თურქეთის მოქალაქეობაზე აკეთებენ, საკმაოდ მცირეა. თუმცა, გამოკითხვის შედეგებმა არ დაადასტურეს ეს უკანასკნელი მოსაზრება. რესპოდენტთა ერთ მესამედს სურს მიიღოს თურქეთის მოქალაქეობა (იხ. ქვემოთ), რაც იმას უჩვენებს, რომ ამ მიგრანტებს სურთ დროებითი ცხოვრების ნებართვის ნაცვლად მიიღონ მუდმივი ცხოვრების ნებართვა. გამოკითხული რესპოდენტებიდან დაახლოებით 8% აქვს თურქული მოქალაქეობა და 33% სურს მიიღოს თურქეთის მოქალაქეობა. გამოკითხულ რესპოდენტთა ნახევარმა (52%) თქვა, რომ თურქეთი იყო მათი სასურველი დანიშნულების ქვეყანა.

დიაგრამა 40: თურქეთის მოქალაქეობის მიღების სურვილი

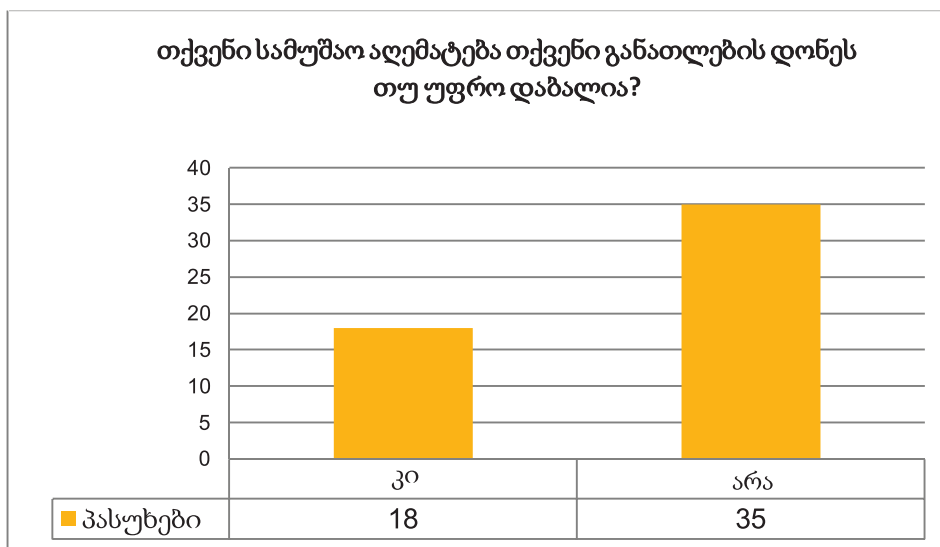

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

გამოკითხულ რესპონდენტთა ნახევარზე მეტს არ აქვს მუშაობის ნებართვა (51%) და სარგებლობენ საქართველოსა და თურქეთს შორის არსებული სავიზო შეთანხმებით. ის ფაქტი, რომ გამოკითხულ რესპონდენტთა 88% მუშაობს თურქეთში, უჩვენებს, რომ დანარჩენი რესპონდენტები თურქეთში მუშაობენ ნებართვის გარეშე. მათ შორის 88%, ნახევარზე მეტი მუშაობს საყოფაცხოვრებო სექტორში ძიძებად და სახლის მომვლელებად. რესპონდენტთა უმრავლესობა (66%) თვლის, რომ მათი სამსახური მათ განათლებას არ შეესაბამება. ამას ადასტურებს ერთი გამოკითხული ოჯახის წევრი:

“დედაჩემს ლიცეუმის განათლება აქვს. ეს ერთადერთი წესიერი სამუშაოა რაც იშვიათად ჩვენმა ოჯახმა სიღარიბის სკალაზე უდაბლესი ქულები მიიღო და სოციალურად დაუცველთა სიაში შეგვიყვანეს. ასე, რომ ნამდვილად გვჭირდებოდა, რომ ვინმეს შემოსავალი ჰქონოდა“ (FM-TR-02).

დიაგრამა 41: სამუშაოს შესაბამისობა მიგრანტის განათლებასთან (თურქეთი)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციები აცხადებენ, რომ მათ ყოველწლიურად დაახლოებით 1,000 მიგრანტი მიმართავს. ესენი არიან ძირითადად ახლადჩამოსული მიგრანტები, რომელთაც რჩევა ჭირდებათ, როცა ცოტას უხდიან, ან როცა ადვოკატი ჭირდებათ. ბევრ მათგანს, აგრეთვე, ესაჭიროება ინფორმაცია შრომითი კოდექსის შესახებ და იმაზე, თუ როგორ მიიღონ მუშაობის ნებართვა ან განაახლონ ვიზა. ასოციაციამ აგრეთვე, განაცხადა, რომ არსებობს თარგმანის საჭიროება საქართველოს მოქალაქის დაკავების შემთხვევაში (DO-TR-01).

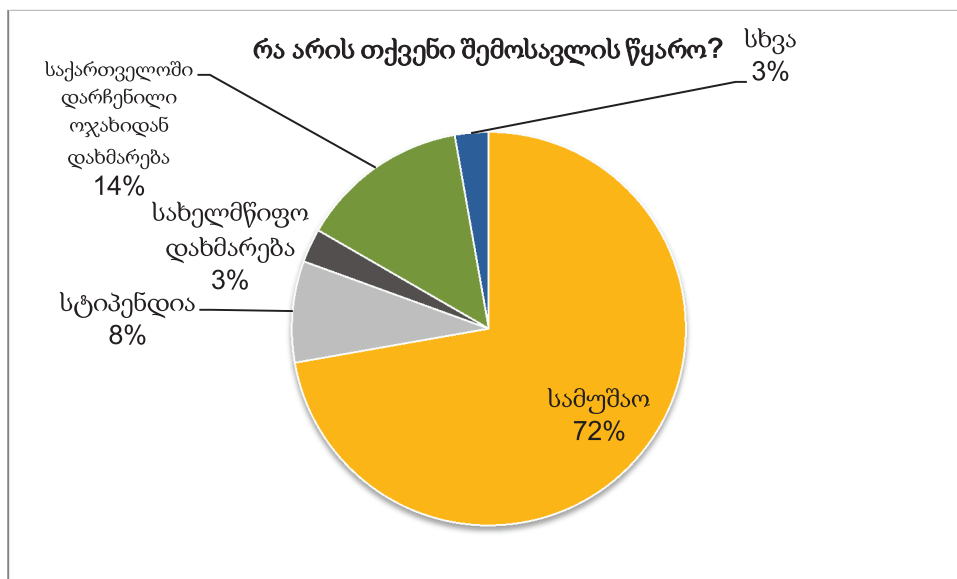
ევროპული ტრენინგების ფონდის მიერ გამოქვეყნებული კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ თურქეთში მცხოვრები მიგრანტები საგანგაშოდ ხანგრძლივი სამუშაო დროით მუშაობენ, საშუალოდ კვირაში 65 საათს. აღმოჩნდა, რომ ქალ მიგრანტებს უფრო ხანგრძლივი სამუშაო საათები აქვთ, ვიდრე მამაკაცებს.¹²⁴

გამოკითხულ მონაწილეთა უმრავლესობამ (72%) განაცხადა, რომ სამუშაო მათი მთავარი შემოსავლის წყაროა. 14%-მა აღნიშნა, რომ ისინი დახმარებას იღებენ საქართველოში დარჩენილი მათი ოჯახიდან. საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური მონაცემების მიხედვით 2013 წელს \$98,000 (€71,000) იქნა გადაგზავნილი საქართველოდან თურქეთში, რაც დაახლოებით სამჯერ ნაკლებია, ვიდრე იმავე წელს თურქეთიდან საქართველოში გაგზავნილი ფულის რაოდენობა. თუმცა, ეს მაინც მნიშვნელოვანი ციფრია.¹²⁵

124 (ETF 2012)

125 (National Bank of Georgia 2013)

დიაგრამა 42: შემოსავლის წყარო (თურქეთი)

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

ოჯახის წევრებთან გასაუბრებამ გვიჩვენა, რომ მიგრაცია მეტწილად იყო ეკონომიური მდგომარეობის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება და არა შესაძლებლობა/შანსი. საქართველოში დარჩენილი ოჯახის წევრმა განაცხადა, რომ მათი ოჯახის წევრების მიზანი არ არის თურქეთში ინტეგრირება. ამას ადასტურებს ერთი მიგრანტის ამბავი, რომელიც ცხოვრებისა და მუშაობის ნებართვის არქონის გამო, ყოველ სამ თვეში ერთხელ ჩამოდის საქართველოში:

“მეეჭვება, რომ მას ოდესმე მოუნდეს თურქეთის მოქალაქეობის მიღება, რადგან ეზიზდება იქ რომ არის. ეს ძირითადად მძიმე სამუშაო პირობებისა და ხანგრძლივი სამუშაო საათების ბრალია. [...] ერთადერთი სიკეთე ისაა, რომ ფულს გვიგზავნის. იმიტომ წავიდა, რომ როგორმე თავი გადაერჩინა. ძალიან ვენატრებით. როცა ველაპარაკებით, ტირის. არასოდეს წავიდოდა, აქ რომ რაიმე სამუშაო ეპოვნა. რასაც შოულობს, ყველაფერს ჩვენ გვიგზავნის.” (FM-TR-02)

“მამაჩემს, რა თქმა უნდა, ქართული პასპორტი აქვს. მისმა უფროსმა მამაჩემს შესთავაზა წაეყვანა მისი ოჯახი თურქეთში და მოეთხოვა მოქალაქეობა. ეუბნება, რომ დაეხმარება, მაგრამ მამაჩემს ეს არ სურს.” (FM-TR-01)

ერთმა ოჯახის წევრმა ისაუბრა ახალგაზრდა ქალებისათვის სამუშაო ადგილების ნაკლებობაზე და ამ ორ ქვეყანას შორის არსებულ კულტურულ განსხვავებებზე, რის გამოც არ გაჰყვა მამას თურქეთში. გამოკითხვის დროს რამდენჯერმე იქნა ნახსენები კულტურული და რელიგიური განსხვავებები:

“[...] და არა მგონია რაიმე სამუშაო ვიშოვო, რაც ახალგაზრდა ქალის შესაფერისი იქნება. არ ვიცი, შეიძლება 45 წლის ასაკის ქალებისთვის უფრო შესაფერისი იყოს იქ წასვლა, რადგან იქ მუშაობა ნამდვილად ძნელია. თურქეთი კაცებისთვის უკეთესი ადგილია სამუშაოდ. მუსულმანური ქვეყანაა, ასე რომ, მე ვფიქრობ, ჩემთვის ძალიან ძნელი იქნება იქ ცხოვრება. გარდა ამისა, თურქული არ ვიცი, ესეც ერთ-ერთი მიზეზია, რომ იქ წასვლა არ მინდა. და არც თურქულის სწავლა მინდა.” (FM-TR-01)

ზოგადი შენიშვნის სახით უნდა ითქვას, რომ ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვავოთ ორი ქართული დიასპორა: ისტორიული დიასპორა და ახალი შრომითი მიგრანტების დიასპორა. მათ, აშკარად, განსხვავებული გამოწვევები და განსხვავებული საჭიროებები აქვთ.

ძირითადი ინფორმაცია თურქეთში დიასპორის შესახებ

- გამოკითხულთა უმრავლესობას სურს საქართველოში დაბრუნება.
- ქართული ისტორიული დიასპორის მნიშვნელოვანი ნაწილი ცხოვრობს თურქეთში.
- საქართველოდან თურქეთში მიგრაციის ახალი ტალღა შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც დროებითი შრომითი მიგრაცია. ძირითადად, სეზონური.
- უფრო მეტი ქალი მიგრანტი მიდის თურქეთში იმის გამო, რომ საქართველოში შრომის ბაზარზე არახელსაყრელი პირობებია და იმის გამო, რომ გაიზარდა მოთხოვნა საყოფაცხოვრებო სექტორში მუშახელზე თურქეთში.
- დიასპორა თურქეთში მომოდანტულია. თუმცა, მიგრანტთა ყველაზე დიდი დასახლებები განთავსებულია საქართველოს მოსაზღვრე რეგიონებში და დიდ ქალაქებში.
- ყველაზე ხშირი მიმოსვლა ტრანსსაზღვრო ხაზზე საქართველოდან თურქეთში ხორციელდება სარფის გამშვები პუნქტიდან.
- სამაგიდო კვლევების შედეგების მიხედვით თურქეთში დასაქმებულ მიგრანტებს აქვთ განათლების დაბალი ან საშუალო დონე. ეს შედეგები არ დამტკიცდა გამოკითხვის შედეგად, რადგანაც გამოკითხულ რესპოდენტთა უმრავლესობას განათლების საკმაოდ მაღალი დონე აქვს. ეს შეიძლება განპირობებული იყოს იმ ფაქტით, რომ გამოკითხვა ჩატარდა სტამბოლში და არ შეხებიან თურქეთის შორეულ და სასოფლო სამეურნეო რეგიონებს.
- გამოკითხულ რესპოდენტთა ნახევარზე მეტს (51%) არ აქვს მუშაობის ნებართვა და მუშაობენ ვიზის ვარგისიანობის განმავლობაში (სამი თვე). ამიტომაცაა, რომ მიგრანტები ასრულებენ ძნელ და დაბალანაზღაურებად სამუშაოებს, განსაკუთრებით საყოფაცხოვრებო სექტორში.
- რესპოდენტთა უმრავლესობას (66%) მიაჩნია, რომ მათი სამუშაო მათი განათლების დონეზე უფრო დაბალია.
- დროებითი სტატუსის მიუხედავად რესპოდენტთა მხოლოდ ერთ მესამედს სურს თურქეთის მოქალაქეობის მიღება, რაც შეიძლება დაკავშირებული იყოს თურქეთში ინტეგრაციისა და ადაპტაციის პრობლემებთან.

9.3. თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა ტრანსნაციონალური აქტივობები

9.3.1. კავშირები თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის

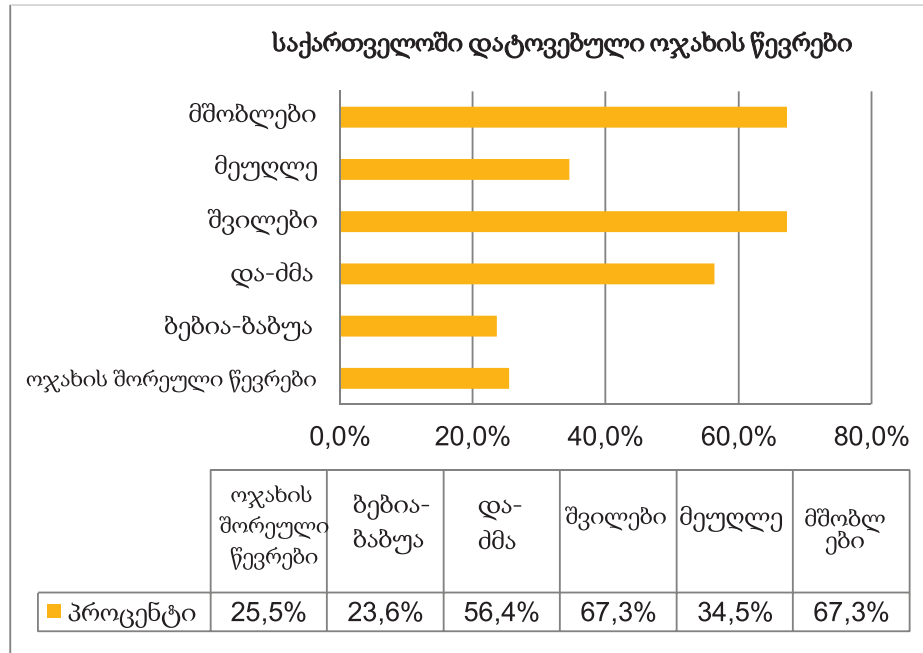
როგორც ზემოთ აღინიშნა, მიგრაციას საქართველოსა და თურქეთს შორის დიდი ხნის ისტორია აქვს. გარდა ამისა, ბევრი თურქი, რომელთაც ქართული ფესვები აქვთ, საუბრობს მათ კავშირზე საქართველოსთან და ე. წ. შინაგანი კუთვნილების შეგრძნება. ეს აისახება იმ ფაქტით, რომ მათ სოფლებს ძირითადად “ქართულ სოფლებს” უწოდებენ.

“სომხებს, რომლებმაც ისლამი მიიღეს, ბერძნებს და სომხებს აღარ ეძახიან. თუმცა, ქართველებს, რომლებიც მუსულმანები გახდნენ, კვლავ ქართველებს ეძახიან - “გურჯი” და აფხაზებს, აგრეთვე. არ ვიცი, ასე რატომ იყო. ასე, რომ ჩვენ ყოველთვის ვიცოდით,

რომ ქართველები ვართ და ყოველთვის ქართველებს გვეძახდნენ აქ“ (DO-TR-02).

თურქეთში მცხოვრებ გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობას (89%) აქვს მოქმედი ქართული პასპორტი და ჰყავთ ოჯახის წევრები საქართველოში (93%). ბევრს დატოვებული ჰყავს მშობლები და შვილები (70%) და მეუღლეები (36%) ისევე, როგორც და-ძმები და ბებია-ბაბუა.

დიაგრამა 43: საქართველოში დატოვებული ოჯახის წევრები (თურქეთი)

წყარო: საველე მონაცემები, 2013

საქართველოს მიგრანტებში დიდ ინტერესი გამოიწვია საქართველოს მთავრობის უკანასკნელმა ინიციატივამ, რომ მოქალაქეობა მიანიჭონ ქართული ფესვების მქონე თურქებს.¹²⁶ ერთ-ერთი გამოკითხული ამ ფაქტს აფასებს, როგორც საქართველოს მთავრობის მიერ გადადგმულ მნიშვნელოვან ნაბიჯს საქართველოსთან კავშირის გაძლიერების მიზნით. სხვაგვარად ბევრი თურქეთში მცხოვრები ადამიანი ვერ აღიქვამს, რომ ქართული ფესვები აქვთ:

“საინტერესოა, რომ ბევრ ადამიანს თურქეთში საქართველოს მოქალაქეობა სურს. ზოგმა უკვე მიიღო. საინტერესოა, რადგან ვერასოდეს ვიფიქრებდი, რომ ამდენ ადამიანს სურდა მოქალაქეობის მიღება და რომ ამდენი ადამიანი იტყოდა, “დიახ, მე ქართული ფესვები მაქვს.” [...] ასე, რომ ეს იყო ბიძგი რომ ხალხს ეთქვა, მე ვარ ქართველი.” (DO-TR-02)

გამოკითხულ მიგრანტთა დაახლოებით 90% ნამყოფია საქართველოში, მას შემდეგ, რაც თურქეთში წავიდა. მათი უმრავლესობა საქართველოს სტუმრობს მინიმუმ ყოველ ნახევარ წელიწადში (45% ყოველ სამ თვეშიც კი), მთავარი მიზეზი ოჯახის მონახულებაა. შედარებით მცირე რაოდენობა სტუმრობს საქართველოს ბიზნესის გამო (12%) და ჯანმრთელობის გამო (8%).

თურქეთში მყოფი მიგრანტები საქართველოში დარჩენილებს რეგულარულად ეკონტაქტებიან (83% კვირაში სულ მცირე რამდენჯერმე) ტელეფონით, ინტერნეტით და სოციალური ქსელებით. როგორც კვლევამ აჩვენა, მიგრანტებისათვის კომუნიკაციის ყველაზე უფრო პოპულარული საშუალებაა ტელეფონი (86%), სოციალური მედია (52%), მაგ. ფეისბუქი, ოდნოკლასნიკები და სკაიპი. (53%).

პირისპირ კომუნიკაცია მნიშვნელოვან როლს თამაშობს იმაში, რომ ქართველებმა საქართველოსთან კავშირი შეინარჩუნონ. ხალხი თურქეთში ბევრ ნაცნობს ნახულობს. ისინი პრობლემებზე საუბრობენ, ერთმანეთს ოჯახის ამბებსა და თურქეთში ცხოვრების ამბებს უყვებიან, ერთმანეთს სამსახურის

პოვნისა და ქალაქში დაბინავების გამოცდილებას უზიარებენ. ეს ურთიერთობა ხელს უწყობს ინფორმაციის გავრცელებას მიგრაციის შესაძლებლობების შესახებ და თურქეთში ცხოვრების პირობების შესახებ. შესაბამისად, ბევრი ადამიანი იღებს გადაწყვეტილებას თავიანთი ნაცნობების გზას გაჰყვნენ და გაემგზავრონ საზღვარგარეთ დროებითი თუ გრძელვადიანი დასაქმების მიზნით. საერთაშორისო ავტოსადგურზე ჩატარებულმა დაკვირვებებმა თბილისშიც და სტამბოლშიც, გვიჩვენა, რომ ადამიანთა უმრავლესობას, რომელიც თურქეთში მიემგზავრება უკვე აქვს კავშირები ამ ქვეყანაში. ეს კავშირები, ზოგჯერ ძალიან სუსტიც, საკმარისია იმისთვის, რომ პოტენციურმა მიგრატმა საქართველოს დატოვების გადაწყვეტილება მიიღოს.¹²⁷

შთაბეჭდილებები სტამბოლში ჩატარებული დაკვირვებებიდან:

ასკარაიში, სტამბოლში არის პატარა კაფე „ნიკო“. კაფე ავტოსადგურში მდებარეობს, საიდანაც ავტობუსები და სატვირთვო მანქანები გადიან საქართველოში და პირიქით. უეცრად ტელევიზორს ხმას უწევნ-ყველა 6 საათიან ახალ ამბებს უსმენს თბილისიდან. კაფე თითქმის სავსეა; აქ ქართულ საჭმელს ამზადებენ. ძირითადად აქ არიან მხოლოდ საქართველოდან ჩამოსული მიგრანტები, სტუმრები და მძღოლები. კაფის გარეთ ყველგან ქართული ისმის; შეიძლება დაგავიწყდეს, რომ სტამბოლში ხარ და არა საქართველოში. ყოველ დღე ამ სადგურიდან ორი ავტობუსი ჩამოდის და გადის საქართველოში. ყოველ ჯერზე ავტობუსი სავსეა; მათ საქართველოს მოქალაქეები ჩამოჰყავთ სტამბოლში: ზოგჯერ ცოტა ხნით, ზოგჯერ წლებით.

მეორე ადგილი, სადაც შეიძლება ქართველები ნახოთ - განსაკუთრებით კვირა დღეს – არის პატარა ბერძნული მართლმადიდებლური ეკლესია ქალაქის აღმოსავლეთ ნაწილში. ავტოსადგურისგან განსხვავებით, იქ ძალიან სიწყნარეა და ქართველთა უმრავლესობა ქალია. ეს უბრალოდ სალოცავი ადგილი არა არის, ეს შეხვედრის ადგილია. ეკლესიიდან რომ გამოდიან, ქალებს თვალები უბრწყინავთ და ერთმანეთს ესაუბრებიან, ახალ ამბებს უყვებიან, იღიმიან და იცინიან.

რესპოდენტთა დიდი უმრავლესობა (80%) საქართველოში მიმდინარე სიტუაციას თვალს ადევნებს ძირითადად ინტერნეტით (63%), ტელევიზიით (61%) ოჯახის წევრებთან და მეგობრებთან ტელეფონზე საუბრით (20%; შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხი).

თურქეთში მცხოვრებმა გამოკითხულ მიგრანტთა დიდმა უმრავლესობამ (77%) არ იცის საქართველოს მთავრობის იმ ინიციატივების შესახებ, რომელიც გამიზნულია საზღვარგარეთ მცხოვრები მიგრანტებისათვის. საქართველოდან ჩასული მიგრანტები საქართველოს საკონსულოს თურქეთში ეკონტაქტებიან ძირითადად ვიზის გაცემაზე დახმარებისათვის და რჩევებისათვის. თურქეთში მცხოვრები ერთი მიგრანტის ოჯახის წევრმა გაგვიზიარა საქართველოს საკონსულოდან მხადაჭერის დადებითი გამოცდილება. საკონსულო დაეხმარა მიგრანტს დოკუმენტების მიღებაში:

“მამაჩემი დაუკავშირდა საქართველოს საკონსულოს თურქეთში. მას ვიზის გაგრძელება უნდოდა, როცა ეს 90-დღიანი გაჩერების კანონი შევიდა ძალაში. მას დაეხმარენ საკონსულოში, უთხრეს რა სახის დოკუმენტაცია ჭირდებოდა, და რომ ამაზე თურქეთის პოლიცია იყო პასუხისმგებელი. ასე, რომ უთხრეს, რა უნდა გაეკეთებინა და სად უნდა წასულიყო.” (FM-TR-01)

გამოკითხული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ მათ ურთიერთობა აქვთ დიასპორის საკითხებში

საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატთან, კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსთან და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან საქართველოში. მაგრამ სასურველია, მეტი მხარდაჭერა მიიღონ. მაგალითად, ორგანიზაციის მუშაობაში დიდი ხელშეწყობა იქნებოდა ქართული ენის მასწავლებლები და ქართული წიგნები (DO-TR-01). დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენელმა გასაუბრებისას აღნიშნა, რომ დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო

127 სტამბოლში ფაქტების მოსაძიებელი პირველი ვიზიტისას განხორციელებული დაკვირვება, 2-5 ნოემბერი 2013.

მინისტრის აპარატი ორგანიზებას უკეთებდა-ხოლმე დიასპორულ კონფერენციებს, რაც საშუალებას აძლევდა სხვადასხვა ქვეყანაში მყოფი დიასპორის წარმომადგენლებს შეხვედროდნენ ერთმანეთს, გაეზიარებინათ თავიანთი გამოცდილება, საჭიროებები და პრობლემები, რაც მნიშვნელოვნად მიაჩნდათ (DO-TR-01). ორგანიზაციამ ხაზი გაუსვა თურქეთში საქართველოს საკონსულოსთან მჭიდრო ურთიერთობის საჭიროებას ინფორმაციის გაცვლის მიზნით.

სტამბოლში არსებული დიასპორული ორგანიზაციები ქართული ენის შესწავლას სასიცოცხლო მნიშვნელობას ანიჭებენ თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის კავშირის გაძლიერების მიზნით. ორგანიზაციათა მთელი ძალისხმევა მიმართულია იმისაკენ, რომ ორგანიზება გაუკეთონ ქართული ენის გაკვეთილებს ბავშვებისა და მოზარდებისათვის. ქართული ენის მასწავლებლები არიან ისტორიული დიასპორიდან, რომლებმაც თვითონ ისწავლეს ქართული და ახლა მოხალისედ მუშაობენ, რომ თავიანთი ცოდნა სხვებს გადასცენ. დიასპორის წევრებისთვის ხელმისაწვდომი არაა ქართული ლიტერატურის, გრამატიკისა და ისტორიის სახელმძღვანელოები. ბატონი ფაჰრეტინ ქაილოღლუ¹²⁸, თურქი მწერალი ქართული ფესვებით, ამბობს, რომ მან თავისი სამწერლობო კარიერა ქართული ლიტერატურის თურქულად თარგმნით დაიწყო:

“ეს შენში უნდა იყოს, გინდა რომ შეიტყო, აღმოაჩინო ... მე ყოველთვის მიხდოდა ის ენა მესწავლა, ზოგჯერ სახლში რომ ვლაპარაკობდით ... მიხდოდა სალიტერატურო ქართული მცოდნოდა.” “ყველა სახელმწიფოს სურს, რომ მისი ენა სხვა ქვეყნებშიც ისწავლებოდეს, იბეჭდებოდეს მათი ლიტერატურა ... არა მგონია საქართველოს ასეთი გეგმები ჰქონდეს - გრძელვადიანი, ან მოკლევადიანი, მაგრამ მაგრამ როცა ასეთი გეგმა გაჩნდება და მათ მოკავშირე დაჭირდებათ სხვა ქვეყნებში, მე იქ ვიქნები და სხვებიც იქნებიან და ჩვენ უეჭველად ვითანამშრომლებით.” (DO-TR-02)

ასე რომ, პროფესიული ქართული ენის გაკვეთილები, სკოლა ან სულ მცირე ერთი მასწავლებელი, რომელიც მთლიანად დაკავდება ამ საქმით, არის სტამბოლში ქართული დიასპორის მთავარი საჭიროება.

გარდა ქართული ენისა, მნიშვნელოვანი „მაკავშირებელია“ აგრეთვე, ქართული კულტურა. აქტიურად მუშაობს ქართული კულტურის სახლი -ჩვენებური. იგი გადასცემს ქართული ტელე შოუებს თურქულ არხზე და უკვე აჩვენა 13 სერია ქართული ფოლკლორის, მუსიკისა და ცეკვების შესახებ თურქეთის ტელევიზიით. გამოიკვეთა, რომ რადიო აღარ არის საქართველოზე ინფორმაციის მიღების სასურველი საშუალება მიგრანტებისათვის რადგან ფართოდ გამოიყენება ფეისბუქი (DO-TR-01). თუმცა, ქართული კულტურა, როგორცაა, მაგალითად სუხიშვილების ქართული ეროვნული ბაღეტი, ისეთი ცნობილი არ არის თურქეთში, როგორც მაგალითად, გერმანიაში. ეს მაგალითი გვიჩვენებს, რამდენად დიდი როლის შესრულება შეუძლიათ დიასპორულ ასოციაციებს საქართველოსა და ქართული კულტურის პოპულარიზაციის საქმეში საზღვარგარეთ (DO-TR-01). კულტურა/ხელოვნება ის „იარაღი“, რომელიც არა მარტო ქართველი ფესვების მქონე ადამიანებს აკავშირებს თავიანთი წარმომავლობის ქვეყანასთან, არამედ „იარაღი“, რომელიც საქართველოს მოსახლეობას იმ ადამიანებთან აკავშირებს, რომელთაც ქართული ფესვები აქვთ და საზღვარგარეთ ცხოვრობენ:

“ასეთ ამბებზე რომ ვწერ, იქნებ საქართველოს მოსახლეობამ შეიტყოს ამის შესახებ. ბევრი ჩვენს აქაურ ცხოვრებას ზედაპირულად უყურებს. ფიქრობენ, წავიდნენ, შეიცვალეს

128 Mr Fahrettin Çiloğlu - ქართული წარმოშობის თურქი მწერალი, რომლის ოჯახი საქართველოდან გაემგზავრა 19 ს-ის ბოლოს. საქართველოში მწერალს თავისი ქართული სახელით იცნობენ - ფარნა-ბექა ჩილაშვილი. თურქეთში წარმატებულ ჟურნალისტსა და ავტორს, ფეჰრეტინ ქაილოღლუს ნათარგმნი აქვს როგორც მხატვრული, ასევე არამხატვრული ნაწარმოებები ქართულიდან თურქულად. იგი იყო ორენოვანი თურქულ-ქართული ჟურნალის ფიროსმანის რედაქტორი, რომელიც იბეჭდებოდა სტამბოლში 2007-2010 წლებში. მას გამოქვეყნებული აქვს რამდენიმე ლექსი და მოთხრობა საქართველოში. მათ შორის მისი პოემები და მოთხრობები ნათარგმნია თურქულიდან ქართულად სათაურით „სასაზღვრო ფიქრები“. ასევე, მოთხრობათა კრებული „სანამ თოვს“. ქაილოღლუს ნამუშევრებში შედის მოთხრობები საქართველოს ისტორიაზე და თურქეთში მცხოვრებ ქართველებზე.

ძირითადი ინფორმაცია თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტებსა და საქართველოს შორის არსებული კავშირების შესახებ

- გამოკითხვის მონაწილეთა უმეტესობას სურს დაბრუნდეს საქართველოში.
- არსებობს ორი სხვადასხვა სახის დიასპორა: ისტორიული დიასპორა და ცირკულარული შრომითი ბაზრის დიასპორა.
- გრძელვადიანი მიგრანტები ინარჩუნებენ კავშირს საქართველოსთან.
- არსებობს ისტორიული დიასპორის მზარდი ინტერესი გააძლიერონ თავიანთი კავშირი საქართველოდან. მაგალითად, ქართული ენის შემსწავლელი კურსებით, მისი კულტურის აღნიშვნით და საქართველოში ვიზიტებით.
- გამოკითხულ რესპოდენტთა დიდ უმრავლესობას საქართველოში დატოვებული ჰყავს შვილები, ძირითადად თურქეთში დროებითი წასვლის გამო.
- გამოკითხვის მონაწილეთა უმრავლესობა ნამყოფია საქართველოში თურქეთში მათი გამგზავრების შემდეგ, ხშირად სტუმრობენ საქართველოს, ძირითადად, ოჯახის ჯანმრთელობის ან ბიზნესის მიზეზით.
- თურქეთში გამოკითხულ მიგრანტთა უმრავლესობამ (77%) არაფერი იცის საქართველოს მთავრობის ინიციატივების შესახებ, რომელიც გამიზნულია საზღვარგარეთ მცხოვრები ქართველებისათვის.
- ქართული ენა და კულტურა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს საქართველოსთან კავშირების შენარჩუნებაში.

9.3.2. ქართული დიასპორული ორგანიზაციები თურქეთში

თურქეთში დიასპორის ორგანიზაციის შესახებ არსებული ინფორმაცია გვიჩვენებს, რომ მათი ძირითადი საქმიანობაა კულტურული აქტივობები და ქართული ენის სწავლება. ისინი, ასევე, უშვებენ ჟურნალებს ქართულ ენაზე (დიასპორული ორგანიზაციების ადგილმდებარეობის ჩამონათვალი და მათი საქმიანობის მაგალითები შეგიძლიათ იხილოთ დანართში).¹²⁹

გამოკითხულ რესპოდენტთა 15% დიასპორული ორგანიზაციის ან აქტიური წევრია ან აქტიურად ადევნებს თვალყურს ორგანიზაციის საქმიანობას. გამოკითხულ რესპოდენტებს მიაჩნიათ, რომ დიასპორული ორგანიზაციის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანაა ხელი შეუწყონ მიგრანტებს ყოველდღიური ცხოვრების მოწყობაში და მიაწოდონ მათ ინფორმაცია საქართველოში არსებული მდგომარეობის შესახებ. გარდა ამისა, გამოკითხეს მიგრანტთა ოჯახის წევრები, რომელთაც აღნიშნეს, რომ დიასპორის ორგანიზაციებს უნდა ჰქონდეთ შემდეგი ამოცანები: დააკავშიროს საზღვარგარეთ მცხოვრები მიგრანტები ერთმანეთთან, გააძლიეროს მათ შორის კომუნიკაცია, მოაწყოს კულტურული ღონისძიებები, და დაეხმაროს მათ სამუშაოს პოვნაში ან მიაწოდოს ინფორმაცია საქართველოში სამუშაო ადგილების შესაძლებლობების შესახებ.

129 მაგალითად, მაჭახელა და ჩვენებური, იხ. (GIZ 2013)

“ვფიქრობ, ასეთი ორგანიზაციის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანაა საზღვარგარეთ მყოფი მიგრანტების ერთმანეთთან დაკავშირება და მათ შორის კომუნიკაციის გაძლიერება. ასევე ვფიქრობ, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია კულტურული ღონისძიებების ორგანიზება იმ მიგრანტებისათვის, რომლებიც თურქეთში ცხოვრობენ, რადგან მათ მუდმივად ენეტრებათ საქართველო და სამშობლოსთან დაახლოვება მათ ცხოვრებას გაადვილებს.” (FM-TR-01).

“ძალიან კარგი იქნება თუ ეს ორგანიზაცია დედას სამსახურს უშოვის საქართველოში.” (FM-TR-02).

დიასპორულ ორგანიზაციაში ჩართულობა და თურქეთში მცხოვრებ სხვა მიგრანტებთან კონტაქტი მნიშვნელოვანია საქართველოსთან ძლიერი კავშირის შენარჩუნების თვალსაზრისით.

“მიგრანტები ჩვენთვის ქართული ენის, კულტურისა და ისტორიის მაგალითია. ისინი ჩვენი დები და ძმები არიან” (DO-TR-01).

ჩანს, რომ თურქეთში არსებულ დიასპორულ ორგანიზაციებს ერთი საერთო მიზანი აკავშირებთ - ეს არის ქართული კულტურის პოპულარიზაცია, რისთვისაც ორგანიზაციას უკეთებენ ერთობლივ ღონისძიებებს (DO-TR-01). ერთ-ერთმა გამოკითხულმა ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ ისინი იღებენ არაფინანსურ მხარდაჭერას თურქეთის მუნიციპალიტეტისაგან. საქართველოს სახელმწიფო ორგანიზაციები, ასევე, ახორციელებენ ნატურით მხარდაჭერას. გარდა არაფინანსური დახმარებისა, ასოციაციები სხვა დახმარებას არ იღებენ. ერთ-ერთმა გამოკითხულმა ორგანიზაციამ თქვა, რომ იგი თავად აფინანსებს თავს ქართული ენის გაკვეთილების გადასახადებითა და კონცერტებსა და სხვა ღონისძიებებზე გაყიდული ბილეთებიდან შემოსული თანხით (DO-TR-01).

ერთ-ერთი დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლმა გასაუბრებისას განაცხადა, რომ მიგრანტების დაბრუნება იქნება მნიშვნელოვანი ხიდი საზღვარგარეთ მყოფ დიასპორულ ორგანიზაციასა და საქართველოს შორის (DO-TR-01).

ძირითადი ინფორმაცია თურქეთში დიასპორული ორგანიზაციების შესახებ

- გამოკითხვის მონაწილეთა უმეტესობას სურს დაბრუნდეს საქართველოში.
- დიასპორული ორგანიზაციების ძირითადი საქმიანობა გულისხმობს კულტურულ საქმიანობასა და ქართული ენის სწავლებას. გარდა ამისა, დიასპორული ორგანიზაციები უშვებენ ქართულ ჟურნალებს.
- დიასპორული ორგანიზაციების მიზანია, აგრეთვე, უკეთ ცნობადი გახადონ ქართული კულტურა თურქეთში რადიო და ტელე შოუების საშუალებით.
- ჩანს, რომ თურქეთში არსებულ დიასპორულ ორგანიზაციებს ერთი საერთო მიზანი აკავშირებთ - ქართული კულტურის პოპულარიზაცია, რისთვისაც ორგანიზაციას უკეთებენ ერთობლივ ღონისძიებებს
- თურქულ მუნიციპალიტეტებში გათვალისწინებულია არაფინანსური მხარდაჭრა, რაც გულისხმობს ტრანსპორტირებისათვის ავტობუსებით მომარაგებას და ღონისძიების ჩატარებისთვის ადგილის გამოყოფას.
- საქართველოს სახელმწიფო ინსტიტუტები, აგრეთვე სთავაზობენ დახმარებას, მაგრამ სასურველია მეტი მხარდაჭერა. განსაკუთრებით ეს ეხება ქართული ენის სწავლებისთვის სასწავლო მასალებით მომარაგებას.

9.3.3. დიასპორის პოტენციური წვლილი საქართველოს განვითარებაში

9.3.3.1. დაბრუნება

გამოკითხვის შედეგები უჩვენებს, რომ თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა 93% სურს საქართველოში დაბრუნება და ხაზგასმით ამბობს, რომ სამუდამო მიგრაცია განზრახული არ ჰქონდა. მთავარი მიზეზი ოჯახთან ახლოს ყოფნაა (“რა თქმა უნდა, მირჩევნია საქართველოში ვცხოვრობდე ჩემს ოჯახთან ერთად”) და ემოციური კავშირები საქართველოსთან (“საქართველო ჩემი სამშობლოა”). არდაბრუნების ერთ-ერთი მიზეზი სამუშაო ადგილების ნაკლებობაა, რაც კიდევ ერთხელ დაადასტურა ოჯახის წევრებთან ინტერვიუმ.

“დედას ყველაზე მეტად ის სურს სამუშაო ჰქონდეს საქართველოში. როგორც კი იშოვის, არსად აღარ წავა. მაგრამ საქმე ისაა, რომ რა საქმეც არ უნდა იშოვოს აქ, ყველა დაბალანაზღაურებადია. ამიტომ, ამ სამუშაოებს ხელს ვერ მოკიდებს.” (FM-TR-02).

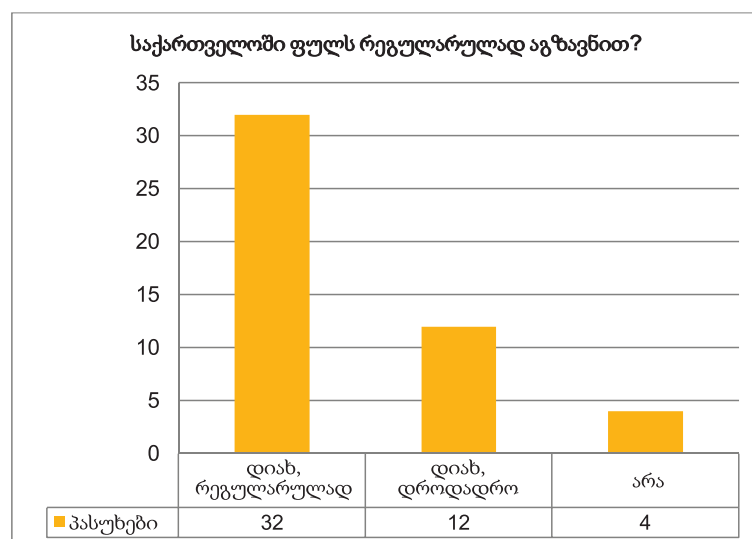
საბერძნეთის მსგავსად, თურქეთში გამოკითხული მიგრანტები საქართველოში დაბრუნებას სხვადასხვა დროის პერიოდში ფიქრობენ. 57% სურს საქართველოში მომავალ წელს დაბრუნდეს, 16% სურს მომდევნო 5 წლის მანძილზე და 25% 10 წლის შემდეგ.

9.3.3.2. ფულადი გზავნილები

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით ცხადი ხდება, რომ 2013 წელს საქართველოში თურქეთიდან გადმოგზავნილი იქნა \$258 მილიონი (€188 მილიონი).¹³⁰ აღნიშნული თანხა ძირითადად გადარიცხული იქნა ბანკის საშუალებით. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ფულის გაგზავნა ხდება არაოფიციალური საშუალებებითაც, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ფულადი გზავნილების მთლიანი რაოდენობა აჭარბებს ზემოთმოცემულ ოფიციალურ ციფრს. ევროპული ტრენინგების ფონდის მიერ გამოქვეყნებულ კვლევაში ხაზგასმულია, რომ მიგრანტები სისტემატურად ეხმარებიან ოჯახის წევრებს, მიუხედავად იმისა, რომ მათი ხელფასი მაღალი არა არის. მათი კვლევის მიხედვით, საქართველოდან ჩასული მიგრანტები თავიანთი თვიური შემოსავლის 59%¹³¹ საქართველოში აგზავნიან, რადგან თურქეთში ცხოვრების ხარჯები შედარებით დაბალია.

გამოკითხულ მიგრანტთა 92% ფულს უგზავნის ოჯახის წევრებს საქართველოში ან რეგულარულად (67%) ან დროდადრო (25%). 43% აგზავნის დაახლოებით €100 - €500 და 38% €1,000-ზე მეტს წელიწადში. გამოკითხულ რესპონდენტთა უმრავლესობა (58%) გამოიმუშავებს თვეში €500 -ზე ნაკლებს..

დიაგრამა 44: საქართველოში თანხის გაგზავნა (რეგულარულად) – თურქეთი

130 (National Bank of Georgia 2013)

131 (ETF 2012)

ფულს მეტწილად აგზავნიან ოჯახის ან მეგობრების საშუალებით (72%; რამდენიმე პასუხი იყო შესაძლებელი) უფრო ნაკლები რაოდენობა ბანკით (28%), პირადად (12%), ბანკის ტრანსფერის ოპერატორებით (9%). ფულს ძირითადად აბანდებენ სასოფლო დანადგარებში (80%) და განათლებაზე (68%), ჯანმრთელობაზე (60%) და საკვებზე (30%; შესაძლებელი იყო რამდენიმე პასუხი).

თურქეთში მცხოვრები მიგრანტების ოჯახის წევრებმა გასაუბრებისას აღნიშნეს, რომ ფულს ყოველთვიურად იღებენ. თანხის რაოდენობა მონაცვლეობს 200 აშშ დოლარი (დაახლოებით 150 ევრო) და 150 ლარი (დაახლოებით 75 ევრო). ერთი მიგრანტი ფულის გაგზავნის არაოფიციალურ არხებს იყენებს - ფულს ავტობუსის მძღოლს ატანს საქართველოში, სადაც ფული ძირითადად ყოველდღიურ ხარჯებს ხმარდება, როგორცაა ქირა, ელექტრო ენერგია, გაზი, წყალი და საკვები.

“მამაჩემს ფული ძირითადად თვითონ ჩამოაქვს. თუ რაიმე გადაუდებელია და ფული სასწრაფოდ გვჭირდება, ავტობუსს ატნევს. ფულს მძღოლს აძლევს, ან ვინმეს ავტობუსში. მერე ჩვენ ვხვდებით აქ. ჩვეულებრივ 200 აშშ დოლარს ან 150 აშშ დოლარს აგზავნის თვეში ერთხელ ან თვეში ორჯერ. ეს ფული ძირითადად ელექტროობაზე, გაზზე, წყალზე და ბინის ქირაზე იხარჯება.” (FM-TR-01).

“დედაჩემს ბინის ქირა ჰქონდა გადასახდელი, რომელიც რამდენიმე თვის გადაუხდელი გვექონდა. პირველ რიგში ეს უნდა გადაგვეხადა. მორჩენილი ფული საკვებზე და კომუნალურ გადასახადებზე ძლივს გვყოფნის. დედა ყოველთვიურად 150 ლარს გვიგზავნის ბინის ქირის გამოკლებით. ჯანმრთელობისთვის ეს ფული არასოდეს გვეყოფოდა, მაგრამ ღვთის მადლით სოციალური დაზღვევა გვაქვს და გადაუდებელ შემთხვევაში ამას ვიყენებთ.” (FM-TR-02)

9.3.3.3. ინვესტიციები

სამაგიდო კვლევის შედეგების მიხედვით აღმოჩნდა, რომ თურქული ინვესტიციის დიდი წილი საქართველოში მოდის პირდაპირ ტექსტილის ფაბრიკებზე, რომლებსაც ჰყავთ თურქი მეპატრონეები და რომლებიც განლაგებულია აჭარის რეგიონში, საქართველოში. ინვესტიციების ეს შემოდიდება შეიძლება უკავშირდებოდეს ისტორიულ დიასპორას თურქეთში. დიასპორული ორგანიზაციები, ასევე, აქტიურად ხელს უწყობენ კარგი ქართული საინვესტიციო გარემოს შექმნას მათ ბიზნეს ქსელებში, რის შედეგადაც მოზიდული იქნა საკმარისი რაოდენობით უცხოური ინვესტიციები საქართველოში. მაგალითისათვის შეიძლება დავასახელოთ: თურქული ინვესტიცია საქართველოს აეროპორტებში (TAV) და რუსული და თურქული ინვესტიცია ენერგეტიკის სექტორში¹³². ასევე, თურქეთისა და საქართველოს ზეთისხილის კომპანიამ (“Geolive”) შეიძინა მიწის ნაკვეთი აღმოსავლეთ საქართველოში და დარგეს დაახლოებით 400 ჰექტარი ზეთისხილის მინდორი.¹³³ ასე, რომ თურქეთში ისტორიული დიასპორის აქტიური ჩართულობა მნიშვნელოვან როლს თამაშობს თურქეთიდან ინვესტიციების შემოდიდებაში. ამასთანავე, გამოკითხულ დიასპორულ ასოციაციას თავისი წვლილი შეაქვს საქართველოს განვითარებაში, ძირითადად თურქეთში მყოფი საქართველოს ბიზნესმენებისათვის ინფორმაციის მიწოდებით, რომელთაც საქართველოში სურთ ფულის დაბანდება (DO-TR-01).

აღმოჩნდა, რომ გამოკითხულ მიგრანტთა 13% აქვს კერძო ინვესტიცია საქართველოში და 83% სურს ფული დააბანდოს საქართველოში. სამი ძირითადი სფერო პოტენციური ინვესტიციისათვის არის სოფლის მეურნეობა (50%), ტურიზმი (27%) წარმოებაში (24%; შესაძლებელი იყო რამდენიმე პასუხი). რესპონდენტები თანხმდებიან, რომ (67%), სამართლებრივი უსაფრთხოება (43%) და პოლიტიკური სტაბილურობა (40%) ხელს შეუწყობს ინვესტიციების განხორციელებას (შესაძლებელი იყო ერთზე მეტი პასუხი).

ერთი გამოკითხული ოჯახის წევრები აცხადებენ, რომ მამა, რომელიც თურქეთში ცხოვრობს, გეგმავს

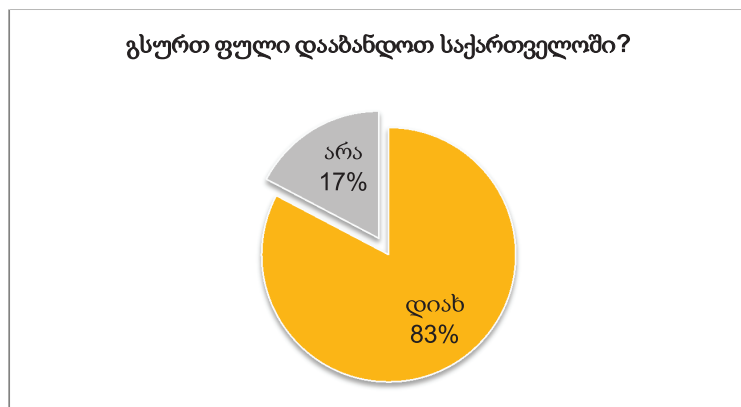
132 (GIZ 2013) PG 22

133 (The Office of the State Minister of Georgia for Diaspora Issues 2014)

სუპერმარკეტის გახსნას საქართველოში მისი დაბრუნებისთვის:

“რა თქმა უნდა, მას სურს დაბრუნდეს საქართველოში. იგი აპირებს დაბრუნებას 3 ან 4 წელიწადში. თბილისში ბინის ყიდვას ვგეგმავთ იპოთეკით და როგორც კი საკმარისი დანაზოგი ექნება, უკან დაბრუნდება. ნამდვილად გვინდა, რომ უკან დაბრუნდეს. [...] მამაჩემს უნდა ფული დააბანდოს, რატომაც არა? ვფიქროს, პატარა სუპერმარკეტს გახსნის.” (FM-TR-01).

დიაგრამა 45: ბიზნეს ინვესტიციები საქართველოში (თურქეთი)

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

9.3.3.4. განვითარებისკენ მიმართული აქტივობები

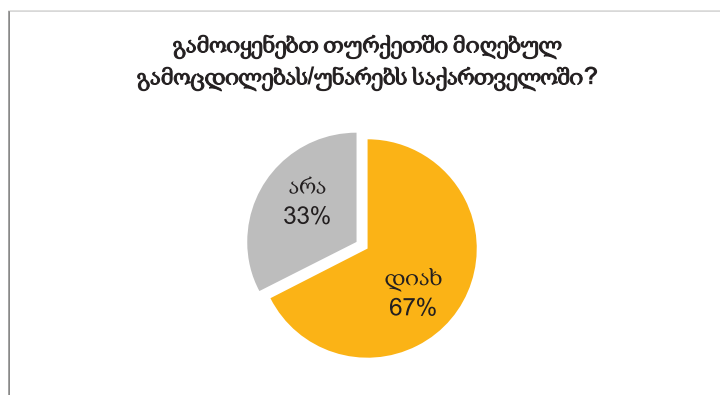
გამოკითხულ მიგრანტებს მტკიცედ აქვთ განზრახული ფული დააბანდონ საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ პროექტებში (86%). ფულის დაბანდებას ისურვებდნენ საეკლესიო და საქველმოქმედო პროექტებში (41%), ადამიანთა უფლებების დაცვასა (35%) და ინფრასტრუქტურაში (18%).

“ბევრი რამ მომწონს [საქართველოში], ხანდახან ბრამდები, რადგან გინდა უკეთესი იყოს, სოფლები და ქუჩები უკეთ განვითარებული იყოს, ასე, რომ, მე სავსე ვარ საინტერესო ემოციებით.” (TR-DO2).

9.3.3.5. უნარების/ცოდნის გადაცემა

გამოკითხული რესპონდენტების უმრავლესობა (68%) თვლის, რომ თურქეთში მიღებული ცოდნა და გამოცდილება გამოადგებათ საქართველოს განვითარებისთვის. 64% ფიქრობს, რომ ადვილი იქნება ამ უნარების საქართველოში გამოყენება.

დიაგრამა 46: თურქეთში მიღებული გამოცდილების/უნარების გამოყენება საქართველოში

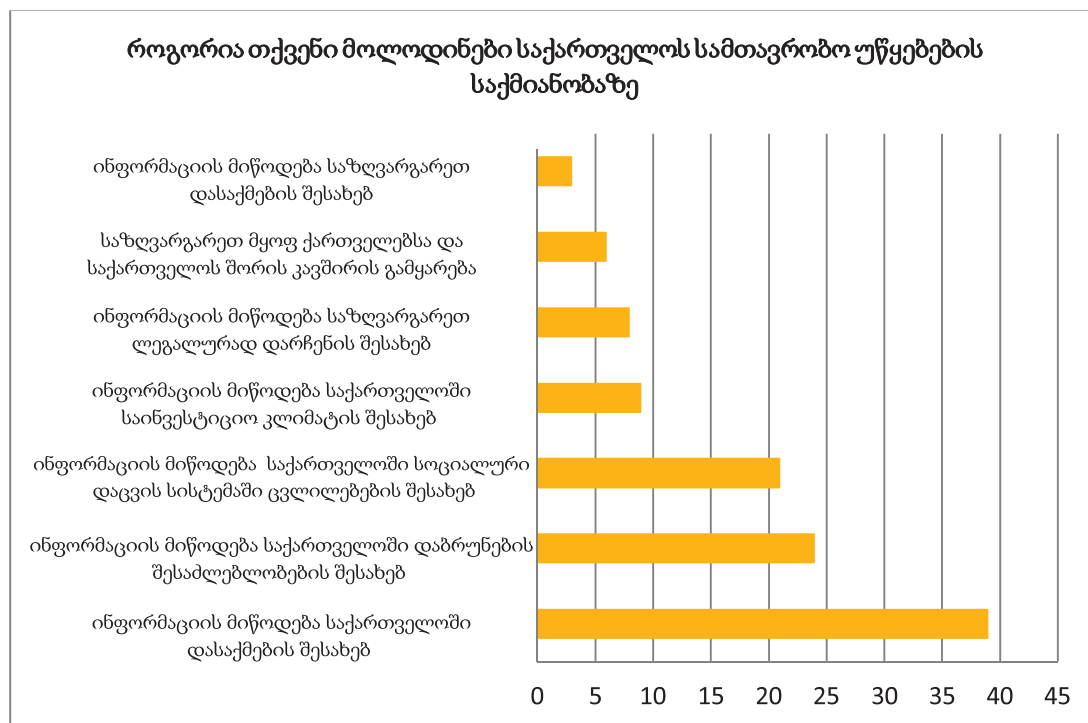
წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

9.3.3.6. მიგრანტთა მოლოდინი ქართულ სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით

თურქეთში მცხოვრებ მიგრანტთა უმრავლესობას (87%) სურს ჰქონდეს ინფორმაცია საქართველოში სამუშაო ადგილების შესახებ; 53% სურს ინფორმირებული იყოს დაბრუნების შესაძლებლობების შესახებ და 47% სურს ჰქონდეს ინფორმაცია საქართველოში სოციალური დაცვის სფეროში მიმდინარე ცვლილებების შესახებ. გამოკითხული რესპოდენტებისთვის ნაკლებ მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ინფორმაცია საქართველოში საინვესტიციო კლიმატის შესახებ (20%), ლეგალური მიგრაციისა და დარჩენის შესაძლებლობების შესახებ (18%), საქართველოსა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ მიგრანტებს შორის კავშირის გაძლიერების შესახებ (13%) და საზღვარგარეთ სამუშაო ადგილების შესახებ (7%)

თურქეთის შემთხვევაში ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვავოთ ისტორიული დიასპორა და ახალი შრომითი მიგრანტების დიასპორა, რომელთაც აშკარაა სხვადასხვა გამოწვევები და საჭიროებები აქვთ. ისტორიულ დიასპორას მაგალითად, ძირითადად ჭირდება ქართული ენის გაკვეთილები, რათა არ განწყვიტონ კავშირი თავიანთ ფესვებთან. საინტერესოა აგრეთვე, ინფორმაცია საინვესტიციო შესაძლებლობების შესახებ. ზოგადად, უნდა გაუმჯობესდეს კომუნიკაცია დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატსა და თურქეთში საქართველოს საკონსულოს შორის. ბევრმა მიგრანტმა არ იცის, რომ მათ შეუძლიათ დახმარებისთვის მიმართონ საკონსულოს, თუნდაც ბინადრობის ნებართვის გარეშე. არის წინადადება, რომ აქ გერმანიის მსგავსად დაინიშნოს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის წარმომადგენელი საქართველოს საკონსულოში სტამბოლში ან შეიქმნას საბჭო, რომელშიც შევლენ დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლები.

დიაგრამა 47: მიგრანტთა მოლოდინები საქართველოს სამთავრობო უწყებების საქმიანობაზე

წყარო: სავლე მონაცემები, 2013

თურქეთში მცხოვრები დიასპორის წვლილი საქართველოს განვითარებაში

- გამოკითხულ მონაწილეთა უმრავლესობას სურს საქართველოში დაბრუნება.
- გამოკითხულ მონაწილეთა უმრავლესობა გეგმავს საქართველოში დაბრუნებას; ნახევარზე მეტი უკვე მომავალ წელსვე.
- თითქმის ყველა გამოკითხული მონაწილე ფულს უგზავნის ოჯახის წევრებს საქართველოში, ძირითადად ოჯახის წევრებისა და მეგობრების საშუალებით.
- კვლევა გვიჩვენებს, რომ თურქეთის ისტორიული დიასპორა მნიშვნელოვანი ფაქტორია თურქეთიდან პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოსვლისა.
- გარდა ამისა, გამოკითხულ რესპოდენტთა 80% სურს ფული დააბანდოს საქართველოში; გამოკითხულ მონაწილეთა 13% უკვე აქვს კერძო ინვესტიცია საქართველოში.
- გამოკითხულ მონაწილეებს სერიოზული განზრახვა აქვთ ფული დაბანდონ საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ პროექტებში, ძირითადად ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში.
- გამოკითხულთა უმრავლესობას მიაჩნია, რომ თურქეთში მიღებული გამოცდილება გამოადგებათ საქართველოს განვითარებაში.

10. ბიბლიოგრაფია

- Badurashvili, Irina, and Mamuka Nadareishvili. "Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe." Georgia, 2012.
- Baraulina, Tatjana, and Axel Kreienbrink. "Return and Reintegration - Types and Strategies in Turkey, Georgia and the Russian Federation." Beitrage zu Migration und Integration, Bd. 4, 2013.
- BMP Building Migration Partnerships. "Georgia - Extended Migration Profile." 2011, 106.
- CARIM-East: Regional migration report: South Caucasus. Regional migration report: South Caucasus. Florence: European University Institute, Migration Policy Centre, 2013.
- Caucasus Research Resource Centre. "Migration and Return to Georgia: Trends, Assessments, and Potential." A Report submitted by the Danish Refugee Council, 2007.
- Centre for International Migration and Development. Returning Experts Programme - Georgia . 2014. <http://www.zav-reintegration.de/en> and <http://www.cimonline.de/en/worldwide/345.asp> (accessed 03 06, 2014).
- Chelidze, Natia. "Policy on Migration and Diasporas in Georgia." CARIM East - Consortium for Applied Research on International Migration, Socio-Political Module, 2012.
- Chelidze, Natia. Readmission, Return and Reintegration in Georgia. Socio-Political Module, CARIM East - Consortium for Applied Research on International Migration, 2013.
- Cigerci Ulukan, Nihan, and Umut Ulukan. "Cross-Border Labour Mobility Within Georgia and Turkey." 2010: 8.
- DAAD German Academic Exchange Service . Informationszentrum Tbilissi . 2014. <http://ic.daad.de/tbilissi/?l=1&i=4> (accessed 02 12, 2014).
- Das Offizielle Hauptstadtportal . 2014. <http://www.berlin.de/labo/auslaender/dienstleistungen/> (accessed 02 14, 2014).
- Dejure - Auslaendervereine . 2014. <http://dejure.org/gesetze/VereinsG/14.html> .
- Democracy and Freedom Watch. "Saakashvili Grants Citizenship to more Georgians in Turkey." 25 October 2013. <http://dfwatch.net/saakashvili-grants-citizenship-to-more-georgians-in-turkey-40799> (accessed 12 26, 2013).
- DESTATIS . German Statistical Bureau . 2013. https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/MigrationIntegration/AuslaendBevoelkerung2010200117004.pdf?__blob=publicationFile.
- Deutsche Wirtschafts Vereinigung. 2014. <http://georgien.ahk.de/>.
- Doing Business - Measuring Business Regulations. "Ease of Doing Business in Georgia." 2014. <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia/> (accessed 02 25, 2014).
- Embassy of Germany in Tbilisi . "December 2013 Newsletter Number 5." 2013. http://www.tiflis.diplo.de/contentblob/4054690/Daten/3707698/DD_Newsletter_5_2013.pdf (accessed 01 07, 2014).
- Embassy of Germany in Tbilisi. "Kultur und Bildungsbeziehungen." Politische Beziehungen Deutschland. 2013. http://www.tiflis.diplo.de/Vertretung/tiflis/de/02/Kultur__und__Bildungsbeziehungen/0KulturBildungsbeziehungen.html (accessed 08 26, 2013).
- EMN . Country Factsheet: Greece 2012. 2012. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/country-factsheets/country_factsheet_greece_2012_

en_400018.pdf (accessed 01 07, 2014).

EPRC. "The Role of Remittances in Georgian Economy." Issue in Focus - Third Report, December 2011.

ETF. "Migration and Skills in Georgia." Results of the 2011/2012 Migration Survey on the Relationship between Skills, Migration and Development, 2012.

European Migration Network. "Greece - Annual Policy Report 2012." 2013.

EUROSTAT. "EuroStat Data ." 2013.

EUROSTAT. "Statistical Population Data." 2012.

Federal Foreign Office of Germany. "Foreign and European Policy ." Bilateral Relations with Georgia. February 2013. http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Georgien_node.html (accessed 09 02, 2013).

—. "Immigration Act." 2013. http://www.auswaertiges-amt.de/EN/EinreiseUndAufenthalt/Zuwanderungsrecht_node.html (accessed 09 03, 2013).

Federal Ministry of Economic Cooperation and Development of Germany. 2013. <http://www.bmz.de/en/index.html> (accessed 09 04 , 2013).

Federal Ministry of Justice of Germany . 2013. http://www.bmi.bund.de/EN/Home/home_node.html (accessed 09 04, 2013).

Federal Ministry of Labour and Social Affairs of Germany . 2013. <http://www.bmas.de/EN/Home/home.html> (accessed 09 04, 2013).

Federal Ministry of the Interior of Germany . 2013. http://www.bmi.bund.de/EN/Home/home_node.html (accessed 09 03, 2013).

Federal Office for Migration and Refugees of Germany . 2013. http://www.bamf.de/SiteGlobals/Forms/Sprachumschaltung/DE/Sprachumschaltung_Formular.html (accessed 09 04, 2013).

Ferry, Maroussia. "Female Migrants from Georgia: Profiles and Migratory Projects." Caucasus Analytical Digest No. 57, 2013.

Georgischer Verein in Deutschland e.V. 2014. <http://www.satvistomo.net/> (accessed 01 15, 2014).

GEOSTAT. "GeoStat Statistical Data ." 2014.

GeoStat. National Statistics Office of Georgia - Migration. 2012. http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=173&lang=eng (accessed 03 06, 2014).

Giugni, Marco. "Political Opportunities: From Tilly to Tilly." Swiss Political Science Review, 2009: 7.

GIZ. "Georgian Diaspora Study." 2013.

GIZ. "Georgian Diaspora Study." 2014.

Gogushvili, Alexi. The Development and the Side Effects of Remittances in the CIS Countries and Georgia: The Case of Georgia. Migration Policy Centre, 2013.

Icduygu, Ahmet, Gulru Zeynep Goker, Lami Bertan Tokuzlu, and Secil Pacaci Elitok. "Turkey - The Demographic-Economic Framework of Migration, The Legal Framework of Migration, The Socio-Political Framework of Migration." MPC Migration Profile, June, 2013.

International Labour Organization . Migration Rates in Five Local Territorial Units of Rustavi City. 2011.

- IOM. "Migration in Georgia: A Country Profile ." Geneva, 2008, 60.
- IOM Reintegration Assistance. "Assisted Voluntary Return to Georgia." 2014. <http://www.informedmigration.ge/en/index.php?reintegration> (accessed 02 27, 2014).
- Korfali, Deniz Karci, Aysen Ustubici, and Helene De Clerck. Turkey - Country and Research Areas Report. Project Paper, EUMAGINE, 2010.
- Labadze, Lasha, and Mirjan Tukhashvili. "Costs and Benefits of Labour Mobility between the EU and the Eastern Partnership Partner Countries." Country Report, Tbilisi, Georgia, 2013.
- Mansoor, Ali, and Bryce Quillin. "Migration and Remittances: Eastern Europe and the Former Soviet Union." The International Bank for Reconstruction and Development, 2007.
- Marouf, Michaela. "Irregular Migration between Georgia and Greece - Everyone Can Cross a Low Fence." Background Report: Migration System 2 (Georgia), Athens, Greece, 2013, 28.
- Migration Policy Institute. Recognizing Their Involving Migration Roles, Emerging Economies Overhaul Their Immigration Systems. 2013. <http://www.migrationpolicy.org/article/issue-no-2-recognizing-their-evolving-migration-roles-emerging-economies-overhaul-their>.
- Ministry of Culture and Tourism of Turkey. Statistical Data. 2013. <http://www.kultur.gov.tr/EN,36568/number-of-arriving-departing-visitors-foreigners-and-ci-.html>.
- Ministry of Internal Affairs of Turkey. "General Directorate of Security." Drug Report, 2009.
- MPC Migration Policy Center . Georgia - The Demographic-Economic Framework of Migration; The Legal Framework of Migration; The Socio-Political Framework of Migration. http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/migration_profiles/Georgia.pdf: Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute, 2013, 14.
- MRA Georgia. "Ministry of IDPs from the Occupied Territories, Accommodation and Refugees of Georgia." Official Website. 2013. <http://mra.gov.ge/main/ENG#section/16> (accessed 10 22, 2013).
- National Bank of Georgia. "Statistical Data on Remittances." 2013.
- People's Harmonious Development Society and TASO Foundation. "Peculiarities of Migration Processes from Georgia to Greece." Women's Fund and Memory Research Centre, 2010: PG 4.
- Ragab, Nora, Elaine McGregor, and Dr. Melissa Siegel. Diaspora Engagement in Development. An Analysis of the Engagement of the Tunisian Diaspora in Germany and the Potentials for Cooperation , GIZ, 2013.
- Statistical Office of Turkey. "Immigration By Country." 2011.
- Tchaidze, Robert, and Karine Torosyan. "Georgia: Pre-Migration Assistance Crucial to Facilitate Migration, Boost Remittances." Measuring and Optimizing Migration's Economic and Social Impacts, 2010, 13-14.
- The Economist. "Georgia Cannot Live on Frog Exports Alone." Georgia's Economy, 18 11 2010.
- The Embassy of Germany in Tbilisi . Visa Requirements for Germany . 2013. http://www.tiflis.diplo.de/Vertretung/tiflis/ka/04/UB__Visabestimmungen.html (accessed 01 07, 2014).
- The Office of the State Minister of Georgia for Diaspora Issues. Georgian Diaspora. 2014. http://diaspora.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=21&info_id=2971 (accessed 02 16, 2014).
- Triandafyllidou, Anna, and Ifigeneia Kokkali. Tolerance and Cultural Diversity Discourses in Greece. Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Florence : European University Institute, 2010.

Turkish Statistical Institute. Migration Statistics. 2013. http://www.turkstat.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067.

UNHCR . Dozens Queue Every Week in Athens to Apply for Asylum. 23 March 2012. <http://www.unhcr.org/4f6c8b6a6.html> (accessed 03 07, 2014).

UNICEF Country Profile. "Education in Georgia." 2008.

United Nations Department of Economic and Social Affairs. Trends in International Migrant Stock: The 2013 Revision. UN, 2013.

US Department of State. Trafficking in Persons 2013 Report: Country Narratives. 2013. <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2013/210550.htm>.

World Bank . "World Bank Factbook on Migration and Remittances." 2011. (accessed 01 28, 2014).

11. დანართი

11.1. დიასპორული ორგანიზაციები¹³⁴

სახელი	ქალაქი
თურქეთი	
ქართული კულტურის სახლი და გაზეთი ჩვენებური	სტამბოლი
ქართული კულტურის ცენტრი	სტამბოლი
თურქეთ-საქართველოს განათლებისა და კულტურის ფონდი	სტამბოლი
საქართველოსთან მეგობრობის ასოციაცია	სტამბოლი
ქართული კულტურის საზოგადოება	ორჰანგაზი, ბურსას პროვინცია
კავკასიის კულტურის საზოგადოება	გოლჩუკი, კოჩაელი, მარმარას რეგიონი
ბათუმის საზოგადოება ბურსაში	ბურსის პროვინცია
ინეგოლის კავკასიური ფოლკლორისა და კულტურის საზოგადოება	ინეგოლი, ბურსას პროვინცია
იზნიკის ბათუმის საზოგადოება	იზნიკი, ბურსას პროვინცია
ქართული ხელოვნების სახლი	სტამბოლი
საბერძნეთი	
ქართველ ქალთა კავშირი	ათენი
ათენის ვახტანგ VI სახ. ქართული საკვირაო სკოლა	ათენი
ათენის ქართული ინსტიტუტი	ათენი
ათენის განათლებისა და კულტურის ცენტრი "კავკასია"	ათენი
ქართული ხელოვნების აკადემია, ასოციაცია „ახალი საქართველო“, სალონიკი, საბერძნეთი	სალონიკი
ქართველ იმიგრანტთა ასოციაცია საბერძნეთში	კრეტა, ათენი
საბერძნეთი-საქართველოს სტუდენტთა და ახალგაზრდობის ასოციაცია	ათენი
ქართული ერთობა არგოლისში "საქართველო"	ნაფპლიო, არგოლისი
საბერძნეთის ქართველ ქალთა კავშირი და ასოციაცია "ოქროს საწმისი" გაზეთები „ელადა“ და „თაობა“	ათენი
თესალონიკის ქართული დიასპორა	სალონიკი
ევია-ათენის ერთობა „ჩემი საქართველო“	ათენი
ქართველ ემიგრანტთა მომსახურების ცენტრი	ათენი
საზოგადოება „ივერია“	სალონიკი

¹³⁶ სიაში შესულია ის ორგანიზაციები, რომლებიც აქტიურები არიან და გვეკონტაქტებოდნენ სამაგიდო კვლევის პერიოდში

გერმანია	
Berliner Georgische Gesellschaft e.V.	მალოვი, ორანიენბურგი
Brandenburgisch-Georgische Gesellschaft e.V.	პოტსდამი, გერმანია
Georgisches Haus in Berlin e.V.	ბერლინი
Georgisch – Deutsches Forum e.V.	ბერლინი
Georgischer Verein in Deutschland e.V.	მიუნხენი
Inko-Georgisches Kulturzentrum e.V., Nürnberg	ნიუნბერგი
Deutsch – Kaukasische Gesellschaft „Lile“ e.V., Hamburg	ჰამბურგი
Georgisches Kulturforum e.V. Frankfurt	ფრანკფურტი
ბილფელდის გერმანულ-ქართული საზოგადოება	ბილფელდი
ქართული მართლმადიდებლური ეკლესია დუსელდორფში	დუსელდორფი
გერმანულ-ქართული კულტურული საზოგადოება -კოლხეთი	ვიტენი
Georgisch-Deutscher Kulturverein	რეგენსბურგი e. V.
ქართული საკვირაო სკოლა „საუნჯე“	ერფურტი

11.2. დიასპორულ ორგანიზაციათა აქტივობების მაგალითები

გერმანია:

ბილფელდის გერმანულ-ქართული საზოგადოება

ასოციაცია დაარსდა 2003 წელს. იმავე წელს მან დააარსა საკვირაო სკოლა. ასოციაციაში გაწევრიანებულია დაახლოებით 100 ადამიანი და ფინანსდება დაახლოებით 400-500 ადამიანის ნებაყოფლობითი შენატანებით. ორგანიზაციის მიზანია ქართული კულტურის, ენისა და ტრადიციების პოპულარიზაცია გერმანიაში. იგი ასევე ეხმარება რთულ სიტუაციაში ჩავარდნილ საქართველოს მოქალაქეებს, როგორცაა, მაგალითად, წინასწარი დაკავების იზოლარტორში მოთვსებული ადამიანები.

Georgisches Haus in Berlin e.V.

ორგანიზაცია რეგისტრირებულია ბერლინში და შედგება 15 წევრისგან. წევრებს აქვთ ორივე-გერმანული და ქართული მოქალაქეობა. ორგანიზაციის მთავარი მიზანია ქართული კულტურის პოპულარიზაცია გერმანიაში და პირიქით, გერმანული კულტურისა საქართველოში. გარდა ამისა, ასოციაცია ეხმარება გასაჭირში მყოფ თანამემამულეებს გერმანიაში. ორგანიზაცია ორგანიზებას უკეთებს, აგრეთვე, საერთაშორისო საზაფხულო ბანაკებს საქართველოში სხვადასხვა ეროვნების ბავშვებისთვის, მათ შორის არიან ბავშვები ქართული ფესვებით.

Brandenburgisch-Georgische Gesellschaft e.V.

ასოციაცია დაარსდა 1994 და დარეგისტრირდა, როგორც დარეგისტრირებული ასოციაცია (e.V.) 1996 წელს. იგი მდებარეობს პოტსდამში. ასოციაცია შედგება გერმანელი და ქართველი წევრებისგან, სულ მათი რაოდენობაა 22. გერმანელი მოქალაქეებს განეწიანება გამოწვეული იყო 1990-იან წლებში საქართველოსადმი გაზრდილი ინტერესით, განსაკუთრებით ტურიზმის თვალსაზრისით. ამიტომაც, გერმანელი მოქალაქეები შეუერთდნენ ამ საქართველოს დიასპორულ ორგანიზაციას, იმისათვის, რომ გაცნობოდნენ ქართულ კულტურას. ორგანიზაცია უზრუნველყოფს რჩევებს და საკონსულტაციო მომსახურებას გერმანიაში მცხოვრები ქართველებისათვის, ორგანიზებას უკეთებს ღონისძიებებს და ხელს უწყობს გაცვლით პროგრამებს საქართველოსა და გერმანიას შორის. მას შემდეგ, რაც ინტერნეტი გახდა ძირითადი საინფორმაციო წყარო, ორგანიზაციამ აქცენტი გადაიტანა ქართული კულტურას ხელშეწყობაზე, და ორ ქვეყანას შორის სასწავლო კავშირების დამყარებაზე. ხორციელდება ერთი გაცვლითი პროგრამა, რომელიც გულისხმობს ბრანდენბურგის პარლამენტისა და აჭარის უმაღლესი საბჭოს თანამშრომლობას (see www.georgien.tk), კიდევ ერთი- ახორციელებს გაცვლით პროგრამებს პოტსდამისა და ბათუმის უნივერსიტეტებს შორის. გარდა ამისა, ორგანიზაცია ატარებს ღონისძიებებს, როგორიცაა მაგალითად, გამოფენები ან სამეცნიერო კვლევების პრეზენტაციები.

საბერძნეთი:

საქართველოს სპორტისა და კულტურის ასოციაცია „საქართველო“

ასოციაცია დაარსდა 2003 წელს, რომლის მიზანია საქართველოს ბავშვთა და ახალგაზრდობის ჩართვა ქართულ სპორტსა და ქართულ კულტურაში. ორგანიზაცია, რომელიც რეგისტრირებულია, როგორც არასამთავრობო ორგანიზაცია (NGO) აერთიანებს 60 წევრს. ქსელში ჩართულთა რაოდენობა აღწევს 300 - 500 ადამიანს. წევრებს ბერძნული ან ქართული ფესვები აქვთ. ასოციაციაში მოქმედებს ქართული ცეკვის ჯგუფი და პატარა სკოლა, სადაც ბავშვებს ასწავლიან ქართულ ენასა და კულტურას. გარდა ამისა, წლის განმავლობაში აღინიშნება საქართველოსა და საბერძნეთისათვის მნიშვნელოვანი დღეები, როგორიცაა მაგალითად, საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე, საბერძნეთის დამოუკიდებლობის დღე და ახალი წლები. ასოციაცია, აგრეთვე, ეხმარება საბერძნეთში მცხოვრებ თანამემამულეებს საჭიროების შემთხვევაში. მაგალითად, ჯანმრთელობის პრობლემების ან სხვა საკითხების მოგვარებაში.

ათენის ქართული ინსტიტუტი

ინსტიტუტი დაარსდა 1999 წელს თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საბერძნეთის დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლების მიერ. ინსტიტუტი აწარმოებს სამეცნიერო კვლევებს. კვლევის აქცენტები კეთდება ელინისტურ, არქეოლოგიურ და ისტორიულ მოვლენებზე. ინსტიტუტში ფუნქციონირებს ბიბლიოთეკა. ათენის ქართული ინსტიტუტი არის პირველი ქართული აკადემიური და კულტურული დაწესებულება, რომელიც საზღვარგარეთ გაიხსნა. რადგანაც ინსტიტუტი აღიარებულია უცხოურ არქეოლოგიურ ინსტიტუტად, ინსტიტუტი კვლევებს აწარმოებს საბერძნეთსა და საქართველოს შორის არსებულ სამეცნიერო და კულტურული გაცვლების ყველა ასპექტზე. ინსტიტუტი მიზნად ისახავს ურთიერთობის გაძლიერებას საქართველოსა და საბერძნეთის აკადემიურ დაწესებულებებს შორის, საბერძნეთსა და საქართველოს შორის არსებულ საერთო კულტურული მემკვიდრეობის ფონზე.

ქართველ ემიგრანტთა მომსახურების ცენტრი ათენში

ქართველ ემიგრანტთა მომსახურების ცენტრის მიზანია საბერძნეთში მცხოვრებ საქართველოს მიგრანტთა მხარდაჭერა და სხვადასხვა მომსახურების გაწევა, როგორიცაა მაგალითად, თარგმანი, იურიდიული და სხვა სახის მომსახურება ხელმისაწვდომ ფასად. 2010-2011წლებში ზოგადი რჩევებისა და ონლაინ დახმარების გარდა 6,000 განაცხადი იქნა შეტანილი სხვადასხვა დოკუმენტებზე, როგორიცაა მაგალითად დაბადების მოწმობა, პასპორტი და სხვ. და მომზადდა ცენტრის მიერ.

მომსახურებიდან შესული თანხით ფინანსდება ბერძნულ-ქართული კულტურული ასოციაცია (ტექსტი იხ. ქვემოთ). აქედან გამომდინარე, ორთავე ორგანიზაციას აერთიანებს საერთო მიზანი: დაიცვან ქართველთა ინტერესები საბერძნეთში.

ბერძნულ-ქართული კულტურული ასოციაცია

ეს არის არაკომერციული ორგანიზაცია, რომელიც დაარსდა 2010 წელს. ასოციაციის მიზანია საბერძნეთში მცხოვრებ საქართველოს ემიგრანტთა მხარდაჭერა სოციალურ, ჯანმრთელობის, კულტურულ და საგანმანათლებლო სფეროში. გარდა საკონსულტაციო და იურიდიული მომსახურებისა, რაც ორგანიზაციის ძირითადი საქმიანობაა, იგი, აგრეთვე, გვთავაზობს ინგლისური და ქართული ენის გაკვეთილებს და ცეკვის გაკვეთილებს. ორგანიზაციას ჰყავს 9 დამფუძნებელი და დაახლოებით 200 რეგულარული წევრი. ორგანიზაციის დახმარებით შექმნილ ბიბლიოთეკაში ქართული ლიტერატურა ხელმისაწვდომია დაინტერესული პირებისათვის. ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული კამპანიის შედეგად „ერთი წიგნი მაინც“, მათ 347 წიგნი მიიღეს ქართული გამომცემლობებიდან და ახლა დაახლოებით 1 000 წიგნია ბიბლიოთეკაში.

თურქეთი:

ქართული კულტურის სახლი-ჩვენებური

ასოციაცია დაარსდა 2000 წელს სხვა სახელწოდებით და პოპულარიზაციას უწევდა ქართულ ფოლკლორულ ცეკვებსა და კულტურას. ამჟამინდელი ფორმით ასოციაცია არსებობს 3 წელია და აერთიანებს 60 წევრს ქართული ფესვებით, ძირითადად მეცნიერებს, მხატვრებს, მწერლებსა და ბიზნესმენებს. ასოციაციის მუშაობას უძღვება 7-კაციანი საბჭო და თავმჯდომარე. ასოციაციის ერთ-ერთი პრიორიტეტია თურქულ სკოლებში ქართული ენის შესწავლის შესაძლებლობა. თურქეთის განათლების სამინისტროსთან ერთად ისინი ამუშავებენ ენის შესწავლისთვის საჭირო კურიკულუმსა და სილაბუსს. ასოციაცია, აგრეთვე, ქმნის ფილმებს ქართული ფოლკლორის შესახებ, რომელიც გადაიცემა თურქული ეროვნული ტელევიზიის არხებით და აქვს რადიო პროგრამა. ცეკვის ანსამბლი „ერთობა“ აერთიანებს ქართველებს, ჩერქეზებსა, აფხაზებსა და ლაზებს და აგრეთვე, თურქ-ქართველებს ქართული ცეკვების სწავლებით. იგი აგრეთვე, გვთავაზობს კურსებს ქართული ენის სწავლების შესახებ და ასწავლის ქართველ ემიგრანტებს, როგორ ასწავლონ ქართული თურქეთში. ასოციაცია ორგანიზებას უკეთებს კონცერტებს. მაგალითად, იბერიის ცეკვის ანსამბლ „ოზკანის“ მონაწილეობით (ქართული ხელოვნების სახლი). ასოციაციას აქვს მნიშვნელოვანი ფუნქცია მოიძიოს ქართველი ემიგრანტები საბერძნეთში და გაუწიოს მათ მომსახურება. მომსახურებაში იგულისხმება იურიდიული და სოციალური კონსულტაცია, რჩევები მოქალაქეობისა და იქ ცხოვრების საკითხებზე, სათარჯიმნო დახმარება დაკავებული ქართველებისათვის და 24 საათიანი სატელეფონო სერვისი.

11.3. კითხვარის ნიმუში

ქართული დიასპორის კითხვარი

ძვირფასო რესპონდენტო!

დიდი მადლობა რომ დათანხმდით ჩვენს გამოკითხვაში მონაწილეობაზე. წინამდებარე კითხვარი არის პროექტის „ქართველ ემიგრანტთა როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ შემადგენელი კომპონენტი. პროექტი ხორციელდება ლტოლვილთა დანიის საბჭოსა და მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრის მიერ. კითხვარის შევსებით თქვენ მხარს დაუჭერთ პროექტის მთავარ ამოცანას - საქართველოს განვითარების ხელშეწყობას. კითხვარის შესავსებად დაგჭირდებათ მხოლოდ 10-15 წუთი და გთხოვთ, ყვადოთ ყველა შეკითხვას გასცეთ პასუხი. თქვენს მიერ მოწოდებული ინფორმაციის ანონიმურობა იქნება დაცული და არ მიენიჭება მესამე პირს. კიდევ ერთხელ მადლობას მოგახსენებთ!

ERGEM პროექტის გუნდი

გთხოვთ შეავსოთ კითხვარი. ზოგიერთ შეკითხვას აქვს პასუხის რამდენიმე ვერსია, რაც იმას ნიშნავს რომ შეგიძლიათ თქვენთვის სასურველი რამდენიმე პასუხი მონიშნოთ. ასევე გთხოვთ, მიუთითოთ ნებისმიერი სახის შენიშვნა კითხვარის ბოლოს.

1 ზოგადი ინფორმაცია			
კითხვარის ამ ნაწილში დასმული შეკითხვები ეხება თქვენს შესახებ ზოგად ინფორმაციას.			
1	ასაკი:		
2	სქესი:	☐ მამრობითი	☐ მდედრობითი
3	ოჯახური მდგომარეობა:	☐ ქორწინებაში არ მყოფი ☐ დაქორწინებული	☐ დაშორებული ☐ განქორწინებული ☐ ქვრივი
4	განათლება (გთხოვთ მონიშნოთ განათლების უმაღლესი დონე რაც მიგიღიათ):	☐ საშუალო განათლება (სკოლა) ☐ პროფესიული განათლება ☐ არასრული საშუალო განათლება	☐ ბაკალავრიატი ☐ მაგისტრატურა ☐ დოქტურანტურა
5	უმაღლესი განათლების შემთხვევაში (უნივერსიტეტი), რა განხრით სწავლობდით?	☐ სოციალური მეცნიერებები ☐ განათლება ☐ საბუნებისმეტყველო ☐ სამედიცინო ☐ ეკონომიკა	☐ იურიდიული ☐ ინჟინერია ☐ სხვა, გთხოვთ მიუთითოთ: -----
6	რა იყო თქვენი პროფესია და საქმიანობა საქართველოში?		
7	დაბადების ადგილი (ქვეყანა, ქალაქი)		

8	საქართველოში სად ცხოვრობდით ვიდრე საზღვარგარეთ წახვიდოდით?			
9a	თქვენი ოჯახის წევრები ამჟამად საქართველოში ცხოვრობენ?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 10	
9b	თუ ცხოვრობენ, მიუთითეთ ოჯახის რომელი წევრები?	☐ მშობლები ☐ მეუღლე ☐ ბავშვი (ბავშვები) ☐ ძმა (ძმები), და (დეები)		☐ ბებია-ბაბუა ☐ ოჯახის შორეული წევრები
2. ინფორმაცია საზღვარგარეთ გამგზავრებისა და დარჩენის შესახებ				
ამ ნაწილში დასმული შეკითხვები შეეხება თქვენს საქართველოდან გამგზავრებას და X ქვეყანაში ცხოვრებას				
10	პირველად დიდი ხნით როდის ჩახვედით X ქვეყანაში ?	_____ გთხოვთ, მიუთითოთ თვე და წელი.		
11	რა იყო თქვენი საქართველოდან წასვლის მიზეზი? მიუთითეთ ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზეზი.	☐ სწავლა ☐ სამსახური შემომთავაზეს ☐ ახალი სამსახურის ძიება ☐ ოჯახური გარემოებები		☐ სხვა, გთხოვთ მიუთითოთ: -----
12	თავიდანვე X ქვეყანაში ჩასვლას ისახავდით მიზნად?	☐ დიახ	☐ არა, გთხოვთ დააკონკრეტოთ: -----	
13	X ქვეყანაში სანამ ჩახვიდოდით უკვე გქონდათ იქ კონტაქტები?	☐ დიახ, გთხოვთ დააკონკრეტოთ: -----		☐ არა
14	ამჟამად რომელ ქალაქში ცხოვრობთ?			
15a	X ქვეყანაში ვისთან ერთად ჩახვედით?	☐ მარტო → გადადით შეკითხვაზე 16		☐ სხვასთან ერთად
15b	გთხოვთ მიუთითოთ ვისთან ერთად ჩახვედით X ქვეყანაში			
16	გაქვთ X ქვეყანაში ცხოვრების ნებართვა/ვიზა?	☐ დიახ		☐ არა
17a	ამჟამად მუშაობთ X ქვეყანაში?	☐ დიახ		☐ არა, გადადით შეკითხვაზე 18
17b	კვირაში რამდენი საათი მუშაობთ?			
17c	რა არის თქვენი საქმიანობა / რომელ სექტორში ხართ დასაქმებული?			
17d	გაქვთ X ქვეყანაში მუშაობის ნებართვა?	☐ დიახ	☐ არა	☐ არ არის საჭირო
17e	თქვენი სამსახური თქვენს განათლებას შეესაბამება თუ არა?	☐ დიახ		☐ არა

18	რამდენს შეადგენს თქვენი შემოსავალი X ქვეყანაში თვეში?	☐ 500 EUR-ზე ნაკლები ☐ 500 – 750 EUR ☐ 750 – 1000 EUR	☐ 1000 – 1500 EUR ☐ 1500 – 2000 EUR ☐ 2000 EUR-ზე მეტი
19	რა არის თქვენი შემოსავლის წყარო X ქვეყანაში? მიუთითეთ ყველაზე მნიშვნელოვანი	☐ სამსახური ☐ სტიპენდია ☐ მთავრობის / სოციალური მხარდაჭერა ☐ საქართველოში მყოფი ოჯახის მიერ მხარდაჭერა	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტოთ: -----
20	გაქვთ მოქმედი ქართული პასპორტი?	☐ დიახ	☐ არა
21a	გაქვთ X ქვეყანის მოქალაქეობა?	☐ დიახ → გადადით შეკითხვაზე 22a	☐ არა
21b	გსურთ მოიპოვოთ X ქვეყანის მოქალაქეობა?	☐ დიახ	☐ არა
22a	თქვენი ოჯახის წევრები ცხოვრობენ X ქვეყანაში?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 23a
22b	თქვენი ოჯახის რამდენი და რომელი წევრები არიან თქვენთან ერთად X ქვეყანაში?		
3. საქართველოსა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებს შორის კავშირი			
ეს ნაწილი მოიცავს შეკითხვებს საქართველოსთან კავშირსა და X ქვეყანაში ქართული ორგანიზაციების როლის შესახებ.			
23a	საქართველოში ჩასულხარტ მას შემდეგ რაც X ქვეყანაში გაემგზავრეთ?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 24
23b	რამდენ ხანში ერთხელ ჩადიხართ საქართველოში?	☐ 3 თვეში ერთხელ ☐ ნახევარ წელიწადში ერთხელ ☐ წელიწადში ერთხელ	☐ 1 ან 2 წელიწადში ერთხელ ☐ 2დან 5 წლამდე
23c	რა არის თქვენი საქართველოში ჩასვლის ძირითადი მიზეზები?	☐ ოჯახი ☐ საქმე ☐ ჯანმრთელობა ☐ დასვენება	☐ სხვა, გთხოვთ მიუთითეთ: -----
24	რისი მეშვეობით გაქვთ კავშირი საქართველოში თქვენს ოჯახთან და მეგობრებთან? მიუთითეთ 2 ყველაზე მნიშვნელოვანი.	☐ ტელეფონი ☐ ელ-ფოსტა ☐ წერილი/ფოსტა ☐ სოციალური ქსელები (Facebook/ IamGeorgian/ Vkontakte, etc.) ☐ Skype	☐ არ მაქვს კავშირი ☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----

25	დაახლოებით რა სიხშირით გაქვთ კავშირი საქართველოში თქვენს ოჯახთან და მეგობრებთან?	☐ ყოველდღე ☐ კვირაში რამდენჯერმე ☐ კვირაში ერთხელ	☐ თვეში რამდენჯერმე ☐ თვეში ერთხელ ☐ უფრო იშვიათად, ვიდრე თვეში ერთხელ
26a	თვალყურს ადევნებთ საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკურ, კულტურულ, სოციალურ, ეკონომიკურ და ა.შ. მოვლენებს?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 26c
26b	რისი მეშვეობით ადევნებთ თვალყურს საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს?	☐ ინტერნეტი ☐ ტელევიზია ☐ სხვა ქართველებთან შეხვედრა ☐ ოჯახთან/მეგობრებთან ზარებით	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----
26c	რა მიზეზებით არ ადევნებთ თვალყურს საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს?	☐ არ ვარ დაინტერესებული ☐ არ მაქვს საშუალება	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----
27a	ხართ თუ არა რაიმე დიასპორული ორგანიზაციის წევრი გერმანიაში?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 27c
27b	რა სახით ხართ ჩართული დიასპორული ორგანიზაციის საქმიანობაში?	☐ აქტიურად ვარ ჩართული ამ ორგანიზაციის საქმიანობაში; ☐ ხანდახან მაქვს კონტაქტი დიასპორულ ორგანიზაციასთან; ☐ მხოლოდ მაქვს ინფორმაცია ორგანიზაციის ღონისძიებების შესახებ, მაგრამ აქტიურად არ ვიღებ მონაწილეობას;	☐ მიუთითეთ ორგანიზაციის სახელი: -----
27c	რატომ არ ხართ ჩართული დიასპორული ორგანიზაციის საქმიანობაში?	☐ არ ვარ დაინტერესებული ☐ არ მსმენია არცერთი ქართული ორგანიზაციის შესახებ ჩემს გარშემო; ☐ მიმაჩნია რომ ეს არ არის მნიშვნელოვანი	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----

28	თქვენი აზრით, რა უნდა იყოს X ქვეყანაში დიასპორული ორგანიზაციის მთავარი საქმიანობა?	ქართველების მხარდაჭერა გერმანიაში მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისათვის		დაბალი ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ მაღალი
		ქართველებსა და საქართველოს შორის კავშირის გამყარება		დაბალი ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ მაღალი
		საქართველოში მიმდინარე მოვლენების შესახებ ორგანიზაციის წევრების ინფორმირება		დაბალი ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ მაღალი
		ქართული დიასპორის მიერ საქართველოს განვითარების ხელშეწყობა		დაბალი ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ მაღალი
		ქართველი ბავშვების განათლების მხარდაჭერა (ქართული ენა, ისტორია, ლიტერატურა, ა.შ.)		დაბალი ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ მაღალი
		სხვა: -----		
29a	გსმენიათ თუ არა ქართული უწყებების მხრიდან საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან მიმართებაში რაიმე ინიციატივის შესახებ?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 30	
29b	გთხოვთ, ჩამოთვალოთ საზღვარგარეთ მცხოვრები თანამემამულეების შესახებ საქართველოს მთავრობის ის ინიციატივები რომლებზეც გსმენიათ			
30	გაქვთ თუ არა რაიმე რჩევა იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება X ქვეყანაში ქართულ ორგანიზაციებსა და საქართველოს ინსტიტუტებს შორის თანამშრომლობის გაუმჯობესება?			
31a	გაქვთ თუ არა რაიმე სახის კონტაქტი საქართველოს საკონსულოსთან X ქვეყანაში?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 32	
31b	რა სიხშირით უკავშირდებით საქართველოს საკონსულოს X ქვეყანაში?	☐ თვეში ერთხელ ☐ ნახევარ წელიწადში ერთხელ	☐ წელიწადში ერთხელ ☐ რამდენიმე წელიწადში ერთხელ	
31c	რა მიზეზით უკავშირდებით ხოლმე საქართველოს საკონსულოს?	☐ სავიზო საკითხები ☐ ოფიციალური დოკუმენტების მოთხოვნა ☐ საკონსულტაციოდ / რჩევების მისაღებად	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----	
4. საქართველოში მიმდინარე განვითარების პროცესების მხარდაჭერა				
ამ ნაწილში დასმული შეკითხვები შეეხება საქართველოში დაბრუნებისა ან ინვესტირების თქვენს სურვილს.				

32a	გსურთ საქართველოში დაბრუნება?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 32c
32b	რატომ გსურთ საქართველოში დაბრუნება?		
32c	რატომ არ ისურვებდით საქართველოში დაბრუნებას?		
33	თუ გსურთ საქართველოში დაბრუნება, როდის დაბრუნდებოდით?	☐ შემდეგი წლის განმავლობაში ☐ 5 წლის განმავლობაში ☐ 10 წლის განმავლობაში	☐ მოგვიანებით ☐ არასდროს
34	რა შეუშლიდა ხელს თქვენს საქართველოში დაბრუნებას?		
35	თქვენს ცხოვრებაში რა ცვლილებებმა შეიძლება შეუწყოს ხელი თქვენს საქართველოში დაბრუნებას?		
36	საქართველოში განხორციელებულმა რა ცვლილებებმა შეიძლება შეუწყოს ხელი თქვენს დაბრუნებას?		
37a	რაიმე სახის ინვესტიცია თუ გაქვთ უკვე საქართველოში?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 38a
37b	რა სახის ინვესტიცია გაქვთ საქართველოში?	☐ წარმოება ☐ ფინანსური სექტორი ☐ სოფლის-მეურნეობა ☐ ტურიზმი ☐ ტრანსპორტი ☐ სერვის-სექტორი	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----
38a	საკმარისი დანაზოგი რომ გქონდეთ, ისურვებდით თუ არა საქართველოში ბიზნესში ინვესტირებას?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 38c
38b	რატომ გსურთ საქართველოში ინვესტირება?		
38c	რატომ არ ისურვებდით საქართველოში ინვესტირებას?		
39	თუ ისურვებდით საქართველოში ინვესტირებას, რომელ სექტორში?	☐ წარმოება ☐ ფინანსური სექტორი ☐ სოფლის-მეურნეობა ☐ ტურიზმი ☐ სერვის-სექტორი ☐ ტრანსპორტი	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----
40a	გექნებოდათ სურვილი საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ პროექტებში ინვესტირების?	☐ დიახ	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 41

40b	რა სახის პროექტებში გექნებოდათ ინვესტირების სურვილი?	☐ ინსტიტუციონალური განვითარება ☐ ინფრასტრუქტურა ☐ პოლიტიკის განვითარება ☐ ეკლესია/საქველმოქმედო საქმიანობა ☐ ადამიანის უფლებები	☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----
41	საქართველოში მომხდარმა რა ცვლილებებმა შესაძლოა განაპირობოს თქვენი გადაწყვეტილება ინვესტირების შესახებ?	☐ ეკონომიკური ზრდა საქართველოში ☐ პოლიტიკური დაცულობა საქართველოში ☐ იურიდიული დაცულობა საქართველოში ☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----	
42	რა სახის მხარდაჭერაა თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საქართველოს სახელმწიფო უწყებების მხრიდან? აირჩიეთ 3 ყველაზე მნიშვნელოვანი.	☐ ინფორმაციის მიწოდება საქართველოში დასაქმების შესახებ ☐ ინფორმაციის მიწოდება საზღვარგარეთ დასაქმების შესახებ ☐ ინფორმაციის მიწოდება საზღვარგარეთ ლეგალურად დარჩენის შესახებ ☐ ინფორმაციის მიწოდება საქართველოში საინვესტიციო კლიმატის შესახებ ☐ ინფორმაციის მიწოდება საქართველოში დაბრუნების შესაძლებლობების შესახებ ☐ ინფორმაციის მიწოდება საქართველოში სოციალურ სისტემაში ცვლილებების შესახებ ☐ ქართველებსა და საქართველოს შორის კავშირის გამყარებას (კულტურული ღონისძიებები, საქმიანი ვიზიტები, საზაფხულო ბანაკები, ქართული სკოლები გერმანიაში, სხვა) ☐ სხვა, გთხოვთ დააკონკრეტეთ: -----	
5. ფულადი გზავნილები			
43	რეგულარულად აგზავნით თანხას სახლში (საქართველოში)?	☐ დიახ, რეგულარულად ☐ დიახ, დრო და დრო	☐ არა → გადადით შეკითხვაზე 48
44	დაახლოებით რა თანხას აგზავნით წელიწადში?	☐ < 100 EUR ☐ 100 – 500 EUR	☐ 500 – 1000 EUR ☐ 1000 EUR-ზე მეტი
45	ძირითადად რისი მეშვეობით აგზავნით თანხას საქართველოში?	☐ საბანკო გადარიცხვა ☐ ფოსტა ☐ Western Union და სხვა ოპერატორები ☐ მეგობრებს/ახლობლებს ვატან	☐ მე თვითონ მიმაქვს ☐ სხვა, დააკონკრეტეთ: -----
46	ვის უგზავნით თანხას?	☐ ოჯახს	☐ მეგობრებს

47	ძირითადად რაში იხარჯება ეს თანხა? აირჩიეთ 3 ყველაზე მნიშვნელოვანი.	☐ სახლი/რემონტი / მშენებლობა ☐ საკვები ☐ განათლება ☐ ჯანმრთელობა ☐ ყოველდღიური მოხმარების საგნები	☐ ბიზნეს-ინვესტიცია/ საწყისი კაპიტალი, გთხოვთ დააკონკრეტოთ: სხვა:
48	რა ცოდნა და გამოცდილება დააგროვეთ X ქვეყანაში?		
49a	როგორ ფიქრობთ, ის ცოდნა და გამოცდილება რაც X ქვეყანაში დააგროვეთ, გამოადგებოდა საქართველოს?	☐ დიახ	☐ არა
49b	როგორ ფიქრობთ, საქართველოში ადვილად გამოიყენებთ იმ ცოდნას და გამოცდილებას რაც X ქვეყანაში დააგროვეთ?	☐ დიახ	☐ არა, დააკონკრეტეთ:

გთხოვთ მიუთითოთ ნებისმიერი კომენტარი:

თუ გსურთ დამატებითი ინფორმაცია მიიღოთ ჩვენი პროექტის შესახებ და გაეცნოთ კლევის შედეგებს, შეგიძლიათ მიუთითოთ თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია. თქვენს მიერ მონოღებული ინფორმაციის ანონიმურობა დაცულია.

სახელი:	
საკონტაქტო:	
მისამართი:	
ელ-ფოსტა:	
ტელეფონი:	

11.4. ინტერვიუს ნიმუში

დიასპორული ორგანიზაციების / მიგრანტთა ასოციაციების წარმომადგენლებთან ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუს წარმართვის ინსტრუქცია

დოკუმენტის მიზანია დაეხმაროს ინტერვიუერს წარმართოს საუბარი დიასპორულ ორგანიზაციების/ მიგრანტთა ასოციაციების წარმომადგენლებთან, როგორცაა თავმჯდომარეები, აქტიური წევრები, დამაარსებლები და ა. შ. სამ შერჩეულ ქვეყანაში (გერმანია, საბერძნეთი, თურქეთი).

შესავალი მონაწილეებისათვის

ეს ინტერვიუ არის გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში მცხოვრებ ქართველ ემიგრანტებთან დაკავშირებული პროექტის ERGEM-ის შემადგენელი კომპონენტი. ინტერვიუ, რომელიც გაიმართება ქართული დიასპორის წევრთა ოჯახის წევრებთან, საქართველოს სახელმწიფო უწყებებისა და ქართული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლებთან, მიზნად ისახავს, გაარკვიოს უფრო მეტი დაინტერესებულ მხარეთა დამოკიდებულების, საჭიროებებისა და სურვილების შესახებ, მხარი დაუჭიროს საქართველოს განვითარების პროცესებში მიგრანტთა ჩართულობას და გამოკვეთოს ის საჭიროებები, რაც ამ პროცესის მხარდაჭერას ჭირდება.

მოპასუხეს უნდა ესმოდეს, რომ აქ არ არის სწორი ან მცდარი პასუხი. პროექტის განმახორციელებელ გუნდს აინტერესებს მონაწილეთა გამოცდილება და შეხედულებები. ანონიმურობა გარანტირებულია. ინდივიდუალური პასუხები გამოყენებული იქნება საერთო ანალიზისთვის. თქვენი პირადი მონაცემები არ გამოქვეყნდება და არ მიეწოდება მესამე პირს. ინტერვიუ ხელმისაწვდომი იქნება ICMPD-სა და DRC-თვის, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ კვლევის ფარგლებში. ეს ინტერვიუ გამოყენებული იქნება მხოლოდ კვლევის მიზნებისთვის. კითხვებზე პასუხის გასაცემად 20-30 წუთზე მეტი არ დაგჭირდებათ.

შესავალი ინტერვიუერისთვის

გასაუბრება უნდა დაიწყოთ გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში ქართული დიასპორების კვლევის შესახებ მოკლე ინფორმაციით და მარტივი ენით აუხსნათ მონაწილეს ამ კვლევის მიზნები და არსი. გარდა ამისა, უნდა უთხრათ, კიდევ ვის გაესაუბრებით და რა იქნება კვლევის შედეგი.

პროექტის აღწერა: ინტერვიუერმა კვლევის მიზნების ასახსნელად შეიძლება გამოიყენოს პროექტის აღწერა:

პროექტის „**ქართველ ემიგრანტთა როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)**“ ძირითადი ამოცანაა, თავისი წვლილი შეიტანოს საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებსა და საქართველოს შორის არსებული კავშირების გაძლიერებაში, იმისათვის, რომ გაიზარდოს ქართული დიასპორების წვლილი საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებაში. რაც შეეხება კონკრეტული ამოცანებს, პროექტი უშუალოდ დიასპორული ორგანიზაციების წვლილს იკვლევს და მიზნად ისახავს:

- ინსტიტუციური ცოდნის გაუმჯობესებას ქართველი ემიგრანტებისა და დიასპორული ერთობების შესახებ მათი საჭიროებების, ინტერესების, ფულადი გზავნილებისა და პოტენციური საინვესტიციო სფეროების გათვალისწინებით;
- საქართველოს უწყებების მხრიდან ქართველი ემიგრანტებისა და საზღვარგარეთ მყოფი დიასპორული ერთობებისათვის ინფორმაციის უკეთ მიწოდებას, მხარდაჭერასა და მომსახურების გაუმჯობესებას;
- დიასპორის წარმომადგენლების მხრიდან ქართული ბიზნეს სექტორისათვის სტრუქტურირებული ცოდნის გადაცემას და დაბრუნებული მიგრანტების მხარდაჭერის პილოტირებას.

პროექტის საქმიანობა ხორციელდება სამ თანმიმდევრულ ფაზად (საწყისი ფაზა, განხორციელება და დახურვა) სამი დამატებითი კომპონენტის საშუალებით: ინფორმაციის შეგროვება და ანალიზი (1), სერვისები დიასპორისთვის საზღვარგარეთ (2) და სერვისები საქართველოში (3).

ERGEM-ის პროექტი ხორციელდება DRC-ის ხელმძღვანელობით ICMPD-თან თანამშრომლობით პროექტის პარტნიორებისა და ასოცირებული პარტნიორების მიერ. კონსორციუმში გაერთიანებული არიან თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო, საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო და პოლონეთის შინაგან საქმეთა სამინისტრო. პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის თემატური პროგრამების მიერ და ხორციელდება DRC-ისა და პროექტის პარტნიორთა თანადაფინანსებით. პროექტის განხორციელება დაიწყო 2013 წლის 16 აპრილს, პროექტის ხანგრძლივობაა 18 თვე.

შენიშვნა: მოცემულ კითხვარში ინტერვიურმა რესპოდენტს უნდა წარუდგინოს თითოეული სასაუბრო თემა (სათაურში მითითებული) ამ საკითხზე ზოგადი საუბრით. ასეთი მიდგომა სასაუბროდ განაწყობს რესპოდენტს. აქ ჩამოთვლილია ის საკითხები, რასაც ინტერვიუში უნდა შეეხოთ იდეალურ შემთხვევაში, თუმცა აუცილებელი არაა, შეეხოთ თითოეულს და ყველა დეტალს. ქვე-შეკითხვები, შეიძლება გამოყენებული იქნეს, როგორც გაგრძელება, რომელიც დამოკიდებულია პირველადი შეკითხვის პასუხზე. რესპოდენტი, ჩვეულებრივ შეეხება ზოგიერთ ამ საკითხს ინტერვიუს დროს ზოგადად, მაგრამ შეიძლება საჭირო გახდეს ჩაეძიოთ რესპოდენტს ზოგიერთი დეტალის დაზუსტების მიზნით. სასურველია, ეს ჩაძიება არაფორმალური, სასაუბრო ტერმინოლოგიით განხორციელდეს და ამასთან მოვერიდოთ რესპოდენტისთვის პასუხის მინიშნებას. ყველა რესპოდენტი თანაბრად ვერ აანალიზებს რა ხდება და საით მიემართება საუბრის ხაზი.

ინფორმაცია ინტერვიუს დაწყებამდე, ავსებს მკვლევარი

ინტერვიურმა ეს ნაწილი ინტერვიუს დაწყებამდე უნდა შეავსოს.

კითხვარის ნომერი:

ადგილი:

რომელი ქვეყნის ქართული დიასპორული ორგანიზაციის/ მიგრანტთა ასოციაციის წარმომადგენელია რესპოდენტი:

- ☐ გერმანია
- ☐ საბერძნეთი
- ☐ თურქეთი

1. ზოგადი ინფორმაცია

- 1.1 რა ორგანიზაციაში მუშაობთ?
 - 1.1.1 რამხელაა თქვენი ორგანიზაცია? რამდენი წევრისგან შედგება?
 - 1.1.2 როგორ არის თქვენი ორგანიზაცია დარეგისტრირებული? (ასოციაცია, შპს, etc.)?
 - 1.1.3 ორგანიზაციის წევრები მხოლოდ ქართველები არიან?
 - 1.1.4 არა-ქართველი წევრები თუ არიან?
 - 1.1.5 როდის დაარსდა თქვენი ორგანიზაცია (წელი)?
 - 1.1.6 სად მდებარეობს ეს ორგანიზაცია? (ქალაქი, მისამართი)
- 1.2 რა თანამდებობა გიკავიათ ამ ორგანიზაციაში?
 - 1.2.1 ძირითადად რა მოვალეობები გაქვთ თქვენს თანამდებობაზე?
- 1.3 რა შეხება გაქვთ მიგრანტებთან საქართველოდან თქვენი თანამდებობიდან გამომდინარე?
- 1.4 რა არის თქვენი ორგანიზაციის მოღვაწეობის სფეროები, ინტერესი/პრიორიტეტები?
- 1.5 გაქვთ რომელიმე სხვა დიასპორულ ორგანიზაციასთან კონტაქტი? (სხვა ქალაქში, სხვა ქვეყანაში)
 - 1.5.1 რა სახის ურთიერთობა გაკავშირებთ?
 - 1.5.2 დიასპორული ორგანიზაციების ქსელის ან რაიმე მსგავსი გაერთიანების წევრი ხომ არ ხართ? თქვენ ან თქვენი ორგანიზაცია?
- 1.6 ძირითადად რა სახის ღონისძიებებს აწყობთ?
 - 1.6.1 წელიწადში დაახლოებით რამდენჯერ აწყობთ რაიმეს?
 - 1.6.2 რამდენი ადამიანი ესწრება ხოლმე ამ ღონისძიებებს?
 - 1.6.3 ყველა ვინც ესწრება, ქართველი არის ხოლმე?
- 1.7 როგორ დაგვიხასიათებდით თქვენი ორგანიზაციის ტიპურ წევრს?
- 1.8 რა სიხშირით მოგმართავენ წევრი და არა-წევრი საქართველოს მოქალაქეები?
 - 1.8.1 წელიწადში დაახლოებით რამდენი ადამიანი მიმართავს თქვენს ორგანიზაციას?
 - 1.8.2 რა არის მათი ძირითადი მომართვები, კითხვები, პრობლემები?
- 1.9 გაქვთ რაიმე სახის მხარდაჭერა ადგილობრივი ხელისუფლებისგან? (დანიშნულების ქვეყანაში)?
 - 1.9.1 რა სახის მხარდაჭერაა ეს?
- 1.10 ძირითადად როგორ აფინანსებთ თქვენს ორგანიზაციას? ღონისძიებებს?
 - 1.10.1 რაიმე სახის ფინანსურ მხარდაჭერას იღებთ საქართველოსგან?
 - 1.10.2 რაიმე სახის ფინანსურ მხარდაჭერას იღებთ დანიშნულების ქვეყნიდან?
- 1.11 რაიმე სირთულეები ხომ არ გახსენდებათ რასაც თქვენი ორგანიზაცია გადააწყდა დანიშნულების ქვეყანაში?

2. ურთიერთობა საქართველოში არსებულ უწყებებთან/ორგანიზაციებთან

- 2.1 ზოგადად თანამშრომლობთ საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან?
 - 2.1.1 როგორ თანამშრომლობთ?
 - 2.1.2 რამდენ ხანში ერთხელ თანამშრომლობთ?
 - 2.1.3 ზუსტად ვისთან თანამშრომლობთ? (უწყება, დეპარტამენტი)

- 2.1.4 ანცობთ ხოლმე რაიმე საერთო ღონისძიებას?
- 2.2 რა სახის თანამშრომლობას ისურვებდით საქართველოს სამთავრობო უწყებებთან?
 - 2.2.1 რა სახის მხარდაჭერის სურვილი გაქვთ უწყებების მხრიდან?
 - 2.2.2 როგორ შეიძლება არსებული თანამშრომლობის გაუმჯობესება?
 - 2.2.3 რა არის თქვენი მოლოდინი სამთავრობო უწყებების მხრიდან? რა სახის მხარდაჭერაა თქვენთვის მნიშვნელოვანი?
- 2.3 გსმენიათ რაიმე ინიციატივების შესახებ საქართველოს მთავრობის მხრიდან, რომლებიც ორიენტირებულია საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებზე?
 - 2.3.1 შეგიძლიათ დაასახელოთ/აღწეროთ ეს ინიციატივა?
- 2.4 თანამშრომლობით საქართველოს საკონსულო წარმომადგენლობასთან?
 - 2.4.1 რა სახის არის ეს თანამშრომლობა? წელიწადში დაახლოებით რა სიხშირით თანამშრომლობთ?
 - 2.4.2 ძირითადად რა საკითხებზე თანამშრომლობთ საკონსულოსთან?
- 2.5 შეგიძლიათ გვიჩიოთ, როგორ შეიძლება დიასპორულ ორგანიზაციებსა და საქართველოს სამთავრობო უწყებებს შორის თანამშრომლობის გაუმჯობესება?
- 2.6 რა სახის მხარდაჭერის მიღებას ისურვებდით სამთავრობო უწყებების მხრიდან იმისათვის, რომ უკეთ წარმართოთ თქვენი საქმიანობა?
 - 2.6.1 დაფინანსება?
 - 2.6.2 ტრენინგი, მაგ: საკვირაო სკოლების ორგანიზებისა და მართვის კუთხით, დაფინანსების მოზიდვის შესახებ, ა.შ.?
 - 2.6.3 ინფორმაციული მხარდაჭერა, მაგ: საქართველოში დასაქმების შესაძლებლობები, დაბრუნების პირობები, განათლებისა და სოციალური უზრუნველყოფის სისტემაში ცვლილებები ?
 - 2.6.4 წიგნები, მედია, ა.შ. საქართველოდან ჩამოტანა?
 - 2.6.5 ღონისძიებების ორგანიზება?

3. საქართველოსა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებს შორის კავშირი

- 3.1 გაქვთ რაიმე კავშირი დიასპორულ/ქართველ მიგრანტთა ორგანიზაციებთან საქართველოში?
 - 3.1.1 რა სახის თანამშრომლობა გაკავშირებთ?
- 3.2 გაქვთ რაიმე კავშირი საქართველოში დაბრუნებულ მიგრანტებთან?
 - 3.2.1 წელიწადში დაახლოებით რა სიხშირით ეკონტაქტებით?
 - 3.2.2 თქვენ უწევთ მათ რაიმე სახის მხარდაჭერას?
- 3.3 გაქვთ რაიმე კავშირი მიგრანტთა ოჯახის წევრებთან საქართველოში?
 - 3.3.1 წელიწადში დაახლოებით რა სიხშირით ეკონტაქტებით?
 - 3.3.2 რა მიზეზებით გაქვთ მათთან კავშირი?
 - 3.3.3 რა საკითხებზე გინევთ კონტაქტი?
 - 3.3.4 თქვენი აზრით, რა უნდა იყოს დიასპორული ორგანიზაციის ყველაზე მთავარი მოვალეობები/ფუნქციები?

4. საქართველოს განვითარებაში მხარდაჭერა

- 4.1 თქვენი ორგანიზაცია იღებს საქართველოს განვითარების პროცესებში მონაწილეობას?
 - 4.1.1 როგორ უჭერთ მხარს საქართველოს განვითარებას?
 - 4.1.2 გაქვთ რაიმე პროექტები/აქტივობები საქართველოში?
 - 4.1.3 რაიმე პრიორიტეტების მიხედვით თუ მოქმედებთ?
 - 4.1.4 რომ გქონდეთ შესაბამისი რესურსები, რა სფეროების განვითარებას დაუჭერდით მხარს საქართველოში?
- 4.2 თქვენი აზრით, უნდა იყოს თუ არა დიასპორული ორგანიზაცია ჩართული საქართველოს განვითარების პროცესებში? რა შეიძლება იყოს ასეთი ჩართულობის იდეალური სცენარი?

5. უნარების/ცოდნის გადაცემა

- 5.1 როგორ ფიქრობთ, თქვენი ორგანიზაციის წევრები იძენენ რაიმე სახის უნარებს ან ცოდნას დანიშნულების ქვეყანაში ცხოვრების დროს?
 - 5.1.1 როგორ ფიქრობთ, შესაძლებელი იქნება ამ გამოცდილების/ცოდნის საქართველოსთვის გაზიარება?
 - 5.1.2 ეს პროცესი სასარგებლო იქნებოდა საქართველოსთვის?
- 5.2 ამ შემთხვევაში რა როლი უნდა ითამაშოს დიასპორულმა ორგანიზაციამ, რომ მოხდეს დიასპორის ცოდნის, უნარებისა და გამოცდილების გაზიარება საქართველოსთვის?

ქართველი მიგრანტის ოჯახის წევრებთან ნახევრად-სტრუქტურირებული ინტერვიუს წარმართვის ინსტრუქცია

ამ დოკუმენტის მიზანია დაეხმაროს ინტერვიუერს იმ პირებთან საუბრის წარმართვაში, რომელთაც უშუალო შეხება აქვთ მიგრაციასთან საკუთარი ოჯახის წევრის გერმანიაში, საბერძნეთში ან თურქეთში გამგზავრების გამო. მიგრანტის ოჯახის წევრებად შეიძლება ჩაითვალოს მისი მშობლები, ბებია-ბაბუა, შვილები, შვილიშვილები.

ქვემოთ მოყვანილი შეკითხვები უნდა ჩაითვალოს ზოგად ინსტრუქციად, რომლის ადაპტაცია ხდება ინტერვიუს კონკრეტულ მონაწილესთან შესაბამისობის მიხედვით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ქვემოთ შემოთავაზებული შეკითხვები არც ამომწურავია და არც რაიმე ზღვარს უწესებს ინტერვიუერს, ასე რომ საჭიროა მათი შეცვლა და რესპონდენტის გამოცდილებაზე მორგება. სიტუაციის შესაბამისად შესაძლოა ინტერვიუერმა გამოტოვოს შეკითხვები, რომელთაც არაარსებითად მიიჩნევს კონკრეტული კონტექსტში და რესპონდენტთა კონკრეტული ჯგუფისთვის. შესაძლებელია უფრო გამარტივებული ენის გამოყენება და ახსნა-განმარტების მიცემა, სადაც ამის საჭიროება გაჩნდება, მაგრამ რომელიმე პასუხზე მინიშნება დაუშვებელია.

ინტერვიუს დაწყებამდე, ინტერვიუერმა მოკლედ და მარტივად უნდა ახსნას კვლევის მიზნები და ERGEM პროექტის არსი და ამოცანები, ასევე ისიც, კიდევ ვისთან ტარდება ინტერვიუები. თუ საჭიროა, ინტერვიუერმა უნდა განმარტოს ტერმინ „დიასპორას“ და სხვა საკვანძო ტერმინების მნიშვნელობა. აუცილებლად ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ რესპონდენტის შერჩევა მოხდა როგორც ექსპერტისა მისი პირადი გამოცდილების და პროფესიული ცოდნის გამო. ინტერვიუერმა რესპონდენტს ხელი უნდა მოაწერინოს თანხმობის სპეციალურ ფორმაზე, რომელიც ERGEM პროექტის მიერაა შემუშავებული.

შესავალი მონაწილეებისათვის

ეს ინტერვიუ არის გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში მცხოვრებ ქართველ ემიგრანტებთან დაკავშირებული პროექტის ERGEM-ის შემადგენელი კომპონენტი. ინტერვიუ, რომელიც გაიმართება ქართული დიასპორის წევრთა ოჯახის წევრებთან, საქართველოს სახელმწიფო უწყებებისა და ქართული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლებთან, მიზნად ისახავს, გაარკვიოს უფრო მეტი დაინტერესებულ მხარეთა დამოკიდებულების, საჭიროებებისა და სურვილების შესახებ, მხარი დაუჭიროს საქართველოს განვითარების პროცესებში მიგრანტთა ჩართულობას და გამოკვეთოს ის საჭიროებები, რაც ამ პროცესის მხარდაჭერას ღირდება.

მოპასუხეს უნდა ესმოდეს, რომ აქ არ არის სწორი ან მცდარი პასუხი. პროექტის განმახორციელებელ გუნდს აინტერესებს მონაწილეთა გამოცდილება და შეხედულებები. ანონიმურობა გარანტირებულია. ინდივიდუალური პასუხები გამოყენებული იქნება საერთო ანალიზისთვის. თქვენი პირადი მონაცემები არ გამოქვეყნდება და არ მიწოდდება მესამე პირს. ინტერვიუ ხელმისაწვდომი იქნება ICMPD-სა და DRC-თვის, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ კვლევის ფარგლებში. ეს ინტერვიუ გამოყენებული იქნება მხოლოდ კვლევის მიზნებისთვის. კითხვებზე პასუხის გასაცემად 20-30 წუთზე მეტი არ დაგჭირდებათ.

შესავალი ინტერვიუერისთვის

გასაუბრება უნდა დაიწყოს გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში ქართული დიასპორების კვლევის შესახებ მოკლე ინფორმაციით და მარტივი ენით აუხსნათ მონაწილეს ამ კვლევის მიზნები და არსი. გარდა ამისა, უნდა უთხრათ, კიდევ ვის გაესაუბრებით და რა იქნება კვლევის შედეგი.

პროექტის აღწერა: ინტერვიუერმა კვლევის მიზნების ასახსნელად შეიძლება გამოიყენოს პროექტის აღწერა:

პროექტის „ქართველ ემიგრანტთა როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ ძირითადი ამოცანაა, თავისი წვლილი შეიტანოს საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებსა და საქართველოს შორის არსებული კავშირების გაძლიერებაში, იმისათვის, რომ გაიზარდოს ქართული დიასპორების წვლილი საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებაში. რაც შეეხება კონკრეტული ამოცანებს, პროექტი

უშუალოდ დიასპორული ორგანიზაციების წვლილს იკვლევს და მიზნად ისახავს:

- ინსტიტუციური ცოდნის გაუმჯობესებას ქართველი ემიგრანტებისა და დიასპორული ერთობების შესახებ მათი საჭიროებების, ინტერესების, ფულადი გზავნილებისა და პოტენციური საინვესტიციო სფეროების გათვალისწინებით;
- საქართველოს უწყებების მხრიდან ქართველი ემიგრანტებისა და საზღვარგარეთ მყოფი დიასპორული ერთობებისათვის ინფორმაციის უკეთ მიწოდებას, მხარდაჭერასა და მომსახურების გაუმჯობესებას;
- დიასპორის წარმომადგენლების მხრიდან ქართული ბიზნეს სექტორისათვის სტრუქტურირებული ცოდნის გადაცემას და დაბრუნებული მიგრანტების მხარდაჭერის პილოტირებას.

პროექტის საქმიანობა ხორციელდება სამ თანმიმდევრულ ფაზად (საწყისი ფაზა, განხორციელება და დახურვა) სამი დამატებითი კომპონენტის საშუალებით: ინფორმაციის შეგროვება და ანალიზი (1), სერვისები დიასპორისთვის საზღვარგარეთ (2) და სერვისები საქართველოში (3).

ERGEM-ის პროექტი ხორციელდება DRC-ის ხელმძღვანელობით ICMPD-თან თანამშრომლობით პროექტის პარტნიორებისა და ასოცირებული პარტნიორების მიერ. კონსორციუმში გაერთიანებული არიან თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო, საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო და პოლონეთის შინაგან საქმეთა სამინისტრო. პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის თემატური პროგრამების მიერ და ხორციელდება DRC-ისა და პროექტის პარტნიორთა თანადაფინანსებით. პროექტის განხორციელება დაიწყო 2013 წლის 16 აპრილს, პროექტის ხანგრძლივობაა 18 თვე.

შენიშვნა: მოცემულ კითხვარში ინტერვიურმა რესპოდენტს უნდა წარუდგინოს თითოეული სასაუბრო თემა (სათაურში მითითებული) ამ საკითხზე ზოგადი საუბრით. ასეთი მიდგომა სასაუბროდ განაწყობს რესპოდენტს. აქ ჩამოთვლილია ის საკითხები, რასაც ინტერვიუში უნდა შეეხოთ იდეალურ შემთხვევაში, თუმცა აუცილებელი არაა, შეეხოთ თითოეულს და ყველა დეტალს. ქვე-შეკითხვები, შეიძლება გამოყენებული იქნეს, როგორც გაგრძელება, რომელიც დამოკიდებულია პირველადი შეკითხვის პასუხზე. რესპოდენტი, ჩვეულებრივ შეეხება ზოგიერთ ამ საკითხს ინტერვიუს დროს ზოგადად, მაგრამ შეიძლება საჭირო გახდეს ჩაეძიოთ რესპოდენტს ზოგიერთი დეტალის დაზუსტების მიზნით. სასურველია, ეს ჩაძიება არაფორმალური, სასაუბრო ტერმინოლოგიით განხორციელდეს და ამასთან მოვერიდოთ რესპოდენტისთვის პასუხის მინიშნებას. ყველა რესპოდენტი თანაბრად ვერ აანალიზებს რა ხდება და საით მიემართება საუბრის ხაზი.

ინფორმაცია ინტერვიუს დაწყებამდე, ავსებს მკვლევარი

ინტერვიურმა ეს ნაწილი ინტერვიუს დაწყებამდე უნდა შეავსოს.

კითხვარის ნომერი:

ადგილი:

რომელი ქვეყანაში მყოფი ემიგრანტის ოჯახის წევრია რესპოდენტი:

- ☐ გერმანია
- ☐ საბერძნეთი
- ☐ თურქეთი

1. ზოგადი ინფორმაცია

ამ ნაწილში ჩვენ დავისვამთ რამდენიმე შეკითხვას თქვენზე და თქვენი ოჯახის წევრებზე, რომელიც საზღვარგარეთ იმყოფებიან.

- 1.1 რამდენი წლის ხართ?
- 1.2 რა სქესის ხართ?
- 1.3 ოჯახის წევრები საზღვარგარეთ:
 - 1.3.1 თქვენი ოჯახის რამდენი წევრია საზღვარგარეთ?
 - 1.3.2 თქვენი ოჯახის რომელი წევრები არიან საზღვარგარეთ?
 - 1.3.3 თქვენი შვილები/მშობლები ამჟამად საზღვარგარეთ იმყოფებიან?
 - 1.3.4 სად დაიბადნენ ისინი?
 - 1.3.5 საქართველოში სად იყვნენ ისინი გამგზავრებამდე?
- 1.4 ოდესმე გიფიქრიათ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებთან საზღვარგარეთ გამგზავრებაზე?
- 1.5 რა მიზეზების გამო არ გაემგზავრეთ საქართველოდან?
 - 1.5.1 ზოგადად თუ გაქვთ საქართველოს დატოვების სურვილი??
 - 1.5.2 გეგმავთ საქართველოდან გამგზავრებას? თუ გეგმავთ, როდის?

შენიშვნა: აქ სასურველია შვარჩიოთ ოჯახის მთავარი წევრი (მაგ.: შვილი, მშობელი), რომელიც ნასულია საქართველოდან და დარჩენილი შეკითხვები მასზე იყოს ფოკუსირებული.

2. ინფორმაცია გამგზავრების და საზღვარგარეთ ცხოვრების შესახებ

ამ ნაწილში ჩვენ დავისვამთ შეკითხვებს თქვენი ოჯახის წევრების გამგზავრების და საზღვარგარეთ მათი ცხოვრები შესახებ. ჩვენ გვინდა, გავარკვიოთ რა მიზეზების გამო გაემგზავრნენ, რას აკეთებენ უცხოეთში, რამდენად ხშირად ნახულობთ/ ეკონტაქტებით ერთმანეთს და როგორია თქვენი აზრი მათ გამგზავრებას და უცხოეთში ყოფნასთან დაკავშირებით.

- 2.1 პირველად როდის გაემგზავრნენ თქვენი უახლოესი ოჯახის წევრები საზღვარგარეთ (თვე/ წელი)?
- 2.2 რა იყო თქვენი ოჯახის წევრის გამგზავრების მიზეზები?
 - 2.2.1 იყო თუ არა ის ქვეყანა, სადაც ისინი ცხოვრობენ ამჟამად, მათი რჩეული დანიშნულების ქვეყანა?
 - 2.2.2 თქვენი იყავით თუ არა თქვენი ოჯახის წევრების გამგზავრების მომხრე?
 - 2.2.3 თუ იყავით, რატომ?
 - 2.2.4 თუ არ იყავით, რატომ?
- 2.3 ამჟამად სად ცხოვრობენ საზღვარგარეთ (ქალაქი, სოფელი)?
- 2.4 ვისთან ერთად გაემგზავრა საზღვარგარეთ?
- 2.5 ამჟამად მუშაობენ საზღვარგარეთ?
 - 2.5.1 აქვთ თუ არა მუშაობის ნებართვა?
 - 2.5.2 აქვთ თუ არა ცხოვრების ნებართვა/ვიზა?
 - 2.5.3 მუშაობენ თუ არა განათლების/კვალიფიკაციის მიხედვით?
 - 2.5.4 რა არის მათი შემოსავლის წყარო?
 - 2.5.5 თქვენ თუ ეხმარებით უცხოეთში მყოფ თქვენი ოჯახის წევრებს ფინანსურად?

2.5.6 როგორია მათი ოჯახის (ერთობლივი) საშუალო თვიური შემოსავალი დანიშნულების ქვეყანაში?

2.6 აქვთ თუ არა მოქმედი ქართული პასპორტი?

2.6.1 აქვთ თუ არა უცხოეთის პასპორტი? რომელი ქვეყნის?

2.6.2 აქვთ თუ არა სურვილი მიიღონ უცხოეთის მოქალაქეობა?

2.6.3 ჰყავთ თუ არა ოჯახის წევრები საზღვარგარეთ (რამდენი და ვინ?)

2.7 რაში ხედავთ ოჯახის წევრების საზღვარგარეთ ყოფნის დადებით მხარეებს?

2.7.1 რაში ხედავთ ოჯახის წევრების საზღვარგარეთ ყოფნის დადებით მხარეებს თქვენთვის?

2.7.2 რაში ხედავთ ოჯახის წევრების საზღვარგარეთ ყოფნის დადებით მხარეებს მათთვისვე?

2.7.3 რაში ხედავთ ოჯახის წევრების საზღვარგარეთ ყოფნის უარყოფით მხარეებს თქვენთვის?

3. უცხოეთში მყოფი თქვენი ოჯახის წევრების კავშირი საქართველოსთან

ამ ნაწილში გვინდა გავარკვიოთ, რა საშუალებებით ამყარებთ კავშირს ერთმანეთთან, რა იცით უცხოეთში ქართული ორგანიზაციების შესახებ და თქვენი ოჯახის წევრის წინაშე მდგარი პრობლემების შესახებ.

კონტაქტი და კომუნიკაცია

3.1 თუ ჩამოსულან თქვენი ოჯახის წევრები საქართველოში საზღვარგარეთ გამგზავრების შემდეგ?

3.1.1 საშუალოდ რა სიხშირით ჩამოდიან ისინი საქართველოში?

3.1.2 ძირითადად რა მიზეზით ჩამოდიან ისინი საქართველოში?

3.2 ძირითადად რა საშუალებებით ამყარებთ კავშირს უცხოეთში მყოფ თქვენი ოჯახის წევრებთან?

3.2.1 თვეში დაახლოებით რამდენჯერ გაქვთ ურთიერთობა მათთან?

3.2.2 თქვენ თუ ჩადიხართ მათთან საზღვარგარეთ? წელიწადში რამდენჯერ?

3.2.3 თქვენი აზრით, როგორ შეიძლება თქვენი ოჯახის წევრთან კონტაქტების და კომუნიკაციის გაუმჯობესება?

ქართული ორგანიზაციები უცხოეთში

3.3 თუ იცით, არის თუ არა თქვენი ოჯახის წევრი უცხოეთში რაიმე ქართული ორგანიზაციის წევრი?

3.3.1 რომელი ორგანიზაციის წევრია?

3.3.2 როგორ არის ის ჩართული ამ ორგანიზაციაში? რას აკეთებს იქ?

3.3.3 თქვენი აზრით, ძირითადად რას უნდა აკეთებდეს უცხოეთში ქართული ორგანიზაცია?

3.3.4 უნდა ჰქონდეს თუ არა უცხოეთში ქართულ ორგანიზაციას კავშირი საქართველოში მყოფ ოჯახის წევრებთან? თუ უნდა ჰქონდეს, როგორი კავშირი და რატომ?

3.3.5 თუ იცით რამე საქართველოს მთავრობის ინიციატივების შესახებ საზღვარგარეთ მყოფ ქართველებთან დაკავშირებით? რა ინიციატივები იცით?

3.3.6 თქვენი აზრით, როგორ შეიძლება გაუმჯობესდეს თანამშრომლობა და კომუნიკაცია უცხოეთში ქართულ ორგანიზაციებს და საქართველოში მოქმედ დაწესებულებებს შორის?

3.3.7 რა მიზეზების გამო არ არის თქვენი ოჯახის წევრი გაერთიანებული უცხოეთში ქართულ ორგანიზაციაში?

საქართველოს საკონსულო/საელჩო

3.4 აქვთ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს კონტაქტი საქართველოს საკონსულოსთან საზღვარგარეთ?

3.4.1 რამდენად ხშირად აქვთ მათ ურთიერთობა საქართველოს საკონსულოსთან?

3.4.2 რა მიზეზების გამო აქვთ მათ ურთიერთობა საქართველოს საკონსულოსთან?

3.4.3 რამდენადაც იცით, უწევს თუ არა საქართველოს საკონსულო მათ რაიმე დახმარებას? რა სახის დახმარებაა ეს?

სირთულეები საზღვარგარეთ

3.5 რა პრობლემები და სირთულეები ხვდებათ თქვენი ოჯახის წევრებს საზღვარგარეთ?

3.5.1 ვის მიმართავენ თქვენი ოჯახის წევრები ამ პრობლემების გადაჭრისთვის?

3.5.2 ოდესმე უთხოვიათ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს თქვენთვის საქართველოში რაიმე ინფორმაციის მოძიება (მაგ.: რამე დაწესებულებაში დარეკვა და რაღაც პროცედურების გარკვევა და ა.შ.)? რა სახის დახმარება დაჭირდათ თქვენი ოჯახის წევრებს საქართველოში?

4. საქართველოს განვითარებაში მხარდაჭერა

ამ ნაწილში ჩვენ დაგისვამთ შეკითხვებს იმის თაობაზე, სურთ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს საქართველოში დაბრუნება, აქვთ ან აინტერესებთ თუ არა კერძო ინვესტიციები საქართველოში და რა სახის მხარდაჭერას ელიან საქართველოს სამთავრობო უწყებებისგან.

დაბრუნება

4.1 სურთ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს საქართველოში დაბრუნება?

4.1.1 რატომ ისურვებდნენ ისინი საქართველოში დაბრუნებას?

4.1.2 როდის ისურვებდნენ ისინი საქართველოში დაბრუნებას?

4.1.3 რატომ არ ისურვებდნენ ისინი საქართველოში დაბრუნებას?

4.1.4 რა შეუშლიდათ ხელს საქართველოში დაბრუნებაში?

4.1.5 საქართველოში მომხდარი რა ცვლილებები შეუწყობდა ხელს მათ დაბრუნებას?

4.1.6 გსურთ თუ არა, რომ ისინი საქართველოში დაბრუნდნენ?

4.1.7 ურჩევდით თუ არა საქართველოში დაბრუნებას?

კერძო ინვესტიციები

4.2 აქვთ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს რამე სახის კერძო ინვესტიცია საქართველოში?

4.2.1 რა კერძო ინვესტიცია აქვთ?

4.2.2 თქვენ მონაწილეობთ თუ არა თქვენი ოჯახის რამე კერძო ინვესტიციაში/ბიზნესში?

4.2.3 თქვენ ხომ არ დაგინწყიათ ბიზნესი ამ ინვესტიციით?

4.2.4 აქვთ თუ არა თქვენი ოჯახის წევრებს მომავალში საქართველოში კერძო ინვესტიციის გაკეთების სურვილი?

4.2.5 რატომ ისურვებდნენ ისინი საქართველოში ინვესტირებას?

4.2.6 რა სექტორში ისურვებდნენ ისინი ინვესტირებას?

4.2.7 ისურვებდნენ თუ არა ისინი საქართველოს განვითარებისკენ მიმართულ პროექტებში ინვესტირებას? თუ ისურვებდნენ, რა სახის პროექტებში?

4.2.8 საქართველოში მომხდარი რა ცვლილებები შეუწყობდა ხელს შესაძლო ინვესტიციებს?

4.2.9 რატომ არ ისურვებდნენ ისინი საქართველოში ინვესტირებას?

მოლოდინი სამთავრობო უწყებებთან დაკავშირებით

4.3 რას ელიან ისინი საქართველოს სამთავრობო უწყებებისგან?

4.3.1 რა სახის მხარდაჭერაა მათთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი?

4.3.2 რა სახის მხარდაჭერაა თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი?

5. ფულადი გზავნილები

ამ ნაწილში ჩვენ გვინდა გავარკვიოთ, რა რაოდენობით თანხას და რა გზებით გიგზავნიან თქვენი ოჯახის წევრები.

ფულადი გზავნილები

- 5.1 რეგულარულად გიგზავნიან თუ არა თქვენი ოჯახის წევრები ფულს?
 - 5.1.1 საშუალოდ რამდენს აგზავნიან ოჯახში წელიწადში?
 - 5.1.2 ჩვეულებრივ როგორ აგზავნიან ამ თანხებს?
 - 5.1.3 თქვენ გიგზავნიან თუ არა ფულს?
 - 5.1.4 კიდევ ვის უგზავნიან ფულს?
 - 5.1.5 რაში იხარჯება ჩვეულებრივ ეს თანხები? თქვენ რაში ხარჯავთ ამ ფულს?
 - 5.1.6 აბანდებთ თუ არა რამეში მიღებულ თანხას?

უნარები

- 5.2 რა გამოცდილება/უნარები/ცოდნა შეიძინეს უცხოეთში ყოფნისას თქვენი ოჯახის წევრებმა?
 - 5.2.1 როგორ გგონიათ, იქნება თუ არა უცხოეთში ყოფნისას შეძენილი გამოცდილება/ უნარები/ ცოდნა გამოსადეგი საქართველოში?

საზღვარგარეთ საქართველოს საკონსულოების და დიასპორის საკითხებზე მომუშავე სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებთან ნახევრად-სტრუქტურირებული ინტერვიუს ინსტრუქცია

ამ დოკუმენტის მიზანია დაეხმაროს ინტერვიუერს საზღვარგარეთ საქართველოს საკონსულოების და დიასპორის საკითხებზე მომუშავე სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებთან საუბრის წარმართვაში.

შესავალი მონაწილეებისათვის

ეს ინტერვიუ არის გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში მცხოვრებ ქართველ ემიგრანტებთან დაკავშირებული პროექტის ERGEM-ის შემადგენელი კომპონენტი. ინტერვიუ, რომელიც გაიმართება ქართული დიასპორის წევრთა ოჯახის წევრებთან, საქართველოს სახელმწიფო უწყებებისა და ქართული დიასპორული ორგანიზაციის წარმომადგენლებთან, მიზნად ისახავს, გაარკვიოს უფრო მეტი დაინტერესებულ მხარეთა დამოკიდებულების, საჭიროებებისა და სურვილების შესახებ, მხარი დაუჭიროს საქართველოს განვითარების პროცესებში მიგრანტთა ჩართულობას და გამოკვეთოს ის საჭიროებები, რაც ამ პროცესის მხარდაჭერას ღირდება.

მოპასუხეს უნდა ესმოდეს, რომ აქ არ არის სწორი ან მცდარი პასუხი. პროექტის განმახორციელებელ გუნდს აინტერესებს მონაწილეთა გამოცდილება და შეხედულებები. ანონიმურობა გარანტირებულია. ინდივიდუალური პასუხები გამოყენებული იქნება საერთო ანალიზისთვის. თქვენი პირადი მონაცემები არ გამოქვეყნდება და არ მიწოდდება მესამე პირს. ინტერვიუ ხელმისაწვდომი იქნება ICMPD-სა და DRC-თვის, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ კვლევის ფარგლებში. ეს ინტერვიუ გამოყენებული იქნება მხოლოდ კვლევის მიზნებისთვის. კითხვებზე პასუხის გასაცემად 20-30 წუთზე მეტი არ დაგჭირდებათ.

შესავალი ინტერვიუერისთვის

გასაუბრება უნდა დაიწყოს გერმანიაში, საბერძნეთსა და თურქეთში ქართული დიასპორების კვლევის შესახებ მოკლე ინფორმაციით და მარტივი ენით აუხსნათ მონაწილეს ამ კვლევის მიზნები და არსი. გარდა ამისა, უნდა უთხრათ, კიდევ ვის გაესაუბრებით და რა იქნება კვლევის შედეგი.

პროექტის აღწერა: ინტერვიუერმა კვლევის მიზნების ასახსნელად შეიძლება გამოიყენოს პროექტის აღწერა:

პროექტის „ქართველ ემიგრანტთა როლის გაძლიერება საქართველოში (ERGEM)“ ძირითადი ამოცანაა, თავისი წვლილი შეიტანოს საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებსა და საქართველოს შორის არსებული კავშირების გაძლიერებაში, იმისათვის, რომ გაიზარდოს ქართული დიასპორების წვლილი საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებაში. რაც შეეხება კონკრეტული ამოცანებს, პროექტი უშუალოდ დიასპორული ორგანიზაციების წვლილს იკვლევს და მიზნად ისახავს:

- ინსტიტუციური ცოდნის გაუმჯობესებას ქართველი ემიგრანტებისა და დიასპორული ერთობების შესახებ მათი საჭიროებების, ინტერესების, ფულადი გზავნილებისა და პოტენციური საინვესტიციო სფეროების გათვალისწინებით;
- საქართველოს უწყებების მხრიდან ქართველი ემიგრანტებისა და საზღვარგარეთ მყოფი დიასპორული ერთობებისათვის ინფორმაციის უკეთ მიწოდებას, მხარდაჭერასა და მომსახურების გაუმჯობესებას;
- დიასპორის წარმომადგენლების მხრიდან ქართული ბიზნეს სექტორისათვის სტრუქტურირებული ცოდნის გადაცემას და დაბრუნებული მიგრანტების მხარდაჭერის პილოტირებას.

პროექტის საქმიანობა ხორციელდება სამ თანმიმდევრულ ფაზად (საწყისი ფაზა, განხორციელება და დახურვა) სამი დამატებითი კომპონენტის საშუალებით: ინფორმაციის შეგროვება და ანალიზი (1), სერვისები დიასპორისთვის საზღვარგარეთ (2) და სერვისები საქართველოში (3).

ERGEM-ის პროექტი ხორციელდება DRC-ის ხელმძღვანელობით ICMPD-თან თანამშრომლობით პროექტის პარტნიორებისა და ასოცირებული პარტნიორების მიერ. კონსორციუმში გაერთიანებული არიან თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრო, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო, საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო და პოლონეთის შინაგან საქმეთა სამინისტრო. პროექტი დაფინანსებულია ევროკავშირის თემატური პროგრამების მიერ და ხორციელდება DRC-ისა და პროექტის პარტნიორთა თანადაფინანსებით. პროექტის განხორციელება დაიწყო 2013 წლის 16 აპრილს, პროექტის ხანგრძლივობაა 18 თვე.

შენიშვნა: მოცემულ კითხვარში ინტერვიუმა რესპოდენტს უნდა წარუდგინოს თითოეული სასაუბრო თემა (სათაურში მითითებული) ამ საკითხზე ზოგადი საუბრით. ასეთი მიდგომა სასაუბროდ განაწყობს რესპოდენტს. აქ ჩამოთვლილია ის საკითხები, რასაც ინტერვიუში უნდა შეეხოთ იდეალურ შემთხვევაში, თუმცა აუცილებელი არაა, შეეხოთ თითოეულს და ყველა დეტალს. ქვე-შეკითხვები, შეიძლება გამოყენებული იქნეს, როგორც გაგრძელება, რომელიც დამოკიდებულია პირველადი შეკითხვის პასუხზე. რესპოდენტი, ჩვეულებრივ შეეხება ზოგიერთ ამ საკითხს ინტერვიუს დროს ზოგადად, მაგრამ შეიძლება საჭირო გახდეს ჩაემიოთ რესპოდენტს ზოგიერთი დეტალის დაზუსტების მიზნით. სასურველია, ეს ჩამოიყვანოს არაფორმალური, სასაუბრო ტერმინოლოგიით განხორციელდეს და ამასთან მოვერიდოთ რესპოდენტისთვის პასუხის მინიშნებას. ყველა რესპოდენტი თანაბრად ვერ აანალიზებს რა ხდება და საით მიემართება საუბრის ხაზი.

ინფორმაცია ინტერვიუს დაწყებამდე, ავსებს მკვლევარი

ინტერვიუერმა ეს ნაწილი ინტერვიუს დაწყებამდე უნდა შეავსოს.

კითხვარის ნომერი:

ადგილი:

რესპოდენტი არის წარმომადგენელი:

- ☐ დიასპორის/მიგრანტების საკითხებზე მომუშავე სამთავრობო უწყების
- ☐ საქართველოს საკონსულო დაწესებულებისა:
- ☐ გერმანიაში
- ☐ საბერძნეთში
- ☐ თურქეთში

1. ზოგადი ინფორმაცია

ზოგადი

- 1.1 რა უწყებაში მუშაობთ?
- 1.2 რა თანამდებობა გიკავიათ?
- 1.3 როგორია თქვენი პირადი სამსახურეობრივი მოვალეობები, განსაკუთრებით ქართველ მიგრანტებთან მიმართებაში?
- 1.4 რა შეხება გაქვთ ქართველ მიგრანტებთან თქვენი თანამდებობიდან გამომდინარე?

1.5 როგორია თქვენი უწყების ინტერესები/ამოცანები ქართველ მიგრანტებთან დაკავშირებით?

2. ინფორმაციული შესაძლებლობები და მხარდაჭერა

ინფორმაცია

- 2.1 რა სახის ინფორმაცია გაქვთ საზღვარგარეთ ქართველი მიგრანტების შესახებ?
 - 2.1.1 რა სახის ინფორმაციას ფლობთ უკვე ქართველი მიგრანტების შესახებ? (დანიშნულების ქვეყანა, წარმოშობა, იდივიდუალური მონაცემები, მიზეზები, სამუშაო, ოჯახი, სწავლა, მიმზიდავი და განმზიდავი ფაქტორები და ა. შ.)
 - 2.1.2 სისტემატურად აგროვებთ თუ არა ინფორმაციას საზღვარგარეთ მყოფი ქართველების შესახებ?
- 2.2 ქართველ მიგრანტებზე რა სახის ინფორმაცია იქნებოდა თქვენთვის განსაკუთრებით
- 2.3 როგორ აგროვებთ ინფორმაციას საზღვარგარეთ მყოფი ქართველების შესახებ?
 - 2.3.1 როგორ ამყარებთ კავშირს საზღვარგარეთ მყოფი ქართველებთან?
 - 2.3.2 კომუნიკაციის რა არხებს იყენებთ?
- 2.4 რა სახის ინფორმაციას აწვდით პოტენციურ მიგრანტებს (საქართველოდან გამგზავრებამდე)?
 - 2.4.1 როგორ მიუწვდებათ ამ ინფორმაციაზე ხელი?
- 2.5 რა შემოთავაზებები გაქვთ თქვენს უწყებას და საზღვარგარეთ მყოფ ქართველებს შორის კომუნიკაციის და თანამშრომლობის გაუმჯობესებისთვის?

დახმარება

- 2.6 სთავაზობთ თუ არა რაიმე სახის დახმარებას ქართველ მიგრანტებს ამ სამ დანიშნულების ქვეყანაში?
 - 2.6.1 რა სახის დახმარებას სთავაზობთ?
- 2.7 რა სახის დახმარებას სთავაზობთ მიგრანტებს საქართველოში დაბრუნების შემდეგ (ინფორმაციას, კონსულტაციები, ფინანსური დახმარება და სხვ.)?
 - 2.7.1 რა არის ამ დახმარების მიღების მთავარი კრიტერიუმები?
 - 2.7.2 გაქვთ თუ არა რაიმე ცენტრი/ორგანო, რომელსაც მათ შეუძლიათ მიმართონ?

3. ურთიერთობა სხვა უწყებებთან/ორგანიზაციებთან

სახელმწიფო დაწესებულებები

- 3.1 თანამშრომლობთ თუ არა სხვა სახელმწიფო დაწესებულებებთან მიგრაციის/დიასპორის საკითხებთან დაკავშირებით?
 - 3.1.1 რომელ უწყებებთან თანამშრომლობთ?
 - 3.1.2 ხდება თუ არა ინფორმაციის/ცოდნის/მიღებული პრაქტიკის გაზიარება დაწესებულებებს შორის? იცის თუ არა ყველამ რა საქმიანობას ეწევიან სხვა უწყებები?
 - 3.1.3 (მხოლოდ საკონსულოებისთვის): საქართველოში არსებული სამთავრობო უწყებებისგან რა სახის მხარდაჭერას ისურვებდით უცხოეთში მყოფ ქართველებთან თქვენი მუშაობის გასაუმჯობესებლად?

- 3.2 (მხოლოდ საქართველოში არსებული დანესებულებებისთვის): თანამშრომლობთ თუ არა საქართველოს საკონსულოებთან დანიშნულების ამ სამ ქვეყანაში?
- 3.2.1 რამდენად ხშირად თანამშრომლობთ?
- 3.2.2 რა სახისაა ეს თანამშრომლობა?
- 3.2.3 რა შემთავაზებები გაქვთ გაუმჯობესებისთვის?

ქართული ორგანიზაციები

- 3.3 როგორ ინარჩუნებთ კავშირს თქვენს დანესებულებას და ამ სამ ქვეყანაში მცხოვრებ ქართველებს შორის?
- 3.3.1 გაქვთ თუ არა კავშირი ქართველებთან უცხოეთში?
- 3.3.2 როგორ ამყარებთ მათთან კონტაქტს?
- 3.4 როგორ ინარჩუნებთ კავშირს თქვენს დანესებულებას და ამ სამ ქვეყანაში მოქმედ ქართულ ორგანიზაციებს შორის (საკონსულოების შემთხვევაში, შეკითხვა იმ ქვეყნის ორგანიზაციებს ეხება, სადაც საკონსულოა განთავსებული)?
- 3.4.1 როგორ ამყარებთ კონტაქტს ამ სამ ქვეყანაში მოქმედ ქართულ ორგანიზაციებთან?
- 3.4.2 წელიწადში საშუალოდ რამდენჯერ გაქვთ ურთიერთობა მათთან?
- 3.4.3 რა ორგანიზაციებთან გაქვთ ურთიერთობა?
- 3.4.4 თქვენი აზრით, ძირითადად რას უნდა აკეთებდეს უცხოეთში ქართული ორგანიზაცია?
- 3.4.5 თქვენი აზრით, როგორ შეიძლება გაუმჯობესდეს თანამშრომლობა და კომუნიკაცია უცხოეთში ქართულ ორგანიზაციებს და საქართველოში მოქმედ დანესებულებებს შორის?
- 3.5 რატომ არის თქვენთვის რელევანტური ამ სამ ქვეყანაში (თქვენს სამუშაო ქვეყანაში) მცხოვრებ ქართველებთან კავშირის შენარჩუნება?
- 3.5.1 როგორ შეგიძლიათ განამტკიცოთ კავშირები საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებთან?
- 3.6 ღებულობთ თუ არა მონაწილეობს ამ სამ ქვეყანაში ვიზიტებში ქართველ მიგრანტებთან და ორგანიზაციებთან შეხვედრის მიზნით ((საკონსულოების შემთხვევაში, ხვდებით თუ არა მიგრანტთა ასოციაციებს/დიასპორულ ორგანიზაციებს თქვენს სამუშაო ქვეყანაში)?
- 3.6.1 წელიწადში საშუალოდ რამდენჯერ ჩადიხართ ვიზიტით/ხვდებით მათ?
- 3.6.2 კონკრეტულად ვისთან ჩადიხართ სტუმრად/ვის ხვდებით ამგვარი ვიზიტებისას?
- 3.6.3 რა არის ამ ვიზიტების მიზანი?
- 3.7 ადევნებთ თუ არა თვალყურს დანიშნულების ამ სამ ქვეყანაში (თქვენს სამუშაო ქვეყანაში) მიგრანტებთან დაკავშირებულ საკითხებს (სამართლებრივ აქტებს, ზოგადად მიგრანტებთან დამოკიდებულებას)?
- 3.7.1 რეაგირებთ თუ არა დანიშნულების ამ სამ ქვეყანაში მიგრანტებთან დაკავშირებულ სიახლეებზე?
- 3.7.2 თუ არ რეაგირებთ, რა არის ამის მიზეზი?

4. საქართველოს განვითარებაში მხარდაჭერა

- 4.1 დაასახელეთ სფერო/სექტორი, სადაც დაბრუნებული მიგრანტები შეიძლება დასაქმდნენ საქართველოში.
- 4.1.1 რომელ სფეროს/სექტორს მოუტანდა ყველაზე მეტ სარგებლობას დაბრუნებული მიგრანტების დასაქმება?
- 4.1.2 რომელ სფეროს/სექტორს ჭირდება მათი შრომა?
- 4.1.3 რა სახის უნარები/გამოცდილება/ცოდნა აქვთ დაბრუნებულ მიგრანტებს?
- 4.1.4 აწვდით თუ არა საზღვარგარეთ მყოფ ქართველებს ინფორმაციას საქართველოსთვის

საჭირო განვითარების მიმართულებებზე? როგორ?

- 4.2 სთავაზობთ თუ არა რამე მხარდაჭერას იმ ქართველ მიგრანტებს, რომელთაც საქართველოში ინვესტირება სურთ?
 - 4.2.1 საქართველოში რა სექტორს მოუტანდა ყველაზე მეტ სარგებლობას ქართველთა ინვესტიციები?
 - 4.2.2 აწვდით თუ არა ინფორმაციას ინვესტიციის პრიორიტეტების/პირობების შესახებ საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებს?
 - 4.2.3 იდეალურ შემთხვევაში, თქვენი აზრით როგორ მოხდებოდა ამ ინფორმაციის მიწოდება?

5. ფულადი გზავნილები

- 5.1 გაქვთ თუ არა მონაცემები ქართველების მიერ სამშობლოში განხორციელებული ფულადი გზავნილების შესახებ?
 - 5.1.1 თქვენი აზრით, რა მიზეზების გამო აგზავნიან ამ თანხებს ქართველი მიგრანტები?
 - 5.1.2 თქვენი ინფორმაციით, ვის უგზავნიან თანხას?
 - 5.1.3 საშუალოდ რამდენს აგზავნიან?
 - 5.1.4 როგორ შეიძლება ამ ფულადი გზავნილების საუკეთესოდ გამოყენება?